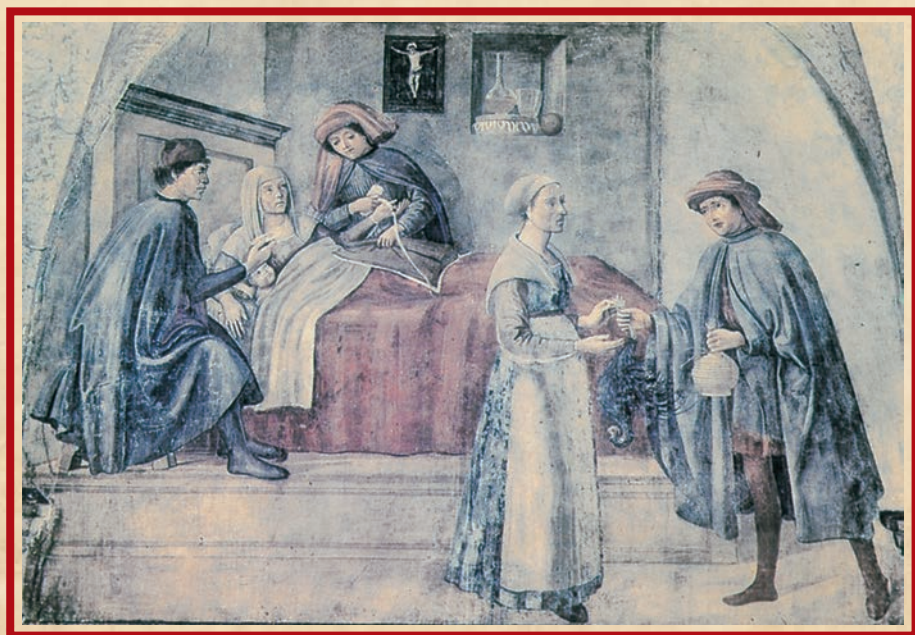

Γ Ρ Η Γ Ο Ρ Η Σ Χ Ρ. Σ Ο Λ Ω Μ Ο Σ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΑΠΟ ΤΗ Ν ΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ ΕΝΙΑΙΟ ΦΟΡΕΑ

Προλογίζει
ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ

Εκδόσεις ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ – Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ

Στη Μόνικα

Στους συναγωνιστές
και τους φίλους
για μια καλύτερη κοινωνία

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ ΕΝΙΑΙΟ ΦΟΡΕΑ

Σειρά: ΠΟΛΙΤΙΚΗ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τίτλος: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ – ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ ΕΝΙΑΙΟ ΦΟΡΕΑ

Συγγραφέας: ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

Επιμέλεια: ΡΟΥΛΑ ΜΠΑΜΙΑΤΖΗ

Εξώφυλλο: ΚΩΣΤΑΣ ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ

Στοιχειοθεσία-Μοντάζ: LEGATO ΕΠΕ

Copyright © Γρηγόρης Σολωμός

Copyright © 1991:

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ ΑΒΕ

Σόλωνος 98 – 106 80 Αθήνα. Τηλ.: 210 3661200, Fax: 210 3617791

<http://www.livanis.gr>

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική, ή η απόδοση κατά παράφραση ή διασκευή του περιεχομένου του βιβλίου με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

ISBN 960-236-167-0

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ ΕΝΙΑΙΟ ΦΟΡΕΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ
ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Του Γιώργου Γεννηματά
Βουλευτή του ΠΑΣΟΚ

Η κοινωνική ασφάλιση είναι θεσμός δικαίου που βασίζεται στην αρχή της κοινωνικής αλληλεγγύης. Άρχισε ως προσπάθεια της άρχουσας τάξης της Γερμανίας του Μπίσμαρκ με κύρια επιδίωξη να εξουδετερωθεί η κοινωνική αναταραχή και η ανάπτυξη της σοσιαλδημοκρατίας. Εξελίχτηκε σταδιακά σε ατομικό δικαίωμα, όπως έχει πανηγυρικά διακηρυχθεί στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών του 1945 και στη διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων το 1950.

Η κοινωνική ασφάλιση μετά το 2ο παγκόσμιο πόλεμο εξελίχθηκε δυναμικά στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες κάτω από την πίεση ενός καθολικού αιτήματος για εξασφάλιση από τα γηρατειά, την αναπηρία, την ασθένεια και της οικογένειας. Τα στάδια εξέλιξής της στις αναπτυγμένες χώρες είναι τρία: Πρώτο, το στάδιο επέκτασης και θελτίωσης της κοινωνικο-ασφαλιστικής προστασίας με σημαντική αύξηση των κοινωνικών

παροχών. Δεύτερο, το στάδιο της χρηματοδοτικής εξυγίανσης και του ελέγχου των δαπανών. Τρίτο, το στάδιο των αυστηρότερων κανονισμών, που αγγίζουν ακόμη και τους συνταξιούχους και που για ορισμένες χώρες άρχισε στη δεκαετία του '80.

Στη χώρα μας οι κυβερνήσεις της Δεξιάς κράτησαν την κοινωνική προστασία σε απαράδεκτα χαμηλό επίπεδο. Οι δαπάνες για κοινωνική προστασία ήταν 11–13% του ΑΕΠ στη δεκαετία του '60 και 13–15% στη δεκαετία του '70. Εμείς, στις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, δώσαμε ιδιαίτερη προτεραιότητα στο θεσμό για να καλύψουμε την υστέρηση και ολοκληρώσαμε με έντονες προσπάθειες το πρώτο στάδιο εξέλιξης της κοινωνικής ασφάλισης. Οι δαπάνες για κοινωνική προστασία ήταν περίπου 25% του ΑΕΠ το 1988. Η κοινωνική ασφάλιση που δρομολογήθηκε από τον *Ελευθέριο Βενιζέλο*, ευτύχησε να επεκταθεί, γενικευθεί και βελτιωθεί από τον *Ανδρέα Παπανδρέου* ώστε να καλυφθούν ασφαλιστικά όλοι οι εργαζόμενοι. Έτσι επιτεύχθηκε ένα σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο κοινωνικής ασφάλισης, που βρίσκεται σ' ένα ενδιάμεσο επίπεδο προστασίας των χωρών της ΕΟΚ, το οποίο δυστυχώς συνεχώς υποβαθμίζεται, συρρικνώνεται και κινδυνεύει από τις «νέες ιδέες» της Ν.Δ.

Σε ορισμένες χώρες η κοινωνική ασφάλιση έχει ήδη μετεξελιχθεί σε κοινωνική ασφάλεια. Η μετεξέλιξη αυτή –χωρίς να παραγνωρίζουμε τις δυσκολίες που παρουσιάζει η επίτευξή της λόγω της οικονομικής συγκυρίας και

της περιορισμένης ανάπτυξης ασφαλιστικής συνείδησης- ήταν και είναι και δικός μας στόχος, του ΠΑΣΟΚ. Γι' αυτό οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ έδωσαν προτεραιότητα στην επίλυση των οξυμμένων προβλημάτων προστασίας των ασθενέστερων λαϊκών στρωμάτων, στην άρση αδικιών και ανισοτήτων, στην κάλυψη των κενών ασφάλισης, στην αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου κοινωνικο-ασφαλιστικής προστασίας και στην ουσιαστική βελτίωση των συντάξεων κυρίως των χαμηλοσυνταξιούχων.

Η επί δεκαετίες περιπτωσιακή και απρογραμματίστη αντιμετώπιση της κοινωνικής ασφάλισης, που είχε ως αποτέλεσμα ανισότητες, αδικίες, κενά ασφάλισης και παράλληλα προνόμια, ελέγχθηκε, όσο ήταν δυνατόν και όσο επέτρεψαν οι δεσμεύσεις του παρελθόντος, από τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ. Ειδικότερα στήριξαν οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ μέτρα και θεσμούς που προώθησαν την κοινωνική δικαιοσύνη, όπως αυτά που αφορούν: στη χρηματοδότηση του ΙΚΑ από το Κράτος –ώστε να υλοποιηθεί επιτέλους η επιταγή του ιδρυτικού νόμου του ΙΚΑ του 1937- στην επέκταση της ασφάλισης του ΙΚΑ σ' ολόκληρη τη χώρα και σ' όλες τις κατηγορίες μισθωτών, στη γενίκευση της επικουρικής ασφάλισης των απασχολούμενων με εξαρτημένη εργασία, στη θέσπιση πρόσθετης ασφάλισης των αγροτών και στη χορήγηση πλήρους φαρμακευτικής περίθαλψης και στους αγρότες, στην καθιέρωση ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης σ' όλους τους «οικονο-

μικά αδύνατους», στη γενίκευση της συνταξιοδοτικής κάλυψης των απόρων ηλικιωμένων 68 χρόνων και πάνω, κ.λπ.

Η πολιτική μας και τα μέτρα αναφέρονται αναλυτικά σ' αυτό το βιβλίο του φίλου και άξιου εργάτη στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης Γρηγόρη Σολωμού. Η συνεργασία μας ήταν αρμονική και εξαιρετικά γόνιμη. Το έργο του για την επίτευξη των στόχων μας στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης ήταν αρκετά σημαντικό.

Το ασφαλιστικό μας σύστημα όμως, παρά τις έντονες προσπάθειές μας για οικονομική στήριξη του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης και παρά τις συνεχείς βελτιώσεις κατά την δετία του ΠΑΣΟΚ, βρίσκεται σε κρίση και σε αναζήτηση νέων ισορροπιών. Τα προβλήματα αυτά αντιμετωπίζουν επίσης τα ασφαλιστικά συστήματα στον Ευρωπαϊκό αλλά και στο Διεθνή χώρο. Οι σημαντικότεροι παράγοντες που άσκησαν επιρροή στις παραπάνω εξελίξεις της κοινωνικής ασφάλισης των περισσότερων χωρών ήταν: η δυσμενής εξέλιξη των δημογραφικών δεικτών, η ωρίμανση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, η ποιοτική και ποσοτική επέκταση –ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια– της κοινωνικής προστασίας, η οικονομική συγκυρία, δηλαδή η μείωση του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ, ο πληθωρισμός, η αύξηση του δημόσιου χρέους, η αύξηση ανεργίας, κ.λπ. Για τη χώρα μας σ' όλα αυτά προστίθεται και μια σειρά από «ελληνικές ιδιαιτερότητες» όπως ο πολυκερματισμός της κοινωνικής ασφάλισης σε 300 περίπου φορείς, η ανεπαρκής και

άνιση χρηματοδότηση των φορέων. Ειδικά στο ΙΚΑ η απουσία της κρατικής συμμετοχής, δημιούργησε το σωρευτικό χρέος που συνεχώς μεγαλώνει λόγω της εξυπηρέτησής του παρά το μηδενισμό του οργανικού ελλείμματος το 1987. Πρέπει επίσης να σταθούμε αυτοκριτικά γιατί δεν αντιμετωπίσαμε αποφασιστικά μια αδικαιολόγητη τάση για μείωση ορίων ηλικίας.

Το ασφαλιστικό μας σύστημα πρέπει να βρει την πραγματική του ταυτότητα, αυτή που οι αγώνες των εργαζομένων για σιγουριά στη ζωή και αξιοπρέπεια στα γηρατειά το έχουν καταξιώσει στη συνείδηση της κοινωνίας. Γι' αυτό απαιτούνται μέτρα που θα λύσουν οριστικά το χρηματοδοτικό πρόβλημα της κοινωνικής ασφάλισης και θα κάνουν το ασφαλιστικό σύστημα περισσότερο ανθρώπινο, κοινωνικά δίκαιο και βιώσιμο. Τέτοια μέτρα είναι: η οικονομική στήριξη του θεσμού της κύριας ασφάλισης με τριμερή χρηματοδότηση (κράτος, πολιτεία, κοινωνία – εργοδότης – εργαζόμενοι), η διασφάλιση της επάρκειας –ποιοτικής και ποσοτικής– των παροχών, η άμεση επαναδιαπραγμάτευση με τις τράπεζες των χρεών των μεγάλων ελλειμματικών ταμείων. Παράλληλα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια για την εξυγίανση και βελτίωση του σημερινού ασφαλιστικού συστήματος με μέτρα εκλογίκευσης που θα βασίζονται στις ασφαλιστικές αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης και της ανταποδοτικότητας, δε θα θίγουν ώριμες προσδοκίες και θα υλοποιηθούν μετά από κοινωνική συναίνεση. Κύρια επιδίωξη είναι η πραγμάτωση ενός

Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης με επίκεντρο την Εθνική Σύνταξη που θα υλοποιεί τη συνδρομή του Κράτους και την εργασιακή σύνταξη που θα απονέμεται με ενιαίες ασφαλιστικές αρχές και σε ανταποδοτική βάση. Πρέπει ταυτόχρονα να αποκτηθεί ασφαλιστική συνείδηση ώστε το σύστημα να προστατευθεί από τους ίδιους τους ασφαλισμένους.

Ο τομέας της κοινωνικής ασφάλισης δεν έχει διερευνηθεί ικανοποιητικά στη χώρα μας. Η ελληνική βιβλιογραφία παρουσιάζει έλλειψη σχετικών δημοσιευμάτων σε αντίθεση με τη διεθνή. Γι' αυτό κάθε ειλικρινής προσπάθεια και κάθε σχετικό εποικοδομητικό δημοσίευμα είναι μια σημαντική συμβολή στο νευραλγικό αυτό τομέα. Δημοσιεύσεις που προέρχονται από άτομα που υπηρέτησαν σε πολιτικές θέσεις στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης είναι ιδιαίτερα χρήσιμες, γιατί τα άτομα αυτά έζησαν τα προβλήματα και τη σκληρή πραγματικότητα.

Ο αναγνώστης αυτού του βιβλίου μπορεί να εκτιμήσει όλες αυτές τις προσπάθειες του Γρηγόρη Σολωμού που με υπευθυνότητα, συνέπεια και με σεβασμό στον άνθρωπο υπηρέτησε τον τομέα των κοινωνικών ασφαλίσεων, αλλά και τις τολμηρές και ρεαλιστικές προτάσεις του.

Όλοι ξέρουμε, ότι όλοι οι Έλληνες στηρίζουν τις προσδοκίες τους, για την εξασφάλιση της ηρεμίας και γαλήνης στις δύσκολες μέρες της ζωής τους, στην κοινωνική ασφάλιση. Έτσι μόνο το άτομο απερίσπαστο ρίχνεται

στον καθημερινό μόχθο και την παραγωγική διαδικασία και δέχεται λιγότερους συμβιβασμούς. Η κοινωνία απελευθερώνεται ουσιαστικά με την κοινωνική ασφάλιση στο πλαίσιο της οποίας αναπτύσσεται η αλληλεγγύη.

Αθήνα 14/6/1991

Γιώργος Γεννηματάς

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Του συγγραφέα

Τα έντονα χρηματοδοτικά προβλήματα, που παρουσιάζουν βασικοί φορείς της κοινωνικής μας ασφάλισης, έδωσαν την ευκαιρία στην Κυβέρνηση και τα φιλικά της έντυπα να αναπτύξουν μια δημαγωγική και συκοφαντική σε βάρος του ΠΑΣΟΚ εκστρατεία, η οποία έφτασε στο αποκορύφωμά της το περασμένο καλοκαίρι.

Με χαλκευμένα στοιχεία, με πλασματικούς δείκτες, με αλχημείες και διαστρέβλωση των πραγματικών δεδομένων, με παραποίηση των λόγων, που δημιούργησαν τα ανοίγματα σε μερικούς, αλλά σημαντικούς ασφαλιστικούς οργανισμούς και ταμεία, με αποσιώπηση των ευθυνών όλων των προκατόχων του ΠΑΣΟΚ κυβερνήσεων, για την απρογραμμάτιστη, αποσπασματική, κοινωνικά άδικη και αντιοικονομική ανάπτυξη του ασφαλιστικού μας συστήματος και κύρια τη συνειδητή υποβάθμιση του τεράστιου κοινωνικού έργου, που συντελέστηκε στην οκταετία του ΠΑΣΟΚ, προσπαθούν να αποπροσανατολίσουν το λαό και να επιρρίψουν τις ευθύνες των ελλειμμάτων, αλλά και της κοινωνικής αμφισβήτησης, που ακολούθησε, στην επεκτατική κοινωνική πολιτική, που εφαρμόσαμε και τη «σπάταλη» διαχείριση, που κατ' αυτούς ασκήσαμε.

Οι λόγοι είναι προφανείς:

- Καταστροφή του Κράτους-Πρόνοια, που οικοδομήσαμε.
- Ακύρωση των κοινωνικών κατακτήσεων, που δρομολογήσαμε. Και
- Υποβάθμιση - ποσοτική και ποιοτική - των παρεχομένων υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας και μέριμνας και παράδοση τόσο της περίθαλψης όσο και της Κοινωνικής ασφάλισης στην ιδιωτική πρωτοβουλία.

Παράλληλα, με την επίρριψη των ευθυνών για τα ελλείμματα στο ΠΑΣΟΚ, επιδιώκουν μια ευρύτερη κοινωνική παράλυση στα αντιλαϊκά μέτρα, που υπαγορεύουν και επιβάλλουν οι νεοφιλελεύθερες επιλογές τους και κάμψη κάθε διάθεσης για αντίσταση στα σχέδιά τους.

Στη συκοφαντική αυτή εκστρατεία της δεξιάς θεώρησα υποχρέωσή μου να απαντήσω αφού είχα την εποπτεία του τομέα των Κοινωνικών ασφαλίσεων στην περίοδο 86-87.

Με άρθρα μου και επιστολές στον Αθηναϊκό και Πατρινό τύπο, με τηλεοπτικές συζητήσεις και με ραδιοφωνικές συνεντεύξεις παρέθεσα αδιάσειστα στοιχεία και αναμφισβήτητα ντοκουμέντα, που ανατρέπουν τα ψεύδη της κυβέρνησης και του φιλικού της τύπου και που βοηθούν στη διαμόρφωση μιας αντικειμενικής άποψης.

Ιδιαίτερα σημειώνω την αντιπαράθεσή μου με τον Δ/ντή του Οικονομικού Ταχυδρόμου, έγκριτο δημοσιογράφο και αναλυτή κ. ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΙΝΟ.

Πιστεύω ότι ο διάλογος, που αναπτύξαμε, υπήρξε χρήσιμος για τον απλό αναγνώστη, που παραπαίει στα μονοπάτια της παραπληροφόρησης. Παρά τις έντονες

σε πολλά σημεία διαφωνίες μας, πολύ τον ευχαριστώ τόσο για τη μεταχείριση των κειμένων μου, όσο και για την ευκαιρία, που μου έδωσε να συζητήσουμε δημόσια το τεράστιο πρόβλημα της Κοινων. Ασφάλισης και να αποκατασταθεί η αλήθεια με τη διάλυση των «μύθων», που το περιβάλλουν.

Επίσης θερμά ευχαριστώ την εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ», «ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ» και «ΑΥΡΙΑΝΗ» καθώς και την «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ», «ΑΛΛΑΓΗ», «ΗΜΕΡΑ», «ΓΝΩΜΗ» (Πατρών) και «ΕΡΕΥΝΑ» (Αιγίου) για τη φιλοξενία που μου επιφύλαξαν.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν ανέφερα τα τηλεοπτικά κανάλια της ΕΡΤ και τους ραδιοφωνικούς σταθμούς FLASH και ΑΛΦΑ Αθηνών, ΦΑΡΟ, ΡΑΔΙΟ ΓΑΜΑ και ΡΑΔΙΟ ΠΑΤΡΑ (Πατρών) καθώς και το ΡΑΔΙΟ ΑΙΓΙΟ, που με πολλή αγάπη με φιλοξένησαν σε αρκετές από τις εκπομπές τους και μου έδωσαν την ευκαιρία να αναπτύξω την επιχειρηματολογία μου.

Όλα αυτά τα στοιχεία τα συγκέντρωσα σ' αυτό μου το πόνημα, με την ελπίδα ότι θα αποδειχθούν χρήσιμα και στους γνωρίζοντες και στους μη γνωρίζοντες την Κοινωνική ασφάλιση. Περισσότερο όμως από κάθε άλλο είμαι βέβαιος ότι θα βοηθήσουν στη μάχη της πληροφόρησης του απλού πολίτη, τόσο για το τεράστιο και χωρίς προηγούμενο έργο, που συντελέστηκε στην οκταετία 81-89 στον τομέα της κοινωνικής προστασίας του λαού μας, όσο και για τη σημασία, που έχει η διατήρηση, αλλά και η παραπέρα ανάπτυξη του Κράτους-Πρόνοια, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής ύφεσης.

Για την πληρέστερη μάλιστα κατανόηση του θέματος, αλλά και των προβλημάτων της Κοινωνικής Ασφάλισης,

θεώρησα απαραίτητο να προτάξω την εισαγωγή, που ακολουθεί.

Ακόμη θέλω να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον καθηγητή κ. ΓΙΑΝΝΗ ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟ, για την πολύτιμη και τόσο χρήσιμη βοήθεια, που απλόχερα μου προσέφερε στα χρόνια της κυβερνητικής μου θητείας.

Και τέλος με πολλή συγκίνηση και αγάπη σφίγγω θερμά το χέρι του φίλου και συνεργάτη - δυστυχώς για τρεις μήνες μόνο - Υπουργού τότε ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ και τον ευχαριστώ πολύ πολύ για τη «γνωριμία» μου με την Κοινωνική Ασφάλιση. Υπήρξε ο πρώτος μου δάσκαλος στο αντικείμενο αυτό και πιστεύω ότι η κατάσταση των προβληματικών σήμερα ασφαλιστικών ταμείων και οργανισμών θα ήταν εντελώς διαφορετική αν η πρόωρα διακοπείσα συνεργασία μας συνεχιζόταν την κρίσιμη εκείνη περίοδο 87-88.

Γρηγόρης Σολωμός

τ. υφυπουργός Κοινωνικών Ασφαλίσεων

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

«... Και το ερώτημα είναι:

Χρειάζεται η κοινωνία μας ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο; Ή το κράτος-Πρόνοια πρέπει να τεθεί στο στόχαστρο του νεοφιλελευθερισμού;

Η απάντηση, που δίνει η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ στο δίλημμα αυτό, δεν συνδέεται μόνο με την ιδεολογική και πολιτική της ταυτότητα. Αλλά ταυτόχρονα αποτελεί και την μοναδική πρόταση διεξόδου».

(Από την ομιλία του πρωθυπουργού
κ. Α. Παπανδρέου στη Βουλή στις
10.5.1988).

«... Αν η Ν. Δημοκρατία θεωρεί υπεύθυνες τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, για τα προβλήματα του ασφαλιστικού μας συστήματος, απλά δημαγωγεί, υποκρίνεται και αποπροσανατολίζει.

Κι αν συνεχίζει να θεωρεί σαν αιτία του οικονομικού προβλήματος του ΙΚΑ την επεκτατική κοινωνική πολιτική, που ακολουθήσαμε μετά το 82, σε όφελος των χαμηλοσυνταξιούχων και των αδύναμων εισοδηματικά στρωμάτων, δεν κάνει τίποτα άλλο, παρά να αποκαλύπτει την ουσία της δικής της πολιτικής, την ταυτότητα της νεοφιλελεύθερης αντίληψης, που εκπροσωπεί, πάνω στα μεγάλα κοινωνικά ζητήματα και ποια μεταχείριση αναμένει τους εργαζόμενους και συνταξιούχους, στην περίπτωση, που θα ερχόταν στην εξουσία και που ευτυχώς δεν θα έλθει ποτέ...»

(Από τη συνέντευξη που έδωσα στον
Τύπο το Μάη του 88).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«... Η φτώχεια οπουδήποτε κι αν βρίσκεται αποτελεί κίνδυνο για την ευημερία όλων...»

(Διακήρυξη Φιλαδέλφειας 1944)

Η Κοινωνική Ασφάλιση είναι ένας μηχανισμός παρέμβασης, που αποβλέπει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών αναγκών, μέσα από ένα σύστημα κοινωνικής αλληλεγγύης.

Πρόκειται δηλαδή για θεσμό γνήσια λαϊκό, με βαθιά ηθική, κοινωνική και ανθρωπιστική διάσταση και περιεχόμενο και που στοχεύει στην απελευθέρωση του ανθρώπου από την αγωνία, για την τύχη του μπροστά στο φάσμα των γηρατειών, του ατυχήματος, της αναπηρίας, της αρρώστιας, του θανάτου, της ανεργίας και άλλων κινδύνων, που βρίσκονται κάτω από την προστατευτική ομπρέλα του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος.

Η κοινωνική αυτή προστασία πρέπει να είναι καθολική, να υπακούει σε ενιαίους κανόνες και να διέπεται από αρχές δικαιοσύνης και φιλαλληλίας.

Και συνιστά:

– Μια σημαντική κοινωνική προσπάθεια ανακούφισης των εργαζομένων, των απομάχων της δουλειάς και των ανέργων.

- Μια διαδικασία, που οδηγεί σε μια νέα ποιότητα ζωής.
- Ένα μηχανισμό, που εξασφαλίζει την υγεία στο λαό και την απαραίτητη εργατική ικανότητα στην αναπτυξιακή μας πορεία. Και
- Ένα σημαντικό πολιτικό παράγοντα, που δημιουργεί αίσθημα ασφάλειας για την περίπτωση της ένδειας, ή άλλου κινδύνου και διασφαλίζει την αναγκαία κοινωνική ειρήνη, χωρίς την παρέμβαση καταπιεστικών μηχανισμών.

Για να πάρει τη σημερινή μορφή της η Κοινωνική Ασφάλιση διέγραψε μια μεγάλη και δύσκολη πορεία και σαν κοινωνικός θεσμός, όχι μόνο επηρεάστηκε σημαντικά από τις μεγάλες κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις, όπως είναι η βιομηχανική επανάσταση και η ανάπτυξη δυναμικού εργατικού κινήματος, αλλά ταυτόχρονα συνετέλεσε σε πολιτικές ανακατατάξεις και διέμορφωσε κοινωνικοοικονομικές δομές και συστήματα.

Από το θεσμό του «Ιατρικού», που εμφανίστηκε στην Ελληνική αρχαιότητα και που διατηρήθηκε αρκετούς αιώνες, συναντάμε σπέρματα κοινωνικής αλληλεγγύης στις «συντεχνίες» του μεσαίωνα και τις «ενώσεις για αμοιβαία βοήθεια» του 16ου και 17ου αιώνα, για να καταλήξουμε στα πρώτα «αλληλοβοηθητικά» ταμεία του 18ου αιώνα, τα οποία και αποτελούν τους πυρήνες του σημερινού ασφαλιστικού συστήματος.

Σημαντικοί σταθμοί στην εξέλιξη του θεσμού της Κοινωνικής Ασφάλισης θεωρούνται:

- Η μεταρρύθμιση του Bismark στη Γερμανία το 1883.
- Το SOCIAL SECURITY ACT του Προέδρου Roosevelt στις ΗΠΑ, το 1937. Και

– Η περίφημη αναφορά του Beveridge, για πλήρη απασχόληση σε μια κοινωνία ελευθερίας, το 1942.

Έτσι διαμορφώθηκε η σύγχρονη αντίληψη για την Κοινωνική Ασφάλιση, διαποτισμένη από τις ιδέες του J. KEYNES, οι οποίες και κυριαρχούν στις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες, με την αυξανόμενη κρατική παρέμβαση στην οικονομία.

Η αναγκαιότητα της παρέμβασης αυτής υπαγορεύτηκε από λόγους οικονομικούς και πολιτικούς:

- Υπέρβαση της κρίσης, που άφησε ο μεγάλος πόλεμος.
- Οικονομική ανάκαμψη. Και
- Αναπαραγωγή κεφαλαίου.

Βασική επιδίωξη της νέας πολιτικής ήταν η ενίσχυση της συνολικής ζήτησης, που επιτεύχθηκε με την εξασφάλιση ενός ικανοποιητικού εισοδήματος σε όλο τον πληθυσμό, την ενεργοποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και κατά συνέπεια τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου απασχόλησης.

Με την έννοια αυτή η κρατική παρέμβαση στην οικονομία προκάλεσε ευρύ μετασχηματισμό του Κράτους και του οικονομικού συστήματος.

Κατήργησε ουσιαστικά την ελεύθερη αγορά εργασίας, εξασφάλισε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, δημιούργησε συνθήκες πλήρους απασχόλησης και θεμελίωσε διαδικασίες ταχείας συσσώρευσης του κεφαλαίου, με την αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης.

Για τη διασφάλιση δε της δυνατότητας ικανοποιητικής κατανάλωσης από όλες τις κοινωνικές ομάδες, ακόμη και από εκείνες, που δεν είχαν την ευκαιρία πραγματοποίησης ενός ελάχιστου εισοδήματος (υπερήλικες, άνερ-

γοι, ασθενείς κ.λπ.), καθιερώθηκε η σύγχρονη έννοια της κοινωνικής ασφάλειας και επιδιώχθηκε μέσα από μια αναδιανομή των εισοδημάτων, η απελευθέρωση και η κοινωνικοποίηση των αναγκών σε μια κοινωνία ατομικής ιδιοκτησίας των αγαθών.

Έτσι δημιουργήθηκε το Κράτος – Πρόνοια, που εξασφάλισε μεταπολεμικά και για αρκετές δεκαετίες μια κοινωνική συναίνεση και «ευταξία» και περιορίστηκε το χάσμα των κοινωνικών τάξεων με την εφαρμογή προγραμμάτων κοινωνικών παροχών, που χρηματοδοτούσε το πλεόνασμα της βιομηχανικής ανάπτυξης.

Η έκταση και το είδος των κοινωνικών αυτών παροχών ποικίλλει από χώρα σε χώρα (και από ταμείο σε ταμείο για την Ελλάδα) και περιλαμβάνει Ιατροφαρμακευτική και Νοσ/κή περίθαλψη, τη φροντίδα για την πρόληψη της αρρώστιας, επιδόματα ασθένειας, τοκετού, ανεργίας, πολυτέκνων, αδυνάτων κοινωνικά και οικονομικά ομάδων και προβληματικών ατόμων, παροχή στέγης και σύνταξης (γήρατος αναπηρίας και θανάτου), αποζημιώσεις από θεομηνίες και οικονομικές ενισχύσεις απόρων οικογενειών και δεινοπαθούντων παραγωγών κ.λπ.

Η δε εξέλιξη της κοινωνικής ασφάλισης υπήρξε διαφορετική σε κάθε Κράτος. Σε μερικά η καθολική και ενιαία ασφάλιση έδωσε τη δυνατότητα ανάπτυξης ενός συστήματος δίκαιου, αποτελεσματικού και κοινωνικά ελεγχόμενου. Σε άλλες όμως χώρες, παρά τη σοβαρή βελτίωση των παροχών, ο κλαδικός και αποσπασματικός χαρακτήρας της κοινωνικής ασφάλισης άφησε σημαντικά περιθώρια για ανάπτυξη ανισοτή-

των, δημιουργία διακρίσεων, καταστρατήγηση του συστήματος και σπάταλης διαχείρισης.

Αλλά η εποχή της μεταπολεμικής αυτής αισιοδοξίας έληξε με τη χρηματοδοτική οικονομική κρίση, που εκδηλώθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 70.

Και στα χρόνια, που ακολούθησαν, η κοινωνική ασφάλιση στάθηκε ανήμπορη να ικανοποιήσει τη διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση κοινωνικών φροντίδων, οι οποίες απαιτούσαν κάθε χρόνο και περισσότερες δαπάνες για την παροχή τους.

Από τη μια μεριά δηλαδή το κόστος ανέβαινε (επέκταση ασφαλιστικής κάλυψης, κάθετα και οριζόντια, τεχνολογική εξέλιξη, απαίτηση για καλύτερες παροχές, αύξηση προσδοκίμου επιβίωσης, ωρίμανση ασφαλιστικών ταμείων και επιδείνωση της σχέσης συνταξιούχων/εργαζομένων, πληθωρισμός και μείωση της αγοραστικής αξίας του εισοδήματος των εργαζομένων, που είχε σαν αποτέλεσμα την επιβάρυνση των υπηρεσιών υγείας με φροντίδες, που μέχρι τότε ικανοποιούσε ο ιδιωτικός τομέας) και από την άλλη οι πόροι λιγόστευαν (μείωση ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ, συρρίκνωση ορισμένων επαγγελματών, μείωση της κατανάλωσης και κατά συνέπεια του διαθέσιμου πλεονάσματος).

Αποτέλεσμα: Ανισότητες, ανεργία και γενικότερα Κρίση.

Η κρίση δε αυτή δημιούργησε μια ενδιαφέρουσα προβληματική σχετικά με την αναδιοργάνωση και τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής Ασφάλισης και την αναζήτηση νέων τρόπων χρηματοδότησης του συστήματος, αλλά και ορθολογικότερης κατανομής των παροχών κοινωνικής προστασίας.

Συγχρόνως όμως έδωσε την ευκαιρία στο κεφάλαιο και τη νέα φιλελεύθερη αντίληψη, να αμφισβητήσουν την αναγκαιότητα, αλλά και τη χρησιμότητα της υποχρεωτικής καθολικής ασφάλισης και να βάλουν στο στόχαστρό τους το Κράτος – Πρόνοια.

Στη χώρα μας, η εξέλιξη της κοινωνικής ασφάλισης επηρεάστηκε όχι μόνο από τους κοινούς για όλες τις βιομηχανικές χώρες λόγους, που προανέφερα, αλλά και από τα κοινωνικά ρεύματα και τις πολιτικές εξελίξεις, που σημάδεψαν τη νεότερη ιστορία μας καθώς και από την επί δεκαετίες ολόκληρες διακυβέρνηση της χώρας από πολιτικές δυνάμεις, των οποίων η ιδεολογία ήταν ξένη με τη φιλοσοφία των κοινωνικών παροχών.

Οι πολύχρονοι αγώνες για την εθνική μας χειραφέτηση, η υστέρηση της βιομηχανικής μας ανάπτυξης, η επί δεκαετίες κηδεμόνευση του συνδικαλιστικού μας κινήματος και οι αδυναμίες συγκρότησης του αστικού Κράτους είχαν ως αποτέλεσμα την αποσπασματική, ευκαιριακή και τη χωρίς συνοχή και κρατικό προγραμματισμό ανάπτυξη της Κοινωνικής Ασφάλισης στον τόπο μας.

Έτσι φθάσαμε σ' ένα ετερόκλητο σύνολο 327 φορέων κύριας και επικουρικής ασφάλισης, ασθένειας, πρόνοιας και διάφορων άλλων υπηρεσιών κοινωνικών παροχών, το οποίο αντανακλά τη δύναμη της πρόσβασης ή της πίεσης, που μπορούσε να ασκήσει η κάθε επαγγελματική ομάδα στα εκάστοτε κέντρα αποφάσεων και εκφράζει τις ανισότητες, τις διακρίσεις και τα προνόμια μπροστά στην αρρώστια, τα γηρατειά, την ανεργία, την φτώχεια, την αναπηρία και το θάνατο.

Για την πληρέστερη κατανόηση των προβλημάτων,

που εμφανίζονται σήμερα στο κοινωνικοασφαλιστικό μας σύστημα θα επιχειρήσω να ομαδοποιήσω τους 327 ασφαλιστικούς φορείς στις παρακάτω κατηγορίες:

1. NAT και ΙΚΑ

Κύριο χαρακτηριστικό και των δύο φορέων είναι ότι λειτουργούν χωρίς κανένα απολύτως κοινωνικό πόρο. Μετά το 1987 άρχισε η επιχορήγηση του ΙΚΑ από τον Κρατ. Προϋπολογισμό.

Τόσο το NAT όσο και το ΙΚΑ δεν ικανοποίησαν τις προσδοκίες των ασφαλισμένων τους. Από τη μια μεριά οι συνθήκες, που ξεκίνησαν (το NAT τον περασμένο αιώνα, όταν η Κοινωνική Ασφάλιση ήταν άγνωστη στην πατρίδα μας και το ΙΚΑ μέσα στη Μεταξική περίοδο) και από την άλλη η αδιαφορία των μετέπειτα κυβερνήσεων, προσδιόρισαν την παραπέρα πορεία και υποθήκευσαν το μέλλον των δύο μεγάλων ασφαλιστικών οργανισμών.

Ιδιαίτερα το ΙΚΑ λειτούργησε μόνο σαν μηχανισμός εκτόνωσης των λαϊκών διεκδικήσεων και εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής των εκάστοτε κυβερνήσεων.

Τα καίρια προβλήματα του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος επικεντρώνονται στη λειτουργία του βασικού αυτού ασφαλιστικού φορέα, που καλύπτει μόνος του το 47% του ελληνικού λαού.

2. ΟΓΑ και Δημοσίων Υπαλλήλων

Λειτουργούν προνοιακά και οι δαπάνες τους επιβαρύνουν αποκλειστικά τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Κι αυτό, γιατί οι εισφορές των ασφαλισμένων τους καταργήθηκαν των μεν δημοσίων υπαλλήλων το 1955, των δε αγροτών το 1964. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αναφέρο-

μαι στον κύριο ασφαλιστικό φορέα του ΟΓΑ και όχι στον Κλάδο της πρόσθετης ασφάλισης των αγροτών, που θεσμοθετήθηκε το 1987 και ο οποίος λειτουργεί καθαρά ασφαλιστικά, με εισφορές των αγροτών.

Και οι δυο ασφαλιστικοί φορείς καλύπτουν το 38% του πληθυσμού.

3. Οι υπόλοιποι 28 φορείς κύριας ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένων ΔΕΗ και ΟΛΠ

Οι περισσότεροι των φορέων της ομάδας αυτής έχουν εξασφαλίσει περισσότερες και καλύτερες παροχές, τις οποίες καλύπτουν είτε με κοινωνικούς πόρους (ΤΣΑΥ, Νομικών, ΤΑΙΣΥΤ, ΤΑΤΑ), είτε με ενισχυμένη εργοδοτική εισφορά (ΟΤΕ, Ιονική-Λαϊκή), είτε με νομοθετημένη υποχρέωση του φορέα - εργοδότη (ΔΕΗ, Εθνική και Αγροτική Τράπεζα).

Κανένα από αυτά τα ταμεία δεν έχει χρηματοδοτικά προβλήματα, με εξαίρεση:

- Το ΤΣΑ, λόγω της δυσμενούς σχέσης συνταξιούχων/ ασφαλισμένων, που δημιούργησε ο κορεσμός του επαγγέλματος.

- Το ΤΑΤ, εξαιτίας των χαμηλών ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης (50 στις γυναίκες και 55 στους άνδρες) και της οφειλής ενός περίπου δις διαφόρων προβληματικών. Και

- Το ΤΑΠ - ΟΤΕ, λόγω ευνοϊκών προϋποθέσεων συνταξιοδότησης (50% και 80% των αποδοχών του τελευταίου μήνα για 15 και 29,5 χρόνια ασφάλισης, αντίστοιχα) και του χαμηλού, και μετά την τελευταία αναπροσαρμογή, ασφαλιστρου.

Οι περισσότεροι των φορέων της κατηγορίας αυτής

δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου και καλύπτουν το υπόλοιπο του ελληνικού λαού. Ανάμεσα σ' αυτά τα ταμεία βρίσκεται και το ΤΕΒΕ, που καλύπτει το 10% το πληθυσμού και του οποίου οι παροχές διατηρούνται ακόμη σε απαράδεκτα χαμηλά επίπεδα, γιατί το ασφάλιστρο, του 48% των ασφαλισμένων του, είναι μικρότερο από εκείνο του ανειδίκευτου εργάτη (2.600 δρχ.). και

4. Όλοι οι υπόλοιποι 295 φορείς,

επικουρικής σύνταξης (54), ασθένειας (18), Πρόνοιας (60), αλληλοβοήθειας (59) και κάλυψης διαφόρων άλλων αναγκών, όπως είναι η ανεργία, η στράτευση, η κατοικία, τα οικογενειακά επιδόματα και η κοινή ωφέλεια (104).

Άλλοι εκ των φορέων αυτών έχουν μονομερή χρηματοδότηση (ασφαλισμένος), άλλοι διμερή (ασφαλισμένος και εργοδότης) και άλλοι τριμερή (ασφαλισμένος, εργοδότης και κοινωνικός πόρος).

Έτσι διαμορφώθηκε, χωρίς καμιά ρεαλιστική θεώρηση των αναγκών και των προτεραιοτήτων προστασίας, το κοινωνικοασφαλιστικό μας σύστημα, το οποίο στις αρχές της δεκαετίας του 80 παρουσίαζε την εξής εικόνα:

1. Η ασφάλιση του πληθυσμού δεν ήταν καθολική. Οι άνεργοι και εκείνοι, των οποίων η εργασία δεν ανεγνωρίζετο, παρέμεναν ακάλυπτοι. Επίσης ολόκληρες περιοχές της χώρας, πέραν των αστικών κέντρων, δεν είχαν τη δυνατότητα ασφαλιστικής κάλυψης από βασικούς ασφαλιστικούς φορείς, όπως είναι

το ΙΚΑ και το ΤΕΒΕ. Υπολογίζεται ότι το 15 - 20% του λαού ήσαν παντελώς ανασφάλιστοι το 1981.

2. Η προστασία για την ανεργία, τα οικογενειακά επιδόματα, τα επιδόματα ασθενείας και τα εφάπαξ αφορούσαν μόνο τους μισθωτούς, με αποτέλεσμα να μένουν ακάλυπτες ολόκληρες κοινωνικές ομάδες με πραγματικές και αδήριτες ανάγκες (ανάπηροι και οικογένειες εκείνων, που δεν μπορούσαν να εργασθούν είτε για λόγους υγείας είτε γιατί δεν εύρισκαν δουλειά).

3. Έλλειψη κάθε κοινωνικής πολιτικής στη διαχείριση της ανεργίας. Η διάρκεια επιδότησης, το ύψος του επιδόματος και οι δυνατότητες επανένταξης στην παραγωγή σε καμιά περίπτωση δε βοηθούσαν στην ικανοποιητική προστασία του αναγνωρισμένου απ' όλους τους διεθνείς οργανισμούς κοινωνικού αυτού κινδύνου.

4. Υποβαθμισμένη προστασία για τις χαμηλοεισοδηματικές ομάδες και απουσία κάθε προσπάθειας για καταπολέμηση της φτώχειας.

Σημειώνω την άδικη μεταχείριση των οικογενειών με ένα γονέα και των αυτοτελώς απασχολούμενων. Στην πατρίδα μας ποτέ δεν έγινε καταγραφή της έκτασης της ένδειας και ποτέ η αντιμετώπισή της δε συνδέθηκε με την πολιτική της Κοινωνικής ασφάλισης.

5. Έντονες ανισότητες στον κλάδο συντάξεων. Στις πολύ χαμηλές συντάξεις μεγάλων ομάδων του πληθυσμού (ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΤΕΒΕ, ΤΣΑ), που δεν άφηναν περιθώρια ούτε για ένα στοιχειώδες επίπεδο διαβίωσης, αντιπαράτιθονταν οι πολύ υψηλές συντάξεις άλλων

φορέων κύριας και επικουρικής ασφάλισης. Το πρόβλημα δε της προκλητικής αυτής διάκρισης στο επίπεδο προστασίας καθίστατο εντονότερο με τη δυνατότητα πολλαπλής απασχόλησης και συνταξιοδότησης, που παρείχε το σύστημα. Επίσης κυριαρχούσαν απαράδεκτες διακρίσεις στον τρόπο κάλυψης, στις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης καθώς και στον υπολογισμό του ύψους της παρεχόμενης από κάθε φορέα σύνταξης.

6. Έντονη διαφοροποίηση της προστασίας στις συντάξεις αναπηρίας. Σημειώνω τις λίαν δυσμενείς προϋποθέσεις, που χρειαζόντουσαν για την κάλυψη του κινδύνου της αναπηρίας από νόσο σε νεαρά άτομα (λόγω αδυναμίας θεμελίωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος) και την πιεστική προσφυγή στο θεσμό των αναπηρικών συντάξεων ηλικιωμένων ατόμων, που δεν μπορούσαν να εξασφαλίσουν τις προϋποθέσεις σύνταξης γήρατος, λόγω της ανυπαρξίας διαδοχικής ασφάλισης.

7. Αδυναμία άμεσης ασφαλιστικής κάλυψης της μη εργαζόμενης γυναίκας τόσο στον αστικό όσο και στον αγροτικό χώρο. Επίσης υπήρχαν έντονες ανισότητες και στην έμμεση ασφαλιστική κάλυψη. Από τη μια μεριά η υπερπροστασία του συστήματος στις συζύγους και θυγατέρες και από την άλλη το ασφαλιστικό κενό στην περίπτωση διαζυγίου, συντηρούσαν την πλήρη εξάρτηση της γυναίκας από τον άνδρα.

8. Ανεπάρκεια στην προστασία της μητρότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στην έλλειψη επιδομάτων (λοχείας-τοκετού), στον περιορισμένο χρόνο απουσίας από τη δουλειά και στην ανυπαρξία παροχών για δια-

σφάλιση ανεκτών συνθηκών διαβίωσης της εγκυμονούσας, οικογενειακό προγραμματισμό κ.λπ.

9. Έντονη διαφοροποίηση τόσο στο σκέλος των εισφορών όσο και σε εκείνο των παροχών μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Άλλοι –οι πιο πολλοί– δίνουν πολλά και παίρνουν λίγα· και άλλοι –οι λιγότεροι– πληρώνουν λιγότερα από τους πρώτους και απολαμβάνουν περισσότερα και καλύτερα. Και

10. Δυσλειτουργία, αναποτελεσματικότητα και αδυναμία χάραξης ορθολογικής πολιτικής του συστήματος, εξαιτίας:

- Της κατάτμησης αυτού σε μεγάλο αριθμό φορέων.
- Της πολυνομίας, που το διέπει.
- Της γραφειοκρατίας και του Διοικητικού συγκεντρωτισμού, που κυριαρχούσε σε κάθε φορέα.
- Των ατελειών του Διοικητικού μηχανισμού (MANAGEMENT).
- Της σπάταλης διαχείρισης.
- Της έλλειψης σύγχρονης οργάνωσης και πληροφόρησης.
- Της ανεπαρκούς τεκμηρίωσης και μελέτης των προβλημάτων.
- Της αδυναμίας σύλληψης της ασφαλιστέας ύλης.
- Της απουσίας του κοινωνικού ελέγχου λόγω της ισχνής συμμετοχής των ενδιαφερομένων στα Διοικ. Συμβούλια των φορέων.
- Της έλλειψης κάθε προγραμματισμού και προοπτικής.

Συνέπεια της κατάστασης, που περιέγραψα υπήρξε η έρπουσα στις μεγάλες μάζες του πληθυσμού αμφισβή-

τηση για την αποτελεσματικότητα, τη χρησιμότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος, που θεωρείται πιο βαθιά κρίση και από εκείνη των ελλειμμάτων.

Μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο, οι κοινωνικές δαπάνες των χωρών του ΟΟΣΑ αυξήθηκαν, για τους λόγους που προανέφερα, με ρυθμούς 6% κάθε χρόνο σε πραγματικές τιμές. Η κρίση όμως του '73 είχε σαν συνέπεια τη μείωση της αύξησης των δαπανών αυτών στο 4,2%, για το διάστημα 1975-80 και ακόμη χαμηλότερα, στο 2,6%, στην επόμενη 5ετία.

Αντίθετα, η εξέλιξη της κοινωνικής προστασίας στη χώρα μας κινήθηκε αντίστροφα. Στις δεκαετίες της ανάπτυξης 1950-70, που οι άλλες χώρες δαπανούσαν το 23,3% του ΑΕΠ για κοινωνική προστασία, εμείς περιοριζόμαστε στο 13,1%. Και όταν εκείνες εμείωναν δραματικά την ετήσια αύξηση των κοινωνικών δαπανών από το 6% στο 2,6% του ΑΕΠ, μετά το 1980, εμείς ανεβήκαμε στο 8,2% του ΑΕΠ, σε πραγματικές τιμές.

Από τα στοιχεία αυτά αποδεικνύεται ότι οι πολιτικές εξελίξεις, που σημειώθηκαν στην πατρίδα μας το 1981, έδωσαν άμεση προτεραιότητα στον τομέα της κοινωνικής προστασίας και οι κοινωνικές δαπάνες αυξήθηκαν από το 15,6% του ΑΕΠ (1980) στο 25,6% (1989). Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην αναπροσαρμογή των συντάξεων και τη διαχείριση της ανεργίας και συντελέστηκε αξιόλογο έργο στην επίλυση των οξυμμένων προβλημάτων πολλών κοινωνικών ομάδων, με τη βελτίωση των κοινωνικών παροχών, την προοδευτική μείωση των ανι-

σοτήτων σ' όλα τα επίπεδα προστασίας και την ενίσχυση των χαμηλών εισοδημάτων.

Απ' όλα τα μέτρα κοινωνικής προστασίας, που πάρθηκαν στην δετία 1982-1989, θεωρώ σημαντικότερα:

1. Την ουσιαστική αύξηση των κατωτάτων ορίων των συντάξεων στο επίπεδο των 20 ημερομισθίων του ανειδίκευτου εργάτη (Η.Α.Ε.), φορέων ασφάλισης μισθωτών και άλλων κατηγοριών καθώς και γενικά των συντάξεων όλων των κοινωνικών ομάδων.

2. Την αυτοτελή σύνταξη στην αγρότισσα και απεξάρτηση ασφαλιστική της γυναίκας στον αγροτικό χώρο.

3. Την ασφαλιστική κάλυψη όλων των περιοχών της χώρας και όλων των ανασφάλιστων κοινωνικών ομάδων. Ουδείς πλέον ανασφάλιστος.

4. Τη διεύρυνση της έννοιας της μισθωτής εργασίας, επέκταση της επικουρικής ασφάλισης, κατοχύρωση ασφαλιστικών δικαιωμάτων, δυνατότητες εξαγοράς χρόνου ασφάλισης, για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος και άλλα μέτρα για την επίλυση χρονίων και δικαίων αιτημάτων των απασχολούμενων, όπως είναι η διαδοχική ασφάλιση κ.λπ.

5. Τη δημιουργία αυτοτελούς κλάδου πρόσθετης ασφάλισης των αγροτών.

6. Την καταπολέμηση της ανεργίας με χορήγηση επιδομάτων στους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας και επιδότηση της απασχόλησης.

7. Τη βελτίωση του κλάδου ασθένειας με επέκταση της προστασίας και στους μισθωτούς του ιδι-

ωτικού τομέα με αναπλήρωση της απώλειας του μισθού λόγω ασθενείας από 182 στις 720 ημέρες.

8. Την προστασία της μητρότητας με επιδόματα λοχείας, βοηθήματα τοκετού, αύξηση του χρόνου αποχής από τη δουλειά, οικογενειακό προγραμματισμό κ.λπ.

9. Την ενίσχυση απόρων και χαμηλοεισοδηματικών οικογενειών με επιδόματα καθώς και των παιδιών ειδικών κατηγοριών όπως είναι τα ανάπηρα, ορφανά, στρατευμένων, φυλακισμένων, ανέργων και ανύπαντρων μητέρων. Και

10. Κοινωνικό έλεγχο στις Διοικήσεις των ασφαλιστικών φορέων. Θεωρώ σαν την πλέον αξιόλογη θεσμική παρέμβαση στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης την καθοριστική για εξασφάλιση πλειοψηφίας παρουσία των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων στα Διοικητικά Συμβούλια. Σαφής και σταθερή επομένως η διολίσθηση του ασφαλιστικού μας συστήματος προς την κατεύθυνση της κοινωνικής ασφάλειας, που αποτελεί και το όραμα μιας αλληλέγγυας και ευημερούσας κοινωνίας.

Όμως, παρά τον έντονο δυναμισμό, που εμφανίζει η εξέλιξη της κοινωνικής προστασίας μετά το 81, το κοινωνικοασφαλιστικό μας σύστημα παρουσιάζει αδυναμίες.

Η πολυδιάσπασή του, η πολύπλοκη και κάποτε αντιφατική νομοθεσία του, η δυσαναλογία κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων και η ανισότητα των παροχών, η ανεπαρκής οικονομική στήριξη των παρεχομένων φροντίδων ανταποδοτικού χαρακτήρα και κοινωνικής

αλληλεγγύης και η ανυπαρξία υγιών ασφαλιστικών αρχών, σε συνδυασμό με τα σοβαρά οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα, που ποτέ δεν έπαψαν να ταλανίζουν τους δικαιούχους, καθιστούν το σύστημα οικονομικά προβληματικό και κοινωνικά μη αποδεκτό.

Κι αυτό γιατί οι αναμφισβήτητες και έντονες κοινωνικές ευαισθησίες των κυβερνήσεων της περιόδου 82-89, δε συνοδεύτηκαν με την απαραίτητη για ριζικές διαρθρωτικές αλλαγές θαρραλέα πολιτική βούληση, ούτε από ικανοποιητική διοικητική και διαχειριστική επάρκεια, με αποτέλεσμα στα τέλη της δεκαετίας να βρισκόμαστε μπροστά σε μια κρίση, οικονομική και κοινωνική του ασφαλιστικού μας συστήματος.

Η φύση, η έκταση, τα αίτια καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισης της κρίσης αυτής αποτέλεσαν αντικείμενο έντονης πολιτικής και κομματικής αντιπαράθεσης, ένα χρόνο τώρα, που έχει προβληματίσει τον κάθε πολίτη.

Κι αυτό γιατί η κυβέρνηση της Ν. Δημοκρατίας, εκμεταλλευόμενη τα ανοίγματα, που εμφανίζουν βασικοί φορείς της κοινωνικής μας ασφάλισης, προσπαθεί να επιρρίψει τις ευθύνες της δημιουργίας τους, στην επεκτατική κοινωνική πολιτική των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, με στόχο πάντοτε το κράτος-πρόνοια και την παράδοση της υγείας και της ασφάλισης στην ιδιωτική πρωτοβουλία.

Στις απορίες, λοιπόν και τα ερωτηματικά, που αφήνει ο θερμός αυτός διάλογος, στον οποίο έχουν εμπλακεί και όλες οι ενδιαφερόμενες κοινωνικές ομάδες, προσπαθώ να δώσω απάντηση και τη σωστή πληροφόρηση μ' αυτό μου το πόνημα.

Και συγκεκριμένα:

1. Η κρίση δεν αφορά ολόκληρο το κοινωνικό ασφαλιστικό μας σύστημα, όπως θέλει να παρουσιάζει η Κυβέρνηση της Ν.Δ., αλλά λίγους ασφαλιστικούς φορείς, στους οποίους αναφέρθηκα στα προηγούμενα.

2. Τα συμπτώματα της κρίσης αυτής είναι τα ελλείμματα και η κοινωνική αμφισβήτηση, για την αποτελεσματικότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος, που δημιουργήθηκε εξαιτίας των ανισοτήτων και των διακρίσεων, που χαρακτηρίζουν το σύστημα προστασίας στον τόπο μας.

3. Τα ελλείμματα, που πρέπει να μας απασχολήσουν, είναι εκείνα του Ι.Κ.Α. και του Ν.Α.Τ. (αφού δεν μπορούμε να μιλάμε για ελλείμματα του ΟΓΑ και του «Ταμείου» των Δημοσίων Υπαλλήλων, που όπως προείπα, δεν προβλέπουν εισφορές του ασφαλισμένου και λειτουργούν προνοιακά).

Όχι βέβαια γιατί δεν πρέπει να μας ενδιαφέρουν τα χρηματοδοτικά (και άλλα) προβλήματα, που παρουσιάζουν και κάποιοι -λίγοι- ακόμη ασφαλιστικοί φορείς. Αλλά η αντιμετώπισή τους, λόγω του μεγέθους των φορέων αυτών, δεν αφήνει περιθώρια δυσμενών επιπτώσεων στο θεσμό της Κοινωνικής Ασφάλισης.

Τα ελλείμματα όμως του ΙΚΑ θα πρέπει να μας ανησυχούν και σύντομα να αντιμετωπισθούν από τη μια μεριά

λόγω του ύψους τους, – υπολογίζονται για το 1991 στα 825 δις – και από την άλλη γιατί αφορούν το μεγαλύτερο ασφαλιστικό οργανισμό της χώρας, που καλύπτει ασφαλιστικά το 47% του λαού και του οποίου οι όποιοι κραδασμοί επηρεάζουν όχι μόνο ολόκληρο το ασφαλιστικό μας σύστημα, αλλά δημιουργούν τεράστια εμπόδια στην αναπτυξιακή πορεία της χώρας.

Με την ίδια σοβαρότητα πρέπει να αντιμετωπισθούν και τα ελλείμματα του ΝΑΤ, τα οποία θα ξεπεράσουν εφέτος τα 100 δις.

4. Τα ελλείμματα του Ι.Κ.Α. δεν οφείλονται στη δυναμική κοινωνική πολιτική των κυβερνήσεων του ΠΑ.ΣΟ.Κ, όπως διατείνεται η Ν. Δημοκρατία και ο φιλικός της τύπος, γιατί:

α) Τα ελλείμματα εμφανίστηκαν στο ΙΚΑ το 1980 και το καλοκαίρι του 81 συνήφθη το πρώτο δάνειο ύψους 3,5 δις από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

β) Τα ανοίγματα στο ΙΚΑ θα είχαν εμφανιστεί πολύ γρηγορότερα, αν η κυβέρνηση της Ν. Δημοκρατίας δεν έσπευδε από το 1975 να αυξήσει το ασφάλιστρο κατά 2,5 μονάδες. Η «μετάγχιση» αυτή ανέβαλε τα χρηματοδοτικά προβλήματα για μια 5ετία. Και

γ) Το ποσόν, που επιβαρύνθηκε, το ΙΚΑ από την αύξηση των κατωτάτων ορίων των συντάξεων και τη γενικότερη επέκταση - κάθετη και οριζόντια - της ασφαλιστικής κάλυψης, αποδόθηκε από τον Κρατικό Προϋπολογισμό στο ίδρυμα και συγκεκριμένα: Το 1987 δόθηκαν 57 δις, το '88, 137,9 δις και το '89 170, 8 δις.

5. Δεν είναι αλήθεια ο προβαλλόμενος από την

κυβέρνηση και από φιλικά της έντυπα ισχυρισμός ότι «η συμφορά άρχισε μετά το 1982» και ότι ο ρυθμός αύξησης των ελλειμμάτων υπήρξε «καλπαστικός» στην δετία του ΠΑΣΟΚ. Σύμφωνα με στοιχεία, που δεν αμφισβητούνται από τη Ν. Δημοκρατία, αλλά και που έχουν κατατεθεί από τον ίδιο τον κ. Μητσοτάκη στη Βουλή (16.12.86), το έλλειμμα του ΙΚΑ το 1980 ήταν 2,3 δις, το οποίο ανέθηκε το 1981 στα 9,6 δις. Δηλαδή σημείωσε αύξηση κατά 317%.

Αν ο ανοδικός αυτός ρυθμός αύξησης των ελλειμμάτων του ΙΚΑ, που κληρονομήσαμε από τη Ν. Δημοκρατία, συνεχιζόταν και στα χρόνια του ΠΑΣΟΚ, τα ελλείμματα το 1989 θα ξεπερνούσαν τα 1000 τρισεκατομμύρια. Όμως η μέση ετήσια αύξησή τους, από το 1981-1989, δεν ξεπέρασε το 50% και (για το 1989) συγκρατήθηκαν στα 249 δις, παρά την επεκτατική κοινωνική πολιτική, που ακολουθήσαμε και για την οποία κατηγορούμεθα.

6. Τα ελλείμματα του Ι.Κ.Α. οφείλονται:

α) Στην έλλειψη κοινωνικού πόρου. Όταν ο κατά κεφαλήν ασφαλισμένου κοινωνικός πόρος είναι σήμερα για το ΤΣΑΥ 120 χιλ. δρχ., για το Ταμείο Νομικών 294 χιλ. δραχ., για το ταμείο των υπαλλήλων Αγροτικής Τραπέζης 238 χιλ. δραχ., της Εθνικής 364 χιλ. δραχ., του Ενιαίου Δημοσιογραφικού Οργανισμού 640 χιλ. δραχ. και των επαγγελματικών στελεχών πάνω από 1 εκατ. δραχ., για το ΙΚΑ μόλις έφθανε τις 63 δραχ. (!) μέχρι το 1987.

Μετά το 1987, που άρχισε η επιχορήγηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό υπάρχει και στο ΙΚΑ κοινωνικός πόρος, ο οποίος όμως μόλις ξεπερνά για το 1990 τις 100 χιλ. δραχ. κατά κεφαλήν. Δηλαδή και καθυστερημένος και μικρός.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ συμμετέχουν σ' όλους τους κοινωνικούς πόρους όλων των υπολοίπων ταμείων. Καμιά όμως άλλη κοινωνική ομάδα δεν ενισχύει τη σύνταξη του ασφαλισμένου στο ΙΚΑ.

β) *Στη δυσμενή εξέλιξη της σχέσης Συνταξιούχων/εργαζομένων, η οποία οφείλεται:*

– Στην ωρίμανση του Ταμείου. Συμπληρώθηκαν ήδη τριάντα χρόνια ασφάλισης εκείνων, που (μαζικά) εισήλθαν στην παραγωγή μετά την εμφύλια σύρραξη, όταν άρχισε ουσιαστικά η (όποια) βιομηχανική ανάπτυξη της πατρίδας μας και η λειτουργία του ΙΚΑ. Κι αυτό σημαίνει μεγαλύτερη έξοδο ασφαλισμένων στη σύνταξη μετά το 1980.

– Στην αύξηση του προσδοκίμου επιβίωσης. Αυξήθηκε ο μέσος όρος ζωής των Ελλήνων την τελευταία 15ετία, με αποτέλεσμα τη διατήρηση του αριθμού των συνταξιούχων σε υψηλότερα, των προηγούμενων δεκαετιών, επίπεδα.

– Στην ανεργία, που ήταν αποτέλεσμα της οικονομικής ύφεσης και που μειώνει τον αριθμό των απασχολούμενων, με συνέπεια τη διατάραξη της σχέσης Συνταξιούχων/εργαζομένων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ανεργία πλήττει, περισσότερο όλων των ταμείων, το ΙΚΑ, γιατί η πλειοψηφία των ανέργων ήταν ή θα ήταν ασφαλισμένοι του ΙΚΑ.

Αποτέλεσμα των λόγων, που προανέφερα, ήταν η επιδείνωση της σχέσης Συνταξιούχων/εργαζομένων από το 1:4,1, που ήταν το 1975, στο 1:2,9 που έφτασε σήμερα. Σε ποσοστά, ενώ ο αριθμός των ασφαλισμένων αυξήθηκε κατά 27% στη 15ετία 1975-90, ο αριθμός των συνταξιούχων μεγάλωσε κατά 87% και των δικαιούχων του κλάδου ασθένειας κατά 45%, μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα.

Οι επιπτώσεις της δυσμενούς αυτής εξέλιξης της σχέσης συνταξιούχων/εργαζομένων είναι η επιβάρυνση της Κοινωνικής ασφάλισης και του ΙΚΑ περισσότερο, λόγω του όγκου του, με δαπάνες υπηρεσιών Υγείας (που έχουν ανάγκη οι ηλικιωμένοι) και περισσότερες συντάξεις, χωρίς παράλληλη αύξηση των εσόδων, αφού, όπως προείπαμε, η αύξηση του αριθμού των ασφαλισμένων υπολείπεται εκείνης του αριθμού των Συνταξιούχων.

Θα πρέπει να προσθέσω ότι η ανεργία συντελεί κατά δύο τρόπους στην επιδείνωση της ανισοσκελίας των εσόδων-δαπανών: Από τη μια μεριά γιατί δε δίνει ασφάλιστρα στα ταμεία και από την άλλη γιατί επιβαρύνει τα ταμεία με επιδοτήσεις.

γ) *Στη μετεξέλιξη του ΙΚΑ σε φορέα άσκησης οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.*

Η οικονομική πολιτική ασκήθηκε με μειώσεις των ασφαλιστικών εισφορών στις βιοτεχνικές, βιομηχανικές και μεταλλευτικές επιχειρήσεις και τις επαρχιακές εφημερίδες (Ν. 3213/55, ΝΔ 1377/73, Ν. 289/76, Ν. 849/78), στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις (Ν.Δ. 1313/1972) και τις εξαγωγές προϊόντων καθώς και στις επισκευές πλοίων (Ν. 2861/54).

Η δε κοινωνική πολιτική εκδηλώθηκε με τη συνταξιοδότηση των ομογενών από την Αίγυπτο, την Τουρκία και τη Ρουμανία (Ν.Δ. 4377/64, Ν.Δ. 4378/64, Ν.Δ. 4577/66, Ν.Δ. 4581/66, Ν. 1469/84 και Ν. 1539/85) καθώς και με τη συνταξιοδότηση ορισμένων κατηγοριών ασφαλισμένων προνοιακού χαρακτήρα (Ν. 825/78 και Ν. 1305/82). Κοινωνική πολιτική επίσης ασκήθηκε με την επέκταση του δικαιώματος συνταξιοδότησης με ευνοϊκότερες προϋποθέσεις (Ν.Δ. 778/73) ή με την αναγνώριση συνταξιοδοτικών προϋποθέσεων (Ν. 955/79, Ν. 629/77 και Ν. 825/78). Η ζημιά που προκλήθηκε στο ΙΚΑ από τις χαριστικές αυτές διατάξεις μέχρι το 1983 είχε φτάσει στα 40 δις. Δηλαδή με διάφορες μεθοδεύσεις νομοθετικά κατοχυρωμένες, το ΙΚΑ μετατράπηκε και σε πηγή άντλησης κεφαλαίων για τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση δημοσίων και ιδιωτικών επιχειρήσεων.

δ) *Στη μειωμένη απόδοση των αποθεματικών όλων των ταμείων (και του ΙΚΑ) λόγω δέσμευσης αυτών από την Τράπεζα της Ελλάδος με πολύ χαμηλό επιτόκιο.*

Συγκεκριμένα, μέχρι το 1974 ήταν 4%. Μέχρι το 1977 5%. Μέχρι το 1979 6%. Μέχρι το 1980 10%. Και μέχρι το 1984 11%. Τον Ιούνιο του 84 ανέβηκε στο 15%, αλλά η αύξηση αυτή υπήρξε εντελώς περιττή για το ΙΚΑ, αφού μετά το 1981 το ίδρυμα δε διέθετε πλέον αποθεματικά.

Δηλαδή το ΙΚΑ εκτός από τον οικονομικό και κοινωνικό του ρόλο εξελίχθηκε και σε πιστωτικό ίδρυμα της μεταπολεμικής εκβιομηχάνισης της χώρας. Γιατί με το χαμηλό αυτό επιτόκιο και με χρήματα του ΙΚΑ η Τράπεζα της Ελλάδος δανειοδοτούσε τους βιομηχάνους τις πρώτες μετά τον πόλεμο δεκαετίες.

Έτσι αντί η παραγωγική διαδικασία να χρηματοδοτεί

την κοινωνική ασφάλιση και το ΙΚΑ, αποδεικνύεται ότι το ΙΚΑ χρηματοδοτούσε την παραγωγή και γενικά την ανάπτυξη.

ε) *Στην καθήλωση για δέκα και πλέον χρόνια (1.10.69 - 31.12.79) του ανώτατου ορίου των ασφαλιστέων αποδοχών στα ίδια επίπεδα.*

Ενώ δηλαδή οι παροχές και οι συντάξεις υπολογίζονταν με βάση τα αναπροσαρμοζόμενα κάθε χρόνο ποσά τεκμαρτών αποδοχών (πολύ υψηλά μετά το 1975), το PLAFOND των ασφαλιστέων αποδοχών δεν αναπροσαρμόστηκε για δέκα χρόνια, με αποτέλεσμα να έχουμε απώλεια σημαντική εσόδων και ένα ακόμη επιπρόσθετο παράγοντα ανισορροπίας στη σχέση εσόδων-δαπανών.

στ) *Στην εισφοροδιαφυγή*, που αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά προβλήματα του ΙΚΑ.

Οφείλεται:

- Είτε στη μη ασφάλιση του εργαζόμενου.
- Είτε στην απόκρυψη μέρους από το χρόνο απασχόλησης.
- Είτε στην ασφάλιση με μικρότερο του πραγματικού ημερομίσθιο.

Η έκταση δε της εισφοροδιαφυγής δεν μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς, αλλά σύμφωνα με τις σοβαρότερες (γιατί υπάρχουν πολλές) προσεγγίσεις πρέπει να υπερβαίνει το 17% των εσόδων του κλάδου σύνταξης. Δηλαδή μιλάμε για ποσόν της τάξης των 80-100 δις, που διαφεύγει.

Οι κλάδοι, που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη εισφοροδιαφυγή είναι οι οικοδόμοι (ξεπερνούν το 50% της όλης εισφοροδιαφυγής), οι απασχολούμενοι σε υδραυλικές και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις, σε μαρμαρικές και

ξυλουργικές εργασίες, οι οδηγοί ταξί, οι εργαζόμενοι στο φασόν κ.λπ.

Την εισφοροδιαφυγή ενθαρρύνουν:

- Η επιδότηση της ανεργίας.
- Τα οικογενειακά επιδόματα, που κακώς δε συσχετίζονται με τις ημέρες απασχόλησης.
- Ο μικρός αριθμός ημερομισθίων (4.050), που απαιτούνται για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, με πλασματικά ημερομίσθια (Ν. 621/77).
- Το υψηλό συνολικό ποσοστό ασφαλιστρων, που μαζί με το δώρο και την άδεια (για τους οικοδόμους) φτάνει το 74,5% του ημερομισθίου. Και το σπουδαιότερο:
- Η μη διαφοροποίηση του ύψους της σύνταξης στις 6 πρώτες ασφαλιστικές κλάσεις, μέχρι και 10.500 ημέρες απασχόλησης. Δηλαδή για τις κλάσεις αυτές, εκείνος, που δούλεψε 13,5 χρόνια παίρνει την ίδια σύνταξη με εκείνον, που απασχολήθηκε 35 χρόνια. Μετά τη 17η κλάση παρατηρείται διαφοροποίηση του ύψους της σύνταξης, ανάλογα με το χρόνο ασφάλισης.

ζ) Στην καθυστέρηση της καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών, από επιχειρήσεις και οργανισμούς στο ΙΚΑ. Πρόκειται για βασική συνιστώσα του οικονομικού προβλήματος του ΙΚΑ, αφού το οφειλόμενο στο ίδρυμα ποσό από ιδιωτικές επιχειρήσεις και το Δημόσιο θα πρέπει να ξεπερνά κατά πολύ σήμερα τα 100 δις. Το Μάρτη του '87 είχε διαμορφωθεί στα 80 δις.

η) Στην καταστρατήγηση των διατάξεων υπαγωγής πολλών επαγγελματιών στα βαρέα και ανθυγιεινά. Στην Ελλάδα θεωρείται ότι το 50% των ασφαλισμένων στο ΙΚΑ, απασχολούνται σε εργασίες ιδιαίτερα επαχθείς για την υγεία τους και διεκδικούν την υπαγωγή τους στο

θεσμό. Ήδη ο αριθμός των ενταγμένων στο καθεστώς των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων έφτασε τις 630 χιλ. επί συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ 1.710.000.

Ο θεσμός αποτελεί εγχώρια πρωτοτυπία και επί δεκαετίες, οι Έλληνες συνδικαλιστές θεωρούν καθήκον τους να αγωνίζονται για την υπαγωγή τους σ' αυτόν, με αποκλειστικό στόχο την αύξηση των αποδοχών τους κατά 10-30% και την πρωιμότερη κατά 5 χρόνια συνταξιοδότησή τους, ανεξάρτητα από το χρόνο απασχόλησης στην υποτιθέμενη βαριά και ανθυγιεινή εργασία.

Κανένας άλλος θεσμός δε ζημίωσε την υγεία των εργαζομένων, όσο ο θεσμός των βαρέων και ανθυγιεινών. Γιατί πέρα από την οικονομική επιβάρυνση, που προκαλεί στο ΙΚΑ, η σημαντικότερη παρενέργεια της ελληνικής αυτής συνδικαλιστικής εφεύρεσης, είναι η αδιαφορία για την απάλειψη των ανθυγιεινών συνθηκών εργασίας και η υποβάθμιση της προστασίας της υγείας των απασχολούμενων. Κάθε κλάδος, που εξασφάλιζε τα «πλεονεκτήματα» του θεσμού, αδιαφορούσε για τη βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος. Πρόκειται στην ουσία για διεκδίκηση, που «εξαργυρώνει την υγεία και τη ζωή των εργαζομένων με κάποιο επίδομα», αδιαφορώντας για τις συνέπειες.

Αυτό όμως, που ενδιαφέρει την παρούσα μελέτη δεν είναι μόνο η πορεία του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος, πάνω σ' αυτό το τόσο καυτό θέμα της Υγιεινής και της Ασφάλειας των εργαζομένων, αλλά το γεγονός ότι η ευνοϊκή μεταχείριση των ομάδων αυτών λειτουργεί σε βάρος του ΙΚΑ και των υπολοίπων (μη υπαχθέντων στο θεσμό) ασφαλισμένων, αφού κι αυτοί μοιράζονται,

την επιβάρυνση που καθίσταται ιδιαίτερα προνομιακή όταν αναγνωρίζονται χρόνια ασφάλισης στα βαριά και ανθυγιεινά, χωρίς την καταβολή της αντίστοιχης πρόσθετης εισφοράς. Όσο για το επιχείρημα των συνδικαλιστών ότι το ίδρυμα αποζημιώνεται με την καταβολή κατά 3,5 μονάδες επιπλέον ασφαλιστρου, δεν ευσταθεί, γιατί ποτέ δεν έχει γίνει κάποια ειδική αναλογιστική μελέτη για τη διαπίστωση του πραγματικού κόστους των βαρέων και ανθυγιεινών, πλην εκείνης του πίνακα 14, ούτε κάποια επιστημονική μελέτη για την επισήμανση των επαγγελματιών, που επιβάλλεται, λόγω φθοράς της υγείας των απασχολούμενων σ' αυτά, η λειτουργία ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος.

θ) *Στην ελαστικότητα των διαδικασιών απονομής συντάξεων αναπηρίας.* Οι συντάξεις αναπηρίας καλύπτουν το 27% του συνόλου των συντάξεων του ΙΚΑ και η επιβάρυνση του Ιδρύματος, γι' αυτές τις συντάξεις, θα ξεπεράσει τα 150 δις το 1991. Στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης το σχετικό ποσοστό δεν ξεπερνά το 15-17%.

Ένα μεγάλο μέρος των συντάξεων αυτών δεν ανταποκρίνεται σε πραγματικές καταστάσεις αναπηρίας ή ασθένειας. Είναι αποτέλεσμα πιέσεων, συναλλαγών, λύσεων ευκολίας ή της όποιας προσπάθειας να καλυφθούν τα κενά του συστήματος πρόνοιας και οι αδυναμίες της διαδοχικής ασφάλισης. Παράλληλα υπάρχουν περιπτώσεις ασφαλισμένων, που αν και δικαιούνται σύνταξη αναπηρίας, δεν καλύπτονται από το σύστημα.

Πρόκειται δηλαδή για θεσμό, που όπως σήμερα λειτουργεί, παρουσιάζει σοβαρές ατέλειες και αδυναμίες, οι οποίες δημιουργούν κοινωνικές αδικίες, η δε συναλ-

λαγή, που κυριαρχεί σ' όλα τα επίπεδα των διαδικασιών, διαβρώνει την κοινωνία και επιβαρύνει τα ασφαλιστικά ταμεία.

ι) *Στη βελτίωση - ποσοτική και ποιοτική - των παρεχόμενων από τα ασφαλιστικά ταμεία παροχών σε είδος.* Το γεγονός της αναβάθμισης των προσφερομένων υπηρεσιών επέδρασε κατά δύο τρόπους στην αύξηση των δαπανών. Από τη μια μεριά με την αύξηση του κόστους, που συνεπάγονται σύγχρονες και πλήρεις υπηρεσίες υγείας και από την άλλη εξαιτίας της αυξημένης ζήτησης υπηρεσιών υγείας από τον άρρωστο, την ικανοποίηση των οποίων αναζητούσε μέχρι τότε στον ιδιωτικό τομέα. Εξυπακούεται ότι ο παράγων αυτός επέδρασε στην ανισοσκελία εσόδων - δαπανών περισσότερο (των άλλων ταμείων) του ΙΚΑ, λόγω του όγκου του ταμείου, και του χαμηλού μέχρι προ 15ετίας επιπέδου των προσφερομένων υπηρεσιών.

ια) *Στη γεωγραφική επέκταση της ασφαλιστικής κάλυψης* ολόκληρων περιοχών από το ΙΚΑ, μετά το 1980. Αυτό σημαίνει δημιουργία, εξοπλισμό, στελέχωση και λειτουργία νέων Υγειονομικών (26) και διοικητικών (48) μονάδων, για την παροχή πρωτοβάθμιας περίθαλψης και την αντιμετώπιση των διοικητικών προβλημάτων. Η δε σχετική επιβάρυνση του ιδρύματος σε καμιά περίπτωση δεν καλύφτηκε από τις εισφορές των νεοασφαλισθέντων. Επίσης συγχωνεύτηκαν στο ΙΚΑ 9 ταμεία κύριας και επικουρικής ασφάλισης και παρεσχέθη από το 1983 περίθαλψη στους συνταξιούχους του ΤΕΒΕ.

ιβ) *Στη διόγκωση των δημιουργηθέντων από τις προηγούμενα αναφερόμενες αιτίες ελλειμμάτων, επέδρασαν*

σωρευτικά και δραματικά τα τοκοχρεωλύσια των δανείων, που συνήψε το ΙΚΑ μετά το 1981. Υπήρξε τραγικό λάθος η προσφυγή στη δανειοδότηση με το υψηλό επιτόκιο του 18,5%, για την κάλυψη των πρωτογενών ελλειμμάτων. Αυτό, που κάναμε το 1987 και επιδοτήσαμε το ΙΚΑ από τον Κρατ. Προϋπολογισμό, έπρεπε να έχει γίνει τρία χρόνια πριν. Γιατί η ζημιά, που προκλήθηκε στο ίδρυμα από τους τόκους μέχρι και το 1987, ήταν συνολικά 94,7 δις. Αν όμως δεχτούμε ότι ο κρατικός κορβανάς εκμεταλλεύτηκε τα ποσά, που θα έδινε και δεν έδωσε στο ΙΚΑ στην περίοδο 83-86, τότε η ζημιά είναι κατά πολύ μικρότερη ή ανύπαρκτη. Γιατί εκείνος, που θα καλύψει τελικά τα χρηματοδοτικά ανοίγματα –σε κάθε περίπτωση– είναι ο Κρατικός Προϋπολογισμός και σ' αυτόν θα πρέπει να μεταφέρουμε την τελική επιβάρυνση που δημιουργήσε η δανειοδότηση του ΙΚΑ.

Πέρα από τους λόγους, που εξέθεσα, στη διόγκωση των ελλειμμάτων του ΙΚΑ συνέβαλαν:

- Ο μη εκσυγχρονισμός των διοικητικών υπηρεσιών του ιδρύματος.
- Η αδυναμία των ελεγκτικών του μηχανισμών, αλλά και η ανεπάρκεια της κειμένης νομοθεσίας για σύλληψη της ασφαλιστέας ύλης.
- Η σπάταλη διαχείριση σε κάποιους τομείς της περιθαλψής όπως είναι το φάρμακο, η Νοσηλεία εξωτερικού, αποκλειστικές αδελφές, εξετάσεις υψηλής τεχνολογίας, διαδικασία προμηθειών, αναλώσιμο υλικό κ.λπ.
- Η μικρή απόδοση της περιουσίας (κινητής και ακίνητης) του ιδρύματος, που δεν ξεπέρασε ποτέ το 5% της αξίας της. Αντίθετα ο μέσος όρος της προσόδου των περιουσιακών στοιχείων των υπολοίπων ταμείων φτά-

νει το 16% (72.032 εκατ. επί συνολικής αξίας κεφαλαίου 450.880 εκατ.). Και τέλος:

- Η απουσία μιας θαρραλέας πολιτικής στο υπουργείο Υγείας, που ήταν τόσο απαραίτητη στην περίοδο 87-88 για μια αποφασιστική παρέμβαση εξυγίανσης, την οποία άλλωστε είχε από τον Οκτώβρη του '86 αποφασίσει το ΚΥΣΥΜ και η κυβέρνηση. Με αποτέλεσμα:
- Οι υπάρχουσες ανισότητες και ανεπάρκειες, παρά την επεκτατική κοινωνική πολιτική της περιόδου 1982-85, να αποτελούν μόνιμη πηγή αμφισβητήσεων.
- Η επιχορήγηση (άμεση και έμμεση) από τον κρατικό προϋπολογισμό για την κάλυψη των ανοιγμάτων, να μετακυλάει το βάρος στο διαθέσιμο εισόδημα και την κατανάλωση. Και
- Τα κριτήρια και οι διαδικασίες για την είσπραξη των εργοδοτικών εισφορών (κατά κεφαλήν εισφορά) να επιβαρύνουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις έντασης εργασίας (που στηρίζουν κυρίως την πολιτική απασχόλησης) να αυξάνουν την ανεργία και να μειώνουν την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων μας. Και

7. Οι παράγοντες, που επηρεάζουν την οποιαδήποτε στρατηγική ανασυγκρότησης και κάθε προσπάθεια επίλυσης του προβλήματος, είναι:

α) *Η οικονομική συγκυρία.* Αν και προβλέπεται για την προσεχή 5ετία ικανοποιητική οικονομική ανάπτυξη στις χώρες του ΟΟΣΑ και της υπολοίπου Ευρώπης, με σταδιακή μείωση της ανεργίας και αύξηση των θέσεων στον τριτογενή τομέα, οι προοπτικές για τη χώρα μας δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικές. Οι μαζικές απολύσεις,

το κλείσιμο πολλών προβληματικών και η επενδυτική άπνοια, προσιωνίζουν αύξηση της ανεργίας και επιβάρυνση της υφισταμένης κατάστασης.

β) *Το δημογραφικό πρόβλημα.* Την τελευταία 15ετία έχουμε μια αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων (πάνω από 65 χρόνων) κατά 350 χιλ., και πλέον. Η προοδευτική αυτή γήρανση του πληθυσμού, παράλληλα με την ωρίμανση των ταμείων και την ολοένα αυξανόμενη ηλικία ένταξης στην παραγωγική διαδικασία, λόγω επιμήκυνσης του χρόνου σπουδών, θα επιδεινώσει την ήδη δυσμενή σχέση ενεργού / ανενεργού πληθυσμού.

γ) *Η Ευρωπαϊκή ενοποίηση.* Θα επηρεάσει την κοινωνική ασφάλιση, αλλά μόνο έμμεσα (μέσω της οικονομικής ανάπτυξης) και στο επίπεδο προστασίας.

δ) *η δυνατότητα δημιουργίας μιας ευρείας βάσεως διακομματικής στήριξης.* Δυστυχώς η προοπτική για τη διαμόρφωση ενός τέτοιου κλίματος δεν είναι καθόλου ευσώγιη. Η κυβέρνηση της Ν. Δημοκρατίας με τις ομαδικές διώξεις των αντιπάλων της σ' ολόκληρο το δημόσιο τομέα, το μονοκομματικό κράτος, που επανοικοδομεί και τις πολιτικές σκευωρίες σε βάρος της ηγεσίας της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, που έχει ήδη δρομολογήσει, δεν κάνει τίποτε άλλο παρά πυροδοτεί τον εθνικό διχασμό.

ε) *Η διασφάλιση ενός κλίματος εργασιακής ειρήνης και κοινωνικής συναίνεσης.* Είναι αυτό, που λέει ο Ανδρέας Παπανδρέου ένα νέο Κοινωνικό Συμβόλαιο, το οποίο δυστυχώς δε φαίνεται να διασφαλίζεται με την κυβερνητική αδιαλλαξία, τη νεοφιλελεύθερη αντεργατική και αντιλαϊκή εισοδηματική πολιτική, που εφαρμόζεται και τη χωρίς κανένα διάλογο και αιφνιδια-

στική προώθηση και επιψήφιση μέτρων, που αίρουν κατακτήσεις του εργατικού κινήματος.

στ) *Η συμπαράσταση του Τύπου*, ο οποίος μέχρι σήμερα δε στήριξε την όποια προσπάθεια εξυγίανσης και ενοποίησης του συστήματος. Έδινε μεγαλύτερη έμφαση στην είδηση, και αγνοούσε το απώτερο συμφέρον των ταμείων και της εθνικής οικονομίας. Παραθέτω μερικά πρωτοσέλιδα, που δείχνουν πώς υποδέχτηκε το 1987 ο τύπος κάποιους προβληματισμούς, που τόλμησα να διατυπώσω, για αναμόρφωση του υπάρχοντος συστήματος και την προσπάθεια για περιστολή της σπατάλης στα ασφαλιστικά ταμεία. Λυπάμαι, αλλά έχει και εκείνος τις ευθύνες του για τη σημερινή κρίση.

ζ) *Η απαραίτητη πολιτική βούληση*, την οποία δε φαίνεται ότι διαθέτει η κυβέρνηση, αφού δεν ευνοεί και σε καμιά περίπτωση δεν ενισχύει μια στρατηγική ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού του συστήματος κοινωνικής προστασίας, αλλά αντίθετα απεργάζεται την αποικοδόμηση του υφιστάμενου κράτους - πρόνοια και την προσφυγή σε λύσεις ιδιωτικού χαρακτήρα.

Επομένως, δεν υπάρχει κανένας παράγοντας σήμερα, που να ευνοεί και να εξασφαλίζει μια σοβαρή προσέγγιση του προβλήματος της κοινωνικής ασφάλισης μέσα στις συγκεκριμένες σημερινές πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συγκυρίες και πολύ φοβάμαι ότι το μεγάλο άλμα, για ριζικές διαρθρωτικές παρεμβάσεις στο κοινωνικοασφαλιστικό μας σύστημα, που θα μας οδηγήσει σε μια οριστική υπέρβαση της κρίσης, θα καθυστερήσει, με όλες τις δυσμενείς συνέπειες στην αναπτυξιακή μας πορεία και στο επίπεδο της κοινωνικής προστα-

σίας του λαού μας.

Αδιέξοδο λοιπόν; Όχι! Και ούτε πιστεύω ότι «Η πόλις εάλω».

Αλλά για το τι πρέπει να γίνει, στις προτάσεις μου. Οι οποίες, πρέπει να διευκρινίσω αποτελούν προσωπικές απόψεις και όχι κομματικές θέσεις, αφού την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές δεν έχει διαμορφωθεί το πρόγραμμα του κινήματος.

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΟΜΙΛΙΑ ΜΟΥ

σε συγκέντρωση των Υπαλλήλων της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων το Νοέμβριο του '86 μετά την ανάληψη των καθηκόντων μου ως Υφυπουργός Κοιν. Ασφαλίσεων

Φίλες και Φίλοι
Συνεργάτες μου

Σας κάλεσα σήμερα –και σας ευχαριστώ για την προέλευσή σας– για να γνωριστούμε και με την ευκαιρία να σας ειπώ κάποιες σκέψεις μου, που έχουν σχέση με τη συνεργασία μας.

Από την εμπειρία, που είχα μέχρι σήμερα, ως συνδικαλιστής και ως βουλευτής, που μετείχα στον ΚΤΕ των Κοινωνικών Ασφαλίσεων και από τη μέχρι τώρα σύντομη θητεία μου ως Υφυπουργός, έχω διαπιστώσει ότι δουλεύουμε σ' ένα χώρο δύσκολο, αλλά θελκτικό. Κι αυτό το γνωρίζετε εσείς καλύτερα από μένα.

Εσείς, που δουλεύετε για να υλοποιήσετε την Κυβερνητική Πολιτική στον τομέα της Κοινωνικής φροντίδας και ασφάλισης. Εσείς, που προσπαθείτε να καλύψετε την κοινωνική απόσταση που μας χωρίζει από τις άλλες χώρες. Και εσείς όλοι, που καλείσθε να βγάλετε την κοινωνία μας από την ασφαλιστική κρίση και να δώσετε

λύσεις στη συνεχώς αυξανόμενη ζήτηση υπηρεσιών κοινωνικής μέριμνας.

Δε θα κάνω παρελθοντολογία, γιατί δεν την συμπαθώ, επειδή κάπου ψάχνει για άλλοθι. Ούτε θα αναφερθώ στην ιστορία ή τα εφαρμοζόμενα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης ή τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα του καθένα.

Θα περιοριστώ μόνο σε λίγες επισημάνσεις, που θα καθορίζουν τους στόχους και τις επιδιώξεις μας στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής.

1. Πιστεύουμε απόλυτα –είμαι βέβαιος γι αυτό και για όλους σας– ότι η συνοχή και η αλληλεγγύη και τελικά η ποιότητα μιας κοινωνίας κρίνεται από την ασφάλεια, που παρέχει η πολιτεία στους πολίτες της. Η κοινωνική δηλαδή προστασία αποτελεί υποχρέωση κάθε σύγχρονης και οργανωμένης κοινωνίας, που θέλει να είναι ανθρωπινή.

2. Οι ανισότητες ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες και κατηγορίες εργαζομένων είναι απαράδεκτες και πρέπει να περιοριστούν ή ακόμη και να εξαφανισθούν. Και

3. Βασικός μας στόχος και επιδίωξη θα πρέπει να είναι η ανάπτυξη ενός Κράτους - Πρόνοια και το πέρασμα από την Κοινωνική Ασφάλιση στην Κοινωνική Ασφάλεια.

Και σ' αυτήν την προσπάθεια καλούμεθα όλοι μαζί να συνεργασθούμε για την ανακούφιση εργαζομένων, την ενίσχυση των συνταξιούχων, την προστασία ευπαθών ομάδων του λαού μας και προπαντός την οικογένεια του άνεργου, που δεν έχει κανένα διαθέσιμο εισόδημα.

Κι εδώ θα σταθώ: Κάνουμε καλά, φίλοι μου, που προσπαθούμε και αγωνιζόμαστε:

- να αυξήσουμε τις αποδοχές μας,
 - να βελτιώσουμε τις συντάξεις μας,
 - να καθιερώσουμε την ΑΤΑ,
 - να μεγαλώσουμε το αφορολόγητο όριο,
 - να επεκτείνουμε τα διάφορα επιδόματα,
- να..., να..., να...,

Αλλά, για πείτε μου, ποιο απ' αυτά τα μέτρα ενδιαφέρει τον άνεργο, ποιο αγγίζει τον ανασφάλιστο και ποιο αφορά την οικογένεια με μηδενικό εισόδημα; Κανένα! Και προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση στο χρόνο, που έρχεται.

Ο θεσμός της Κοινωνικής Ασφάλισης, φίλοι μου, διέρχεται κρίση. Κρίση και μέσα και έξω από τη χώρα μας.

Έξω, με την προσπάθεια, που παρατηρείται τελευταία για περιορισμό του Κράτους - Πρόνοια.

Και μέσα, γιατί έχουμε κρίση δομική, κρίση οργανωτική και κρίση λειτουργική.

– Πολυσπερμία Ταμείων και Ασφαλιστικών Οργανισμών, που διατηρούν τις κοινωνικές ανισότητες και καθιστούν δύσκολη την εφαρμογή μιας ενιαίας ασφαλιστικής πολιτικής.

– Απρογραμμάτιστη και ευκαιριακή δημιουργία και οργάνωση Ταμείων και Οργανισμών, που τα οδήγησε σε αδυναμία αντιμετώπισης των υποχρεώσεών τους.

– Και μια πολιτική, που εξαρτά την ανταποδοτικότητα, από τις ομάδες πίεσης, τα οργανωμένα συμφέροντα και τη σταθερή απ' όλους διεκδίκηση κοινωνικών πόρων.

Και δεν κάνουμε τίποτ' άλλο πέρα από μια διαχείριση μιας καλά διαιωσιζόμενης κατάστασης.

Γι' αυτό νομίζω ότι έφτασε η ώρα. Η ώρα η δική σας, η ώρα των Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

– Θα πρέπει να πάψουμε να διαχειριζόμαστε απλά και μόνο ένα υφιστάμενο ασφαλιστικό σύστημα, του οποίου τις αδικίες και τις ανισότητες και διακρίσεις τις γνωρίζετε εσείς περισσότερο από κάθε άλλο σ' αυτό τον τόπο.

– Θα πρέπει να συζητήσουμε νέες ιδέες και να ανοίξουμε νέους δρόμους, για να περάσουμε στην Κοινωνική Ασφάλεια, που προείπαμε.

– Στο χρόνο, που έρχεται θα πρέπει:

– Πέρα από την επίλυση των καυτών προβλημάτων συγκεκριμένων Ταμείων, που στέκονται με τα δεκανίκια (κι αυτό αποτελεί διαχείριση).

– Να κάνουμε πράξη το «ουδείς ανασφάλιστος».

– Να προχωρήσουμε στην Εθνική Σύνταξη σε συνδυασμό με την εκλογίκευση των συνταξιοδοτικών όρων.

– Να αλλάξουμε ή δυνατόν να ενοποιήσουμε το σύστημα ελέγχου με στόχο την αύξηση της απόδοσης των εισφορών και περιορισμό της σπατάλης.

– Να θεσμοθετήσουμε τον ενιαίο φορέα Υγείας, χωρίς την ενοποίηση των Ταμείων Συντάξεων.

– Να προωθήσουμε ενιαίους κανόνες ασφάλισης, όπου θα κυριαρχεί η Πρόνοια του Κράτους. Και

– Να πάρουμε μέτρα, νομοθετικά θεσμοθετημένα, για την εξασφάλιση ενός διαθέσιμου οικογενειακού εισοδήματος στον άνεργο και τον ανασφάλιστο.

Παράλληλα θα πρέπει να προωθήσουμε και να ολοκληρώσουμε:

– την πρόσθετη Ασφάλιση των αγροτών

– τις ΕΛΓΑ. Και

– το Συνταξιοδοτικό του ΕΣΥ.

Και τέλος να βάλουμε τα θεμέλια και να δρομολογή-

σουμε τη ριζική αναμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό του ασφαλιστικού μας συστήματος.

Και σ' αυτήν την προσπάθεια καλείσθε να προσφέρετε εσείς, που δουλεύετε σ' αυτό τον Ναό του Κράτους - Πρόνοια.

Γιατί η κοινωνική ασφάλιση είναι ένας ζωντανός θεσμός. Κι αυτό εσείς το ξέρετε καλύτερα από μένα.

Δεν είναι και δεν πρέπει να είναι το κατάστημα μ' έναν υπάλληλο πίσω από τον γκισέ.

Είναι ο Γιατρός, το Ιατρείο, το Νοσοκομείο, το Κέντρο Υγείας.

Είναι ο εργοδότης, που πρέπει να καταβάλλει τις εισφορές του. Είναι προπαντός εκείνοι, που γι' αυτούς υπάρχει και λειτουργεί αυτός ο θεσμός.

Είναι η γριούλα, που περιμένει ώρες στην ουρά, ο άρρωστος, ο ανάπηρος, ο γέρος, ο απόμαχος της δουλειάς.

Είναι όλοι εκείνοι, που εκτός από την εξ ύψους βοήθεια και τη φιλανθρωπία κάποιων καλών κυριών, δικαιούνται και περιμένουν προστασία και ανακούφιση.

Και είσθε όλοι εσείς, που δουλεύετε σ' αυτή την προσπάθεια και την οποία αναμφισβήτητα και χωρίς ενδοιασμό την θεωρώ Ιεραποστολή. Γιατί δεν αρκεί η στεγνή εκτέλεση κάποιου υπαλληλικού καθήκοντος. Χρειάζεται κέφι και όρεξη. Και πέρα από το κέφι, χρειάζεται ευαισθησία και πλήρης συναίσθηση της βαριάς κοινωνικής αποστολής.

Και είμαι βέβαιος ότι θα ανταποκριθείτε με υπευθυνότητα και αποτελεσματικότητα στην προσπάθεια να φέρουμε την Αλλαγή στον τομέα της Κοινωνικής Ασφάλισης.

Πριν τελειώσω, θέλω να αναφερθώ σε μια διαπίστωση, που έκανα, από τη μέχρι τώρα παραμονή μου στο Υπουργείο.

Σ' αυτό το Υπουργείο έχει διαμορφωθεί μια κατάσταση, που πολύ απέχει από την εποπτεία. Υποδεικνύουμε, παρακαλούμε, ευχόμαστε.

Έχω τη γνώμη, κι αν θέλουμε να βοηθήσουμε το Κυβερνητικό έργο και να ανακουφίσουμε αυτούς, που μας ζητάνε τη βοήθεια, θα πρέπει να αποφασίζουμε, να ελέγχουμε και να ασκούμε πραγματική εποπτεία. Και σ' αυτήν την προσπάθεια καλείσθε να βοηθήσετε.

Επίσης, θέλω να αναφερθώ στις μεταξύ μας σχέσεις.

Θα προσπαθήσω να συνεργαστώ με όλους σας, και να αποφασίζω σε συνεργασία πάντοτε με τις αρμόδιες Διευθύνσεις.

Αλλά όλοι σας μπορείτε να με βλέπετε, όταν το θελήσετε.

Τελειώνω με τις ευχές μου σ' όλους για υγεία και κάθε προσωπική και οικογενειακή ευτυχία.

Θα ξεκινήσω με ένα άρθρο μου που με πολλή προθυμία η φίλη εφημερίδα «ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ» δημοσίευσε στις 9.1.90 και με την ευκαιρία της συζήτησης στη Βουλή εκείνη την ημέρα της επερώτησης βουλευτών της Ν.Δ. προς τον τότε Υπουργό Εθνικής Οικονομίας στην κυβέρνηση Ζολώτα κ. ΓΙΩΡΓΟ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ, για τα «προβλήματα των ασφαλιστικών ταμείων».

Πίστευα την εποχή εκείνη ότι η Οικουμενική Κυβέρνηση, που την στήριζαν και τα τρία κόμματα της Βουλής θα είχε τη δυνατότητα για παρεμβάσεις διαρθρωτικές και ευρύτερα θεσμικές που θα οδηγούσαν από τη μια μεριά στην εξυγίανση των ασφαλιστικών οργανισμών και ταμείων που παρουσιάζουν οργανικά ελλείμματα και από την άλλη στη ριζική αναμόρφωση και εκσυγχρονισμό του συστήματος της Κοινωνικής Ασφάλισης στην πατρίδα μας. Κι αυτό γιατί διέθετε ευρεία κοινωνική συναίνεση και την απαραίτητη διακομματική υποστήριξη, στοιχεία σημαντικά για μια αποτελεσματική προσέγγιση του προβλήματος.

Δυστυχώς ο βίος εκείνος της κυβέρνησης ήταν βραχύς και η μεγάλη ευκαιρία χάθηκε. Να γιατί είχε δίκιο ο Ανδρέας Παπανδρέου, που υποστήριζε τότε τη διατήρηση εκείνου του κυβερνητικού σχήματος, μ' όλα τα μειονεκτήματά του.

Το άρθρο μου:

ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΑΡΑΓΕ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΑΛΜΑ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ;

Το σύστημα της κοινωνικής Ασφάλισης διέρχεται μια περίοδο κρίσης. Και τα κυρίαρχα συμπτώματα της κρίσης αυτής εκδηλώνονται με τα γνωστά μεγάλα ελλείμματα του ΙΚΑ (και δύο ή τριών ακόμη ταμείων σε μικρότερο βαθμό) και την έρπουσα αμφισβήτηση για την αποτελεσματικότητα και τη Δικαιοσύνη της ασφαλιστικής κάλυψης. Έχει δε εκτιμηθεί ότι το μέγεθος του προβλήματος είναι αρκετά σημαντικό που θέτει σε κίνδυνο τους βασικούς μηχανισμούς κοινωνικής συναίνεσης και αποδυναμώνει την προσπάθεια για μια σταθερή πορεία της εθνικής μας οικονομίας.

Τα αίτια είναι γνωστά και πολλά. Τον πυρήνα όμως του σύνθετου αυτού προβλήματος αποτέλεσαν: η πολυδιάσπαση του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος, η εξαιρετικά χαμηλή στάθμη των κοινωνικών εξόδων (14,5% του ΑΕΠ το 1980) και η άνιση κατανομή της κοινωνικής αυτής συμμετοχής στις διάφορες κοινωνικές ομάδες. Θα σταθώ στο τελευταίο που συνιστά και τη λυδία λίθο της οικονομικής κρίσης του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Από τη μελέτη του θέματος προκύπτει ότι τα ελλείμματα του ΙΚΑ δεν οφείλονται στην πολυσυζητημένη επεκτατική κοινωνική πολιτική της περιόδου 82-85, που μας κατηγορούν οι αντίπαλοί μας, αλλά στη λειψή χρηματοδότηση του ιδρύματος, που περιορίστηκε μόνο στις εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών και στη μη καθιέρωση ενός έστω και μικρού κοινωνικού πόρου υπέρ του ασφαλιστικού αυτού οργανισμού. Δεν

εφαρμόστηκε δηλαδή στο ΙΚΑ η τριμερής χρηματοδότηση, που θα διασφάλιζε τη βιωσιμότητα του ταμείου. Ενδεικτικά αναφέρω ότι ο κοινωνικός πόρος του ΙΚΑ μέχρι το 1980 για κάθε ασφαλισμένο του ήταν 63 δραχ. και μέχρι το 1987 1.255 δραχ. όταν για το ΤΣΑΥ είναι 104 χιλ., το ταμείο Νομικών 180 χιλ., της Εθνικής Τράπεζας 337 χιλ. και των επαγγελματικών στελεχών πάνω από ένα εκατομμύριο.

Να γιατί το ΙΚΑ έχει ελλείμματα και να γιατί όλα τα υπόλοιπα 280 ασφαλιστικά ταμεία είναι πλεονασματικά, με παροχές πολύ καλύτερες και εισφορές μικρότερες εκείνων του ΙΚΑ.

Επομένως δε φταίει η πολιτική των «παροχών» που ακολούθησε το ΠΑΣΟΚ, για την οικονομική κατάσταση του ιδρύματος. Και κάτι ακόμη: Τα οργανικά ελλείμματα του ΙΚΑ εμφανίστηκαν από το 1978 με αποτέλεσμα, το 1981, που γίναμε κυβέρνηση, να βρούμε ένα ΙΚΑ χωρίς αποθεματικά, χρεωμένο με 3,5 δις στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και με συντάξεις καθηλωμένες σε επίπεδα κυριολεκτικά πείνας.

Τι έπρεπε να κάνουμε τότε; Να ανεχθούμε την κοινωνική αυτή αδικία με το αιτιολογικό ότι το ΙΚΑ δεν αντέχει; Δηλαδή άλλοι να παίρνουν 150 χιλ. σύνταξη και άλλοι να πεθαίνουν; Ασφαλώς όχι και γι' αυτό ανεβάσαμε τα κατώτερα όρια των συντάξεων του ΙΚΑ στο ύψος των 20 ημερομισθίων του ανειδίκευτου εργάτη.

Και θα πρέπει εδώ να υπενθυμίσω ότι θα μιλούσαμε για πολύ μεγαλύτερα ελλείμματα στο «ταμείο» των δημοσίων υπαλλήλων, αν δεν ήταν «κουκουλωμένα» μέσα στον κρατ. προϋπολογισμό από τον τρόπο χρηματοδότησης αυτών των συντάξεων.

Πρόκειται δηλ. για ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης απαράδεκτο. Απόδειξη δε τρανή των ανισοτήτων και των διακρίσεων, που το χαρακτηρίζουν είναι ότι αν και αυξήσαμε τις δαπάνες για κοινωνικές παροχές στο 25% του ΑΕΠ, οι αποδοχές κάποιων κοινωνικών ομάδων παραμένουν ακόμη σε επίπεδα, που δεν εξασφαλίζουν τους όρους ούτε μιας στοιχειώδους διαβίωσης. Κι αυτό συμβαίνει γιατί από την «πίττα» της κοινωνικής προστασίας άλλοι παίρνουν μικρό και άλλοι μεγάλο κομμάτι με τη μέθοδο του κοινωνικού πόρου.

Πέρα όμως από την απουσία του κοινωνικού (ή κρατικού) σκέλους της τριμερούς χρηματοδότησης, τόσο στην εμφάνιση όσο και στη διόγκωση των ελλειμμάτων συνέβαλαν: Η επιδείνωση της σχέσης εργαζομένων προς συνταξιούχους, η γήρανση του πληθυσμού, η εισφοροδιαφυγή, το υψηλό ποσοστό των συντάξεων αναπηρίας (35%), η ελαστικότητα των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης και το γεγονός ότι το ΙΚΑ χρησιμοποιήθηκε ως αποκλειστικός σχεδόν φορέας άσκησης της όποιας κοινωνικής πολιτικής των εκάστοτε κυβερνήσεων. Τέλος επισημαίνει τη συμμετοχή των τοκοχρεωλυσίων στην αύξηση των σωρευτικών ελλειμμάτων.

Ύστερα από όσα ανέφερα, για την αντιμετώπιση του προβλήματος και την ανάταξη του οικονομικού αδιεξόδου, θα πρέπει να πάρουμε σύντομα κάποια μέτρα, που, από τη μια μεριά θα εστιάζουν στην εξυγίανση των μηχανισμών και από την άλλη θα εξασφαλίζουν νέους πόρους χρηματοδότησης του συστήματος.

Παράλληλα και σταδιακά θα πρέπει να προωθηθούν παρεμβάσεις ανασυγκρότησης, ευρύτερα θεσμικές, που θα οδηγήσουν σε μια ριζική αναμόρφωση και εκσυγχρονισμό του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος. Αλλά όλα αυτά θα πρέπει να περάσουν μέσα από ένα κλίμα ευρείας συναίνεσης και διακομματικής υποστήριξης.

Να γιατί αυτή η κυβέρνηση θα πρέπει να παραμείνει αρκετό χρόνο, για να μπορέσει να ολοκληρώσει το έργο που ανέλαβε.

Θα πρέπει λοιπόν σύντομα να αποφασίσουμε:

1. Άμεσα:

α) Την επιβολή ειδικού υπέρ του ΙΚΑ κοινωνικού πόρου στο τσιγάρο (το κάπνισμα επιβαρύνει κατά 12%, δηλ. 60 δις το 1989, τις δαπάνες Υγείας), στο αλκοόλ (για τον ίδιο λόγο), στο αυτοκίνητο (το τροχαίο ατύχημα κοστίζει πάνω από 90 δις στην κοινωνική ασφάλιση) και στις διαφημίσεις καπνού, φαρμάκων, αυτοκινήτου, αλκοολούχων και λοιπών ουσιών που «θίγουν» την υγεία και κατ' επέκταση την κοινωνική ασφάλιση.

β) Παρεμβάσεις για την εξυγίανση των διαδικασιών παροχής αναπηρικών συντάξεων (φτάσαμε τα 100 δις μόνο στο ΙΚΑ), για τον περιορισμό της πολυφαρμακείας (άλλα 100 δις), για την κατάργηση των εισφοροαπαλλαγών και όλων των πάσης φύσεως υπέρ άλλων φορέων εισφορών (του ΙΚΑ), για την αποθάρυνση της εισφοροδιαφυγής για την επανακλιμάκωση των συντάξεων ανάλογα με τον αριθμό των ενσήμων και για τον καθορισμό ως ανωτάτου ορίου σύνταξης το ύψος του τελευταίου μισθού. Και

γ) Την τροποποίηση του συστήματος των Νοσοκομειακών προϋπολογισμών. Εκτιμάται ότι οι δυνατότητες

εξοικονόμησης πόρων από τον τομέα της υγείας είναι μεγάλες. Και

2. Σ' ένα δεύτερο στάδιο θα πρέπει να δρομολογήσουμε:

α) Την αναθεώρηση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης, την επέκταση της διαδοχικής ασφάλισης, τη θεσμοθέτηση της ασφαλιστικής μονάδας, τον οργανωτικό εκσυγχρονισμό και το σκληρό MANAGEMENT.

β) Την ίδρυση τράπεζας κοινωνικών ασφαλίσεων (τα χρήματα υπάρχουν), την επανεξέταση του συστήματος των εργοδοτικών εισφορών και την αντικατάστασή του ενδεχόμενα με το κριτήριο της προστιθέμενης αξίας, την προώθηση του ενιαίου φορέα υγείας και την αυτονομία της κοινωνικής ασφάλισης από την υγεία και την πρόνοια, τόσο σε οργανωτικό όσο και σε κυβερνητικό επίπεδο. Και

γ) Τη θεσμοθέτηση ενός νέου οργανωτικού σχήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, που θα περιλαμβάνει κάθε νεοεισερχόμενο στην παραγωγική διαδικασία και θα διέπεται από συγκεκριμένες αρχές και ενιαίους κανόνες ασφάλισης όπου θα κυριαρχεί η πρόνοια του Κράτους.

Μέσα σ' αυτή την προοπτική της δημιουργίας ενός Εθνικού Συστήματος Ασφάλισης, μπορούμε να σκεφθούμε και την εθνική σύνταξη.

Η ανάπτυξη αυτού του σχήματος μπορεί να συμβιώσει, για ένα μεταβατικό στάδιο, με τους υφιστάμενους φορείς της κοινωνικής Ασφάλισης και να συμβάλλει στην οικονομική και οργανωτική εξυγίανσή τους.

Θα πρέπει δε να γίνει κατανοητό ότι το κράτος Πρόνοιας, που οικοδομήσαμε στην περίοδο 82-85, υπήρξε μια κοινωνική αναγκαιότητα και πρέπει να ζήσει. Και σε

καμιά περίπτωση τα ελλείμματα κάποιων ταμείων δεν μπορούν να αποτελέσουν πρόσχημα διάλυσης αυτού του Κοινωνικού Κράτους. Γιατί πρόκειται για ελλείμματα διαρθρωτικού χαρακτήρα, που οπωσδήποτε συνιστούν επένδυση της κοινωνικής μας πολιτικής.

Τέλος, θέλω να πιστεύω ότι με τις σκέψεις που προανέφερα θα αντιμετωπίσουμε την κρίση που σήμερα αποτελεί κυρίαρχο πολιτικό και κοινωνικό πρόβλημα κυρίως γιατί δημιουργεί έντονη κοινωνική αμφισβήτηση του συστήματος της κοινωνικής προστασίας του λαού μας και να περάσουμε από την κοινωνική ασφάλιση στην κοινωνική ασφάλεια και σε μια κοινωνία αλληλεγγύης.

Αλλά αυτό χρειάζεται πάνω απ' όλα πολιτική βούληση. Διαθέτει άραγε αυτή η κυβέρνηση τη θέληση και βρίσκεται μέσα στις επιλογές της ένα τέτοιο κοινωνικό και πολιτικό άλμα; Ίδωμεν!...

Στα μέσα Ιουλίου 1990 η Κυβέρνηση της Ν.Δ. επείγεται να προωθήσει το ασφαλιστικό της Ν/Σ. Γνωρίζει όμως ότι το θέμα είναι πολύ σοβαρό και ότι θα συναντήσει την έντονη αντίδραση των ασφαλιστικών ταμείων και γενικά των εργαζομένων, γι' αυτό και καμώθηκε πως θα κάνει διάλογο με τους ενδιαφερόμενους κοινωνικούς φορείς. Μέσα στο πλαίσιο αυτής της αποπροσανατολιστικής προσπάθειας ο πρωθυπουργός καλεί τους αρχηγούς των κομμάτων σε «διάλογο», για την αντιμετώπιση του ασφαλιστικού προβλήματος. Όλοι όμως γνωρίζουν ότι η κυβέρνηση δεν έχει διάθεση για συζήτηση, αλλά προτίθεται να εξαγγείλει ήδη ληφθείσες αποφάσεις, που στοχεύουν στην αποικοδόμηση του Κράτους – Πρόνοια, την ακύρωση του θεσμικού πλαισίου κοινωνικής αλληλεγγύης και την ενεργοποίηση των μηχανισμών της αγοράς για την ασφαλιστική κάλυψη των εργαζομένων.

Τότε έστειλα το παρακάτω άρθρο μου, που είχε την καλοσύνη να δημοσιεύσει η έγκριτη εφημερίδα «ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ» στις 28.7.90:

ΔΙΑΛΟΓΟΣ; ΝΑΙ, ΑΛΛΑ ΜΕ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Δεν είναι τυχαίος, ούτε ανήκει στις επιλογές της Ν. Δημοκρατίας, ο διάλογος, που εγκαινιάζει η κυβέρνηση με τους αρχηγούς των κομμάτων της αντιπολίτευσης και τους εκπροσώπους των εργαζομένων και όλων των ενδιαφερομένων φορέων, για την επίλυση του ασφαλιστικού προβλήματος.

Και δε μας έχει συνηθίσει με τέτοιου είδους πρωτοβου-

λίες το κυβερνών κόμμα, ακόμα κι όταν προωθούνται μέτρα και Νομοσχέδια με διαστάσεις εθνικές ή που μειώνουν το εισόδημα των εργαζομένων και των συνταξιούχων ή και που απειλούν τον κοινωνικό μας ιστό.

Σαν παράδειγμα αναφέρω τη συμφωνία των βάσεων, που μόνο προχθές συζητήθηκε βιαστικά στη Βουλή, τα οικονομικά και άλλα διοικητικά μέτρα, με τα οποία καταργήθηκαν ΑΤΑ, θεσμοί λαϊκής συμμετοχής, αποκέντρωσης και κοινωνικού ελέγχου και που πέρασαν με το Ν. 1884/1990 και μάλιστα χωρίς ονομαστική ψηφοφορία (!), και το λεγόμενο αναπτυξιακό νόμο, που πρόσφατα ψήφισε η... Ν. Δημοκρατία μόνη της (!)

Σε κανένα απ' αυτά δεν προηγήθηκε διάλογος.

Ακόμη και για θέματα με χαρακτήρα έντονα εθνικό, όπως η αναγνώριση του Ισραήλ, ο διάλογος με την Τουρκία ή το καυτό πρόβλημα των μειονοτήτων, που αρχίζει να παίρνει επικίνδυνες για την ειρήνη και τη σταθερότητα της περιοχής –και της χώρας μας– διαστάσεις ή κοινωνικά, όπως είναι η Υγεία και η παιδεία, πάνω στα οποία σημαντικές και κοσμογονικές αποφάσεις τεκταίνονται, δεν είχε η κυβέρνηση την ευαισθησία να κουβεντιάσει με την αντιπολίτευση.

Και έρχεται σήμερα και ζητάει διάλογο «εθνικό και κοινωνικό», όπως τον χαρακτήρισε, ακριβώς λίγο πριν εξαγγείλει –όχι να πάρει– τις αποφάσεις της για τα ταμεία. Γιατί;

- Γιατί απλούστατα το θέμα καίει και χωρίς υπερβολή είναι εκείνο, που θα ρίξει την κυβέρνηση.
- Γιατί δεν υπάρχει σχέδιο, που να συζητά η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ελλειμμάτων, που να μην έχει συνέπειες κοινωνικές και οικονομι-

κές για τους εργαζόμενους, τους συνταξιούχους, την εθνική μας οικονομία και την κοινωνία και πολιτικές για την ίδια την κυβέρνηση. Μ' όλες αυτές θα ασχοληθώ λεπτομερειακά σε άλλο σημείωμά μου σύντομα. Και

- Δεν υπάρχει μέτρο, που προσανατολίζεται ή που έχει αποφασίσει, όπως δείχνει η τελευταία παρέμβαση του κ. Έβερτ στο Εθνικό τυπογραφείο, να δρομολογήσει το κυβερνών κόμμα, με στόχο την άμβλυνση της έρπουσας κοινωνικής αμφισβήτησης για την αποτελεσματικότητα και τη δικαιοσύνη του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος, που να μη συνεπάγεται τεράστιο πολιτικό κόστος.

Ε! λοιπόν! Αυτό το πολιτικό κόστος θέλει να αποφύγει η κυβέρνηση με τη συναίνεση, που ελπίζει να εξασφαλίσει με τον αρξάμενο διάλογο και τη μετάθεση των ευθυνών σ' όλα τα κόμματα.

Και ο κ. Μητσοτάκης καλά κάνει και κάνει τη δουλειά του. Εμείς όμως τι κάνουμε;

Κάθε φορά, που μας καλεί η κυβέρνηση –και μας καλεί μόνο όταν στριμώχνεται– εμείς θα σπεύδουμε άμεσα σ' ένα διάλογο, που ξέρουμε εκ των προτέρων, πού στοχεύει και ποιον εξυπηρετεί;

Και σ' όλες τις άλλες περιπτώσεις, που δε συμφέρει τη Ν. Δημοκρατία ο διάλογος, θα μένουμε μακριά από τη διαδικασία των αποφάσεων;

Δε στέκομαι καθόλου και δε συζητώ αν δόθηκε ή όχι το «πράσινο φώς» στην κυβέρνηση από τους δυο αρχηγούς της αντιπολίτευσης στην τελευταία τους για τα ασφαλιστικά θέματα συνάντηση με τον κ. Μητσοτάκη («ΤΟ ΒΗΜΑ» 22.7.90).

Εκείνο, όμως, που θέλω να επισημάνω, είναι ότι θα

πρέπει να σκεφθούμε περισσότερο τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της εμπλοκής μας σ' αυτόν το διάλογο, που σίγουρα θα δώσει το άλλοθι στη Ν. Δημοκρατία. Η υπόθεση θυμίζει τη συμμετοχή μας στην Οικουμενική, που μας φόρτωσε ευθύνες και για το ξεπούλημα των προβληματικών (σχέδιο Γιάνναρου) και για τις απολύσεις των εκτάκτων.

Και κάτι άλλο πιο σοβαρό:

Τη στιγμή αυτή, που εμείς μιλάμε με την κυβέρνηση, επιδεικνύοντας μάλιστα πνεύμα «συναίνεσης» και διάθεση «κατανόησης», χιλιάδες αγωνιστές της Δημοκρατίας φίλοι ή και μέλη του κινήματος, που υπηρετούν στο δημόσιο τομέα, αντιμετωπίζουν τη μήνη και την οργή του κράτους των «νέων ιδεών» και υφίστανται ένα χωρίς προηγούμενο πολιτικό διωγμό, που παίρνει διαστάσεις κοινωνικές και εθνικού διχασμού.

Χιλιάδες υπάλληλοι αυτή τη στιγμή μετακινούνται από το ένα άκρο της χώρας στο άλλο ή απειλούνται με μεταθέσεις, που συνεπάγονται κυριολεκτικά διάλυση οικογενειών και οικονομική εξόντωση. Κι αυτοί οι άνθρωποι, που στήριξαν κάποτε την αλλαγή, θέλουν κάποια ουσιαστική βοήθεια.

Γι' αυτό, σ' αυτές τις δύσκολες για τη δημοκρατία ώρες, θα πρέπει να ξανασκεφθούμε τη συμμετοχή μας στο διάλογο, αν δε σταματήσει η σφαγή. Και μάλιστα σ' ένα διάλογο, που σίγουρα θα οδηγήσει σε περιορισμό ή και κατάργηση του κράτους-Πρόνοια.

Και ακόμη θα έλεγα να μας προβληματίσει και η συμμετοχή μας στη Βουλή, αν δεν αποκατασταθούν οι θεσμοί της Δημοκρατίας, της ισοπολιτείας και της

ισονομίας και αν δε σταματήσουν οι ρεβανσισμοί εναντίον δημοκρατικών υπαλλήλων.

Διάλογος Ναι!

Αλλά όχι με POGROM.

Στη συνέχεια έστειλα και άλλο άρθρο μου με τον τίτλο «Κοινωνική Ασφάλεια ή Ανασφάλεια», που πρόθυμα δημοσίευσε και πάλι η «ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ» στις 6.8.90, στο οποίο αναλύω τις συνέπειες των ασφαλιστικών μέτρων, που άφηνε η κυβέρνηση αναγνωριστικά να διαρρέουν στον Τύπο. Ευχαριστώ πολύ τη Δ/ση και τη σύνταξη της εφημερίδας.

Το άρθρο μου:

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ Ή ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑ;

Με την ευκαιρία του διαλόγου, που άνοιξε η κυβέρνηση με τους κοινωνικούς φορείς για την αντιμετώπιση της κρίσης του ασφαλιστικού μας συστήματος, θα προσπαθήσω να επισημάνω τις επιπτώσεις και τις συνέπειες των μέτρων, που φαίνεται ότι έχουν αποφασιστεί και επίκειται η εξαγγελία τους.

Όταν λέμε κρίση της κοινωνικής ασφάλισης εννοούμε από τη μια μεριά τα ελλείμματα, που παρουσιάζουν κάποια –πολύ λίγα– ταμεία και ιδιαίτερα το ΙΚΑ και το ΝΑΤ και από την άλλη η διαφοροποίηση, που εμφανίζουν οι εκατοντάδες των ταμείων μας, τόσο στο σκέλος των εισφορών όσο και σ' εκείνο των παροχών, με τις γνωστές προνομιακές αιχμές προστασίας για τους μεν και τις κραυγαλέες κοινωνικές ανισότητες και αδικίες για τους δε, τους πιο πολλούς.

Η υφιστάμενη κατάσταση οδηγεί αναπότρεπτα στην κοινωνική αμφισβήτηση και την κρίση αξιοπιστίας της

κοινωνικής ασφάλισης και κατά συνέπεια στη δημιουργία ρωγμών στους μηχανισμούς κοινωνικής συναίνεσης, με προφανείς παρενέργειες τόσο στο κοινωνικό όσο και στο πολιτικό επίπεδο.

Οι υπάρχουσες δε ανισότητες και ανεπάρκεια, παρά την επεκτατική κοινωνική πολιτική της περιόδου 1982-85, αποτελούν μόνιμη πηγή αμφισβητήσεων.

Δε γνωρίζω αν μέσα στις επιδιώξεις της κυβέρνησης, πέρα από την αντιμετώπιση του χρηματοδοτικού προβλήματος των ελλειμματικών ταμείων, βρίσκεται και εκείνη της ριζικής αναμόρφωσης του συστήματος, με στόχο το πέρασμα από την κοινωνική ασφάλιση στην κοινωνική ασφάλεια.

Πολύ φοβάμαι ότι θα επιχειρηθεί αυτή η αναμόρφωση, αλλά όχι προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των παροχών και της ανάπτυξης ενός δικαίου συστήματος κοινωνικής προστασίας, αλλά προς την ιδιωτικοποίηση της ασφάλισης και τον περιορισμό του Κράτους-Πρόνοια, με αποτέλεσμα τη διαιώνιση του κλίματος της κοινωνικής αμφισβήτησης και τη διατήρηση ενός έντονου διαστρωματισμού της ελληνικής κοινωνίας.

Και αυτό φαίνεται ξεκάθαρα πλέον, αφού κανένα από τα μέτρα, που αφήνει να διαρρέουν η κυβέρνηση, δεν αποβλέπει στην εξυγίανση του συστήματος και δε στοχεύει σε μια σταθερή στρατηγική διαρθρωτικών αλλαγών, αλλά περιορίζεται στη διαχείριση των ελλειμμάτων, μέσα από μια πολιτική αύξησης των εσόδων και μείωσης των παροχών.

Από τις συζητούμενες προτάσεις σχολιάζω:

1. Την αύξηση των εισφορών. Πρόκειται για

παρέμβαση παραδοσιακή εύκολη και λίαν προσφιλή σε όλες τις μέχρι σήμερα κυβερνήσεις της δεξιάς. Σημειώνω ότι στην επταετία 1974-81 οι εισφορές των εργαζομένων στο ΙΚΑ αυξήθηκαν κατά 8,5 εκατοστιαίες μονάδες (μαζί με το TEAM).

Το μέτρο αποδίδει περίπου 38 δισ. για κάθε μονάδα αύξησης των εισφορών στον εργαζόμενο και εργοδότη, αλλά έχει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο κόστος παραγωγής, στην ανταγωνιστικότητα των προϊόντων μας, στο εισόδημα των ασφαλισμένων, στην ανεργία, στον πληθωρισμό και γενικά στους ρυθμούς ανάπτυξης της χώρας.

Γι' αυτό κατά την παρούσα φάση της συγκυρίας, που το εισόδημα των εργαζομένων έχει μειωθεί και συνεχίζει να μειώνεται λόγω των οικονομικών μέτρων της κυβέρνησης, που η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων μας είναι δραματικά υποβαθμισμένη και που η ανεργία καλπάζει εξαιτίας της ακολουθούμενης από το κυβερνών κόμμα πολιτικής των απολύσεων και της έλλειψης αναπτυξιακών προγραμμάτων, η αύξηση των εισφορών αποτελεί τη χειρότερη λύση παρέμβασης έστω και με ταμειακή διάσταση.

Θα πρέπει δε να σημειωθεί ότι η εισφορά των Ελλήνων εργαζομένων είναι από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη.

2. Την αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης: Το μέτρο συμβάλλει στη συγκράτηση του ρυθμού επιδείνωσης της σχέσης ασφαλισμένων/συνταξιούχων και στον περιορισμό των ελλειμμάτων. Έχει όμως και μειονεκτήματα:

- Ενεργεί βραδέως και το οικονομικό όφελος, ακόμη και

μακροπρόθεσμα, δεν είναι ανάλογο των κοινωνικών κραδασμών, που συνεπάγεται.

- Δημιουργεί προβλήματα σε ομάδες ηλικιωμένων εργατών, με μακρά χρονικά διαστήματα υποαπασχόλησης και σ' εκείνους εκ των εργαζομένων με προβλήματα υγείας, (που δε θεμελιώνουν όμως δικαίωμα σύνταξης και που δεν έχουν τη δυνατότητα προσαρμογής). Και το κυριότερο:

- Τροφοδοτεί την ανεργία.

Το τελευταίο είναι πολύ σημαντικό και γι' αυτό αρκετές χώρες –και στην Ευρώπη– μειώνουν τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης και καθιερώνουν ειδικά προσυνταξιοδοτικά καθεστώτα με στόχο τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Γιατί η αύξηση των εσόδων από εισφορές επέρχεται με τη δημιουργία νέων θέσεων δουλειάς και όχι με την παράταση της απασχόλησης των ήδη εργαζομένων.

Επομένως η προσφυγή σε τέτοια μέτρα και μάλιστα στο ΙΚΑ, δε θεωρείται καθόλου σκόπιμη.

Συζήτηση μπορεί να γίνει:

- Για κάποια ταμεία που έχουν προκλητικά χαμηλό όριο συνταξιοδότησης, όπως το ΤΑΤ. Γιατί δε φεύγουν μόνο οι συμπαθείς χαρτεργάτες στα 50 και 55 χρόνια τους αλλά και οι υπάλληλοι του κλάδου καθώς και τα παιδιά, που πουλάνε μολύβια στα ...βιβλιοπωλεία. Το ίδιο και για κάποια άλλα προνομιακά ταμεία.

- Για τη 15ετία των γυναικών, πέραν των όσων διαλαμβάνει ο Ν. 1813/88 και μάλιστα στις περιπτώσεις εκείνες, που δεν υπάρχουν παιδιά και δεν υφίσταται ο επικαλούμενος και προβαλλόμενος λόγος της τεκνοποίησης για την ευνοϊκή αυτή μεταχείριση. Για όλες τις υπόλοιπες

περιπτώσεις θα μπορούσε να λειτουργήσει η 15ετία, αλλά σε συνδυασμό με την ηλικία και τον αριθμό των παιδιών για λόγους δημογραφικούς. Και

– Για την 25ετία των δημοσίων υπαλλήλων. Και εδώ θα πρέπει να συνδυαστεί ο χρόνος εξόδου στη σύνταξη με την ηλικία και το χρόνο απασχόλησης.

3. Στην επέκταση του μοντέλου του ΙΚΑ (ως προς τις εισφορές) σε όλα τα ασφαλιστικά ταμεία. Αυτό σημαίνει σημαντική αύξηση των εισφορών των ασφαλισμένων σε όλα τα, πέραν του ΙΚΑ, ΝΑΤ και ΤΣΑ, ταμεία. Επίσης, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το μέτρο δε συμβάλλει στην αντιμετώπιση του προβλήματος των ελλειμμάτων, αφού θα αφορά ταμεία πλεονασματικά.

Φαίνεται όμως ότι η κυβέρνηση με την αύξηση αυτή των εισφορών επιδιώκει την υποκατάσταση του κοινωνικού πόρου, τον οποίο θα αφαιρέσει –όπως λένε οι πληροφορίες– για να χρηματοδοτήσει την κατώτερη (βασική) σύνταξη.

Και το μέτρο αυτό έχει τις επιπτώσεις του και κύρια μειώνει το εισόδημα των εργαζομένων.

4. Στη θεσμοθέτηση της κατώτερης βασικής σύνταξης. Θεσμός πολυσυζητημένος και επί των ημερών μας. Δεν προχώρησε, γιατί δεν υπήρχαν πηγές χρηματοδότησής του. Η κυβέρνηση σύμφωνα με τα δημοσιεύματα στον Τύπο, προσανατολίζεται σε μια κατώτερη σύνταξη για όλους τους Έλληνες, ύψους 25-35 χιλ. δρχ. η οποία θα χρηματοδοτηθεί από τους κοινωνικούς πόρους των ταμείων και τις κρατικές επιχορηγήσεις.

Τα στοιχεία όμως του κοινωνικού προϋπολογισμού του 1989 δε δίνουν σύνταξη μεγαλύτερη των 17 χιλ.

Επομένως, για να φτάσουμε στα επίπεδα των 25 και 35

χιλ. θα πρέπει ο κρατικός προϋπολογισμός να επιβαρυνθεί με άλλα 200 δισ. εκτός των 375, που διαθέτει σήμερα για την κοινωνική ασφάλιση.

Όσο για τα ταμεία θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι η απώλεια του κοινωνικού πόρου θα οδηγήσει σε μείωση των συντάξεων, παρά τη χορήγηση της βασικής, γιατί τα πλην είναι για αρκετά ταμεία μεγαλύτερα από τα συν. Εξαίρεση, βέβαια, αποτελεί ο ΟΓΑ και ίσως κάποιο άλλο μικρό ταμείο.

5. Καθιέρωση εισφοράς στους δημόσιους υπαλλήλους. Οι υπάλληλοι του δημοσίου πληρώνουν εισφορά και μάλιστα πάνω από 10% των αποδοχών τους, για την κύρια σύνταξή τους. Πρόκειται για την αναπροσαρμογή του μισθολογίου τους, που δεν έγινε το 1955 και συμφωνήθηκε και νομοθετήθηκε, σαν αντάλλαγμα, η απαλλαγή τους από κάθε εισφορά για την κύρια σύνταξή τους. Ποια εισφορά θέλει, τώρα, να επιβάλει η κυβέρνηση; Και

6. Επικουρική ασφάλιση. Γι' αυτήν φαίνεται ότι η απόφαση της κυβέρνησης είναι δεδομένη. Παραδίδεται στην ιδιωτική ασφάλιση.

Συμπερασματικά, πρόκειται για μέτρα, που δε διαπνέονται από τις βασικές αρχές της κοινωνικής ασφάλισης, δεν αντιμετωπίζουν ριζικά και διαρθρωτικά την κρίση και δεν εμπεδώνουν την κοινωνική εμπιστοσύνη για ένα δίκαιο και αποτελεσματικό σύστημα κοινωνικής προστασίας.

Απλά προσπαθούν με αύξηση των εσόδων και μείωση των παροχών να αντιμετωπίσουν λογιστικά τα ελλείμματα, τα οποία είναι σίγουρο ότι θα αναβιώσουν, αν δεν προχωρήσουμε στην εξυγίανση και το διαρθρωτικό

εκσυγχρονισμό του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος. Και το σπουδαιότερο:

Όλα τα μέτρα της κυβέρνησης για το ασφαλιστικό πρόβλημα είναι εις βάρος των εργαζομένων. Καλούνται, δηλαδή, να πληρώσουν εκείνοι, που δε φταίνει.

Αλλά γι' αυτά και για το «τι πρέπει να γίνει», σε άλλο σημείωμα.

Στη συνέχεια και ενώ συνεχιζόταν η «Μάχη» περί το Ασφαλιστικό Ν/Σ, η έγκριτη εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» φιλοξένησαν στις 27.8.90 το παρακάτω άρθρο μου, που έδινε απάντηση στα μεγάλα ερωτηματικά, που άφηνε η κυβερνητική παραπληροφόρηση σχετικά με τα αίτια των ελλειμμάτων και την αποτελεσματικότητα και τις συνέπειες των συζητούμενων τότε ασφαλιστικών μέτρων της κυβέρνησης. Επίσης στο άρθρο μου αυτό διετύπωσα και κάποιες σκέψεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Το άρθρο μου:

ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Τώρα, που ο περίφημος «διάλογος» της κυβέρνησης με τους κοινωνικούς φορείς τελείωσε και πρόκειται σύντομα να εξαγγελθούν τα ήδη προαποφασισθέντα από καιρό μέτρα, για την αντιμετώπιση του κοινωνικο-ασφαλιστικού μας προβλήματος, θεωρώ αναγκαίο και χρήσιμο να κάνω κάποιες σημαντικές επισημάνσεις, που απασχόλησαν έντονα την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ κατά την περίοδο '86-'87 και που μπορούν και σήμερα να αποτελέσουν τη βάση για μια ουσιαστική προσέγγιση του προβλήματος.

1. Βρισκόμαστε μπροστά σε μια κρίση, που όμως δεν αφορά ολόκληρο το ασφαλιστικό μας σύστημα - παρά τις «φιλότιμες» προσπάθειες της κυβέρνησης να την εμφανίσει σαν καθολική - αλλά μερικούς ασφαλιστικούς φορείς όπως το ΙΚΑ, ΝΑΤ, ΤΣΑ και ίσως 2-3 ακόμη

ταμεία. Τα κυρίαρχα δε συμπτώματα της κρίσης αυτής αποτελούν τα μεγάλα ελλείμματα και το χαμηλό επίπεδο παροχών, που χαρακτηρίζουν τους συγκεκριμένους αυτούς οργανισμούς, αν και οι εισφορές των ασφαλισμένων στα προβληματικά αυτά ταμεία είναι κατά πολύ μεγαλύτερες, εκείνων των προνομιούχων.

Πονηρή αποσιώπηση

2. Η κύρια αιτία των ελλειμμάτων ΙΚΑ, ΝΑΤ και ΤΣΑ είναι η ανυπαρξία κοινωνικού πόρου, την οποία πονηρά η κυβέρνηση αποσιωπά. Όπου εφαρμόστηκε η τριμερής χρηματοδότηση (εργαζόμενος - εργοδότης - κοινωνικός πόρος) η βιωσιμότητα του ταμείου εξασφαλίστηκε. Αντίθετα, όπου η πολιτεία αδιαφόρησε για τη θεσμοθέτησή της, εμφανίστηκε σύντομα πρόβλημα ανισοσκελίας εσόδων-δαπανών. Στη διόγκωση των ελλειμμάτων συνέβαλαν επίσης: η επιδείνωση της σχέσης εργαζομένων/συνταξιούχων, η γήρανση του πληθυσμού, η εισφοροδιαφυγή, η χαλαρή διαδικασία χορήγησης αναπηρικών συντάξεων, η ελαστικότητα των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης και η κοινωνική πολιτική, που ασκήθηκε απ' όλες τις μέχρι σήμερα κυβερνήσεις. Τέλος, επισημαίνω τη συμμετοχή των τοκοχρεωλυσίων στην αύξηση των σωρευτικών ελλειμμάτων.

3. Η κυβέρνηση φαίνεται ότι θα προσφύγει:

α) Για την αντιμετώπιση των ελλειμμάτων του ΙΚΑ, στην εύκολη, παραδοσιακή και λίαν προσφιλή σ' όλες τις κυβερνήσεις της Δεξιάς, μέθοδο της αύξησης των εισφορών εργαζομένων και εργοδοτών. Το μέτρο αποτελεί την πλέον δυσμενή, για την παρούσα συγκυρία, λύση, γιατί έχει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στο ήδη

μειωμένο εισόδημα των εργαζομένων, στο κόστος παραγωγής, στην ανταγωνιστικότητα των προϊόντων μας και κύρια στην ανεργία.

β) Στην αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης με παρεμβάσεις στη 15ετία των γυναικών και την 25ετία των υπαλλήλων. Πρόκειται για σχέδια, που δρουν βραδέως και έχουν μικρή απόδοση συγκριτικά με το μέγεθος των κοινωνικών κραδασμών, που επιφέρουν.

γ) Στην επέκταση του συστήματος του ΙΚΑ (ως προς τη σχέση εισφορών εργαζομένων/εργοδοτών) και στα υπόλοιπα ασφαλιστικά ταμεία. Εκτός αν η κυβέρνηση σκέπτεται να αφαιρέσει από τα ταμεία τον κάθε κοινωνικό πόρο, για να χρηματοδοτήσει το νέο θεσμό της βασικής (εθνικής) σύνταξης.

δ) Στην εισφορά των δημοσίων υπαλλήλων. Φαίνεται ότι αγνοούν ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι πληρώνουν εισφορά και μάλιστα πάνω από 10% των αποδοχών τους για την κύρια σύνταξή τους.

Πρόκειται για την αύξηση των αποδοχών τους, που θα έπαιρναν και δε δόθηκε το 1955, με αντάλλαγμα την κατάργηση της συνταξιοδοτικής τους εισφοράς.

4. Τα ελλείμματα υπάρχουν και πρέπει σύντομα να αντιμετωπιστούν, γιατί αποδυναμώνουν κάθε προσπάθεια, για μια σταθερή πορεία της εθνικής μας οικονομίας. Οι όποιες όμως παρεμβάσεις θα πρέπει:

- Να μην επιβαρύνουν τους εργαζόμενους, ιδιαίτερα του ΙΚΑ και ΝΑΤ.
- Να μην επηρεάζουν αρνητικά τους μακροοικονομικούς δείκτες. Και
- Να αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά και όχι συμπτωματικά το πρόβλημα. Και τέτοιες νομίζω ότι είναι:

α) Η καθιέρωση ειδικού κοινωνικού πόρου υπέρ των ταμείων που παρουσιάζουν χρηματοδοτικά προβλήματα, δηλ. ΙΚΑ, ΝΑΤ και ΤΣΑ.

Ποιοι πρέπει να επιβαρυνθούν

Γι' αυτό πρέπει να επιβαρυνθούν πηγές, που ήδη ζημιώνουν την κοινωνική ασφάλιση και συμβάλλουν στα ελλείμματα. Κι αυτές είναι:

- Το τσιγάρο. Οι καπνιστές επιβαρύνουν κατά 70 δισ. περίπου τις δαπάνες της υγείας, λόγω αυξημένης νοσηρότητας και πρωιμότερης συνταξιοδότησης.
- Η ασφάλεια του αυτοκινήτου. Το τροχαίο ατύχημα (150 χιλ. τραυματίες το χρόνο) στοιχίζει πάνω από 80 δισ στα ασφαλιστικά ταμεία και τον κρατικό προϋπολογισμό.
- Το φάρμακο. Το 50% του προβλεπόμενου με το άρθρο 11 του Ν. 1316/1983 τελών, παγίων τελών και εισφορών υπέρ του ΕΟΦ, να αποδοθεί στην κοινωνική ασφάλιση, με παράλληλη απαλλαγή του ΙΚΑ, ΝΑΤ και ΤΣΑ από τις υποχρεώσεις του άρθρου αυτού. Και
- Η διαφήμιση καπνού, φαρμάκων, καλλυντικών, αυτοκινήτων (και λοιπών τροχοφόρων) καθώς και των αλκοολούχων και λοιπών ουσιών που «θίγουν» την υγεία.

β) Η δημιουργία πιστωτικού ιδρύματος κοινωνικών ασφαλίσεων, για την, κατά τον καλύτερο τρόπο, αξιοποίηση της περιουσίας και εκμετάλλευση των αποθεματικών (450 δισ. μαζί με τα χρεώγραφα) των ασφαλιστικών οργανισμών και των ταμείων, καθώς και τη διεκπεραίωση των πάσης φύσεως συναλλαγών ολοκλήρου του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος.

γ) Η επανεξέταση όλων των αναπηρικών συντάξεων.

Είναι σίγουρο ότι ένας αντικειμενικός επανέλεγχος θα επιφέρει άμεσο οικονομικό όφελος μόνο για το ΙΚΑ, άνω των 40 δις. Το νομοθετικό πλαίσιο για μια άμεση σχετική παρέμβαση έχει αποτυπωθεί στο Ν. 1759/88.

δ) Μέτρα δραστικά και άμεσα για τον περιορισμό της πολυφαρμακίας. Εκτιμάται ότι οι δυνατότητες εξοικονόμησης πόρων από το φάρμακο είναι μεγάλες (άνω των 30 δις.) Σημειώνω ότι δαπανάμε πάνω από 130 δις. για φάρμακα και άλλα 30 δις. για να θεραπεύσουμε αυτούς, που αρρώστησαν από τα φάρμακα.

Και

ε) Παρεμβάσεις άμεσες, για:

- Την αυστηροποίηση των διαδικασιών παροχής αναπηρικών συντάξεων.
- Την κατάργηση των εισφοροαπαλλαγών.
- Την επανακλιμάκωση των συντάξεων ανάλογα με τον αριθμό ενσήμων.
- Τον καθορισμό ανωτάτου ορίου σύνταξης (με βάση την τελευταία 5ετία).
- Την αναθεώρηση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης σε ταμεία με προκλητικά χαμηλά όρια (π.χ. ΤΑΤ).
- Την επέκταση και αναμόρφωση της διαδοχικής ασφάλισης.
- Τη θεσμοθέτηση της ασφαλιστικής μονάδας (αν δεν προκριθεί το κριτήριο της προστιθέμενης αξίας από το σύστημα της κατά κεφαλήν εισφοράς). Και
- Τον οργανωτικό εκσυγχρονισμό.

Επίσης η τροποποίηση του συστήματος των νοσοκομειακών προϋπολογισμών εκτιμάται ότι παρέχει σημαντικές δυνατότητες μείωσης των σχετικών δαπανών καθώς και η προώθηση του ενιαίου φορέα υγείας με

αυτονόμηση, οργανωτική και κυβερνητική, της κοινωνικής ασφάλισης.

Παράλληλα να συζητήσουμε τη δημιουργία ενός νέου, δίκαιου, σύγχρονου, αποτελεσματικού, ενιαίου, καθολικού και κοινωνικά ελεγχόμενου κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, που θα στηρίζεται περισσότερο στην πρόνοια και λιγότερο στην ανταποδοτικότητα και που θα εγγυάται ένα υψηλότερο επίπεδο κοινωνικής προστασίας.

Μόνο έτσι νομίζω ότι μπορούμε να προσεγγίσουμε το πρόβλημα και να πετύχουμε την ανάταξη του κοινωνικοασφαλιστικού μας αδιεξόδου.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

Στις 6.9.90 και σε ειδική ημερίδα στο Υπ. Εθνικής Οικονομίας, ο κ. πρωθυπουργός εξήγγειλε το νέο ασφαλιστικό Νομοσχέδιο, που είχε ήδη αποφασίσει (κι ας έλεγε ότι θέλει διάλογο) η κυβέρνηση.

Επειδή όμως ήξερε εκ των προτέρων (αφού άφηνε εβδομάδες πριν να διαρρέουν διερευνητικά οι προθέσεις της κυβέρνησης στον τύπο), την έντονη αντίδραση, που θα δημιουργούσε το πακέτο των 38 σκληρών και αντιλαϊκών μέτρων, που εξήγγειλε, προσπάθησε με μια σύντομη εισήγησή του να αποδυναμώσει κάθε διάθεση για αντίδραση των θιγομένων τάξεων και φορέων.

Με διαστρεβλωμένα στοιχεία και παραποιημένους αριθμούς έδωσε την εικόνα ενός «τραγικού και δύσκολου» ασφαλιστικού προβλήματος, με τεράστια ελλείμματα, «που αυξήθηκαν 166 φορές μέσα στα τελευταία 10 χρόνια» και κάλεσε τους εργαζόμενους, τους εργοδότες και τα κόμματα «να δείξουν λογική και υπευθυνότητα».

Σκόπιμα αποσιώπησε τους πραγματικούς λόγους της ανισοσκελίας εσόδων - δαπανών των ταμείων ΙΚΑ, ΝΑΤ και ΤΣΑ και φόρτωσε τις ευθύνες στις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ για τη «δραματική κατάσταση των ασφαλιστικών ταμείων».

Κι αυτό για να δημιουργήσει μια κοινωνική αποχαύωση και να αφαιρέσει κάθε ηθικό έρεισμα ή δικαίωμα για αντίδραση από τους συνδικαλιστές και το κόμμα της Αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Σ' αυτήν τη δημαγωγική και παραπλανητική προσπάθεια του κ. Πρωθυπουργού απάντησα με το παρακάτω άρθρο μου, που φιλοξένησε για άλλη μια φορά η πρώτη σε κυκλοφορία εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» στις 13.9.90. Με την ευκαιρία αυτή θερμά ευχαριστώ τη διεύθυνση και τη σύνταξη της εφημερίδας, για την κατ' επανάληψη φιλοξενία, που μου προσφέρει, όχι μόνο στην Κοινωνική Ασφάλιση, αλλά και σε άλλης φύσεως θέματα.

ΤΑ ΤΑΜΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑ

Οι κύριοι και βασικοί άξονες, που προσπάθησε να στηρίξει, αλλά και να δικαιολογήσει την αντικοινωνική ασφαλιστική πολιτική της κυβέρνησης ο κ. Πρωθυπουργός, στη σύντομη εισήγησή του κατά την ημερίδα της περασμένης Πέμπτης, ήσαν:

- Η συνειδητή διόγκωση των ελλειμμάτων με παράθεση ανακριβών στοιχείων και επίκληση ξένων με το αντικείμενο οικονομικών μεγεθών.
 - Η παρουσία του χρηματοδοτικού προβλήματος των τριών ταμείων (ΙΚΑ, ΝΑΤ και ΤΣΑ) σαν γενικού και βαθιάς κρίσης ολόκληρης της κοινωνικής μας ασφάλισης. Και
 - Η εμφανής προσπάθεια ενοχοποίησης της πολιτικής που ακολουθήθηκε κατά την δετία 82 - 89, για την «τραγικά απελπιστική κατάσταση των ταμείων».
- Ακόμα, για να προσδώσει περιεχόμενο ιδεολογικό

στις προθέσεις της κυβέρνησης και διάσταση κοινωνικής δικαιοσύνης στα προτεινόμενα μέτρα, μίλησε για «ανισότητες, διακρίσεις και προνόμια», που, αντιπαρερχόμενος τις ευθύνες που έχει η παράταξή του στη δημιουργία τους, επιτίθεται ότι θα καταργήσει, με την «επιχείρηση διάσωσης» των ταμείων. Πάνω σ' αυτά τα επίμαχα ακριβώς για τον απλό πολίτη σημεία, θεωρώ απαραίτητες κάποιες επισημάνσεις, όχι μόνο χρήσιμες πολιτικά και ιστορικά, αλλά και για την αποκατάσταση της έντονα κακοποιημένης από την πρωθυπουργική εισήγηση αλήθειας.

Συγκεκριμένα:

1. Το πρόβλημα δεν αφορά ολόκληρο το ασφαλιστικό μας σύστημα. Πρόκειται για ελλείμματα, που εμφανίζουν μόνο τρία ταμεία, το ΙΚΑ και ΝΑΤ –περισσότερο– και ΤΣΑ –λιγότερο– και το χαμηλό επίπεδο παροχών, που χαρακτηρίζει αυτά –και το ΤΕΒΕ– τα χωρίς κοινωνικούς πόρους φτωχά ταμεία. Όλα τα υπόλοιπα είναι πλεονασματικά.

Επομένως κάθε προσπάθεια του κ. Πρωθυπουργού να εμφανίσει το πρόβλημα σαν κρίση ολόκληρου του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος αποσκοπεί στη δημιουργία «άλλοθι», για εκείνα εκ των προτεινόμενων μέτρων, που θίγουν όλα τα οικονομικά εύρωστα ταμεία και που σίγουρα τα οδηγούν σε διάλυση, με απώτερο και τελικό στόχο την παράδοσή τους στην ιδιωτική ασφάλιση.

Γιατί η ιδιωτική ασφάλιση απευθύνεται κύρια σε υψηλόμισθους και όχι σ' εκείνους, που «μετά θίας και πολυλού ιδρώτος» εξασφαλίζουν τον επιούσιον.

2. Τα ελλείμματα στο ΙΚΑ δεν πρωτοεμφανίστηκαν το

80 και δεν ήταν μόνο 2 δις, όπως ανακριβώς αναφέρθηκε από τον κ. Πρωθυπουργό.

Προϋπήρχαν από το 1975, αλλά καλύφθηκαν μέχρι το 1988 με την εν τω μεταξύ επιβολή, από τις τότε κυβερνήσεις της Ν. Δημοκρατίας, της κατά 2,5 μονάδες αύξησης των εισφορών (εργαζομένων και εργοδοτών) και μέχρι το 1981 από τα αποθεματικά του ιδρύματος, τα οποία από 11,5 δις το 1979 έπεσαν στα 700 εκατ. το 1981. Αν τώρα προσθέσουμε και το δάνειο των 3,5 δις, που επήρε το ΙΚΑ τον Αύγουστο του 81 από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, καθίσταται φανερό ότι η πολιτική των προηγούμενων του ΠΑΣΟΚ κυβερνήσεων είχε υποθηκεύσει το μέλλον και είχε προδιαγράψει την τύχη του μεγάλου αυτού ασφαλιστικού φορέα: Συντάξεις πείνας (7.148 δραχ. το 81), μεγάλες εισφορές με τραγικά υποβαθμισμένο επίπεδο προστασίας των ασφαλισμένων του, και ταχύτατα αυξανόμενα ελλείμματα, λόγω πλήρους ανατροπής της σχέσης εργαζομένων/συνταξιούχων και κύρια της έλλειψης τριμερούς χρηματοδότησης του ιδρύματος. Και είναι πέρα για πέρα δημαγωγικός ο ισχυρισμός ότι κατά το διάστημα της διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ «αυξήθηκαν τα ελλείμματα 166 φορές». Αυξήθηκαν μόνο δέκα φορές και αυτό οφείλεται στις εγγενείς διαρθρωτικές αδυναμίες του οργανισμού, που προανέφερα. Όσο για την επιβάρυνση, που υπέστη το ΙΚΑ εξ αυτής της κοινωνικής μας πολιτικής (κατώτερα όρια κ.λπ.) αυτή καλύφθηκε πλήρως από τις επιχορηγήσεις του Κρατ. προϋπολογισμού στην Ζετία 87 - 89.

3. Ο κ. Πρωθυπουργός ανέφερε ότι «τα συνολικά ελλείμματα του ΙΚΑ, ΝΑΤ, ΟΓΑ και Δημοσίου θα φθά-

σουν το 1990 τα 981 δις». Ασφαλώς και εδώ πρόκειται για ανακριβή και σαφώς διαστρεβλωμένα στοιχεία. Γιατί:

α) Ο ΟΓΑ δεν αποτελεί ασφαλιστικό οργανισμό, σύμφωνα με τη διεθνώς κρατούσα και στην κοινωνική ασφάλιση παραδεκτή ασφαλιστική έννοια, γιατί απλούστατα λειτουργεί προνοιακά και δεν έχει εισφορές. Και όταν δεν υπάρχει σκέλος εισφορών δεν μπορούμε να μιλάμε για ελλείμματα, αλλά μόνο για δαπάνες, που καλύπτει ο Κρατ. προϋπολογισμός. Και

β) Ταμείο δημοσίων υπαλλήλων δεν υπάρχει. Γιατί και εδώ δεν υπάρχουν εισφορές. Καταργήθηκαν με Νόμο το 1955, με αντάλλαγμα τη μη αύξηση των αποδοχών των δ. υπαλλήλων εκείνο το χρόνο. Δηλαδή οι δημ. υπάλληλοι πληρώνουν στην πράξη κάθε χρόνο για σύνταξη εκείνο το ποσοστό, που χάσανε τότε και που καθήλωσε τις αποδοχές τους έκτοτε σε χαμηλότερα επίπεδα.

Επομένως για να βρούμε αν το «ταμείο» των δημ. υπαλλήλων είναι ελλειμματικό ή πλεονασματικό θα πρέπει να υπολογίσουμε, πού θα είχαν φθάσει σήμερα ανατοκίζόμενες οι «εισφορές» αυτές που προείπαμε των 35 τελευταίων ετών. Αλλά ποιος κάθισε να κάνει αυτή τη δουλειά στο Γεν. Λογιστήριο;

Γι' αυτό ο κ. Μητσοτάκης προτίμησε –και τον βόλεψε– να θεωρήσει συλλήβδην όλες τις δαπάνες του κρατ. προϋπολογισμού για την περίθαλψη και τη συνταξιοδότηση των αγροτών και των δημοσίων (και Κοινοτικών;) υπαλλήλων, σαν ελλείμματα και να τα προσθέσει σ' εκείνα του ΙΚΑ και ΝΑΤ για να φθάσει στο εξωφρενικό και εντυπωσιακό ποσόν των 981 δις. Κι όλα αυτά για λόγους δημαγωγίας!

Απορώ γιατί δε θεώρησε με την ίδια λογική ως ελλείμματα και τις δαπάνες για την παιδεία και τα κρατικά μας νοσοκομεία. Και

4. Η προσπάθεια συγκάλυψης όλων των αντιλαϊκών και αποικοδομητικών του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος κυβερνητικών μέτρων, με το μανδύα της κοινωνικής δικαιοσύνης είναι εμφανής. Αλλά ματαιοπονεί ο κ. Πρωθυπουργός αν νομίζει ότι μπορεί να ξεγελάσει το λαό. Γιατί:

α) Δεν μπορούν να μιλούν για «κοινωνικά άδικο σύστημα» εκείνοι, που δημιούγησαν, θεσμοθέτησαν και εξέθρεψαν μια κοινωνική ασφάλιση, που κύρια χαρακτηριστικά της είναι οι ανισότητες, οι διακρίσεις και η αποσπασματική της ανάπτυξη.

β) Τα περισσότερα από τα «προνόμια», που έβαλε στο στόχαστρο ο κ. Μητσοτάκης, αποτελούν κατακτήσεις των εργαζομένων και μάλιστα ύστερα από σκληρούς αγώνες. Και

γ) Τα μέτρα, που δρομολογούνται, πλήττουν περισσότερο τους μη προνομιούχους αφαλισμένους και συνταξιούχους του ΙΚΑ (και δε λένε ούτε λέξη για τους συνταξιούχους των 10 χιλ. του ΟΓΑ), παρά τους μεγάλους και τους μεγαλοσυνταξιούχους.

Γιατί άραγε τόση έλλειψη σοβαρότητας;

Η ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ κ. ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΙΝΟ

Στις 16 και 23 Αυγούστου 1990 και σε μια εποχή, που το ασφαλιστικό βρισκόταν στην επικαιρότητα, το έγκριτο περιοδικό ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ δημοσίευσε δύο άρθρα του διευθυντή του και γνωστού δημοσιογράφου κ. ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΙΝΟΥ, με τους τίτλους:

– «Κοινωνική ασφάλιση: Το ιστορικό ενός ανόσιου εγκλήματος». Και

– «Η λύση του ασφαλιστικού είναι μονόδρομος».

Παραθέτω φωτοτυπία της 1ης σελίδας του δεύτερου άρθρου, για να έχει ο αναγνώστης μια μικρή αντίληψη του πνεύματος των κειμένων, που αποτελούσαν πράγματι μια ενδιαφέρουσα και σημαντική πρόκληση.

Απάντησα αμέσως (27.8.90) με την παρακάτω επιστολή μου, η οποία όμως δημοσιεύτηκε με αρκετή καθυστέρηση (25.10.90) και αφού το επίμαχο ασφαλιστικό Ν/Σ είχε γίνει Νόμος του Κράτους, λόγω απουσίας του κ.Γ. ΜΑΡΙΝΟΥ.

Το γεγονός της καθυστέρησης αυτής με ανάγκασε να δημοσιεύσω την επιστολή μου στην «ΑΥΡΙΑΝΗ» στις 30.9.90 και μάλιστα με συνοδευτικό σημείωμα για το ύφος του οποίου εξέφρασα τη λύπη μου.

Ακολουθεί η πρώτη μου επιστολή την οποία ο ΟΙΚ. ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ δημοσίευσε με τον παρακάτω –αξιζει να

Του ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΙΝΟΥ

ΣΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ τεύχος του «Οικονομικού Ταχυδρόμου» παρουσιάσαμε να δώσουμε, κατ' ανάγκην συνοπτικά, το ελαφρύ ιστορικό της εξάθλιωσής και εξαχρησμού των Ταμείων Κοινωνικής Ασφάλισης για τις οποίες είναι υπεύθυνες όλες οι Κυβερνήσεις, με διάφορες διαδοχικές ευθύνες, κι όλα τα κόμματα με τις λαϊκίστικες πείσεις τους για παροχές και χάρισμα χρεών και με την ανοχή τους για την κάθε είδους ληστεία.

Υπογραμμίσαν ιδιαίτερα τις ευθύνες των Κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, δότι επί της ακαταστάσεως λαφυραγωγήθηκαν κυριολεκτικά τα Ταμεία με άφρονες αυθαίρετες παροχές, με εντάσεις νέων ασφαλισμένων χωρίς καταβολή εισφορών, με κάθε είδους υπελαστικές αλχημειώσεις (ακόμα και απαιτήσεις του κοινού πανικού δικαίου) και γενικά με την πολιτική του «δώρας όλα», που δεν απευθύνονταν μόνο στον κ. Τσοτσόλα και εν όψει των κρίσεων εκλογών του 1988, αλλά οπότε, το σχήμα κατατράπηκε επί μια οκταετία για μια Κυβέρνηση, που νόμιζε ότι για να αποκτήσει κοινωνική πολιτική αρκούσε να μοιραστεί λεφτά, χωρίς να προσέει και για την υγιή εξεύρωσή τους.

Ο πίνακας Α* που δημοσιεύουμε, και που δόθηκε πρόσφατα στη δημοσίευσή από τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας, δείχνει ότι να μην είναι αληθώς ότι το ΙΚΑ είχε ήδη και το 1980 ένα συνολικά μικρό έλλειμμα 2,3 δισ. δραχμών, αλλά οι επικαλούμενοι το στοιχείο αυτό παραλείπουν σκοπίμως να προσθέσουν ότι το αποθεματικό του Ιδρυματος ανήρχονταν τότε σε 18 δισεκατομμύρια δρχ. Άρα το ΙΚΑ δεν είχε οικονομικά πρόβλημα. Ψεύδονται συνεπώς όσοι ισχυρίζονται το αντίθετο και δεν είναι δυστυχώς λίγοι, που παριστάνουν και τους σοβαρούς. Άλλωστε και το 1981 που το έλλειμμα του ΙΚΑ αυξήθηκε σε 9,5 δισ. πάλι το αποθεματικό του υπερέβαινε τα 16 δισ. και συνεπώς δεν είχε κανένα χρηματοδοτικό πρόβλημα. **Ούτε φυσικά χρειάστηκε ποτέ να δανειστεί μέχρι τότε για να πληρώσει συντάξεις και άλλες παροχές.**

Από το 1982 όμως και μετά άρχισε η συμφορά. Το έλλειμμα κίνη άλλα στα 27 δισ. δρχ., το αποθεματικό γίνεται μηδέν και έκτοτε παραμένει μηδέν πράγμα οδονόλητο για ασφαλιστικά ταμεία, το δε χρηματοδοτικό πρόβλημα φθάνει και αυτό τα 27 δισεκατομμύρια δραχμές.

Το 1985 το έλλειμμα του ΙΚΑ φθάνει τα 56 δισ., το 1988 επανέρχεται στα 180 δισ., το 1989 ξεπερνά τα 249 και το 1990 υπολογίζεται σε 365 δισ. Αυτός ο ανολοκιστρισμένος με μίση οφειλόμενος πλο και στον άφροντα δανεισμό στον οποίο υποχρεώθηκε το ΙΚΑ από τις Κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ και στα ανατοκισμένα και μη εξοφλούμενα τοκοχρεωλύσια, που ήδη αβύθωνται τα επιπλέον συσσωρευμένα έλλειμματα ύψους 500 δισ. όπως έχουμε εγκαίρως προειδοποιήσει στον Ο.Τ. από τον Ιανουάριο 1986, πλην μετάνοιας.

(Οι πίνακες Α* και Β' είναι ιδιαίτερα πιστωτικοί και για τους πλέον δυσπιστούς).

Η λύση του ασφαλιστικού είναι μονόδρομος

ΚΑΙ ΤΩΡΑ τι γίνεται; Μοι η λύση για μεν τα ήδη έλλειμματα είναι σχεδόν αδύνατη, ενώ για ένα υγιές και ορθολογικό σύστημα κοινωνικής ασφαλιστικής είναι πάντα απλής και χρυσόπληνης διαύγειας. Το θέμα είναι αν υπάρχει η επιμέλεια και η πολιτική βούληση για να αναληφθούν και να επιβληθούν, αφού φυσικά, ή μάλλον ενώ παράλληλα, θα δοθεί κάποια λύση στα καλλυζόμενα και αυτοτροφοδοτούμενα έλλειμματα, τα οποία έχουν αρνηθεί και κανείς πια δεν μπορεί να τα αλέξει.

Η λογική και η διεθνής πρακτική διδάσκουν ότι τα Ταμεία στηρίζονται σε εφάραξη εργοδοτών, εργαζομένων και του Κράτους (για το

μέρος που αφορά άσκηση αναπτυξιακής και κοινωνικής) πολιτικής. Άρα:

☐ **Οι εργοδότες πρέπει να πληρώνουν εισφορά.** Όχι να αυξήσει η εισφορά τους, όπως και πάλι απειροεπείσως μελετάται, αφού ήδη η εισφορά είναι από τις μεγαλύτερες στον κόσμο (και συνεπώς νέα περαιτέρω αύξηση της θα καταποντίσει την ήδη άναπτακτη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων). Όσοι αρνούνται, όμως, να πληρώνουν και να μην αφήνονται να χρεωστούν. Κι όσοι οφείλουν ήδη να υποχωρήσουν να τα δώσουν, έστω και χρεωσθεί να θούν στο ασφαρί οι επιχειρήσεις >>>

ΠΙΝΑΚΑΣ Α. ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

(σε δισ. δρχ.)

ΙΚΑ	1980	1985	1988	1989	1990
ΟΓΑ	-2,3	-55,9	-190,3	-249,1	-365,5
NAT	-	-	-	-	-
I. ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ 3 ΤΑΜΕΙΩΝ	7,3	-12,3	-54,5	-70,3	-95,3
II. ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΑΕΠ	0,4	2,3	4,5	5,1	5,5
III. ΔΗΜΟΣΙΟ (Δασμικά με συντάξεις και νοσήλια)	37,9	157,3	272,7	334,7	402,2
IV. ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ (I+II)	44,3	263,4	611,1	784,3	980,8
% στο ΑΕΠ	2,5	5,7	8,2	8,9	9,3

* Το 1980 το NAT ήταν πλεονασματικό
ΠΗΓΗ: Γενικός Κρατικός Προϋπολογισμός Γεν. Γραμματεία ΔΕΚΟΥΠΕΘΟ.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΚΑ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΙΜΗ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ 1980-84 (σε εκατομμύρια δραχμές)

Ετος	Έλλειμμα χρήσης	Αποθεματικό	Καθαρό αποτέλεσμα	Χρεωλύσια	Χρηματοδοτικό Άνοιγμα
1980	2.306	18.047	15.741	-	-
1981	9.594	16.407	6.813	-	-
1982	27.056	-	-27.056	-	27.056
1983	24.666	-	-24.666	14.188	36.854
1984	27.399	-	-27.399	8.770	35.289

Πηγή: Γ. Προβόπουλος: Το πρόβλημα του ΙΚΑ. Αθήνα 1985. Εκδόσεις IOBE.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ 23 Αυγούστου 1990

σημειωθεί- τίτλο: «Ο τουλάχιστον περίεργος τρόπος υπεράσπισης μιας πολιτικής, που υπονόμευσε την Κοινωνική Ασφάλιση».

Η πρώτη επιστολή μου

Αγαπητέ κ. Μαρίνε,

Στα όσα, όχι χωρίς προκατάληψη, γράφετε στα δύο τελευταία τεύχη του «Ο.Τ.», θέλω να κάνω κάποιες, πολιτικά και ιστορικά χρήσιμες, όπως νομίζω, επισημάνσεις. Κι ακόμη θα έλεγα για να υπάρχει και κάποιος πολιτικός αντίλογος, που λείπει τον τελευταίο καιρό· (Το ΠΑΣΟΚ άραγε είναι εδώ;).

Σας διαβάζω κοντά 15 χρόνια. Και διατηρώ ένα πλήρες αρχείο, από το 1986, του έγκριτου πολύπλευρα ενημερωμένου και πλούσιου σε οικονομικά, πολιτικά και κοινωνικά θέματα περιοδικού σας, που μέσα από τις στήλες του, δίνετε αλήθεια –χρόνια τώρα– μια σκληρή, που ίσως είναι και η μοναδική στον τόπο μας, μάχη, για μια έγκαιρη αντιμετώπιση του από χρόνια διαγραφόμενου στον ασφαλιστικό ορίζοντα κινδύνου, στο σύστημα κοινωνικής προστασίας του λαού μας και ιδιαίτερα του ΙΚΑ.

Όμως, θα μου επιτρέψετε να σημειώσω, με το δικαίωμα, που μου δίνει η θητεία μου στο υφυπουργείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά την περίοδο 1986-87, ότι αποδυναμώνεται αυτή σας, η πράγματι φιλότιμη προσπάθεια, με κάποιες ανακρίβειες, στις οποίες περιέργως επιμένετε και την εμφανή τάση, που έχετε να φορτώνετε «στη νύφη όλα τα στραβά ψωμιά». Και αυτό είναι σίγουρα σε βάρος και της σοβαρότητας και της χρησιμότητας και ωφελιμότητας του ανελέητου αγώνα, που διεξάγετε.

Μπορεί γενικά να μιλάτε για «την ευθύνη, που έχουν όλες ανεξαιρέτως οι Κυβερνήσεις» για την «εξαθλίωση και εξαχρείωση των ταμείων», αλλά στη συνέχεια και κατά την ανάλυση των αιτίων του σημερινού προβλήματος, καταλογίζετε βαριές και με σκληρή γλώσσα ευθύνες στις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, ακόμη και για μέτρα και αποφάσεις, που πάρθηκαν από άλλες κυβερνήσεις. Και δε διάβασα ποτέ μια φράση σας, που να καταλογίζει ονομαστικά και στη Ν. Δημοκρατία ένα κομμάτι ευθυνών του «ανόσιου εγκλήματος».

Συγκεκριμένα:

1. Πολλές φορές αναφέρετε στην αρθρογραφία σας, ότι το ΙΚΑ δεν είχε ελλείμματα μέχρι την εποχή του ΠΑΣΟΚ. Και στο τελευταίο τεύχος του Ο.Τ. επιμένετε ότι μέχρι το 1981 «δεν είχε κανένα οικονομικό πρόβλημα» και **«φυσικά δε χρειάστηκε ποτέ να δανειστεί μέχρι τότε για να πληρώσει συντάξεις και άλλες παροχές»** (Η υπογράμμιση δική σας).

Το ΙΚΑ εμφανίζει το πρώτο οργανικό έλλειμμά του το 1980 (2,3 δισ.) και συνάπτει το πρώτο δάνειό του (3,5 δισ.) στις 3.8.81. Οι δε έντοκες καταθέσεις του ήσαν αντίστοιχα 5,1 δισ. το 1980 και 727 εκατ. –μόνο– το 1981.

Αν κ. Μαρίνε, ήσαν ακριβείς οι πίνακες του κ. **Προβόπουλου** –που ιδιαίτερα εκτιμώ– και είχε το ΙΚΑ 16,4 δισ. αποθεματικό το 1981, πώς εξηγείται η δανειοδότησή του στα μέσα του ίδιου χρόνου και πώς επέτρεψε η Νομισματική Επιτροπή το δάνειο των 3,5 δισ. αν υπήρχε καθαρό αποτέλεσμα το μεν 1980 5,1 δισ. το δε 1981 6,8 δισ. όπως ισχυρίζεται ο κ. **Προβόπουλος**;

Και επειδή διαπιστώνω ότι συνεχίζετε να αμφισβητείτε το ΠροΠΑΣΟΚικό αυτό δάνειο του ΙΚΑ, αν και επανει-

λημμένα αναφέρθηκε στη Βουλή και από τον κ. ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ και από μένα, σας πληροφορώ ότι η δανειοδότηση εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. 2379/13.7.81 απόφαση της Νομισματικής Επιτροπής, η οποία κατά λέξη αναφέρει ότι εγκρίνει δάνειο 6 δισ., από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (3,5 δισ., αμέσως και το υπόλοιπο μέχρι 30.4.82), αφού έλαβε υπόψη της τα «στοιχεία επί των υφισταμένων διαθεσίμων ως και των προβλεπομένων εισπράξεων και πληρωμών του (ιδρύματος) κατά τους προσεχείς μήνες».

Τώρα ποιοι «ψεύδονται... αν και παριστάνουν τους σοβαρούς» το αφήνω στην κρίση σας.

Με όσα παραθέτω, δεν επιχειρώ να κατηγορήσω τις προ του ΠΑΣΟΚ κυβερνήσεις της Ν. Δημοκρατίας, για τα χρηματοδοτικά ανοίγματα, που παρουσίασε τότε το ΙΚΑ, γιατί ξέρω πολύ καλά, πού οφείλονται και απορώ γιατί σας διέφυγε στα δύο τελευταία άρθρα σας, τόσο κατά την ανάλυση των αιτίων, όσο και τη θεραπεία του προβλήματος. Κατηγορώ όμως κάθε προσπάθεια, που αποβλέπει στη μετάθεση των ευθυνών, (για τα προ του 1982 ανοίγματα), στις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ.

Ακόμη, θεωρώ σημαντικό να προσθέσω ότι η ανισοσκελεια εσόδων - δαπανών, που παρουσιάστηκε στο ΙΚΑ το 1980, θα είχε επέλθει πολύ νωρίτερα, αν δε μεσολαβούσε η κατά 2,5 μονάδες αύξηση των εισφορών από τον Οκτώβριο του 1975 μέχρι το Γενάρη του 1978 (0,75 ασφαλισμένος και 1,75 εργοδότης).

Και διερωτάται κανείς: Γιατί οι τότε κυβερνήσεις της Ν. Δημοκρατίας να προσφύγουν σ' ένα τόσο σοβαρό, της αύξησης των εισφορών, μέτρο, (που μειώνει το εισόδημα των εργαζομένων, αυξάνει το κόστος παρα-

γωγής με συνέπειες στην ανταγωνιστικότητα των προϊόντων μας και τροφοδοτεί την ανεργία), αφού δεν υπήρχαν, όπως ισχυρίζεσθε, οικονομικά προβλήματα στο ΙΚΑ προ του 1982;

Για να αυξήσουν μήπως τα αποθεματικά του καθ' όλα αξιόλογου κ. **Προβόπουλου** ή γιατί θέλανε να προλάβουν το επερχόμενο χρηματοδοτικό άνοιγμα, που τελικά δεν απέφυγαν; Νομίζω το δεύτερο.

2. Ο τελευταίος Ο.Τ. (23.8.90) παρουσιάζει ένα πίνακα, της «εξέλιξης των ελλειμμάτων των κυριοτέρων οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης» και που περιλαμβάνει στον ίδιο «ντορβά» ΙΚΑ, ΝΑΤ, ΟΓΑ και Δημόσιο.

Οικονομολόγος βέβαια δεν είμαι, αλλά μπορώ να διακρίνω ότι συγκρίνονται και προστίθενται μεγέθη ανόμοια. Γιατί ούτε ο ΟΓΑ ούτε το Δημόσιο αποτελούν ασφαλιστικούς οργανισμούς με τη θεμελιώδη και διεθνώς επικρατούσα ασφαλιστική έννοια και αντίληψη. Γιατί απλούστατα δεν έχουν εισφορές. Και για να ιδούμε αν κάποιο ταμείο είναι ελλειμματικό ή πλεονασματικό είναι απαραίτητο να παραβάλουμε το σκέλος των εσόδων με εκείνο των δαπανών.

Η πραγματικότητα για τα δύο αυτά «ταμεία» είναι η εξής:

α) Ο ΟΓΑ λειτουργεί προνοιακά, γιατί ο αγρότης δεν πληρώνει για την κύρια σύνταξή του εισφορά. Πληρώνει μόνο για την πρόσθετη, που θεσμοθετήθηκε το 1987 και που σχεδιάστηκε και ολοκληρώθηκε επί των ημερών μου. Επομένως αφού δεν υπάρχουν εισφορές, δεν μπορούμε να μιλάμε για ελλείμματα, αλλά μόνο για δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού, που συνιστούν μέγεθος εντελώς διάφορο. Και

β) Ταμείο δημοσίων υπαλλήλων δεν υπάρχει. Γιατί οι εισφορές για τη συνταξιοδότησή τους καταργήθηκαν το 1955, με αντάλλαγμα τη μη αύξηση των αποδοχών τους τη χρονιά εκείνη. Στην πραγματικότητα δηλαδή οι δημόσιοι υπάλληλοι θεωρείται ότι πληρώνουν κάθε χρόνο σαν εισφορά το ποσοστό της αύξησης, που δεν πήρανε το 1955.

Πόσο όμως ήταν αυτό; Και ποιος κάθεται στο Γενικό Λογιστήριο να υπολογίσει, πού θα είχε φθάσει το ποσό αυτό σήμερα ανατοκιζόμενο; Μόνο έτσι θα μπορούσαμε να δούμε αν το «ταμείο» των δημοσίων υπαλλήλων είναι ελλειμματικό ή πλεονασματικό και πόσο.

Αλλά προκειμένου να κάνει όλη αυτή τη δουλειά ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας, που σας έδωσε τον δημοσιευόμενο πίνακα Α', προτίμησε να «βαφτίσει» και να θεωρήσει σκόπιμα και αυθαίρετα βέβαια, τις συνολικές δαπάνες του Κράτους για τη σύνταξη και την περίθαλψη των αγροτών και των δημοσίων (και κοινοτικών;) υπαλλήλων, ως ελλείμματα, τα οποία στη συνέχεια πρόσθεσε στα πραγματικά ελλείμματα ΙΚΑ και ΝΑΤ, για να φθάσει στο πλασματικό και εξωφρενικό νούμερο των 980 δισ. για λόγους εντυπωσιασμού και δημαγωγίας.

Απορώ πώς του ξέφυγαν οι δαπάνες για την παιδεία και την εθνική Άμυνα, γιατί κι αυτές, σύμφωνα με τη θεωρία του, αποτελούν «ελλείμματα».

Λυπάμαι, αλλά νομίζω ότι ο διάλογος, που, υποτίθεται επιθυμεί η κυβέρνηση με τους κοινωνικούς φορείς για την αντιμετώπιση του κοινωνικοασφαλιστικού μας προβλήματος, έχασε τη σοβαρότητά του.

3. Στον προτελευταίο «Ο.Τ.» της 16.8.90, γράφετε ότι το ΠΑΣΟΚ «επέπεσε ως ταύρος εν υαλοπωλείω» και

«έκανε αυτό, που δεν διανοούνταν ούτε ένα μικρό παιδί. Άρχισε να μοιράζει παροχές (αυξήσεις συντάξεων, επέκταση της ασφάλισης σε όσους ήταν ανασφάλιστοι, ένταξη στα ταμεία διαφόρων κατηγοριών, που δεν μπορούσαν να συνεισφέρουν τίποτα λ.χ. πολιτικοί πρόσφυγες από Τουρκία, Αίγυπτο, Ρουμανία, Αλβανία κ.ά.)».

Εδώ προφανώς κ. **Μαρίνε** εννοείτε τους ομογενείς. Γιατί πολιτικούς πρόσφυγες, που συνταξιοδοτήθηκαν, είχαμε από Σοβ. Ένωση, Ουγγαρία, Πολωνία, Ανατ. Γερμανία, Τσεχοσλοβακία και Βουλγαρία και όχι από τις χώρες, που αναφέρετε. Απαντώ όμως και για τις δύο κατηγορίες «Αλεξιπτωτιστών».

α) Οι ομογενείς, που σίγουρα εννοείτε και μας κατηγορείτε, συνταξιοδοτήθηκαν οι των Νοτίων επαρχιών της τότε Ηνωμένης Αραβικής Δημοκρατίας και νυν Αιγύπτου με την υπ' αριθ. 165 ΠΥΣ/63, που κυρώθηκε με το Ν.Δ. 4377/64, οι εκ Τουρκίας απελαθέντες με το Ν.Δ. 4378/64, οι εκ Β. Ηπείρου (και όχι Αλβανίας) με το Ν.Δ. 4577/66 και οι εκ Ρουμανίας με το Ν.Δ. 4581/66. Και

β) Οι πολιτικοί πρόσφυγες από τις χώρες, που προανέφερα (Σ. Ένωση, Πολωνία, Ανατ. Γερμανία, Ουγγαρία, Τσεχοσλοβακία και Βουλγαρία) έφεραν από τις χώρες αυτές τα αντίστοιχα για την εξαγορά 4.050 ενσήμων (κατώτερα όρια) χρηματικά ποσά. Βέβαια μια τέτοια λύση δεν είναι σύμφωνη και απάδει προς τους βασικούς κανόνες της κοινωνικής ασφάλισης· αλλά ήταν οπωσδήποτε καλύτερη από εκείνη, που συνταξιοδοτήθηκαν κάποιοι άλλοι, με τον Α.Ν. 971/49 και το Ν.Δ. 179/69, στους οποίους θα επανέλθω.

Όσο για την αύξηση των συντάξεων και την επέκταση της ασφάλισης, συμφωνώ ότι συνέβαλαν στη διό-

γκωση των ελλειμμάτων ΙΚΑ και ΝΑΤ. Αλλά τι θα θέλατε να κάνουμε;

- Να διατηρήσουμε τις συντάξεις των 7.148 δρχ.; ή
- Να προχωρήσουμε σε κάποια ανθρώπινη και κοινωνικά επιβεβλημένη αναπροσαρμογή τους, με όλες τις συνακόλουθες συνέπειες;

Προτιμήσαμε το δεύτερο και δε δέχομαι ότι το ανέβασμα των κατωτέρων τότε (1985) ορίων στις 25 χιλ. δραχ. ήταν τόσο σημαντικό, που δημιούργησε στο λαό την εντύπωση ότι «το αφεντικό τρελάθηκε και μοιράζει χιλιάδικα», όπως σκωπτικά γράφετε.

Βέβαια συμφωνώ με την άποψή σας ότι «κάθε πρόσθετη επιβάρυνση, που επιβάλλεται στα ταμεία από το κράτος, θα πρέπει να αποδίδεται από τον Κρατικό προϋπολογισμό». Και αυτό κάναμε από το 1987 και δώθε. Νομίζω δε ότι με τις επιχορηγήσεις των ετών 1987, 1988 και 1989 υπερκαλύψαμε την όποια ταμιακή ζημιά υπέστη το ΙΚΑ από την αύξηση των κατωτάτων ορίων και την ασφαλιστική επέκτασή του.

Θέλω όμως να ρωτήσω: Για το ανεξόφλητο μέχρι σήμερα χρέος του κράτους προς το ΙΚΑ, το οφειλόμενο σε μείωση ασφαλιστικών εισφορών και εισφοροαπαλλαγών βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων (Ν. 3213/55, Ν. 1327/73, Ν. 289/76 και Ν. 849/78), Ξενοδοχειακών επιχειρήσεων (Ν. 1313/72) και εξαγωγικών προϊόντων και επισκευών πλοίων (Ν. 2861/54) τι έγινε και ποιος κάλυψε τη ζημιά; Ούτε η χούντα, που «ψήφισε» το περίφημο Ν.Δ. 465/70, που συχνά επικαλείσθε. Και η ζημιά, που προκλήθηκε στο ΙΚΑ από τις χαριστικές αυτές διατάξεις των προπασοκικών κυβερνήσεων, είχε φθάσει το 1983 κοντά 40 δισ.

4. Χαρακτηρίζετε σαν «αίσχος» το θεσμό της συνταξιοδότησης των αντιστασιακών κατά της Γερμανικής κατοχής και της χούντας και προτείνετε την κατάργησή του. Καλώς, αλλά ερωτώ:

Με τους άλλους, που φόρεσαν τη γερμανική στολή (Ταγματασφαλίτες, Ράλληδες κ.λπ.) και εκείνους, που διέπρεψαν σε βιασμούς, βασανισμούς, εμπρησμούς και εξευτελισμούς κατά την περίοδο του παρακράτους της δεξιάς (Χίτες, Μάυδες, Μαγγανάδες κ.λπ.) και οι οποίοι όλοι τους συνταξιοδοτήθηκαν με τον Α.Ν. 971/49 και το Ν.Δ. 179/69 του Παπαδόπουλου, μ' αυτούς τι λέτε να γίνει;

Θα πρέπει δε να σημειωθεί ότι τόσο οι συνεργασθέντες με τον κατακτητή όσο και οι διακριθέντες από τις τάξεις της εθnikοφρόνου παρατάξεως προτιμήθηκαν και διορίστηκαν αμέσως μετά τον εμφύλιο. Ενώ οι πρώτοι, που πήραν τώρα τελευταία μια σύνταξη και που προτείνετε να τους την κόψουμε, τόσο αυτοί όσο και τα παιδιά τους δεν εύρισκαν για δεκαετίες «στον ήλιο μοίρα». Γιατί ακόμη αυτή η διάκριση;

Αλλά νομίζω φίλτατε κ. **Μαρίνε**, ότι παρασυρθήκαμε και φύγαμε από την ουσία του προβλήματος, που πρέπει να μας απασχολήσει.

Όλα όσα εξέθεσα αποτελούν μια μικρή απάντηση στην έντεχνη και αδιάκοπη –ναι, πρέπει να το παραδεχθείτε– προσπάθεια, που καταβάλλετε όλα αυτά τα 8 χρόνια, να συκοφαντείτε τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, ακόμη και για πράξεις, που ευθύνονται άλλοι. Και απορώ γιατί προσφεύγετε σε τέτοια μέσα, αφού έχετε και πολλά μάλιστα στοιχεία –δόξα τω Θεώ από λάθη οκτώ χρόνων– για να υπηρετήσετε και να διεκπεραιώσετε τις πολιτικές σας επιλογές.

Όσο για την αντίληψη, που έχετε ότι «κανείς δεν ενδιαφέρθηκε να εμποδίσει τη συμφορά» θα πρέπει να την αναθεωρήσετε. Υπήρξαν πολλοί, που πάλαιψαν και μάλιστα σκληρά. Αν δεν κατάφεραν πολλά νομίζω ότι δεν είναι μόνο δική τους η ευθύνη.

Φταίει πρώτα πρώτα ο τύπος, που δεν ήθελε με κανένα τρόπο να κατανοήσει το πρόβλημα και θυσιάζε το συμφέρον των ταμείων και της εθνικής οικονομίας και των εργαζομένων στο βωμό της «είδησης» και του «εντυπωσιασμού». Κάποτε τόλμησα να μιλήσω για την αναμόρφωση του συστήματος, και την άλλη μέρα πρωτοσέλιδο τίτλο για «βόμβα στα ταμεία» κ.λπ.

Φταίει ο συνδικαλισμός, που δεν μπόρεσε να κινηθεί αδέσμευτος και πέρα από τα καυδιανά κομματικά δίκρανα. Πήγε να με δέριει κάποτε στο υπουργείο ο τότε πρόεδρος του ΕΚΑ κ. Κωστόπουλος, για τις διατάξεις, που με χίλια βάσανα περάσαμε στο Ν. 1759/88 για αυστηροποίηση των διαδικασιών παροχής συντάξεων αναπηρίας.

Φταίει η τότε αντιπολίτευση, που υιοθετούσε οποιοδήποτε αίτημα όλων των κοινωνικών ομάδων, όσο ζημιόγono κι αν ήταν για τα ταμεία και την εθνική μας οικονομία. Θυμάμαι πόσες φορές βουλευτές της Ν. Δ. έκαναν ερωτήσεις και επερωτήσεις για μείωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης και ένταξης στα βαριά και ανθυγιεινά κάποιων ομάδων.

Φταίνει ακόμη –ναι και περισσότερο– όλες οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, γιατί δεν είχαν το θάρρος να προχωρήσουν στα απαραίτητα εξυγιαντικά μέτρα, ανεξάρτητα από το πολιτικό κόστος και να προλάβουμε τη χρεοκοπία.

Αλλά για όλα αυτά και τις παρεμβάσεις, που κατά τη γνώμη μου, μπορούν να αποτελέσουν μια σοβαρή προσέγγιση του οξυτάτου κοινωνικοασφαλιστικού μας προβλήματος, σε άλλο μου σημείωμα, αν βέβαια θελήσει ο «Οικονομικός Ταχυδρόμος» να το φιλοξενήσει.

Πάντως, κ. **Μαρίνε**, δεν νομίζω ότι θρискόμαστε σε αδιέξοδο. Και δεν δέχομαι ακόμη ότι «η πόλις εάλω».

Με τη διαβεβαίωσή μου ότι τιμώ και σας προσωπικά και την κάθε σας προσπάθεια για την προκοπή του λαού μας.

Φιλικότατα
ΓΡΗΓ. ΣΟΛΩΜΟΣ

Στην εκτεταμένη απάντηση του κ. Γ. ΜΑΡΙΝΟΥ ανταπάντησα με την παρακάτω 2η επιστολή μου στις 13.11.90. Δυστυχώς όμως και η επιστολή μου αυτή δημοσιεύτηκε με καθυστέρηση τριών και πλέον μηνών (21.2.91) και χωρίς να απουσιάζει ο Δ/ντής του ΟΙΚ. ΤΑΧ/ΜΟΥ.

Και ακόμη σε μια εποχή, που κυριαρχούσαν τα γεγονότα του Κόλπου και το ασφαλιστικό δεν απασχολούσε την κοινή γνώμη.

Το γεγονός όμως αυτό δε μειώνει καθόλου την αξία του διαλόγου, που αναπτύχθηκε και θεωρώ τα στοιχεία, που παρατίθενται πολύ σημαντικά για μια ουσιαστική προσέγγιση του κοινωνικοασφαλιστικού μας προβλήματος.

Η δεύτερη επιστολή μου, που αποτελεί απάντηση στον κ. Μαρίνο

Αγαπητέ κ. **Μαρίνε**,

Θερμά Ευχαριστώ, τόσο για την τιμητική μεταχείριση της επιστολής μου, όσο και για την διεξοδική απάντησής σας. Λυπάμαι γιατί η σοβαρότητα του προβλήματος, αλλά και η ανάγκη της διάλυσης «των μύθων, που το περιβάλλουν», με υποχρεώνουν σε μια ανταπάντηση «σχοινοτενή».

Θα προσπαθήσω να είμαι σύντομος στις παρατηρήσεις σας, για να συζητήσουμε το τι μέλλει γενέσθαι. Αν όμως θεωρήσετε μεγάλο το κείμενο μπορείτε να δημοσιεύσετε το δεύτερο κομμάτι των προτάσεών μου σε άλλη έκδοση.

1. Συμφωνώ με την Κα **Βάσω Παπανδρέου** ότι το ασφαλιστικό Νομοθέτημα υπήρξε «άτολμο και ανεπαρκές». Όχι βέβαια γιατί «αφυδατώθηκε εξ αιτίας της λυσσαλέας αντίδρασης της αντιπολίτευσης και των προνομιούχων συνδικάτων», όπως υποστηρίζετε, αλλά γιατί έπασχε εκ γενετής. Δεν περιελάμβανε ούτε αποτελεσματικά για την κάλυψη των σωρευτικών ελλειμμάτων μέτρα, ούτε εισήγαγε διαρθρωτικές παρεμβάσεις για μια μόνιμη ισοσκέλιση των εσόδων με τις δαπάνες. Κι αν ακόμη το Νομοθέτημα περνούσε με την αρχική του μορφή, θα ελόχευε πάντα ο κίνδυνος της επαναβίωσης των πρωτογενών ελλειμμάτων, ιδιαίτερα στο ΙΚΑ, για τους λόγους, που θα εκθέσω παρακάτω.

Απορώ ειλικρινά γιατί δημιουργήθηκε ολόκληρη αυτή η κοινωνική αναταραχή, σε σημείο, που απορρυθμίστηκε για δυο εβδομάδες η ζωή του έθνους και η κυβέρνηση εκτέθηκε σε σοβαρούς κινδύνους, αν και το Νομοθέτημα είχε δυσανάλογο των κοινωνικών κραδασμών, που δημιούργησε, οικονομικό όφελος.

2. Δυσκολεύομαι να διακρίνω τις μεταξύ των δύο επιστολών μου αντιφάσεις. Ακόμη και σαν –ευχαριστώ για το έγκριτος– Γιατρός!

Και στην πρώτη μου (προς Υμάς) επιστολή, σας απέδιδα προκατάληψη και μεροληψία και σας κατηγορήσα για ανακρίβειες, στις οποίες περιέργως επιμένετε, για εμφανή προσπάθεια συκοφάντησης των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ και για εξυπηρέτηση και διεκπεραίωση των πολιτικών σας επιλογών. Επομένως δεν «συντρέχουν αντιφάσκοντα».

Βέβαια υπάρχει μια σημαντική διαφορά ανάμεσα στις δύο επιστολές, αλλά, που αφορά το ύφος και όχι την ουσία.

Γι' αυτό μου το ύφος, που δεν έπρεπε στον γνωστού αναστήματος δημοσιογράφο και μελετητή της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής του τόπου **Γιάννη Μαρίνο**, αλλά και για την σπουδή μου (μετά ένα μήνα βέβαια αναμονής) να δώσω την επιστολή μου στην «ΑΥΡΙΑΝΗ», εκφράζω και από τις στήλες του φιλόξενου **Οικονομικού Ταχυδρόμου** ειλικρινά τη λύπη μου.

3. Στην προσπάθειά σας να μας πείσετε ότι «διαθέτετε τις ίδιες ευαισθησίες, προς κάθε κατεύθυνση, και δεν χαρίζεστε σε καμιά πλευρά, όσο κι αν προσπαθεί μάταια να σας κατηγορήσει για μεροληψία ο κ. Σολωμός», θα μου επιτρέψετε να παρατηρήσω:

α) Ναι. Μιλάτε πράγματι για **«αισχρή πολιτική των Κυβερνήσεων Γ. Παπανδρέου, Γ. Παπαδόπουλου, Κ. Καραμανλή και Α. Παπανδρέου»**. Θα 'θελα όμως πολύ να μάθω:

• Γιατί ξεκινήσατε από την Ένωση Κέντρου και όχι

από τον Συναγερμό και την ΕΡΕ (τον κ. **Καραμανλή** τον κατηγορείτε, αν κρίνω από τη σειρά, που τον αναφέρετε, μόνο για την περίοδο 74 - 80 της Ν. Δημοκρατίας), που σαν πρώτες ισχυρές μεταπολεμικές κυβερνήσεις είναι κύρια και αποκλειστικά υπεύθυνες, για την απρογραμμάτιστη, χαώδη και αποσπασματική (κατά κλάδους) ανάπτυξη της κοινωνικής ασφάλισης στην πατρίδα μας και η οποία μας οδήγησε στο σημερινό αδιέξοδο, με την αναποτελεσματικότητα, τις ανισότητες, τα προνόμια, τη σπάταλη διαχείριση και την κοινωνική αμφισβήτηση, που την χαρακτηρίζουν.

- Γιατί δε σταθήκατε στις κυβερνήσεις των αποστατών, που με Υπουργό Συντονισμού τον νυν πρωθυπουργό κ. **Μητσοτάκη**, ευθύνονται για πολλές χαριστικές διατάξεις, που συνέβαλαν στο ανόσιο έγκλημα, αλλά και στη δημιουργία προνομιούχων συνδικάτων, όπως της ΔΕΗ, με το Ν. 4491/66.

- Γιατί δεν αναφερθήκατε στην κυβέρνηση **Ράλλη**, που ανακάλυψε τη δανειοδότηση σαν εύκολη λύση κάλυψης των ελλειμμάτων του ΙΚΑ (και κάποιων Νοσ/μείων), την οποία και εμείς κάκιστα συνεχίσαμε, προκειμένου για τα Ταμεία, μέχρι το 1985. Και

- Γιατί ξεχάσατε τις κυβερνήσεις **Τζανετάκη** και **Ζολώτα**, που κι αυτές συνέβαλαν στην «οριστική διάλυση με οικουμενική συνενοχή». Και

β) Όσο κι αν έψαξα στα επίμαχα άρθρα σας του Αυγούστου, δε βρήκα πουθενά ούτε μια αναφορά σας για ευθύνες των Κυβερνήσεων της Ν. Δημοκρατίας, ονομαστικά. Αντίθετα μέτρησα πάνω από δέκα φορές τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, που «επέδραμον ως ταύρος εν υαλοπωλείω, που, σε συνεργασία με μπαταχτοσίδες,

λαφυραγώγησαν, κατέστρεψαν και διέλυσαν κυριολεκτικά τα ταμεία κ.λπ. κ.λπ.».

Αν όλα αυτά κ. **Μαρίνε** δε συνιστούν μεροληψία τότε πώς μπορούμε να τα χαρακτηρίσουμε;

Ειλικρινά, αν κάνω λάθος, είμαι πρόθυμος να επανορθώσω.

4. Λίγο-πολύ μας εγκαλείτε γιατί σας αφήσαμε τόσα χρόνια να επαναλαμβάνετε την ανακρίβεια ότι «ο πρώτος διδάξας την δανειοδότηση του ΙΚΑ υπήρξε το ΠΑΣΟΚ». Εκπλήσσομαι!

Πάντως έχει πολλές φορές αναφερθεί στη Βουλή το προπασοκικό εκείνο δάνειο του 81 και από τον κ. ΓΕΝ-ΝΗΜΑΤΑ και από τον κ. ΣΑΜΑΡΑ (16.12.86) και από **μένα**.

5. Επίσης το ίδιο περίπου κάνετε για τους πίνακες του κ. **Προβόπουλου**, που συχνά επικαλείσθε και διερωτάσθε: «Πότε και ποιος τους διέψευσε ποτέ για να αποφύγετε αυτό το υποτιθέμενο ολίσθημα»; Βεβαίως τους διέψευσε, με τα στοιχεία, που έδωσε στις 16.1.86, η προκάτοχός μου κ. **Ρ. Κακλαμανάκη** και τα οποία είναι τα ίδια ακριβώς με τα δικά μου. Και από την απάντησή σας σ' εκείνη την επιστολή της τότε Υφυπουργού φαίνεται ότι τα δέχεσθε. Γιατί λοιπόν σήμερα, αντιδράτε τόσο έντονα, αφού γνωρίζατε από το 1986 την ύπαρξη και άλλων στοιχείων, διαφορετικών εκείνων του κ. **Προβόπουλου** και τα οποία μέχρι σήμερα, απ' όσα γνωρίζω, δε διέψευσε ο κ. Καθηγητής.

6. Υποστηρίζετε στην αρθρογραφία σας ότι η συμφορά των ελλειμμάτων στο ΙΚΑ άρχισε μετά το 82 και ότι ο ανοδικός καλπασμός τους συνέβη επί ΠΑΣΟΚ. Επίσης ο κ. **Πρωθυπουργός** στη σύντομη εισήγησή του για το

ασφαλιστικό Ν/Σ στις 6.9.90 υπεστήριξε ότι «Την δεκαετία του 1980-90 το έλλειμμα του ΙΚΑ ανέβηκε από 2 δις στα 365 δις. Δηλαδή αυξήθηκε 166 φορές». Θα απαντήσω μ' ένα συλλογισμό μου, αδόκιμο βέβαια ασφαλιστικά, αλλά αρμόζοντα τόσο στην επιχειρηματολογία τη δική σας όσο και στη δημαγωγία του κ. Πρωθυπουργού. Είναι αλήθεια ότι το έλλειμμα του ΙΚΑ ήταν 2,3 δις το 1980. Και ανέβηκε στα 9,6 δις το 1981, όπως παρεδέχθη ο κ. Μητσοτάκης στη Βουλή στις 16.12.86. Ανέβηκε δηλαδή κατά 317% μέσα σ' ένα χρόνο. Σκεφθήκατε ποτέ κ. **Μαρίνε** και κ. **Πρωθυπουργέ** πόσο θα ήταν σήμερα το έλλειμμα του ΙΚΑ αν συνεχιζόταν και στις μέρες τις δικές μας ο καλπαστικός ρυθμός ανόδου, που σημειώθηκε στον τελευταίο χρόνο της Ν. Δημοκρατίας, δηλ. κατά 317%; Κρατήστε την ανάσα σας. Πάνω από 1000 –Ναι χίλια– τρις!!! Και κατηγορείτε ανερυθρίαστα τις Κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, που παρά την επεκτατική κοινωνική πολιτική, που εφήρμοσαν και παρά τις πιέσεις των τοκοχρεωλυσιών, συγκράτησαν τα σωρευτικά ελλείμματα στα 250 δις το 1989. (Το 1990 δεν είναι δικό μας).

7. Δεν υπαράμυνομαι της πολιτικής της Ν. Δημοκρατίας. Αντίθετα και σταθερά υποστηρίζω ότι η αύξηση των εισφορών του ΙΚΑ, αποτελεί την πιο κακή λύση, ιδιαίτερα κατά την παρούσα φάση της συγκυρίας. Αλλά εσείς κ. **Μαρίνε** τι πιστεύετε;

Στις 23 Αυγούστου γράφατε «να μην αυξηθεί η εισφορά όπως και πάλι απερίσκεπτα μελετάται, αφού είναι ήδη από τις μεγαλύτερες στον κόσμο και συνεπώς νέα περαιτέρω αύξησή της θα καταποντίσει την ήδη ανυπαρκτή διεθνή ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων».

Και στην απάντηση, που μου δώσατε, δικαιολογείτε την αύξηση των εισφορών κατά την περίοδο 75-78, λέγοντας ότι «η Ν. Δημοκρατία συμπεριφέρθηκε ως συνετός οικογενειάρχης με την αύξηση εκείνη των εισφορών», και καταλήγετε με την παρακάτω καταπληκτική και σκληρή παρατήρηση: «Ίσως αυτά τα απλά οικονομικά να φαίνονται παιδαριώδη και αυτονόητα για ορισμένους αναγνώστες μας, αλλά οι απόψεις του κ. Σολωμού (που επεκράτησαν δυστυχώς επί της διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ) μας υποχρεώνουν στο αχάριστο έργο να θυμίζουμε την αλφαβήτα της οικονομικής λογικής».

Δηλαδή: Τον Αύγουστο του 90 υποστηρίζατε τη μη αύξηση των εισφορών για τους εκτιθέμενους πολύ σωστά λόγους. Και σήμερα, μετά δύο μήνες, θεωρείτε την αύξηση των εισφορών πράξη «συνετού οικογενειάρχη» την οποία εφαρμόζετε και σεις στον Ο.Τ. «για να προλάβετε τα αναπόφευκτα ελλείμματα».

Παρακαλώ συγχωρέστε με, αλλά δεν μπορώ να καταλάβω «την αλφαβήτα της οικονομικής λογικής» σας.

8. Δε νομίζω ότι ο ΟΓΑ είχε ποτέ πλεονάσματα. Γιατί οι δαπάνες του ήσαν πάντοτε μεγαλύτερες, από τις κοινωνικές του εισφορές. Και γι' αυτό δε συμμερίζομαι την άποψή σας ότι οι εκάστοτε κυβερνήσεις «κατακρατούσαν μέρος των εισφορών».

Μόνο τώρα αρχίζω να διαπιστώνω το έγκλημα, που διαπράττεται εις βάρος του νεοπαγούς κλάδου της πρόσθετης ασφάλισης των αγροτών. Σύμφωνα με τον ιδρυτικό Νόμο 1745/87 του νέου κλάδου υποχρεούται κάθε χρόνο να αποδίδει ο κρατικός προϋπολογισμός στον κλάδο της πρόσθετης ασφάλισης 17 περίπου δις για τη χορήγηση 1500 δρχ. επιπλέον σύνταξης στους ήδη

συνταξιούχους αγρότες. Αντί όμως του ποσού αυτού χορηγήθηκαν το 1989 12,7 δις και το 1990 6 δις.

Το υπόλοιπον ποσόν, για τη χορήγηση των 1.500 δραχ. καλύπτεται από τα πλεονάσματα του ταμείου, τα οποία εφέτος πρέπει να είναι γύρω στα 11 δις και θα έχουν ανοδική πορεία για τα πρώτα 12 χρόνια.

Δηλαδή από τα πρώτα βήματα του νέου ταμείου οι κυβερνήσεις αρχίζουν να ροκανίζουν τα αποθεματικά του, υποθηκεύοντας έτσι το μέλλον κι αυτού του ασφαλιστικού ταμείου όπως και τόσων άλλων που σωστά και επανειλημμένα έχετε επισημάνει.

Όσο για τις κοινωνικές εισφορές, που μας κατηγορείτε ότι συγχωνεύσαμε με τη φορολογία του εισοδήματος δεν έχετε δίκιο. Εμείς απλά τις κατά 10% και 15% εισφορές επί του φόρου εισοδήματος των φυσικών προσώπων και την κατά 15% των Νομικών, που προέβλεπε ο ιδρυτικός του ΟΓΑ Νόμος, τις συμμαζέψαμε στο 12%. Τίποτα περισσότερο.

Συμφωνώ βέβαια μαζί σας ότι κακώς καταργήθηκαν επί Ενώσεως Κέντρου οι κατά 180, 240 και 300 δραχ. εισφορές των αγροτών, που προέβλεπε σχετική πράξη του Υπ. Συμβουλίου του 1962.

Γι' αυτό και από την πρώτη μέρα, που ανέλαβα το Υφυπουργείο Κοιν. Ασφαλίσεων, ασχολήθηκα και ολοκλήρωσα το Ν/Σ της πρόσθετης Ασφάλισης των αγροτών, που σήμερα είναι θεσμός της πολιτείας (Ν. 1745/87). Πιστεύω ότι ο κλάδος αυτός, που κάλυψε ένα τεράστιο κενό στο χώρο της αγροτικής ασφάλισης, θα εξελιχθεί σε κύριο ασφαλιστικό φορέα του αγρότη, αφού ο υπάρχων σήμερα ΟΓΑ δε λειτουργεί ασφαλιστικά αλλά καθαρά προνοιακά. Δε διάβασα όμως ποτέ **κ. Μαρίνε**

στον Ο.Τ. κάποιο καλό λόγο, για το νέο αυτό ασφαλιστικό κλάδο, που είναι έργο μου και που έχει την πρωτοτυπία να στηρίζεται αποκλειστικά στις εισφορές των αγροτών και σε κανένα άλλο απολύτως πόρο.

Ε λοιπόν! Αυτό το πρωτοποριακό μέσα στο πολυδαίδαλο ασφαλιστικό μας σύστημα, ταμείο, βαλθήκανε να το χρεοκοπήσουν. Και δεν έχει μιλήσει κανένας μέχρι τώρα γι' αυτό το ανόσιο έγκλημα, το οποίο δημοσιεύεται για πρώτη φορά τώρα στον **Οικονομικό Ταχυδρόμο**.

9. Έχετε δίκιο ότι αντιπαρήλθα τις κατηγορίες σας εναντίον όλων των κυβερνήσεων, για την αντοχή τους μπροστά στην εισφοροκλοπή και υπεξαίρεση, που διαπράττουν κάποιοι εκ των εργοδοτών. Δεν το έκανα από σκοπιμότητα, αλλά γιατί προβληματίζομαι για τη θέση μας απέναντι στο τεράστιο αυτό πρόβλημα.

Εύκολη λύση η φυλακή. Αλλά τι θα γίνουν οι εργαζόμενοι; Πώς θα αντιμετωπίσουμε τις κοινωνικές συνέπειες που συνεπάγεται μια σωστή αλλά σκληρή κατασταλτική πολιτική;

Γι' αυτό μην είσθε τόσο σκληρός στους χαρακτηρισμούς σας απέναντι όλων των πολιτικών και όλων των κυβερνήσεων, που αναζητούν τη συμβιβαστική ρύθμιση των οφειλών.

Και το γεγονός ότι όλες οι μέχρι σήμερα κυβερνήσεις ακολουθούν, παρά τις ιδεολογικές τους διαφορές, την ίδια χαλαρή πολιτική, θα πρέπει να σας προβληματίσει.

10. Στο προηγούμενο γράμμα μου, αλλά και στο σημερινό, κατηγόρησα την κυβέρνηση ότι διογκώνει τα ελλείμματα των ΟΓΑ και ΝΑΤ πλασματικά, προσθέτοντας ανόμοια πράγματα, δηλ. τις δαπάνες του ΟΓΑ και δημοσίου. Και διετύπωσα την απορία μου, περισσότερο

«εν σκώμματος μέρει» και λιγότερο σοβαρά, γιατί να μη θεωρηθούν και οι δαπάνες για την Παιδεία και την Άμυνα ως ελλείμματα.

Και εσείς αδράξατε την ευκαιρία για να διατυπώσετε - για δεύτερη φορά - την όχι κολακευτική γνώμη, που έχετε για τους γιατρούς. Πρώτον, κι αν ακόμη μιλήσουμε σοβαρά, εγώ δεν είπα «γιατί να μη θεωρηθούν οι δαπάνες της Παιδείας και της Άμυνας δαπάνες για συνταξιοδότηση και περίθαλψη των αγροτών και των Δ. Υπαλλήλων», που μου αποδίδετε. Εγώ είπα: «γιατί να μη θεωρηθούν ελλείμματα και οι δαπάνες του Κρατ. Προϋπολογισμού για την παιδεία και την Άμυνα, όπως θεώρησε για λόγους εντυπωσιασμού η Κυβέρνηση τις δαπάνες του ΟΓΑ και Δημοσίου». Νομίζω ότι δεν αποδώσατε αυτό, που εννοούσα. Και

Δεύτερον, ελπίζω μετά τον, έστω και «εν θερμώ» διάλογο μας να βελτιώσετε έστω και λίγο την αντίληψη, που έχετε για τους γιατρούς.

11. Δε γνώριζα ότι είχαν συνταξιοδοτηθεί και στελέχη της Νεολαίας Μεταξά. Σας τιμά η αντίδρασή σας. Και συμεριζομαι την αγανάκτησή σας για τη χορήγηση σύνταξης σε βιζανιάρικα της κατοχής. Γι' αυτό και το 1987 είχα προτείνει στο Υπουργείο Εσωτερικών ρύθμιση της ανωμαλίας, που διασύρει και υποθαμβίζει το μεγαλείο της Εθνικής αντίστασης. Και πράγματι με παρέμβαση του Γενικού Λογιστηρίου καθορίσθηκε το έτος 1930 σαν όριο γέννησης των δικαιούμενων σύνταξης.

12. Με καλείτε να προσυπογράψω το κατηγορητήριο σας εναντίον των Κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, για τις εκατοντάδες δις ελλείμματα του ΙΚΑ, που προκλήθηκαν από την ασύνετη πολιτική τους, αφού και σεις προσυ-

πογράφετε το δικό μου εναντίον της Ν. Δημοκρατίας, για την επιβάρυνση των 40 δις, που προξένησε η χαριστική υπέρ των βιομηχάνων κ.λπ. πολιτική της στο ίδρυμα.

Υπάρχει μια μεγάλη διαφορά ανάμεσα στις δύο ζημιές, που προκλήθηκαν στο ΙΚΑ: Εμείς καλύψαμε από τον κρατικό προϋπολογισμό την όποια επιβάρυνση υπέστη το ίδρυμα από την κοινωνική πολιτική μας, ενώ η Ν. Δημοκρατία δεν εκάλυψε τη δική της.

Συγκεκριμένα η ζημιά στο ΙΚΑ από την αύξηση των συντάξεων (κατωτάτων ορίων) πέραν των 15 ημερομισθίων, ήταν συνολικά 264 δις από το 1982 μέχρι και το 89. Και δώσαμε με κρατ. επιχορηγήσεις 370 δις. Δηλαδή 100 δις επιπλέον.

Ακόμη υπάρχει και κάτι άλλο. Εμείς ό,τι δώσαμε τα πήραν φτωχοί συνταξιούχοι. Ενώ οι χαριστικές διατάξεις των κυβερνήσεων της δεξιάς ενίσχυσαν επιχειρηματίες. Γι' αυτό δεν προσυπογράφω το κατηγορητήριό σας. Θα υπογράψω όμως ένα άλλο δικό μου κατηγορητήριο εναντίον της όχι καλά μελετημένης πολιτικής, που ακολουθήσαμε στο θέμα των κατωτάτων ορίων. Συγκεκριμένα:

Τα 20 ημερομίσθια (Η/Μ) δεν έπρεπε να δοθούν και σ' αυτούς, που δούλεψαν μόνο 13 χρόνια (4.050 ένημα), γιατί έπρεπε να διατηρηθεί κάποια κλιμάκωση της σύνταξης ανάλογα με τον αριθμό των ενσήμων. Αν π.χ. σαν κατώτερο όριο σύνταξης δίνουμε:

Μέχρι 13,5 χρόνια δουλειάς (4.050 ένημα), 17 Η/Μ (τα 17 Η/Μ σύνταξης αντιστοιχούν στο 80% των 21 Η/Μ του εργαζόμενου).

Μέχρι 18,5 χρόνια δουλειάς (5.550 ένημα) 18 Η/Μ.

Μέχρι 25 χρόνια δουλειάς (7.500 ένσημα) 19 Η/Μ. Και Άνω των 25 ετών δουλειάς 20 Η/Μ, (δηλ. το 95% των Η/Μ του εργαζόμενου), θα είχαμε διατηρήσει το κίνητρο της αύξησης των ενσήμων στον εργαζόμενο, το οποίο παντελώς εξέλιπε μετά την ισοπέδωση των 10 χιλ. ενσήμων με τις 4.050.

Δυστυχώς ήταν ένα λάθος, που ενώ στοίχισε σημαντικά, δεν έχει επισημανθεί από τους ασχολούμενους ή ασχοληθέντες με τα ασφαλιστικά. Κι αυτό δημοσιεύεται για πρώτη φορά στον Οικονομικό Ταχυδρόμο. Και για την ιστορία αναφέρω ότι κατέβαλα απεγνωσμένες προσπάθειες το καλοκαίρι του 87 να επανακλιμακώσω τις συντάξεις ανάλογα με το χρόνο εργασίας, αλλά κατέστη αδύνατον, γιατί τα 20 Η/Μ είχαν νομοθετηθεί και ήταν αδύνατος η επάνοδος στο καθεστώς των οργανικών διατάξεων.

Δηλαδή δεν ήταν λάθος και δεν κόστισαν όσο διατυμπανίζεται και επαναλαμβάνεται οι καθ' αυτό αυξήσεις των συντάξεων, που και σεις στην από 16.1.86 προς την τότε Υφυπουργό κ. Κακλαμανάκη απάντησή σας «δε διαφωνήσατε» και δεχθήκατε ότι «διόρθωσαν συντάξεις, που είχαν διατηρηθεί σε απαράδεκτα χαμηλά επίπεδα». Το λάθος ήταν και παραμένει η κατάργηση των κινήτρων για αύξηση των ενσήμων. Γι' αυτό υποστηρίζω πάντοτε ότι **το πρόβλημα του ΙΚΑ δεν είναι θέμα παροχών, αλλά κύρια θέμα εισροών.** Και

13. Διαφωνώ με τη λογική σας ότι ο Υπουργός πρέπει να παραιτείται, αν σε κάποιο θέμα η κυβέρνηση δεν υιοθετήσει τις απόψεις του. Εκτός αν πρόκειται για θέμα ηθικής τάξεως ή ζήτημα αρχών.

Προσωπικά, επειδή με προκαλείτε σαν «αναποτελε-

σματικό» Υπουργό, έχει αναγνωρισθεί από πολλές πλευρές ότι, αν και παρέμεινα μόνο 10 μήνες στην κοινωνική ασφάλιση, το έργο, που άφησα πίσω μου, υπήρξε σημαντικό.

Βέβαια, στον τομέα του ΙΚΑ, δεν κατάφερα, λόγω του εφαρμοζομένου τότε σταθεροποιητικού προγράμματος (και πάλαιψα πολύ) να θεσπισθεί ένας κοινωνικός πόρος, για να υπάρξει και σ' αυτό το ταμείο η απαραίτητη για τη βιωσιμότητά του τριμερής χρηματοδότηση. Όμως με την πράγματι παραγωγική συνεργασία των τότε Υπουργών Εθνικής Οικονομίας **Κώστα Σημίτη** και Υγείας **Γιώργου Γεννηματά** και του Διοικητού του ΙΚΑ **Θ. Κατσανέβα**, του οποίου ο αδιάκοπος αγώνας για τη βελτίωση των οικονομικών του ιδρύματος υπήρξε αξιόλογος, ξεκινήσαμε μια σοβαρή προσπάθεια συμπίεσης του ελλείμματος και τη σταδιακή επίλυση του προβλήματος.

Με την επιχορήγηση του ΙΚΑ από τον Κρατ. Προϋπολογισμό, τη μείωση της φαρμακευτικής δαπάνης, τις παρεμβάσεις στη διαδικασία των αναπηρικών συντάξεων, την αλλαγή του συστήματος επιδότησης της ασθένειας, τον περιορισμό των καταστρατηγήσεων στη λουτροθεραπεία και τη νοσηλεία στο εξωτερικό, τη συμπίεση του λειτουργικού κόστους (προμήθειες, τεχν. υποστήριξη κ.λπ.), την αδρανοποίηση του συμβουλίου κρίσης βαρέων και ανθυγιεινών, τη συγκράτηση των δαπανών διοίκησης (5,8% το 81, 4,7% το 86) την εντατικοποίηση της είσπραξης και τον περιορισμό της εισφοροδιαφυγής, τη λήψη πολλών θεσμικών και διαδικαστικών μέτρων για την εξυγίανση του μηχανισμού λειτουργίας και την επιτάχυνση χρονοβόρων και ζημιογόνων

για το ίδρυμα διαδικασιών, την ενεργό κυβερνητική παρέμβαση για την αντιμετώπιση προβλημάτων ρευστότητας και την κυβερνητική δέσμευση, ότι δε θα υπάρξει πλέον επιβάρυνση του ΙΚΑ με μέτρα κοινωνικής ή εθνικής πολιτικής, χωρίς αντίστοιχη κρατική ενίσχυση, πετύχαμε αρκετά ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Παράλληλα σταματήσαμε να συζητάμε αιτήματα για μείωση του ορίου ηλικίας για σύνταξη (τελευταία υποχώρηση στους ασχολούμενους με την καθαριότητα των Δήμων το 1986), ή χαλάρωση των προϋποθέσεων επιδότησης και συνταξιοδότησης και θεσπίσαμε εισφορά των αγροτών για τη σύνταξή τους (Ν. 1745/87) καθώς και για την κάλυψη των ζημιών, που υφίσταται η φυτική και ζωική παραγωγή τους από θεομηνίες (Ν. 1790/88).

Αν και τελικά, με την πολύτιμη βοήθεια των λίαν ικανών συνεργατών, που είχα ευτυχίσει να έχω στο Υφυπουργείο Κοιν. Ασφαλίσεων, με πρωτεργάτη την Ειδ. Γραμματέα κ. **Φ. Ζερβού**, μέσα σε δέκα μήνες ολοκληρώθηκαν έξι (6) Ν/Σ (πρόσθετη αγροτών, ΕΛ.Γ.Α., Συνταξιοδοτικά Γιατρών ΕΣΥ (Ν. 1813/88) και προσωπικού Ευαγγελισμού και Ολυμπιακής, Ασφαλιστική κάλυψη ανασφαλιστών ομάδων (Ν. 1759/88) και εναρμόνιση του συνταξιοδοτικού μας συστήματος με την αρχή της ισότητας των δύο φύλων), αρνητικά της θητείας μου θεωρώ τη μη θεσμοθέτηση του Ενιαίου Φορέα Υγείας και την αδυναμία μας να παρακάμψουμε τις αντιδράσεις και να ιδρύσουμε την Τράπεζα κοινωνικών ασφαλίσεων.

Και τα δύο θα σηματοδοτούσαν μια καινούργια εποχή για την κοινωνική ασφάλιση, γιατί θα αποτελούσαν τις θεμελιακές προϋποθέσεις για την απαραίτητη μελλοντικά ενοποίηση των ταμείων.

Ο πρώτος εκ των δύο αυτών θεσμών, δεν προχώρησε γιατί, παρά τη φιλότιμη προσπάθεια, της προς τούτο συγκροτηθείσης υπό τον Καθηγητήν **κ. Γ. Κυριόπουλο** Επιτροπής, δεν κατάφερε να τελειώσει το πράγματι σημαντικό και μεγάλο έργο της, πριν φύγω από το Υπουργείο.

Και ο δεύτερος, που θα έπαιζε ένα σημαντικό ρόλο στην αξιοποίηση των αποθεματικών των ταμείων (συνολικού ύψους καταθέσεων, χρεωγράφων και ακινήτων 350 περίπου δις) σταμάτησε λόγω αντιδράσεων του **κ. Χαλικιά**.

Τέλος σημειώνω και όλα αυτά για την ιστορία, που σας ενδιαφέρει, την προσπάθεια που έγινε με τη συγκρότησή της υπό τον **κ. Τσουκάτο** και στη συνέχεια Καθηγητή **κ. Κρεμαλή** επιτροπής για την αναμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό του ασφαλιστικού μας συστήματος, της οποίας όμως δε γνωρίζω την τύχη ούτε το αποτέλεσμα των εργασιών της, γιατί μετακινήθηκα αμέσως περίπου στο Υπ. Παιδείας.

Φιλικότατα
ΓΡΗΓ. ΣΟΛΩΜΟΣ

Στις 28.3.91 ο φίλος κ. ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΡΙΝΟΣ δημοσιεύει στον Οικ. Ταχ. την παρακάτω επιστολή μου με τις προτάσεις μου για την προσέγγιση του ασφαλιστικού μας προβλήματος με τη σύσταση να τις προσέξουν εκείνοι που ενδιαφέρονται για τον τόπο γιατί τις βρίσκει «πολύ ενδιαφέρουσες».

**ΠΩΣ ΘΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΘΕΙ ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ
ΠΡΟΒΛΗΜΑ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΩΗΝ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΓΡΗΓΟΡΗ ΣΟΛΩΜΟΥ**

Αγαπητέ κ. Μαρίνε,

Όπως και σεις εύστοχα και επανειλημμένα έχετε επισημάνει, το σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης διέρχεται μια περίοδο κρίσης. Και τα κυρίαρχα συμπτώματα της κρίσης αυτής εκδηλώνονται με τα γνωστά ελλείμματα του ΙΚΑ και ΝΑΤ και την έρπουσα αμφισβήτηση για την αποτελεσματικότητα και τη δικαιοσύνη της ασφαλιστικής κάλυψης. Έχει δε εκτιμηθεί ότι το μέγεθος του προβλήματος είναι αρκετά σημαντικό, που θέτει σε κίνδυνο τους βασικούς μηχανισμούς κοινωνικής συναίνεσης και αποδυναμώνει κάθε προσπάθεια για μια σταθερή πορεία της εθνικής μας οικονομίας.

Τα αίτια είναι πολλά και χιλιοειπωμένα. Τον πυρήνα όμως του σύνθετου αυτού προβλήματος απετέλεσαν η πολυδιάσπαση του συστήματος, το εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο των κοινωνικών δαπανών και η άνιση κατανομή της κοινωνικής αυτής συμμετοχής στις διάφορες κοινωνικές ομάδες. Θα σταθώ στο τελευταίο, γιατί συνιστά και τη λυδία λίθο της οικονομικής κρίσης του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Όπως είπαμε και στο μεταξύ μας διάλογο και όπως προκύπτει και από τη μελέτη του θέματος η έναρξη της ανισοσκελίας εσόδων δαπανών στο ΙΚΑ δεν οφείλεται στην πολυσυζητημένη επεκτατική κοινωνική πολιτική της περιόδου 1982-85, αλλά στη λειψή χρηματοδότηση του ταμείου, που περιορίστηκε μόνο στις εισφορές εργαζομένου και εργοδότη. Δεν υπήρξε δηλαδή η ανα-

γκαία για τη βιωσιμότητα του ιδρύματος τριμερής χρηματοδότηση, γιατί καμιά μα καμιά κυβέρνηση δε νοιάστηκε για την καθιέρωση ενός έστω και του μικρού υπέρ του ΙΚΑ κοινωνικού πόρου, **αν και οι ασφαλισμένοι του συμμετέχουν οικονομικά από τη φτώχεια τους σ' όλους τους κοινωνικούς πόρους όλων των άλλων κοινωνικών ομάδων.**

Ενδεικτικά αναφέρω ότι ο κοινωνικός πόρος του ΙΚΑ, πριν αρχίσει η επιχορήγηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, ήταν 63 δραχμές για κάθε ασφαλισμένο του. Όταν για το ΤΣΑΥ ήταν 104.000 δραχμ., για το Ταμείο Νομικών 180.000, το ταμείο των Υπαλλήλων της Εθνικής Τράπεζας 337.000 και του ενιαίου δημοσιογραφικού οργανισμού Επικ. Ασφάλισης 640.000 δραχ.

Έτσι, όταν το ΙΚΑ ωρίμασε (συμπληρώθηκαν το 1980 30 χρόνια ασφάλισης από τη δεκαετία του '50, που άρχισε η μαζική ασφάλιση στο ΙΚΑ) και ανετράπη η σχέση συνταξιούχων/εργαζομένων, δεν κατάφερε να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις, που του επέβαλαν από τη μια μεριά ο διαρκώς αυξανόμενος αριθμός των συνταξιούχων και από την άλλη οι δικαιολογίες από την άνοδο του βιοτικού επιπέδου, απαιτήσεις των ασφαλισμένων γεωγραφικά και κλαδικά κοινωνικών ομάδων.

Να γιατί το ΙΚΑ έχει ελλείμματα και να γιατί όλα τα υπόλοιπα 300 και πλέον ασφαλιστικά ταμεία είναι πλεονασματικά με παροχές πολύ καλύτερες και εισφορές κατά πολύ μικρότερες εκείνων του ΙΚΑ.

Πρόκειται δηλ. για ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης απαράδεκτο. Απόδειξη δε τρανή των ανισοτήτων και των διακρίσεων, που το χαρακτηρίζουν, είναι ότι αν και αυξήσαμε τις δαπάνες για κοινωνικές παροχές στο

25% του ΑΕΠ (15% ήταν το 1980), οι αποδοχές κάποιων κοινωνικών ομάδων παραμένουν ακόμη σε επίπεδα, που δεν εξασφαλίζουν τους όρους ούτε μιας στοιχειώδους διαβίωσης. Κι αυτό συμβαίνει γιατί από την «πίττα» της κοινωνικής προστασίας άλλοι παίρνουν μικρό και άλλοι μεγάλο κομμάτι, με τη μέθοδο του κοινωνικού πόρου.

Πέρα όμως από την απουσία του κοινωνικού (ή κρατικού) σκέλους της τριμερούς χρηματοδότησης, τόσο στην εμφάνιση όσο και στη διόγκωση των ελλειμμάτων συνέβαλαν: Η επιδείνωση της σχέσης εργαζομένων προς συνταξιούχους, η γήρανση του πληθυσμού, η εισφοροδιαφυγή, το υψηλό ποσοστό των συντάξεων αναπηρίας (28%), ελαστικότητα των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης και το γεγονός ότι το ΙΚΑ χρησιμοποιήθηκε ως αποκλειστικός σχεδόν φορέας άσκησης της όποιας κοινωνικής συμμετοχής των τοκοχρεωλυσίων στην αύξηση των σωρευτικών ελλειμμάτων.

Ύστερα από όσα ανέφερα, για την αντιμετώπιση του προβλήματος και την ανάταξη του οικονομικού αδιεξόδου, θα πρέπει να πάρουμε σύντομα κάποια μέτρα, που, από τη μια μεριά θα εστιάζουν στην εξυγίανση των μηχανισμών και από την άλλη θα εξασφαλίζουν νέους πόρους χρηματοδότησης του συστήματος.

Παράλληλα και σταδιακά θα πρέπει να προωθηθούν παρεμβάσεις ανασυγκρότησης, ευρύτερα θεσμικές, που θα οδηγήσουν σε μια ριζική αναμόρφωση και εκσυγχρονισμό του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος. Αλλά όλα αυτά θα πρέπει να περάσουν μέσα από ένα κλίμα ευρείας συναίνεσης και διακομματικής υποστήριξης.

Συγκεκριμένα: 1. Άμεση αντιμετώπιση (ρύθμιση ή αποπληρωμή του χρέους του ΙΚΑ για να σταματήσει επιτέλους η σωρευτική επί των ελλειμμάτων δράση των τοκοχρεωλυσιών) από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Εφεξής δε, θα πρέπει να σταματήσει η κρατική επιχορήγηση, αφού τα πρωτογενή ελλείμματα θα πρέπει να καλυφθούν από την αμέσως επόμενη πρότασή μου.

2. Διαρθρωτικές παρεμβάσεις για την κάλυψη των πρωτογενών (Οργανικών) ελλειμμάτων.

α) Καθιέρωση υπέρ του ΙΚΑ κοινωνικού πόρου, από πηγές που έχουν σχέση ή ζημιώνουν την κοινωνική ασφάλιση όπως:

• **Το τσιγάρο.** Σύμφωνα με έγκυρες ξένες αλλά και δικές μας μελέτες το κάπνισμα επιβαρύνει κατά 12% περίπου τις δαπάνες Υγείας και γενικά ασφάλισης, λόγω αυξημένης νοσηρότητας και πρωιμότερης συνταξιοδότησης των καπνιστών. Στο ποσοστό αυτό δεν περιλαμβάνεται η ζημιά που κάνει το παθητικό κάπνισμα, με το οποίο ασχολούνται ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια οι επιστήμονες. Δηλαδή υπολογίζεται ότι **στην Ελλάδα η Κοινωνική ασφάλιση υφίσταται ζημιά από το κάπνισμα της τάξης των 100 δισ.** Γι' αυτό, προκειμένου να αυξάνουμε τις εισφορές των εργαζομένων (και εργοδοτών) ή να επιχορηγούμε από τον προβληματικό κρατικό προϋπολογισμό είναι πιο δίκαιο και σωστό να αποκαταστήσουν οι καπνιστές την οικονομική ζημιά που προκαλούν στην κοινωνική ασφάλιση. Η πρότασή μου λοιπόν είναι αύξηση του πακέτου κατά 120 δραχ. η οποία θα αποδώσει 120 δισ. και τα

οποία θα πρέπει να αποδίδονται όλα κάθε χρόνο στο ΙΚΑ.

Προηγουμένως όμως και για να μην έχουμε πληθωριστικές πιέσεις, θα πρέπει **να εξαιρεθεί ο καπνός από τα είδη που διαμορφώνουν τον τιμάρημο.**

• **Τα τροχαία ατυχήματα**, ζημιώνουν την κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα πάνω από 60 δισ. Πρόκειται για τους 150.000 τραυματίες που έχουμε κάθε χρόνο και που νοσηλεύονται, επιδοτούνται και συνταξιοδοτούνται από τα ασφαλιστικά ταμεία. Εκείνα που εισπράττουν από δίκες με τις ασφαλιστικές εταιρίες οι ασφαλιστικοί οργανισμοί, είναι ψιχία μπροστά στο κόστος, που μας δημιουργούν τα τροχαία.

Γι' αυτό προτείνω να εξετασθεί σοβαρά το θέμα και να ισχύσει και εδώ αυτό, που εφαρμόζεται και σ' άλλες χώρες· δηλ. **να αποδίδεται το 20% των ασφαλιστρών αυτοκινήτων και λοιπών τροχοφόρων από τις ασφαλιστικές εταιρίες στην κοινωνική ασφάλιση (ΙΚΑ, κ.λπ.).**

Μην μας πούνε οι ασφαλιστικές εταιρίες ότι ο κλάδος του αυτοκινήτου είναι ελλειμματικός. Το γνωρίζω και η απάντησή μου είναι να αυστηροποιήσουν τις διαδικασίες παροχής αποζημιώσεων και να καταβάλουν την οποιαδήποτε αποζημίωση που στηρίζεται στο πιστοποιητικό ενός γιατρού και την εισήγηση του πράκτορά τους. Θα πρέπει κι αυτές να εκσυγχρονιστούν.

Πάντως ό,τι και να συμβαίνει με τον κλάδο ασφάλισης του αυτοκινήτου είναι απαράδεκτο να πληρώνουν τα ταμεία τις ζημιές των τροχών.

• **Αλκοολούχα και καλλυντικά.** Και τα δύο θίγουν την υγεία. Γι' αυτό πρέπει να προστεθεί κάποιο ποσοστό στο Φ.Π.Α. των διακινούμενων αλκοολούχων και καλλυ-

ντικών, που να αποδίδεται ως κοινωνικός πόρος στην κοινωνική ασφάλιση.

• **Οι διαφημίσεις καπνού (και των προϊόντων του), αυτοκινήτων και λοιπών τροχοφόρων, φαρμάκων (και γεωργικών) καλλυντικών** καθώς και κάθε ουσίας ή προϊόντος που θίγει την υγεία και γενικά την κοινωνική ασφάλιση, θα πρέπει να επιβαρυνθεί με κάποιο ποσοστό, που θα αποδίδεται στα ταμεία και ιδιαίτερα στο ΙΚΑ. Νομίζω ότι ο κοινωνικός πόρος που θα προκύψει από τις πηγές που ανέφερα θα ξεπεράσει τα 180 δισ.

β) **Επανεξέταση όλων των χορηγηθεισών αναπηρικών συντάξεων.** Το Νομοθετικό πλαίσιο υπάρχει με το Ν. 1759/88 και περιλαμβάνει στις νομοθετικές ρυθμίσεις που κάναμε επί της θητείας μου, στο Υφυπουργείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Το ποσοστό (28%) είναι πολύ μεγάλο και πρέπει να μειωθεί κατά 60% για να φθάσουμε στα επίπεδα των άλλων χωρών. Μια μείωση όμως ακόμη και της τάξεως του 30% στις συντάξεις αναπηρίας θα αποδώσει άμεσο όφελος 40 δισ.

γ) **Αναθεώρηση και αυστηροποίηση των προϋποθέσεων παροχής συντάξεων αναπηρίας.** Τα σχετικά μέτρα που περιέλαβε η Κυβέρνηση στο ασφαλιστικό Νομοθέτημα δε θα αποδώσουν, γιατί ναι μεν οι συντάξεις χορηγούνται βάσει των ποσοστών ανικανότητας, αλλά τα ποσοστά αυτά εξαρτώνται από την πρόθεση ή την επιθυμία της Υγειονομικής Επιτροπής για την παροχή σύμβασης.

δ) **Δραστικές παρεμβάσεις στη διακίνηση του φαρμάκου.** Φθάσαμε 140 δισ. για φάρμακα. Και το χειρότερο ότι δαπανάμε άλλα 30 δισ. για να κάνουμε καλά αυτούς που αρρωστήσαμε με τα φάρμακα (**το 3% των εισαγω-**

γών στα Νοσοκομεία ανήκουν σε φαρμακευτικές παρενέργειες). Και όλα αυτά γιατί είμαστε η μόνη χώρα που μπορεί ο καθένας να προμηθεύεται φάρμακα χωρίς συνταγή γιατρού. Βρέθηκα στο Λονδίνο και είχα ανάγκη από κάποιο (όχι συγκεκριμένο) παυσίπονο. Αν και επέδειξα το διαβατήριό μου που έγραφε ότι είμαι γιατρός, δεν μου το έδωσαν.

Επίσης δαπανάμε πάνω από 15 δισ. το χρόνο για βιταμινούχα και ορεκτικά. Να εξαιρεθούν του Συνταγολογίου των ταμείων γιατί δόξα τω Θεώ, από όρεξη πάμε καλά.

Γι' αυτό, αν και θεωρώ χρήσιμο και καλό μέτρο την κατά 25% συμμετοχή του ασφαλισμένου στη φαρμακευτική δαπάνη (γιατί γέμισαν τα μπαούλα στα χωριά από φάρμακα), που πρότεινε η κυβέρνηση, νομίζω ότι πρέπει να συμπληρωθεί και με άλλες παρεμβάσεις εκ των οποίων σημαντικότερη θεωρώ την αρίθμηση της ετικέτας, για να σταματήσει η βιομηχανία των κουπονιών.

Η δική μου προσπάθεια το 1988 δεν καρποφόρησε λόγω αντίδρασης των φαρμακοποιών και των φαρμακοβιομηχάνων. Γιατί άραγε;

Πιστεύω ότι μπορούμε να μειώσουμε τη φαρμακευτική σπατάλη κατά 30% τουλάχιστον, στον τομέα του φαρμάκου.

3) Τροποποίηση των Νοσοκομειακών Προϋπολογισμών. Εκτιμάται ότι και εδώ υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες μείωσης των σχετικών δαπανών, γιατί γίνεται **φοβερή σπατάλη και δεν υπάρχει κανένα Νοσοκομείο (πλην δυο ή τριών) κανένas από αυτούς που κάνουν τους διευθυντές, που να ξέρει στοιχειωδώς τη δουλειά του.**

Επίσης θα πρέπει κάποτε τα ασφαλιστικά ταμεία (πλην του ΙΚΑ, ΝΑΤ και ΤΣΑ) να πληρώνουν το πραγματικό κόστος νοσηλείας στα Νοσ/μεία και όχι το συμβολικό, που δίνουν σήμερα. Γιατί **δεν κατάλαβα ποτέ, γιατί να πληρώνει ο εργάτης και ο μισθωτός, τη νοσηλεία του ασφαλισμένου στη ΔΕΗ, στον ΟΤΕ, στις Τράπεζες, των Γιατρών και των Δικηγόρων ή ακόμη και των αγροτών.** Σημειώνω ότι το 1990 θα πρέπει να καταβάλει πάνω από 320 δισ. ο Κρατ. Προϋπολογισμός για τη λειτουργία των Νοσηλευτικών μας ιδρυμάτων.

στ) **Επανακλιμάκωση των συντάξεων ανάλογα με τον αριθμό των ενοήμων.**

ζ) **Βελτίωση της σχέσεως εργαζομένων/δυνταξιούχων,** όχι μόνο με παρεμβάσεις στον παρανομαστή, αλλά και στον αριθμητή. Η μείωση του αριθμού των εξερχομένων στη σύνταξη, που επιχειρεί η κυβέρνηση με την αύξηση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης, δεν αποδίδει σημαντικά, γιατί πρόκειται για βραδείας ενέργειας μέτρο. Αντίθετα η αύξηση του αριθμητή, με δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, αυξάνει τα έσοδα. Γιατί τα έσοδα τα δίνουν οι θέσεις και όχι η αύξηση του ορίου ηλικίας για σύνταξη, η οποία έχει το μεγάλο μειονέκτημα ότι τροφοδοτεί την ανεργία. Φυσικά εγκρίνω τις παρεμβάσεις που έγιναν στη 15ετία και 25ετία.

η) **Καθιέρωση της ασφαλιστικής μονάδας.** Διαzeugτικά μπορεί να συζητηθεί και η εφαρμογή του κριτηρίου προστιθέμενης αξίας αντί της κατά κεφαλήν εισφοράς, που ισχύει σήμερα.

θ) **Ίδρυση τράπεζας κοινωνικών ασφαλίσεων.**

ι) Κυνηγητό της εισφοροδιαφυγής και της εισφοροαποφυγής.

ια) Οργανωτική και Κυβερνητική αυτονόμηση της Κοιν. ασφάλισης και διαχωρισμός των υπηρεσιών από το Υπουργείο Υγείας. Και

ιβ) Οργανωτικό εκσυγχρονισμό των Ταμείων και ιδιαίτερα του ΙΚΑ και σκληρό Management. Και

3. Αφού λύσουμε το χρηματοδοτικό πρόβλημα των ελλειμματικών ταμείων να ξεκινήσουμε τη συζήτηση για την εκ βάθρων αναμόρφωση και εκσυγχρονισμό ολόκληρου του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος και τη δημιουργία ενός νέου φορέα ενιαίου, καθολικού, αποτελεσματικού στη λειτουργία και κοινωνικά δίκαιου, τόσο στις εισφορές όσο και στις παροχές.

Αλλά όλα αυτά απαιτούν διακομματικό διάλογο, ηρεμία κοινωνική, υπευθυνότητα πολιτική και θέληση όλων των πλευρών, για μια ουσιαστική προσέγγιση του προβλήματος, χωρίς δημαγωγικές και πολιτικές σκοπιμότητες. Πάνω απ' όλα όμως θα πρέπει κάποτε να γίνει κατανοητό σ' αυτό τον τόπο ότι δεν υπάρχουν πατρίκιοι και πληβείοι και ότι η πίσττα της κοινωνικής προστασίας θα πρέπει να μοιραστεί ισότιμα σ' όλες τις κοινωνικές ομάδες, ανεξάρτητα από κοινωνική θέση και οικονομική κατάσταση του καθένα.

Και ακόμα ότι στην κοινωνική ασφάλεια, θα πρέπει ο ρόλος του κράτους να είναι κυρίαρχος.

Ευχαριστούμε για τη φιλοξενία.

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΜΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

«... Γνωρίζει καλά ο κάθε Έλληνας αγρότης και η Ελληνίδα αγρότισσα ότι για πρώτη φορά υπάρχει και στην ύπαιθρο το Κράτος Πρόνοιας».

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

4.4.87

Δηλώσεις, που έκανα στις 28.5.87 στους εκπροσώπους του τύπου σχετικά με την Αγροτική πολιτική του Υπουργείου μας

Η Κυβέρνηση έχει δείξει ποικιλότητα το ενδιαφέρον της για τους αγρότες στα 5,5 χρόνια, που πέρασαν. Η πολιτική δε, που αναπτύσσει το Υπουργείο μας, στοχεύει:

- Στην προστασία της αγροτικής παραγωγής.
- Στην ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος.
- Στην αναβάθμιση της παρεχόμενης περίθαλψης στον αγρότη.
- Στη βελτίωση του πολιτιστικού επιπέδου στην ύπαιθρο.
- Στην αναμόρφωση της κοινωνικοασφαλιστικής προστασίας του αγροτικού μας κόσμου.
- Στο ξαναζωντάνεμα της Ελληνικής υπαίθρου και το σταμάτημα της φυγής από το χωριό.

Για την ικανοποίηση των στόχων, που προανέφερα:

Α. Παίρνουμε προληπτικά μέτρα για την προστασία της γεωργικής παραγωγής

1. Από το χαλάζι:

Καλύπτουμε με το σύστημα του βομβαρδισμού των χαλαзоφόρων νεφών, από το '84 μέχρι και εφέτος, 1 εκ.

στρεμ. στη Θεσσαλία, 1 εκ. στρ. στην Κεντρική Μακεδονία και 1 εκ. στρεμ. στις περιοχές Δράμας και Σερρών.

Παράλληλα έχουν εγκατασταθεί 80 αντιχαραζικά κανόνια.

2. Από τον πάγο:

Συντάχθηκε από τον ΟΓΑ 5ετής «εθνικό πρόγραμμα» αντιπαγετικής προστασίας, που προβλέπει την εγκατάσταση 1.500 ανεμομεικτών.

Η εγκατάσταση γίνεται με συμμετοχή των αγροτών και των συνεταιριστικών οργανώσεων κατά 25%.

Οι συνεταιρισμοί αυτοί αναλαμβάνουν τη συντήρηση των ανεμομεικτών.

Για την εγκατάσταση αυτή των ανεμομεικτών έγινε διαγωνισμός, που κατακυρώθηκε στην ΠΥΡΚΑΛ.

Ήδη έχουμε προχωρήσει στην εγκατάσταση 200 ανεμομεικτών (90 Αργολίδα, 83 Άρτα και 27 Αχαΐα).

Η Λακωνία δεν έδειξε ενδιαφέρον, γι' αυτό και δεν τοποθετήθηκαν ανεμομείκτες.

3. Με κοινή Υπουργική απόφαση:

α) Κυρώθηκε ο κανονισμός ασφάλισης από τον ΟΓΑ της γεωργικής παραγωγής από το χαλάζι, παγετό, ανεμοθύελλα, πλημμύρα και του μαστιχοφόρου σχίνου από βροχόπτωση.

Επίσης με τον ίδιο κανονισμό ρυθμίστηκαν θέματα προθεσμίας για δηλώσεις ή ενστάσεις και ενοποιήθηκαν οι συντελεστές αποζημίωσης σε ένα, το μεγαλύτερο 74,8%.

4. Νομοθετήθηκε η επιχορήγηση με ποσοστό 75% των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων για την προμήθεια μηχανικών μέσων για την προστασία της παραγωγής.

Επίσης μπορεί να μεταβιβάζεται η κυριότητα από τον ΟΓΑ στους συνεταιριστικούς οργανισμούς των μηχανικών μέσων, που έχει. Και τέλος, καθορίστηκαν οι φυσικοί κίνδυνοι, τα είδη καλλιεργειών και οι γεωγραφικές ζώνες, που αναφέρονται τα μέτρα ευεργετικής προστασίας του φυτικού κεφαλαίου και της φυτικής παραγωγής.

5. *ΕΛ.Γ.Α.* Το εισόδημα του αγρότη υφίσταται περισσότερο από εκείνο οποιουδήποτε άλλου εργαζόμενου τις επιπτώσεις των καιρικών συνθηκών. Παραμένει έτσι ο αγρότης σε πολύ μεγάλο βαθμό εξαρτώμενος από περιστατικά, που δεν μπορούν να ελεγχθούν ή να αποτραπούν, ή από τα οποία δεν υπάρχει προστασία. Η εξάρτηση αυτή δημιουργεί άγχος, ανασφάλεια, αβεβαιότητα για το μέλλον. Είναι χρέος της πολιτείας να περιορίσει κατά το δυνατό τις επιπτώσεις της εξάρτησης αυτής, να εξασφαλίσει στον αγρότη κάποια βεβαιότητα για την πραγματοποίηση του αναμενόμενου εισοδήματος. Οι υπάρχοντες κανονισμοί και οι υπάρχουσες ρυθμίσεις για την ασφάλιση της παραγωγής, μερικά μόνο αίρουν την υπάρχουσα ανασφάλεια. Είναι αναγκαία η επέκτασή τους, ώστε βαθμιαία να καλυφθούν όλοι οι φυσικοί κίνδυνοι, όπως είχε προαναγγείλει η κυβέρνηση.

Στο σχετικό Ν/Σ, που σύντομα κατατίθεται στη Βουλή, προβλέπεται η προσδευτική υποχρεωτική ασφάλιση των άμεσων ζημιών, που προξενούνται στην παραγωγή όλων των συστηματικά καλλιεργουμένων φυτών και στο φυτικό και ζωικό κεφάλαιο, από το χαλάζι, τον παγετό, την ανεμοθύελλα, το χιόνι, την πλημμύρα, τον καύσωνα, την ξηρασία, τις υπερβολικές βροχοπτώσεις, τις φυτοασθένειες, τις εντομολογικές προσβολές και τις ζωικές ασθένειες επιδημικής μορφής.

Η επέκταση θα πραγματοποιηθεί βαθμιαία, γιατί συνδέεται με οργανωτικές και οικονομικές προϋποθέσεις. Πρέπει να εξασφαλισθούν οι απαραίτητοι πόροι. Πρέπει να δημιουργηθεί ένας γρήγορος, αποτελεσματικός και ευέλικτος μηχανισμός διαπίστωσης και καταβολής των ζημιών, συλλογής και επεξεργασίας στατιστικών στοιχείων. Ήδη ο κ. Πρωθυπουργός εξήγγειλε την ασφάλιση του ζωικού κεφαλαίου.

6. *Αποζημιώσεις ΟΓΑ*. Προβλέπεται αύξηση των πιστώσεων του ΟΓΑ σε 13 δις, για την αντιμετώπιση των αυξημένων ζημιών της γεωργικής παραγωγής από το φετινό χειμώνα.

Β. ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ

1. *Καθιερώθηκε η αυτοτελής συνταξιοδότηση της αγρότισσας* από 1.1.1982 (ν. 1287/82).

2. *Αυξήθηκαν οι αγροτικές συντάξεις* από 3.000 σε 7.000 δραχ. για τον αγρότη χωρίς οικογενειακές υποχρεώσεις και από 4.500 σε 14.000 δραχ. για το αγροτικό ζευγάρι. Σημείωση: Πρόκειται για ποσά του 1987.

3. *Βελτιώθηκε η σύνταξη ορφανών αγροτόπαιδων* (7.000 δραχ. για κάθε παιδί). Αν είναι ορφανά και από τους δύο γονείς η σύνταξη του κάθε παιδιού προσαυξάνεται κατά 25% (ν. 1287/82).

4. *Βελτιώσαμε τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης* λόγω αναπηρίας.

5. *Καταργήθηκε η προϋπόθεση πενταετούς ασφάλισης* σε αγροτικές εργασίες κατά την τελευταία δεκαετία πριν από τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας (ν. 1287/82). Και

6. *Σύντομα κατατίθεται στη Βουλή Ν/Σ για τη συμπληρωματική ασφάλιση (συνταξιοδότηση) των αγροτών.*

Γ. *Επιδόματα*

1. *Παρατάθηκε η προσαύξηση της σύνταξης του ΟΓΑ για ανήλικα τέκνα μέχρι τη συμπλήρωση του 18ου έτους (ν. 1287/82), αντί μέχρι του 14ου έτους που ίσχυε.*

2. *Δώσαμε επίδομα τυφλότητας ίσο με μια σύνταξη του ΟΓΑ.*

3. *Χορηγήθηκε για πρώτη φορά επίδομα θέρους στους συνταξιούχους του ΟΓΑ (ν. 1287/82).*

4. *Χορηγήθηκε επίδομα απολύτου αναπηρίας και στα ανάπηρα τέκνα αγροτών (Π.Δ. 227/84).*

5. *Αυξήθηκε το ποσό του εξωιδρυματικού επιδόματος των τετραπληγικών παραπληγικών και καθορίστηκε από 1.1.1986 στο 18πλάσιο ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη (32.166 δραχ.).*

6. *Το ποσό της προσαύξησης της απολύτου αναπηρίας εξομειώθηκε με το ποσό του εξωιδρυματικού επιδόματος των τετραπληγικών παραπληγικών.*

7. *Από 1.5.1985 χορηγήθηκε στην αγρότισσα επίδομα κύησης και λοχείας καθώς επίσης και βοήθημα τοκετού, τα οποία ανέρχονται στο ποσό των 25.000 δραχ. για κύηση 25.000 για λοχεία και 20.000 δραχ. για τοκετό (σύνολο 70.000 δραχ.). (Ν. 1541/85).*

Δ. *Φάρμακα*

Χορηγήθηκε από 1.7.83 πλήρης φαρμακευτική περίθαλψη στους ασφαλισμένους, (έναντι μιας μικρής μόνο

κατηγορίας χορηγουμένων φαρμάκων μέχρι τότε) και με συμμετοχή σε πολύ λίγα και που δεν αφορούν χρόνιες παθήσεις.

Ε. Κέντρα Υγείας

1. *Χτίζονται 175 Κ.Υ. σε αγροτικές περιοχές για να προσφέρουν την Α/θμια φροντίδα, που έχει ανάγκη ο αγρότης.*

Ήδη λειτουργούν πάνω από 100.

2. *Καταργήσαμε τη συμμετοχή του αγρότη στις δαπάνες νοσηλείας στο εξωτερικό.*

3. *Καλύψαμε τα έξοδα μετακίνησης σε χρόνιους ασθενείς και τη δαπάνη για λιθοτριψία.*

ΣΤ. Έργα ύδρευσης, αποχέτευσης, επικοινωνιών, οδοποιίας, πολιτιστικά και κύρια αναπτυξιακά μέσα από τα Νομαρχιακά προγράμματα.

Η Ελληνική ύπαιθρος έγινε ένα απέραντο εργοτάξιο.

Ζ. Δάνεια, επιχορηγήσεις και διάφορες εξυπηρετήσεις από Α.Τ.Ε., χωρίς εμπράγματα υποθήκη ή εγγύηση.

Η. Κατάργηση του 5 % επί των χονδρικών πωλουμένων προϊόντων. Και

Θ. Θεσμικές παρεμβάσεις.

1. *Αναγνώριση του αγροτικού συνδικαλιστικού κινήματος.*

2. Εκδημοκρατισμός των συνεταιριστικών οργανώσεων.
Και

3. Ο Νόμος για τους συνεταιρισμούς, που θα αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο, στα χέρια του αγρότη για τη βελτίωση των προϊόντων του και ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος.

ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΑΓΡΟΤΩΝ

«... Ο Κλάδος της πρόσθετης Ασφάλισης θα είναι ο κύριος και ο δικός σας ασφαλιστικός οργανισμός, που θα φροντίζει για τα γηρατειά σας Ελληνίδα και Έλληνα αγρότη...»

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Λάρισα - Απρίλης 1987

«Ο θεσμός της πρόσθετης Ασφάλισης, πέρα από το ότι ανοίγει νέους ορίζοντες στον τομέα των κοινωνικών ασφαλίσεων, δημιουργεί ένα νέο ασφαλιστικό “ταμείο”, που με μια εισφορά προσιτή στον Έλληνα αγρότη, θα δώσει μια σύνταξη αξιοπρεπή για τα γηρατειά του. Παράλληλα αναπτύσσει την ασφαλιστική συνείδηση σ’ ένα κόσμο, που του έλειπε και που τον ήθελαν παρία της ελληνικής κοινωνίας».

(Από τις δηλώσεις μου στον Τύπο τον Απρίλη του ’87 και μετά την εξαγγελία του θεσμού από τον κ. Πρωθυπουργό στη Λάρισα).

Πριν ξεκινήσω την εισήγησή μου, που συνόδευσε στη Βουλή το Ν/Σ για τη «Σύσταση κλάδου πρόσθετης ασφάλισης Αγροτών» θέλω να σημειώσω:

1. Ότι είναι το πρώτο Ν/Σ που καταπιάστηκα ως Υφυπουργός Κοιν. Ασφαλίσεων και ολοκλήρωσα και κατέθεσα στη Βουλή πριν φύγω για το υπουργείο Παιδείας.

Από τη θέση αυτή θέλω να ευχαριστήσω όλους τους εκλεκτούς συνεργάτες μου, υπηρεσιακούς και μη, και ιδιαίτερα την Ειδ. Γραμματέα **Φ. Ζερβού**, το σύμβουλό μου **Γ. Καρυδιανάκη**, τους Δ/ντές αναλογιστικής υπηρεσίας, **Κ. Αναγνωστόπουλο** και Αγροτικής Ασφάλισης **Σ. Γράβαρη**

και ξεχωριστά τον αρμόδιο στο θέμα κ. **Σύρκα** και όλους τους υπαλλήλους για την πολύτιμη συμβολή τους στη δημιουργία του νέου και εφάμιλλου του ΙΚΑ ασφαλιστικού κλάδου, που κάλυψε ένα τεράστιο κενό δεκαετιών στον τομέα της ασφαλιστικής προστασίας του Αγρότη. Νιώθει ιδιαίτερη ικανοποίηση αν και δεν έχει ακόμη εκτιμηθεί η σημασία του. Και

2. Ότι όταν παρουσίασα για πρώτη φορά στον Οικονομικό κύκλο στις 11.3.1987 το Νομοσχέδιο, απερρίφθη απ' όλους τους παριστάμενους υπουργούς, με εξαίρεση –τον αναφέρω για την ιστορία– τον τότε υπουργό Εμπορικής Ναυτιλίας **Σ. Αλεξανδρή**.

Βέβαια μετά δύο ημέρες, που συνήλθε και πάλι επειγόντως ο Οικονομικός κύκλος με πρωτοβουλία και υπό την Προεδρία του τότε πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου το ίδιο Νομοσχέδιο ψηφίστηκε ομόφωνα!

Εδώ θα πρέπει να εξάρω το σημαντικό ρόλο, που διεδραμάτισαν στην προώθηση του θεσμού ο τότε πρόεδρος της Βουλής Γ. ΑΛΕΥΡΑΣ, ο τότε υπεύθυνος συνεταιριστικού του Κινήματος Γ. ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ και ξεχωριστά ο Δντής του Πολιτικού Γραφείου Α. ΛΙΒΑΝΗΣ.

Να γιατί ο αγροτικός κόσμος δεν πρέπει ποτέ να ξεχνά ότι:

Ο Γεώργιος Παπανδρέου δρομολόγησε την αγροτική σύνταξη·

Ο Ανδρέας Παπανδρέου ολοκλήρωσε την αγροτική Ασφάλιση.

Η εισήγησή μου:

Το παρόν νομοσχέδιο, με το οποίο καθιερώνεται η πρόσθετη ασφάλιση των αγροτών, δεν επιδιώκει απλά κάποια βελτίωση του υφιστάμενου συνταξιοδοτικού καθεστώτος του ΟΓΑ, αλλά αποτολμά μια βαθιά τομή στην κοινωνικοασφαλιστική προστασία του αγροτικού κόσμου.

Είναι γεγονός ότι παρά τις σημαντικές βελτιώσεις και επεκτάσεις στον τομέα των αγροτικών κοινωνικών ασφαλίσεων από τις κυβερνήσεις της Αλλαγής –αρκεί να μνημονευθεί ότι, μόνο οι δαπάνες για συντάξεις του ΟΓΑ από 22,9 δις το 1981, θα ξεπεράσουν τα 90 δις το 1987–, η παρεχόμενη από τον ΟΓΑ συνταξιοδοτική προστασία εγκαταλείπεται αρκετά από την αντίστοιχη προστασία, που έχουν οι άλλες ομάδες των εργαζομένων είτε είναι μισθωτοί είτε ελεύθεροι επαγγελματίες.

Η διαφορά αυτή οφείλεται κατά πρώτο και κύριο λόγο στο ότι οι δαπάνες συνταξιοδότησης των αγροτών βαρύνουν κύρια τον Κρατικό Προϋπολογισμό, οι δυνατότητες του οποίου όμως περιορίζονται λόγω του εξαιρετικά μεγάλου αριθμού των συν/χων του ΟΓΑ (773.000). Και κατά δεύτερο λόγο ότι, δεν καταβάλλονται ασφαλιστικές εισφορές από τους ίδιους τους ασφαλισμένους, όπως συμβαίνει με τους άλλους εργαζόμενους.

Έτσι η παρεχόμενη από τον ΟΓΑ σύνταξη έχει μάλλον προνοιακό χαρακτήρα και βρίσκεται ουσιαστικά έξω από τις αρχές της κοινωνικής ασφάλισης. Γι' αυτό και η προοπτική αυτής της προνοιακού χαρακτήρα σύνταξης του ΟΓΑ, είναι η εξέλιξή της σε εθνική σύνταξη.

Με το προτεινόμενο νομοσχέδιο, αναμορφώνεται

ριζικά και εκουγχρονίζεται η συνταξιοδοτική προστασία των αγροτών, γεγονός, που αποτελεί σταθμό στην πορεία των αγροτικών κοινωνικών ασφαλίσεων της χώρας μας.

Στο εξής, ο Έλληνας αγρότης πέρα από τη σύνταξη, που προβλέπει η νομοθεσία του ΟΓΑ και η οποία θα εξακολουθήσει να του παρέχεται από κρατικούς και κοινωνικούς πόρους, θα έχει και πρόσθετη συνταξιοδοτική κάλυψη με την καταβολή μιας προσιτής στις δυνατότητές του ατομικής εισφοράς, ενώ παράλληλα διατηρείται και η πρόβλεψη των κρατικών επιχορηγήσεων της πρόσθετης ασφάλισης.

Ο νέος θεσμός πιστεύουμε ότι δε θα βραδύνει να εξελιχθεί σε κύριο συνταξιοδοτικό καθεστώς του Έλληνα αγρότη, δίνοντας τη δυνατότητα να καλυφθεί μέσα σε σύντομο χρόνο ένα σημαντικό μέρος των απαράδεκτων διαφορών, που υπάρχουν ανάμεσα στις συντάξεις των αγροτών και εκείνες των άλλων εργαζομένων.

Με την καθιέρωση για τους ασφαλισμένους του ΟΓΑ της πρόσθετης συνταξιοδοτικής κάλυψης, το ΠΑΣΟΚ ως κυβέρνηση έρχεται να εκπληρώσει την υπόσχεση, που έδωσε στον αγροτικό κόσμο πάνω στο θέμα αυτό, ικανοποιώντας ένα παλιό και δίκαιο αίτημα των ανθρώπων της υπαίθρου, στους οποίους ολοένα περισσότερο συνειδητοποιείται η σημασία και το δικαίωμα μιας πραγματικής συνταξιοδοτικής προστασίας.

Πιστεύουμε ότι, με το νέο θεσμό της πρόσθετης ασφάλισης γίνεται ένα ακόμα και ιδιαίτερης σημασίας βήμα στην όλη κυβερνητική προσπάθεια για βελτίωση, επέκταση και αναμόρφωση της κοινωνικοασφαλιστικής προστασίας των αγροτών, με στόχο η προστασία αυτή

να γίνει όσο είναι δυνατόν συντομότερα, ισοδύναμη με εκείνη των άλλων εργαζομένων.

Ελπίζουμε ότι, η πραγματοποίηση αυτού του στόχου δε θα ανεβάσει μόνο και μάλιστα σημαντικά, το επίπεδο ζωής και προστασίας του Έλληνα αγρότη, ενισχύοντάς τον να παραμείνει στον τόπο των αγροτικών του ασχολιών, αλλά θα βοηθήσει στη στροφή και μετακίνηση των νέων προς το αγροτικό επάγγελμα με όλες τις ευεργετικές για την εθνική οικονομία επιπτώσεις.

Τα κύρια χαρακτηριστικά, πάνω στα οποία στηρίζεται το προτεινόμενο νομοσχέδιο, είναι:

- Ασφάλιση υποχρεωτική όλων όσων ασχολούνται προσωπικά και αποκλειστικά στη γεωργία, ανδρών και γυναικών και γενικά όλων όσων ασφαλίζονται στον ΟΓΑ για σύνταξη, από ηλικίας 21 έως 64 ετών.
- Ασφαλιστική ισοτιμία της γυναίκας αγρότισσας για πρώτη φορά στην πατρίδα μας.
- Παρέχεται η δυνατότητα, με τη σύσταση δύο προαιρετικών ασφαλιστικών κλάσεων, σε όσους το επιθυμούν, να εξασφαλίσουν υψηλότερες συντάξεις με την καταβολή υψηλότερων εισφορών.
- Οι παροχές, όπως και οι εισφορές, είναι δεμένες με την εξέλιξη του ημερομίσθιου του ανειδίκευτου εργάτη, ώστε να εξασφαλίζεται η δυναμική εξέλιξη των παροχών και η οικονομική αυτοδυναμία του νέου κλάδου.
- Το ύψος των παροχών συναρτάται και με τα χρόνια ασφάλισης και με τον προβλεπόμενο για καθεμιά από τις ασφαλιστικές κλάσεις συντελεστή.
- Ορίζεται κατώτατο ποσό πρόσθετης σύνταξης, που

θα είναι δυνατόν να αυξάνεται ανάλογα με την πορεία των οικονομικών του Κλάδου.

- Ημερομηνία έναρξης καταβολής των πρώτων συντάξεων ορίζεται η 1.1.1989 με παροχή δικαιώματος εξαγοράς στους εξερχόμενους σε σύνταξη από 1.1.1989 μέχρι και 31.12.1992, του υπολειπόμενου χρόνου μέχρι τη συμπλήρωση της προβλεπόμενης 5ετίας.

- Για τους μέχρι 31-12-1988 συνταξιούχους προβλέπεται η καταβολή πρόσθετης σύνταξης στο ύψος του 50% της κατώτερης χωρίς καμιά εισφορά ή εξαγορά, αλλά με ενίσχυση από τον κρατικό προϋπολογισμό.

- Φορέας του νέου θεσμού ορίζεται ο ΟΓΑ, στον οποίο συνιστάται ανεξάρτητος Κλάδος Πρόσθετης Ασφάλισης με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια, ώστε να υπάρχει πλήρης διαφάνεια στη διαχείριση των πόρων του νέου Κλάδου.

Η είσπραξη των εισφορών θα διενεργείται κατά κύριο λόγο από την ΑΤΕ και τις γεωργικές συνεταιριστικές οργανώσεις.

Γενικά πρόκειται για ένα σχέδιο ρεαλιστικό, εφαρμόσιμο και πρωτοποριακό ανάμεσα στον κυκεώνα του πολυδαίδαλου ασφαλιστικού μας συστήματος. Και το γεγονός ότι συνδέει και εξαρτά τις όποιες παροχές του με το ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη και δεν είναι δραχμικές, του προσδίδει γνησιότητα, καθαρότητα και ειλικρίνεια.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Από την ομιλία μου στη Βουλή στις 4.2.88 κατά τη συζήτηση του Ν/Σ «Ασφαλιστική κάλυψη ανασφάλιστων ομάδων, βελτίωση της κοινωνικοασφαλιστικής προστασίας και ρύθμιση άλλων ασφαλιστικών θεμάτων», της περιφέρειας δηλ. «σκούπας».

**Κύριε Πρόεδρε,
Κυρίες και Κύριοι Συνάδελφοι,**

Το Ν/Σ που συζητάμε αποτελεί τον καρπό μιας προσπάθειας του Υπουργείου μας, πάνω από δύο χρόνια.

Η προσπάθεια αυτή ξεκίνησε επί των ημερών της κ. Κακλαμανάκη και συνεχίστηκε και ολοκληρώθηκε επί της δικής μου θητείας το περασμένο καλοκαίρι.

Με την ευκαιρία και από τη θέση αυτή θέλω να ευχαριστήσω όλους τους συνεργάτες μου στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, που με βοήθησαν να ολοκληρώσω το Ν/Σ αυτό, για το οποίο είμαι ιδιαίτερα υπερήφανος. Επίσης θέλω να τους ευχαριστήσω για τη συμβολή τους στη διαμόρφωση και ολοκλήρωση του πρωτοποριακού και που κάλυψε ένα μεγάλο κενό στην πατρίδα μας Ν/Σ, της πρόσθετης ασφάλισης των αγροτών, (που έγινε ήδη Νόμος) και σε εκείνο της συνταξιοδότησης των γιατρών του Ε.Σ.Υ. που σήμερα θα κατατεθεί στη Βουλή.

Το Ν/Σ λοιπόν που συζητάμε σήμερα στην Εθνική αντιπροσωπεία έχει σαν στόχους:

- Την άρση των αδικιών, που διαπιστώνουμε από την καθημερινή επαφή με τον απλό πολίτη.
- Τη μείωση των ανισοτήτων, που μαστιίζουν το κοινωνικοασφαλιστικό μας σύστημα.
- Την κατά το δυνατό επέκταση της ασφαλιστικής κάλυψης και στις υπόλοιπες ομάδες του λαού μας, που παραμένουν ακόμα ανασφάλιστες.
- Την επέκταση κάποιων προνομίων και σ' άλλους εργαζόμενους, που είχαν αδικηθεί από την ισχύουσα Νομοθεσία.
- Τη βελτίωση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης σε ομάδες με βαριά απασχόληση ή ιδιαιτερότητες επαγγελματικές ψυχοφθόρους ή νοσογόνους.
- Τον περιορισμό των δυνατοτήτων καταστρατήγησης των κειμένων διατάξεων, που αφορούσαν θέματα είτε συνταξιοδότησης, είτε εισοδηματικής πολιτικής.
- Την κάλυψη προβλημάτων χρονίων, που ταλαιπωρούσαν τους ασφαλισμένους διαφόρων ταμείων.
- Και γενικά τον μέσα στα πλαίσια των σημερινών δυνατοτήτων, που διαθέτουμε και τις οικονομικές συγκυρίες εκσυγχρονισμό, αναμόρφωση και εξυγίανση του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος, το οποίο αποκλειστικά και σήμερα ελέγχεται από ομάδες εργαζομένων με δυνατότητα πρόσβασης σε κέντρα αποφάσεων ή άσκησης πίεσης.

Όταν τελειώσει το ασφαλιστικό μέρος του Ν/Σ το περασμένο καλοκαίρι, προσετέθη στη συνέχεια το δεύτερο κομμάτι, που αποτελείται από διατάξεις καθαρά Υγείας.

Αυτές οι διατάξεις αποθλέπουν στην πλειοψηφία τους στην ολοκλήρωση της εφαρμογής του Εθνικού Συστήματος Υγείας, που αποτελεί πια μια ανυποχώρητη κατάσταση του λαού μας.

Έτσι, συνεχίζουμε, με νέες παρεμβάσεις Νομοθετικές, τη βαθιά επαναστατική αλλαγή, που ξεκινήσαμε μαζί με το λαό, μαζί με τους λειτουργούς της Υγείας και είμαστε αποφασισμένοι να την ολοκληρώσουμε.

Αυτό θα αποτελέσει και την απάντηση σ' αυτούς που δήθεν ανησυχούν για την τύχη του Ε.Σ.Υ. Και θα δούμε, πολύ σύντομα, ποιοι θα είναι οι υποστηρικτές στην πράξη και την ουσία του Συστήματος και ποιοι οι υπονομευτές του, θελημένα ή αθέλητα.

Έτσι όπως καταλαβαίνετε κ. συνάδελφοι διαμορφώθηκε το υπό συζήτηση Ν/Σ του οποίου όμως ο τίτλος θα λέγαμε ότι δεν είναι απόλυτα εναρμονισμένος με το περιεχόμενο. Παρέμεινε όμως έτσι όπως τέθηκε από την αρχή για να θυμίζει τους αρχικούς φιλόδοξους στόχους και σκοπούς του, που είναι στόχοι και σκοποί της κυβέρνησής μας.

Ποτέ δεν πρέπει να ησυχάσουμε εφόσον βρίσκονται ακόμη κάποιες ομάδες του λαού μας χωρίς συνταξιοδότηση από κάποιο φορέα. Και ποτέ δεν πρέπει να πάψουμε να αγωνιζόμαστε για τον εκσυγχρονισμό και την αναμόρφωση του σημερινού άδικου, άνισου και κοινωνικά απαράδεκτου κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος.

Και για να κατανοήσετε αυτό που λέω, θα σας θυμίσω ότι, ενώ η κυβέρνηση έχει φτάσει να διαθέτει το 25% του ΑΕΠ για κοινωνικές παροχές, όμως υπάρχουν ομάδες με πολύ χαμηλές αποδοχές, με πολύ μικρό κομμάτι από

την πίττα της Κοινωνικής φροντίδας και προστασίας. Γιατί; Γιατί κάποιοι παίρνουν μεγαλύτερο κομμάτι και κάποιοι ενισχύονται περισσότερο από τους άλλους με τη μέθοδο του κοινωνικού πόρου.

Όμως, όπως πιστεύει η κυβέρνηση, σύντομα θα αναφωνήσουμε σ' αυτή την αίθουσα το ουδείς ανασφάλιστος και συνταξιοδοτικά και σύντομα θα έχουμε το πόρισμα της Επιτροπής Κρεμαλή, που θα αποτελέσει το πλαίσιο συζήτησης με τους φορείς για αναμόρφωση του συστήματος.

Αγαπητοί συνάδελφοι, στις πρώτες –μετά τον πόλεμο– δεκαετίες η Ελληνική οικονομία είχε εξαιρετικά υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης (της τάξης του 6% σε ετήσια βάση). Το παραγόμενο όμως πλεόνασμα δεν απέτέλεσε τη βάση για τη συγκρότηση ενός συστήματος κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης - όπως έγινε στις περισσότερες - σε όλες σχεδόν τις βιομηχανικές χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Αντίθετα υπήρξε το πλαίσιο για μια στρεβλή, άνιση και χωρίς προγραμματισμό ανάπτυξη, της οποίας τις διαρθρωτικές αγκυλώσεις και τις παρενέργειες εισπράττει η χώρα σήμερα.

Τα φαινόμενα αυτά, δεν μπορούν να ερμηνευθούν παρά μόνο με τα αποτελέσματα και τους συσχετισμούς, που διαμορφώθηκαν στη χώρα μας μετά την εμφύλια σύρραξη.

Για 25 και πλέον χρόνια, η στρατηγική της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης βασίστηκε στη συμπίεση του εργατικού εισοδήματος και στη συρρίκνωση των κοινωνικών εξόδων για τη δημιουργία «επιχειρηματικών» κινή-

τρων και κινητοποίησης των διαδικασιών για συσσώρευση και ανάπτυξη.

Το σαθρό, υπερσυντηρητικό και μη ρεαλιστικό υπόστρομα αυτής της στρατηγικής είχε σαν αποτέλεσμα: το πρότυπο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης που διαμορφώθηκε, το οποίο εξακολουθεί να αποτελεί πηγή δυσμορφιών και ανισοτήτων και να εμποδίζει -σε σημαντικό βαθμό- την πορεία της οικονομίας και της κοινωνίας ιδιαίτερα σήμερα που η αναγκαιότητα απάντησης στις προκλήσεις της τεχνολογικής επανάστασης και τις προσδοκίες του λαού μας στην αυγή του 2000 είναι άμεση και επιτακτική.

Σε αυτά τα πλαίσια, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ κληρόνομησε ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του οποίου τα κύρια χαρακτηριστικά είναι: η ανεπαρκής κάλυψη του πληθυσμού, οι μεγάλες κοινωνικές και περιφερειακές ανισότητες, η έλλειψη εθνικού σχεδιασμού, η χαμηλή αποτελεσματικότητα της προστασίας και η πενιχρή αποδοτικότητα.

Πυρήνας του σύνθετου αυτού προβλήματος η ύπαρξη εκατοντάδων ασφαλιστικών φορέων και η εξαιρετικά χαμηλή στάθμη των κοινωνικών εξόδων (14,5% του ΑΕΠ το 1980).

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ανέλαβε το δυσχερές και σύνθετο εγχείρημα ανασυγκρότησης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης με δύο στόχους: πρώτο την άρση των αδικιών και των ανισοτήτων και δεύτερον τον εκσυγχρονισμό.

Προς την κατεύθυνση αυτή, οι προσπάθειες και τα μέτρα της Κυβέρνησης συγκροτούν μια στρατηγική

οικοδόμησης του Κράτους-Πρόνοιας. Η διατύπωση αυτή αποδεικνύεται από την ανακατανομή των προτεραιοτήτων και την αναδιανομή των πόρων.

Το γεγονός ότι σήμερα τα κοινωνικά έξοδα ανέρχονται σε 25% του ΑΕΠ αποδεικνύει με σαφήνεια ότι το Κράτος-Πρόνοια αποτελεί στη χώρα μια πραγματικότητα. Στις συνθήκες αυτές η κυβέρνηση μέσω του αναδιανεμητικού μηχανισμού του κοινωνικού μισθού εκπληρώνει τις πολιτικές της δεσμεύσεις προς το λαό.

Η στρατηγική συγκρότησης του Κράτους-Πρόνοια σε μια σύγχρονη και αποτελεσματική μορφή είναι το σημείο εστίασης της πολιτικής μας.

Είναι γνωστό, ότι μετά το πρώτο (1973) και το δεύτερο (1978) πετρελαϊκό shock τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης σε όλες τις βιομηχανικές χώρες (ΟΟΣΑ, ΕΟΚ) διέρχονται περίοδο κρίσης.

Η αιτιολογία είναι γνωστή και έχει ανιχνευθεί επαρκώς ώστε να μην αφήνει περιθώρια παρερμηνειών και συσκοτίσεων.

Η δημογραφική γήρανση του πληθυσμού, η πτώση του όγκου απασχόλησης και η επεκτατική κοινωνική πολιτική των τελευταίων δεκαετιών είναι οι κύριες αιτίες.

Η κρίση του Κράτους-Πρόνοια είναι μια διαρθρωτική κρίση και ενδεχόμενα μια κρίση ανάπτυξης.

Το κύριο σύμπτωμα σε όλες τις χώρες είναι τα ελλείμματα της κοινωνικής ασφάλισης. Πρόκειται για ελλείμματα διαρθρωτικά.

Στο σημείο αυτό δεν υπάρχει αμφιβολία και κάθε προ-

σπάθεια αποπροσανατολισμού από αυτό το σημείο εστίασης δεν είναι μόνο ψευδής και αντιεπισημονική αλλά και εθνικά επιζήμια.

Στο κλίμα αυτό, η κυβέρνηση πρόκειται να αναλάβει την επιχείρηση εξυγίανσης και εκσυγχρονισμού του Κράτους - Πρόνοια.

Η προσπάθεια αυτή δεν πρόκειται να θίξει - και αυτό δηλώνεται κατηγορηματικά - τα δικαιώματα των εργαζομένων.

Αφορά την αποτελεσματική διαχείριση και τη συγκρότηση μιας στρατηγικής για την Ελλάδα του 2000.

Η Εθνική Αντιπροσωπεία βρίσκεται σε μια κρίσιμη επιλογή: την επιλογή ανάμεσα σε μια στρατηγική ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού του Κράτους - Πρόνοια ή στη διάλυση του συστήματος Κοινωνικής Προστασίας που αποτελεί την πεμπτουσία του νεοφιλελευθερισμού της Ν.Δ.

Το δίλημμα είναι υπαρκτό και η διαχωριστική γραμμή σαφής.

Το Κράτος - Πρόνοια αποτελεί μονόδρομο για μια σύγχρονη, δίκαιη και προοδευτική κοινωνία.

Η άλλη επιλογή, αποτελεί υποταγή της πολιτικής και της κοινωνίας στην οικονομία της αγοράς και καταστροφή των μηχανισμών κοινωνικής συναίνεσης.

.....
.....

Πριν κλείσω θέλω να είπω δυο λόγια για τις αναπηρικές συντάξεις. Γιατί νομίζω ότι δεν έγινε κατανοητό το

θέμα απ' ότι διαπίστωσα στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή.

Ένα τρίτο περίπου από το σύνολο των συνταξιούχων του ΙΚΑ είναι σήμερα συνταξιούχοι αναπηρίας. Αυτό μεθερμηνεύεται σε προϋπολογιστική δαπάνη 90 δισ. δραχμές περίπου για το 1987.

Για τα επιδόματα ασθενείας το ΙΚΑ προβλέπεται να δαπανήσει 12,5 δισ. μέσα στο 1987.

Όπως είναι ευρύτερα γνωστό, ένα μεγάλο μέρος αυτών των παραπάνω από 100 δισ. συνολικά, δεν ανταποκρίνεται σε πραγματικές καταστάσεις αναπηρίας ή ασθένειας. Είναι αποτέλεσμα πιέσεων, συναλλαγών, λύσεων ευκολίας, ή της όποιας προσπάθειας να καλυφθούν κενά του συστήματος πρόνοιας.

Παράλληλα όμως υπάρχουν περιπτώσεις ατόμων, που ενώ δικαιούνται κάποιας σύνταξης αναπηρίας ή προνοιακής παροχής, δεν καλύπτονται από το σύστημα όπως λειτουργεί σήμερα στην πράξη.

Πρόκειται για ένα σύστημα με σοβαρές ατέλειες και αδυναμίες, που δημιουργεί πολλές καταστάσεις άνισης μεταχείρισης και κοινωνικής αδικίας.

Πέραν των άλλων, η δυνατότητα συναλλαγής, που επιτρέπει το σημερινό καθεστώς, διαβρώνει ολόκληρη την κοινωνία και την οικονομία της χώρας, αφού επιτρέπει τη συναλλαγή και τον παράτυπο και χωρίς εργασιακό αντίκρουσμα προσπορισμό εισοδήματος.

Δαπανώνται έτσι πολλές δεκάδες δις, που θα μπορούσαν να κατευθυνθούν σε βελτίωση των ευρύτερων παροχών του Ιδρύματος και παράλληλα να καλύψουν δίκαια και αντικειμενικά τον πραγματικό δικαιούχο ανάπηρο και ασφαλισμένο.

Οι βασικές αρχές, που χαρακτηρίζουν το μέχρι σήμερα τρόπο αντιμετώπισης του ανάπηρου στο θέμα των παροχών, είναι η έλλειψη διαφάνειας και η προχειρότητα στην εδραίωση της «ιατρικής κρίσης», οι πολυπλευρες πιέσεις εξυπηρέτησης διαφόρων καταστάσεων, που αποτελούν δοκιμασία της ηθικής αντοχής των γιατρών, και τέλος η αντίληψη πολλών ασφαλισμένων, που θεωρούν τη σύνταξη αναπηρίας «λύση βιοποριστική» και το επίδομα ασθενείας «άδεια από την εργασία τους μετ' αποδοχών».

Αποτέλεσμα τα μεγέθη των παροχών αυτών να εμφανίζουν μια έντονα αυξητική τάση, οι δείκτες των οποίων έχουν ξεπεράσει όλα τα διεθνή δεδομένα.

Είναι σήμερα χρέος της Πολιτείας να προχωρήσει σε βαθιά τομή στο σημερινό σύστημα με αλλαγές θεσμικές και λειτουργικές και κυρίως με καθιέρωση μέτρων που να διασφαλίζουν και να καλύπτουν πλήρως την έννοια των αναπήρων στην κοινωνική της αντιμετώπιση.

Αυτό συνεπάγεται την καθιέρωση διαδικασιών, που να παρέχουν πλήρη διαφάνεια για τη σωστή και εδραιωμένη ιατρική κρίση, ώστε να δημιουργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης στους ασφαλισμένους ότι δεν αδικήθηκαν και ότι οι Υγειονομικές Επιτροπές δεν έχουν δυνατότητες ευνοϊκής μεταχείρισης.

Τέλος, πρέπει να τεθούν οι βάσεις για το επόμενο μεγάλο βήμα, για μια ολοκληρωμένη θεώρηση όλων των παραγόντων και παραμέτρων, που απαιτεί η κοινωνική προστασία για την έννοια της αναπηρίας, που δε θα περιορίζεται στη χορήγηση μιας σύνταξης αναπηρίας, αλλά θα στοχεύει μέχρι και την επαγγελματική αναπροσαρμογή του αναπήρου.

Για τα θεσμοθετημένα όργανα κρίσης των αναπηριών έχω να διευκρινίσω τα εξής:

Σήμερα οι συντάξεις χορηγούνται από το Διευθυντή του Υποκαταστήματος. Οι Επιτροπές έχουν γνωμοδοτικό χαρακτήρα. Εμείς λέμε να χορηγούνται από τις επιτροπές αναπηρίας που αποτελούνται από Γιατρούς και η γνώμη τους να είναι αποφασιστική.

Οι Επιτροπές που υπάρχουν σήμερα θα υπάρχουν και αύριο με τις εξής καινοτομίες:

α) Θα είναι κεντρικές. Θα συγκροτούνται στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη και θα μεταβαίνουν περιοδικά για κρίση των υποψηφίων στην επαρχία. Έτσι θα αποφύγουμε τον επηρεασμό των Επιτροπών από τους τοπικούς παράγοντες ή την ενδεχόμενη συναλλαγή με τον ασφαλισμένο.

β) Πέρα από τις Πρωτοβάθμιες και Δευτεροβάθμιες που ανέφερα θα υπάρχει και ανωτάτη υγειονομική επιτροπή που θα διορίζει ο υπουργός με δικαιώματα μόνο ελέγχου του έργου των Α/βαθμίων και Β/θμίων Επιτροπών. Η Επιτροπή αυτή δεν μπορεί να ακυρώσει απόφαση των Επιτροπών Αναπηρίας. Μπορεί όμως να υποβάλλει έκθεση στον Υπουργό για τον τρόπο λειτουργίας αυτών.

γ) Θεσμοθετείται και σύντομα θα λειτουργήσει το Διαγνωστικό Κέντρο στην Αγία Μαρίνα. Εκεί θα παραπέμπονται οι υποψήφιοι συνταξιούχοι για εγκυρότερη μέλητη.

Εξυπακούεται ότι τα δικαιώματα προσφυγής των ασφαλισμένων στην Τοπική Επιτροπή ή τα Διοικητικά Δικαστήρια δε θίγονται με τις νέες ρυθμίσεις.

Ειπώθηκε από το ΚΚΕ ότι καταργούμε ή περιορίζουμε

τις συντάξεις. Αυτό δεν είναι αλήθεια γιατί:

– Μέχρι σήμερα έχουμε δύο συντάξεις:

α. την πλήρη με ποσοστό αναπηρίας άνω του 67% και

β. τη μερική (75% της πλήρους) που τη δικαιούνται όσοι κριθούν για ποσοστό αναπηρίας άνω του 50%.

Επίσης σήμερα έχουμε το επίδομα ασθενείας μέχρι ένα χρόνο και το επίδομα αναπροσαρμογής δύο χρόνια.

– Με τις νέες ρυθμίσεις:

α. το επίδομα ασθενείας μπορεί να συνεχιστεί μέχρι δύο χρόνια (από ένα χρόνο που είναι σήμερα).

β. Πέραν των δύο τρόπων συνταξιοδότησης, που ισχύουν σήμερα (πλήρης και μερική) και που δε θίγονται, προβλέπουμε και τη μερική (50%) συνταξιοδότηση εκείνων, που έχουν ποσοστό αναπηρίας άνω του 33,3% και στους άνω των 50 ετών. Κι αυτό γιατί δεν μπορούν σ' αυτή την ηλικία να προσαρμοστούν σε άλλο επάγγελμα.

Επομένως δε θίγουμε κεκτημένα δικαιώματα των ασφαλισμένων, αλλά απεναντίας περιορίζουμε τις δυνατότητες κατάχρησης, την αποφυγή δημιουργίας νοσητροπίας συνταξιούχου με την κατάργηση του επιδόματος αναπροσαρμογής (αυξάνουμε όμως το επίδομα ασθενείας σε δύο χρόνια) και την ενίσχυση των άνω των 50 ετών ατόμων και με αναπηρία άνω του 33,3% (αυτό δεν υπήρχε μέχρι σήμερα).

Αγαπητοί συνάδελφοι

Η προστασία της Υγείας του Λαού και γενικά η ανάπτυξη του Κράτους Πρόνοια αποτελεί θεμελιακή υποχρέωση της Πολιτείας.

Το ΠΑΣΟΚ της δίνει την προτεραιότητα που της αρμόζει.

Ο Σοσιαλισμός είναι βαθιά ανθρώπινη έννοια. Στο κέντρο του ενδιαφέροντός του βρίσκεται ο Άνθρωπος.

Πρωταρχικό καθήκον μιας σοσιαλιστικής κυβέρνησης είναι η φροντίδα για την υγεία του λαού και την κοινωνική ασφάλεια. Η προσπάθεια για την ανάπτυξη οφείλει να εναρμονίζεται με την αρχή αυτή.

Είμαστε περήφανοι για το έργο που έγινε στα 6 χρόνια που πέρασαν...

Η αρχή έχει γίνει. Το κράτος πρόνοιας αποτελεί μια ανυποχώρητη κατάκτηση του Λαού, που άρχισε να γίνεται πράξη. Η κατεύθυνση άλλαξε οριστικά. Δρόμος επιστροφής στο παλιό καθεστώς με το ανύπαρκτο σύστημα περίθαλψης και κοινωνικής προστασίας, δεν υπάρχει.

Χαιρετισμός που απηύθηνα στις 23.9.87 στο Προσωπικό του Υφυπουργείου Κοιν. Ασφαλίσεων κατά τη μετακίνησή μου προς το Υπ. Παιδείας.

Φίλες και φίλοι,
Αγαπητοί μου συνεργάτες,
Λυπάμαι

Λυπάμαι ειλικρινά, γιατί φεύγω από τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις. Από το ιερό αυτό τέμενος της κοινωνικής προστασίας και μέριμνας του λαού μας.

Από το Υπουργείο, που κάθε μέρα δίνει τη μάχη για μια καλύτερη και ανθρωπινότερη κοινωνία.

Και λυπάμαι ακόμη πιο πολύ, γιατί σας αποχωρίζομαι.

Όλους εσάς, φίλοι και φίλες, που 10 μήνες τώρα σταθήκατε δίπλα μου με πραγματική αγάπη και με βοηθήσατε μ' όλες τις δυνάμεις, τις γνώσεις και την πολύτιμη εμπειρία σας, όχι μόνο να γνωρίσω, αλλά και να αγαπήσω το αντικείμενο.

Θα θυμάμαι πάντα τη χωρίς όρια καλοσύνη, αλλά και την επιμονή και την εργατικότητά σας, που μου προσφέρατε και με βοηθήσατε στη μάχη για την ανακούφιση του απόμαχου της δουλειάς, του ανάπηρου, της χήρας και του ορφανού.

Βρέθηκα στο Υπουργείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε μια εποχή δύσκολη. Δύσκολη, γιατί τα μέτρα σταθερο-

ποίησης της Οικονομίας και τα προβλήματα, που ταλανίζουν ιδιαίτερα τελευταία το κοινωνικοασφαλιστικό μας σύστημα, δε μας επέτρεψαν να ασκήσουμε μια καλύτερη κοινωνική πολιτική.

Ήρθα σε μια εποχή που τα πράγματα επέβαλαν περικοπή και νοικοκύρεμα και όχι απλοχερίες.

Παρ' όλα αυτά:

- Αντιμετωπίσαμε με συμπάθεια τα αιτήματα των διαφόρων κοινωνικών ομάδων.
- Προσπαθήσαμε να δώσουμε λύση στα οξυμμένα προβλήματα συγκεκριμένων ταμείων.
- Και υλοποιήσαμε ένα κοινωνικό προϋπολογισμό 1.178 δις που αποτελεί νέο ρεκόρ και συνιστά το 25% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος.

Αυτό δείχνει ότι παρά τις οικονομικές συγκυρίες, η Κοινωνική προστασία εξακολουθεί να αποτελεί την υψηλή προτεραιότητα της Κυβέρνησης.

Θα αναφερθώ με λίγα λόγια και επιγραμματικά στο έργο, που συντελέστηκε στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων στους δέκα μήνες, που είχα την τιμή να συνεργαστώ μαζί σας. Κι αυτό οφείλεται σε σας.

- Τελείωσε και κατετέθη στη Βουλή έτοιμο για ψήφιση το Ν/Σ της Πρόσθετης Ασφάλισης Αγροτών.

- Ολοκληρώθηκαν και είναι έτοιμα για κατάθεση:

- Το Ν/Σ για τις Γεωργικές Ασφαλίσεις (ΕΛΓΑ).

- Το Ν/Σ για τη συνταξιοδότηση των Γιατρών του ΕΣΥ.
Και

- Το Ν/Σ για την ασφαλιστική κάλυψη ανασφάλιστων ομάδων, βελτίωση της κοινωνικοασφαλιστικής προστασίας και ρύθμιση άλλων ασφαλιστικών θεμάτων, η γνωστή σ' όλους μας «σκούπα», που θα μας επιτρέψει να

φωνάξουμε επιτέλους: «ουδείς πια ανασφάλιστος σ' αυτόν τον τόπο».

Μέσα σ' αυτό το Ν/Σ περιλαμβάνεται και το συνταξιοδοτικό της ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ.

- Βρίσκονται στην τελική τους φάση:

- Το Ν/Σ για τη βελτίωση της διαδοχικής ασφάλισης. Και

- Το Ν/Σ για την εναρμόνιση του ασφαλιστικού μας συστήματος με την αρχή της ισότητας των δύο φύλων.

- Επίσης έχουμε αρκετά δουλέψει και νομίζω ότι σύντομα μπορεί να υποβληθούν συγκεκριμένες πια προτάσεις, για τη συνταξιοδότηση των Αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης.

Λυπάμαι, γιατί οι οικονομικές συγκυρίες καθήλωσαν τη θεσμοθέτηση της Εθνικής Σύνταξης και δεν επέτρεψαν την επίλυση των χρόνιων προβλημάτων κάποιων ταμείων όπως το ΤΣΑ και το ΤΑΤ και ιδιαίτερα του ΙΚΑ του οποίου τα ελλείμματα πολύ φοβάμαι ότι θα καταστούν ανεξέλεγκτα, αν δεν καθιερωθεί σύντομα κοινωνικός υπέρ του ταμείου πόρος και δεν αυστηροποιηθούν οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ιδιαίτερα της αναπηρίας... Έχω υποβάλει σχετικές και τεκμηριωμένες προτάσεις στο Υπ. Εθνικής Οικονομίας.

- Τέλος φτιάξαμε τρεις επιτροπές των οποίων τα πορίσματα αναμένουμε:

- Για την προστασία της υγείας του λαού μας από την πολυφαρμακία.

- Για τη θεσμοθέτηση του ενιαίου φορέα υγείας και

- Της εξυγίανσης, της αναμόρφωσης και του εκσυγχρονισμού του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος.

Για όλα, όλους εσάς, σας ευχαριστώ.

Ήταν δύσκολο το έργο. Αλλά θα θυμάμαι πάντα τη
γόνιμη και παραγωγική μας συνεργασία.
Σφίγγω όλων σας θερμά το χέρι.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΔΙΕΞΟΔΟΥ

Ύστερα απ' όσα εξέθεσα και κάτω από την παρούσα πολιτική, οικονομική και κοινωνική συγκυρία, η πολιτική, που πρέπει να ακολουθήσουμε για μια ουσιαστική προσέγγιση του προβλήματος και υπέρβαση της κρίσης, νομίζω ότι είναι μονόδρομος.

Όλοι δεχόμαστε την ύπαρξη σοβαρών ελλειμμάτων σε βασικούς φορείς της κοινωνικής ασφάλισης και όλοι αναγνωρίζουμε την αναγκαιότητα μιας άμεσης παρέμβασης για την άρση του αδιεξόδου.

Διαφωνούμε όμως στην πολιτική, που πρέπει να εφαρμόσουμε για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Και η διαφωνία μας αυτή με τη Ν. Δημοκρατία είναι Ιδεολογική και Πολιτική.

Εκείνοι αναζητούν λύσεις, που μεταθέτουν την ευθύνη για την κάλυψη των κοινωνικών κινδύνων στους ώμους των εργαζομένων και που αγνοούν τον κυρίαρχο ρόλο του κράτους στο επίπεδο της κοινωνικής προστασίας. Κατεδάφιση του υπάρχοντος συστήματος και παράδοση της κοινωνικής ασφάλισης στην ιδιωτική πρωτοβουλία.

Εμείς επιμένουμε στη στήριξη του Κράτους-Πρόνοια, που οικοδομήσαμε και στο πέρασμα σε μια κοινωνία αλληλεγγύης. Και πιστεύουμε ότι η πρότασή μας είναι περισσότερο από κάθε άλλη φορά αναγκαία στην

παρούσα περίοδο, που η αγοραστική αξία των αποδοχών των εργαζομένων μειώνεται σταθερά, η ανεργία αυξάνεται μ' όλες τις σοβαρές συνέπειες στους ασφαλιστικούς φορείς και η ένδοια συνθλίβει τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα του λαού μας. Πάνω απ' όλα όμως θεωρώ ότι η πρότασή μας αυτή αποτελεί μονόδρομο. Γιατί κάθε άλλη λύση απειλεί την κοινωνική, αλλά και εθνική μας συνοχή.

Γι' αυτό σαν μοναδική επιλογή ξετυλίγεται μπροστά μας η ανασυγκρότηση και ο εκσυγχρονισμός του κοινωνικοασφαλιστικού μας συστήματος και η ενίσχυση του πλαισίου της κοινωνικής προστασίας του λαού μας.

Συγκεκριμένα οι παρεμβάσεις, που θα πρέπει να δρομολογηθούν σε μια προσπάθεια λύσης του προβλήματος, βλέπω να είναι:

1. *Για την εξυγίανση και στήριξη των προβληματικών ασφαλιστικών φορέων:*

α) Άμεση αντιμετώπιση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό του χρέους των ασφαλιστικών ταμείων, που παρουσιάζουν ελλείμματα και ιδιαίτερα του ΙΚΑ. Είτε με ρύθμιση είτε με αποπληρωμή θα πρέπει να σταματήσει σύντομα η σωρευτική πίεση των τοκοχρεωλυσίων επί των τελικών ανοιγμάτων, τα οποία από 249 δις, που ήσαν το 1989, θα ξεπεράσουν τα 825 δις εφέτος.

β) Κάλυψη των πρωτογενών ελλειμμάτων του ΙΚΑ και ΝΑΤ με στόχο την ισοσκέλιση των εσόδων-δαπανών και εξασφάλιση της βιωσιμότητας των εν λόγω ταμείων, με τα παρακάτω μέτρα:

– Καθιέρωση κοινωνικού πόρου από πηγές, που «θίγουν» την υγεία και κατ' επέκταση την κοινωνική ασφάλιση, όπως το τσιγάρο, το ατύχημα, το αλκοόλ,

τα καλλυντικά, οι διαφημίσεις καπνού (και των προϊόντων αυτού), αλκοολούχων, αυτοκινήτων (και λοιπών τροχοφόρων), φαρμάκων (και γεωργικών) καλλυντικών, καθώς και κάθε άλλης ουσίας και προϊόντων που θίγει την κοινωνική ασφάλιση και άλλα, που λεπτομερειακά διαλαμβάνω στις προτάσεις μου, που δημοσιεύτηκαν στον ΟΙΚ. ΤΑΧΥΔΡΟΜΟ στις 28.3.91 και επαναλαμβάνονται στη σελίδα 123 του παρόντος. Ακόμη σκέψη μπορεί να γίνει και για το ΠΡΟ-ΠΟ. Η παρέμβαση αυτή θα πρέπει να δώσει οπωσδήποτε πάνω από 180 δις στο ΙΚΑ. Θα πρέπει να καταλάβουμε ότι κάποιος πρέπει να πληρώσει. Και αποτελεί πράξη δικαιοσύνης να πληρώσει αυτός, που ζημιώνει.

– Επανεξέταση και επανεκτίμηση όλων των χορηγηθεισών μέχρι σήμερα αναπηρικών συντάξεων με στόχο τη μείωσή τους τουλάχιστον κατά 30% και άμεσο οικονομικό όφελος του ιδρύματος 50 δις.

– Εκλογίκευση των προϋποθέσεων απονομής σύνταξης αναπηρίας και διαφανής λειτουργία των Υγειονομικών Επιτροπών, των οποίων οι αποφάσεις να βασίζονται σε αδιάβλητα επιστημονικά κριτήρια και να διαπνέονται από την αντίληψη της επαγγελματικής αναπροσαρμογής και της κοινωνικής επανένταξης των αναπήρων. Τα επιδόματα αναπηρίας αποτέλεσαν λύση ανάγκης - γιατί δε βρήκαμε τίποτα - και πρέπει προοδευτικά να καταργηθούν, εφόσον υπάρξει αντικειμενικά η υποδομή και υποκειμενικά η δυνατότητα της κοινωνικής επανένταξης.

– Επανεξέταση και αναθεώρηση του θεσμού των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων, με κατεύθυνση προς μια πραγματική προστασία της υγείας των εργα-

ζομένων και όχι της εξαγοράς της αντί «πινακίου φακής».

– Αποσύνδεση της σύνταξης (κατωτέρων ορίων) από το ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη. Το ισχύον καθεστώς ευνοεί την εισφοροδιαφυγή, αποτρέπει την παραμονή στην ασφάλιση και είναι κοινωνικά άδικο.

– Παρεμβάσεις στη διακίνηση του φαρμάκου, του οποίου το κόστος συνεπεία της ανθούσης πολυφαρμακίας επιβαρύνει σημαντικά τους προϋπολογισμούς των ταμείων και ιδιαίτερα του ΙΚΑ, λόγω του όγκου του.

Εκτιμάται ότι οι δυνατότητες εξοικονόμησης πόρων από τη φαρμακευτική κατανάλωση είναι μεγάλες και πάνω από 30 δις.

– Σταδιακός επανακαθορισμός των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης.

– Εντατικοποίηση για τη σύλληψη της ασφαλιστέας ύλης, που σήμερα, διαφεύγει και πάταξη της εισφοροδιαφυγής. Επίσης θα πρέπει κάποτε να σταματήσουν οι πάσης φύσεως χαριστικές «ρυθμίσεις», που αποθαρρύνουν την ανάπτυξη ασφαλιστικής συνείδησης και να αρθούν όλα τα «κίνητρα» της εισφοροδιαφυγής.

– Εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών διαχείρισης-διεύθυνσης (εισαγωγή νέων τεχνολογιών, απλούστευση διαδικασιών, εκπαίδευση στελεχών κ.λπ.) και οργανωτική ανασυγκρότηση των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης.

2. Παρεμβάσεις για τον εκσυγχρονισμό, τη διαρθρωτική ανασυγκρότηση και την προοδευτική ενοποίηση του ασφαλιστικού μας συστήματος. Πρόκειται για τη

δημιουργία ενός νέου ασφαλιστικού φορέα, που θα αποτελέσει το μελλοντικό οικοδόμημα της κοινωνικής προστασίας του λαού μας και το βασικό άξονα ενός νέου κοινωνικού συμβολαίου.

Ο νέος αυτός ενιαίος και καθολικός εθνικός φορέας:

α) Αδρά και συνοπτικά θα έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες και χαρακτηριστικά.

– Θα ασφαλίζει υποχρεωτικά όλους τους νεοεισερχόμενους στην παραγωγική διαδικασία (Δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ελεύθερους επαγγελματίες, βιοτέχνες, εμπόρους, αγρότες, αυτοαπασχολούμενους κ.λπ.).

– Θα εντάσσει στη δύναμή του κάθε ασφαλιστικό ταμείο κύριας ασφάλισης και ασθένειας, που λειτουργεί σήμερα και κανένα επικουρικό ή προνοίας. Η ένταξη θα είναι προαιρετική για το κάθε ταμείο. Ο κλάδος της πρόσθετης ασφάλισης των αγροτών αποτελεί κύρια και όχι επικουρική ασφάλιση.

– Θα καλύπτει τους κινδύνους γηρατειών, αναπηρίας, θανάτου, ατυχήματος, ασθένειας και ανεργίας και κάποιες προνοιακές παροχές σε χρήμα, που πρέπει να περάσουν στο νέο φορέα. Εξυπακούεται ότι η ασφαλιστική αυτή κάλυψη θα αφορά τους ασφαλισμένους του φορέα και των ενταγμένων σ' αυτόν ταμείων.

– Θα διέπεται από ενιαίους για όλους τους ασφαλισμένους κανόνες, αρχές λειτουργίας και προκαθορισμένους προσανατολισμούς, που θα έχουν γίνει αποδεκτοί από όλους τους κοινωνικούς εταίρους.

– Θα είναι εναρμονισμένο με την αρχή της ισότητας των δύο φύλων και τις διεθνώς κρατούσες κοινωνικές και επιστημονικές αντιλήψεις, σχετικά με τους όρους και τις

προϋποθέσεις συνταξιοδότησης (προσδόκιμο επιβίωσης, φύση εργασίας κ.λπ.). Οι νέοι αυτοί κανόνες και προϋποθέσεις θα αφορούν τους νεοασφαλιζόμενους στο φορέα.

– Θα σεβαστεί τους όρους και το ισχύον καθεστώς συνταξιοδότησης (γήρατος, αναπηρίας και θανάτου) όλων των ασφαλισμένων στα ταμεία, που θα ενταχθούν σ' αυτόν, με εξαίρεση τις παροχές σε είδος της ασθένειας. Με συμφωνία όλων των κοινωνικών εταίρων θα πρέπει να δρομολογηθεί η εναρμόνιση των όρων και των προϋποθέσεων κάλυψης όλων των κοινωνικών κινδύνων, με το πλαίσιο, που ισχύει για τον ενιαίο φορέα. Η διαδικασία αυτή θα είναι μακρά και θα πρέπει να ολοκληρωθεί σταδιακά μέσα σε 20 χρόνια.

– Θα αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις των εντασσομένων σ' αυτόν ταμείων.

β) Θα χρηματοδοτείται:

– Από την αξιοποίηση της περιουσίας –κινητής και ακίνητης– των ενταγμένων ταμείων.

– Με τις εργατικές και εργοδοτικές εισφορές των νεοεισερχομένων στην παραγωγή καθώς και των εντασσομένων στο φορέα άλλων ταμείων. Εδώ θα πρέπει σοβαρά να συζητηθεί η θεσμοθέτηση της ασφαλιστικής μονάδας, που θα αποτελέσει αντικίνητρο για εισφοροδιαφυγή.

– Με τους κοινωνικούς πόρους:

- που θα αναλογούν σε κάθε ασφαλισμένο του φορέα.
- που ανήκουν στα ενταγμένα στο φορέα ταμεία και
- που θα μεταφερθούν από τα επικουρικά και άλλα προνοιακά Ταμεία.

- Με ειδικούς πόρους, που θα προέρχονται από γενική ή έμμεση φορολογία με κριτήριο την προστιθέμενη αξία, που θα ενισχύουν τους μηχανισμούς αναδιανομής, θα υλοποιούν τις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης και θα συμβάλουν στην άρση των ανισοτήτων. Και
- Από τον κρατικό προϋπολογισμό, που θα πρέπει να καλύπτει τις δαπάνες υγείας.

γ) Θα έχει δύο κλάδους, τον εθνικό και τον εργασιακό.

- Ο εθνικός θα χορηγεί σ' όλους τους Έλληνες και Ελληνίδες ανεξάρτητα από εργασιακή σχέση και εισόδημα την εθνική σύνταξη. Η σύνταξη αυτή θα χρηματοδοτείται από τους κοινωνικούς και ειδικούς πόρους, που προανέφερα και θα καλύπτει τον κίνδυνο γηραιών, αναπηρίας και θανάτου για τον κάθε πολίτη.

- Ο εργασιακός κλάδος θα λειτουργεί ανταποδοτικά και θα χορηγεί τη σύνταξη, που δικαιούται ο κάθε ασφαλισμένος από τις ασφαλιστικές μονάδες, που συγκέντρωσε (ή τις ατομικές και εργοδοτικές εισφορές) και θα καλύπτει τους κινδύνους γήρατος, αναπηρίας, θανάτου, ατυχήματος, ασθένειας και ανεργίας. Οι εισφορές θα είναι ανάλογες της αγοραστικής δύναμης των ασφαλισμένων. Οι δαπάνες υγείας θα καλύπτονται από τον κρατικό προϋπολογισμό, όπως προανέφερα και οι πρόσοδοι της περιουσίας των ενταγμένων ταμείων θα χρηματοδοτούν την εργασιακή σύνταξη της αντίστοιχης επαγγελματικής ομάδας.

Οι δύο αυτές συντάξεις μπορεί να συμπληρωθούν με προαιρετικές επιπρόσθετες καλύψεις ατομικού ή ομαδικού χαρακτήρα και που θα απευθύνονται σε κοινωνικές

ομάδες, που θέλουν κάποιες υψηλότερες παροχές μετά την αποχώρησή τους από την εργασία.

δ) Δεν ενδιαφέρεται για τα ασφαλιστικά ταμεία, που θα μείνουν εκτός του φορέα, ούτε καλύπτει τις οποιοσδήποτε υποχρεώσεις αυτών σε περίπτωση ελλειμμάτων. Και

ε) Θα διοικείται αντιπροσωπευτικά, απ' όλες τις παραγωγικές τάξεις, τοπική αυτοδιοίκηση, εργατικά συνδικάτα, αγροτικούς συλλόγους και επαγγελματικές ομάδες, των οποίων τα ασφαλιστικά ταμεία έχουν ενταχθεί στο φορέα, έτσι που να εξασφαλίζεται η συμμετοχή των ενδιαφερομένων και ο κοινωνικός έλεγχος. Η πολιτεία θα ασκεί εποπτικό και μόνο ρόλο.

Είναι βέβαιο ότι ο νέος αυτός φορέας θα ξεκινήσει με τα εννέα τουλάχιστον εκατομμύρια των Ελλήνων, αφού η ένταξη σ' αυτόν των τριών μεγάλων ασφαλιστικών οργανισμών και ταμείων (ΙΚΑ, ΟΓΑ, ΤΕΒΕ) και κάποιων άλλων μικροτέρων (ΝΑΤ, ΤΣΑ κ.λπ.), που έχουν οικονομικά προβλήματα ή που δε διακατέχονται από σωβινιστικές για το «ταμείο τους» αντιλήψεις, θα ενταχθούν αμέσως στο φορέα. Το γεγονός αυτό εξασφαλίζει μια καλή προοπτική για την ανασυγκρότηση της κοινωνικής μας ασφάλισης.

Παράλληλες παρεμβάσεις για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του νέου συστήματος θεωρώ:

– Τη σταδιακή καθιέρωση εισφοράς (ασφαλίστρου) σ' όλες τις κοινωνικές ομάδες, που σήμερα δεν καταβάλλουν, ανάλογες με το επίπεδο της εργασιακής σύνταξης, που επιθυμούν και της αγοραστικής δύναμής τους.

- Τη μεταφορά όλων των κοινωνικών πόρων, που αφορούν ταμεία επικουρικά και προνοίας στο νέο φορέα. Κανένα ταμείο δε θα δικαιούται κοινωνικού πόρου, πλην εκείνων της κυρίας ασφάλισης.

- Τη σταδιακή κατάργηση των προνομιακών ρυθμίσεων, που δεν ανταποκρίνονται σε ανάλογες εισφορές.

- Την αναμόρφωση του θεσμού της διαδοχικής ασφάλισης. Κάθε φορέας θα πρέπει να χορηγεί στο δικαιούχο σύνταξη ανάλογη του χρόνου απασχόλησης σ' αυτόν. Το μέτρο διευκολύνει την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού.

- Την εφαρμογή της αρχής ότι η σύνταξη σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να είναι υψηλότερη από το μέσο όρο του μισθού της τελευταίας 5ετίας.

- Την επανεξέταση του θεσμού των εργοδοτικών εισφορών και μελέτη για εφαρμογή ενδεχόμενα, αντί της κατά κεφαλήν εισφοράς, του κριτηρίου της προστιθέμενης αξίας. Η μεταβολή αυτή θα συμβάλει στην ενδυνάμωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και στη στήριξη της πολιτικής απασχόλησης.

- Την επιθετική παρέμβαση στην ασφάλιση της υγείας, που μπορεί να συμβάλει θετικά στην εξοικονόμηση πόρων.

Σημειώνω την τεράστια φαρμακευτική κατανάλωση (Εθνική δαπάνη 140 και πλέον δις) και τις χωρίς προηγούμενο σπατάλες στη λειτουργία των Νοσοκομείων. Θα πρέπει:

- Να παρέμβουμε δραστικά στο φάρμακο και μέτρα, που διαλαμβάνω στη σελίδα 125. Και
- Θα πρέπει να τροποποιηθούν οι νοσοκομειακοί

προϋπολογισμοί, η δομή των οπείων είναι άκρως πληθωριστική και προκαλεί τεράστια ελλείμματα.

Επισημαίνω ότι η κρατική επιχορήγηση του Νοσ/κού τομέα από 50%, που ήταν το 1980, έφθασε φέτος στο 81,28%.

Και ακόμη θα πρέπει να προβληματισθούμε από το γεγονός ότι κανένα ταμείο δεν πληρώνει το πραγματικό κόστος νοσηλείας στα κρατικά μας νοσοκομεία. Ακόμη και τα «ευγενή» λεγόμενα ταμεία, που απαιτούν βελτιωμένη θέση νοσηλείας. Θα πρέπει επιτέλους όλα τα ασφαλιστικά ταμεία, που θα μείνουν εκτός του ενιαίου φορέα να πληρώνουν το πραγματικό κόστος νοσηλείας και να καταβάλουν την πραγματική αξία των διενεργουμένων στους ασφαλισμένους των ειδικών θεραπειών και παρακλινικών εξετάσεων. Διαφορετικά ο Νοσοκομειακός τομέας της περίθαλψης θα συνεχίσει να είναι άκρως αιμορραγικός για τον κρατικό προϋπολογισμό.

- Έμφαση στην πρόληψη, παρά στην επιδότηση της ασθένειας και στην αποκατάσταση και κοινωνική επανένταξη που είναι ανύπαρκτες στη χώρα μας.

- Επανεξέταση του καθεστώτος των φοροαπαλλαγών, που πρακτικά ευνοεί τα υψηλά εισοδήματα. Γιατί κρατική χρηματοδότηση δε σημαίνει οπωσδήποτε και κάθετη αναδιανομή εισοδημάτων, αν δε συνοδευτεί και με φορολογική μεταρρύθμιση. Και τέλος

- Αυτονόμηση της Κοινωνικής Ασφάλισης, από την υγεία και την πρόνοια, τόσο σε οργανωτικό όσο και σε κυβερνητικό επίπεδο. Η επισήμανση αυτή στηρίζεται στα αποκλίνοντα συμφέροντα των μηχανισμών διανομής των υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας και των οργά-

νων κάλυψης και χρηματοδότησης των κοινωνικών κινδύνων.

Οι παρεμβάσεις, που προανέφερα, είναι σημαντικές και επείγουσες. Και συνδέονται αποφασιστικά με τη στρατηγική ανασυγκρότησης του συστήματος. Ο τρόπος χρηματοδότησης αποτελεί σήμερα παράγοντα πληθωριστικών πιέσεων, επιδεινώνει το κλίμα ύφεσης και λειτουργεί στρεβλωτικά.

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

Η κοινωνική ασφάλιση αποτελεί πρόβλημα οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό, που δημιουργεί ρωγμές στον κοινωνικό μας ιστό και αποδυναμώνει κάθε προσπάθεια για μια σταθερή πορεία της εθνικής μας οικονομίας.

Η κρίση, που εμφανίζεται σήμερα με τα ελλείμματα και την κοινωνική αμφισβήτηση, οφείλεται στις συνολικές πολιτικές και κοινωνικές επιλογές των τελευταίων εκατό χρόνων και στον ιδιαίτερο ρόλο, που δόθηκε στην κοινωνική ασφάλιση, μέσα στο όλο οικονομικό εποικοδόμημα. Χρησιμοποιήθηκε η κοινωνική ασφάλιση ως ένας χρηματοδότης της οικονομίας. Κι εκείνη με τη σειρά της θα μπορούσε, ανταποδίδοντας τις «υπηρεσίες», να προάξει την κοινωνική προστασία. Αλλά αυτό δεν έγινε ποτέ!

Γι' αυτό, νομίζω ότι η στρατηγική, που θα μας οδηγήσει στον εκσυγχρονισμό, την ανασυγκρότηση και την παραπέρα επέκταση της κοινωνικής ασφάλισης, θα πρέπει να εξασφαλίζει τις παρακάτω προϋποθέσεις:

1. Σταθερή πολιτική βούληση.
2. Ευρεία διακομματική στήριξη.
3. Πλατιά κοινωνική συναίνεση με αντιλήψεις όχι συντεχνιακές, αλλά υπευθυνότητας και κοινωνικής

αλληλεγγύης, που οδηγούν σε μια δίκαιη και ανθρώπινη κοινωνία.

4. Διατήρηση των κοινωνικών δαπανών στο 25% του ΑΕΠ.

5. Νομοθετική κατοχύρωση της συμμετοχής του Κρατ. Προϋπολογισμού και των κοινωνικών πόρων, στις συνολικές κοινωνικές δαπάνες, στο 31%, που είναι σήμερα.

6. Καθορισμός νέων ορίων ηλικίας και προϋποθέσεων συνταξιοδότησης, για τους νέους εργαζόμενους, με στόχο την άρση των παρενεργειών, που δημιουργεί η γήρανση του πληθυσμού.

7. Δημιουργία νέου μοντέλου κοινωνικής προστασίας, που θα εξασφαλίζει ενιαία, καθολική, αποτελεσματική και κοινωνικά δίκαιη ασφαλιστική κάλυψη όλων των κοινωνικών κινδύνων και για όλους τους Έλληνες και Ελληνίδες. Και

8. Στήριξη της όλης προσπάθειας από ολόκληρο τον τύπο, του οποίου ο ρόλος στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης είναι καθοριστικός. Και δεν πρόκειται να κάνουμε ούτε ένα βήμα μπροστά αν ο τύπος δε συνειδητοποιήσει την ευθύνη, που έχει στην όλη αντιμετώπιση του προβλήματος και αν τα μαζικά μέσα ενημέρωσης δεν ενισχύσουν ενεργά κάθε παρέμβαση, που αποσκοπεί στην εξουδετέρωση της «ωρολογιακής βόμβας» η οποία απειλεί τη σταθερή πορεία της οικονομίας και υπονομεύει την ανάπτυξη της χώρας.

Το κρίσιμο όμως σημείο του προβλήματος είναι και παραμένει η αντίληψη των νεοφιλελευθέρων για το Κράτος-Πρόνοια. Και αν η κυβέρνηση της Ν. Δημοκρατίας «θα συνεχίσει να βλέπει την ανάπτυξη μονοδιάστατα

στην καταπίεση του χώρου εργασίας και όχι στην πολύ-πλευρη αξιοποίηση του ανθρώπινου κεφαλαίου».

Θέλω να πιστεύω ότι κάτω από την πίεση των αστείρευτων λαϊκών δυνάμεων, σύντομα θα έχουμε νέες πολιτικές εξελίξεις τις οποίες θα ακολουθήσουν νομοτελειακά και οι αντίστοιχες κοινωνικές. Και τότε θα σημάνει και η ώρα της κοινωνικής προστασίας του λαού μας.

Αυτή είναι η πρότασή μου και μ' αυτή πιστεύω ότι θα ξεπεράσουμε την κρίση, για να προχωρήσουμε:

Από την Κοινωνική Ασφάλιση στην κοινωνική ασφάλεια. Και από το Κράτος-Πρόνοια σε μια κοινωνία αλληλεγγύης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

«...Η εθνική αντιπροσωπεία βρίσκεται σε μια κρίσιμη επιλογή: Την επιλογή ανάμεσα σε μια στρατηγική ανασυγκρότησης και εκσυγχρονισμού του Κράτους Πρόνοιας ή στη διάλυση του συστήματος Κοινωνικής Προστασίας, που αποτελεί την πεμπτούσια του νεοφιλελευθερισμού της Ν.Δ.

Το δίλημμα είναι υπαρκτό και η διαχωριστική γραμμή σαφής. Το Κράτος - Πρόνοια αποτελεί μονόδρομο για μια σύγχρονη, δίκαιη και προοδευτική κοινωνία.

Η άλλη επιλογή, αποτελεί υποταγή της πολιτικής και της κοινωνίας στην οικονομία της αγοράς και καταστροφή των μηχανισμών κοινωνικής συνάινεσης».

(Από την ομιλία μου στη Βουλή στις 4.2.88, κατά τη συζήτηση του Ν. 1759/88).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αθανασοπούλου Διον., Συστήματα θεβαίωσης και είσπραξης των εισφορών, καθυστερήσεις, αναγκαστικά μέτρα, διαφυγή εσόδων, προβλήματα. Υπ. Κοιν. Ασφαλίσεων 1984.
2. Βακαλόπουλος Γ., Να ξεπεράσουμε το σύνδρομο του ΙΚΑ, Οικ. Ταχ. 9-12-82.
3. Βακαλόπουλος Γ., Απόψεις επί της εξελικτικής πορείας της Κοιν. Ασφαλ. προστασίας, ΕΔΚΑ 1966.
4. Βαλαθανίδης Α. - Σαραφόπουλος Ν., 1988 Εργασιακό περιβάλλον.
5. Βελονάκης Μ., 1988, Βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και Ανθυγιεινή Ασφαλιστική Πολιτική, ΥΚΑ.
6. Βερυβάκη Λ., Σκέψεις για μια πολιτική στη σημερινή Κοιν. Ασφάλιση, Υπ. Κοιν. Ασφαλίσεων 1984.
7. Βερυβάκη Λ., Ομιλία στη Βουλή για την Πολιτική της Κυβέρνησης στην Κοινωνική Ασφάλιση, Τ.Ε., σ. 4000, 4015.
8. BIT, 1986. Introduction a la Securite Sociale
9. Γεννηματάς Γ., Ομιλία στη Βουλή κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού του 1986, τ. Ε', σ. 2699, 2708.
10. Γεννηματάς Γ., Ομιλία του στη Βουλή κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού του 1987, τ. Γ' σ. 2434, 2473.
11. Γεννηματάς Γ., Ποιότητα ζωής και κοινωνική ανάπτυξη «ΤΑ ΝΕΑ» 4.9.90.
12. Γραβάρης Σπ., Το πρόβλημα της επικουρικής Ασφαλίσεως στην Ελλάδα, ΕΔΚΑ 1979.
13. Κακλαμανάκη Ρ., Κοινωνική Ασφάλιση: Βασικές έννοιες-συστήματα, ΥΚΑ 1984.
14. Κακλαμανάκη Ρ., Επιστολή της στον Οικονομικό Ταχυδρόμο, 16.1.86.

15. Κακλαμανάκη Ρ., Κοινωνική Ασφάλιση. Διαπιστώσεις, προοπτικές, ΥΚΑ 1984.
16. Κακλαμανάκη Ρ., Κοινωνική Ασφάλιση και συνδικαλιστικό κίνημα, Υπ.Κ.Α. 1984.
17. Κακλαμανάκη Ρ., Μεταβατική περίοδος με κοινωνικούς πόρους, «ΤΑ ΝΕΑ».
18. Καλαθρού Κ., Η επίλυση των ασφαλιστικών διαφορών, Υ.Κ.Α. 1984.
19. Καρακατσάνη Αλ., Η κοινωνική Ασφάλιση ως θεσμός, Υ.Κ.Α. 1984.
20. Κατσαδώρας Κ., Η κοινωνικο-ασφαλιστική προστασία στο Φιλελεύθερο κοινωνικό κράτος, Αθήνα 1979.
21. Κατσιρέλη Α., Διεθνής κοινωνική ασφάλεια ή κράτος ευημερίας σε παγκόσμια κλίμακα, Αθήνα 1982.
22. Κατσιρέλη Α., Οι οικονομικές δυσχέρειες του ΙΚΑ. Επιθ/ση Δικαίου. Κοιν. Ασφαλίσεις, 1987.
23. Κατσιρέλη Α., Διεθνής κοινωνική ασφάλεια δι' ανακατανομής μέρους του εθνικού εισοδήματος, Αθήνα 1961.
24. ΚΕΠΕ, 1976, Κοινωνική Ασφάλιση.
25. ΚΕΠΕ, 1987, Ασφάλεια των εργαζομένων στην βιομηχανία.
26. ΚΕΠΕ, 1988, Κοινωνική Ασφάλιση.
27. ΚΕΠΕ, 1990, Κοινωνική Ασφάλιση.
28. ΚΕΣΥ, 1987, Η ένταξη του ΙΚΑ στο ΕΣΥ.
29. Κοινωνικός Προϋπολογισμός 1990.
30. Κορδάτος Γ., 1956. Ιστορία του Ελληνικού εργατικού κινήματος.
31. Κορδάτος Γ., Ιστορία του αγροτικού κινήματος.
32. Κρεμαλής Κ., 1983, Δίκαιο Κοιν. Ασφαλίσεων.
33. Κρεμαλή Κ., Η οργανωτική υποδομή της Κοινωνικής Ασφάλισης και παροχές, Υ.Κ.Α. 1984.
34. Κρεμαλή Κ., Βάση υπολογισμού των διεθνών ελαχίστων ορίων, Κοιν. Ασφάλειας. Υ.Κ.Α. 1984.
35. Κυριόπουλος Γ., 1983, Η πολιτική Οικονομία της Υγείας, Ο.Τ. 23.5.83.
36. Κυριόπουλος Γ., 1985, Υγεία-Κοινωνία-Πολιτική-Ιατρική

Περίθαλψη: Κρίση και εναλλακτική στρατηγική.

37. Κυριόπουλος Γ., Ο υγειονομικός τομέας στη δεκαετία του 80: Κέρδη και ζημιές. Επιθεώρηση Υγείας, τομ. Ι, τεύχ. 7, 1990.

38. Κυριόπουλος Γ., Ο υγειονομικός τομέας στην Ελλάδα: Από την υπανάπτυξη στην κρίση – Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Κοιν. Ασφάλισης, Αθήνα 1990.

39. Κυριόπουλος Γ., Η υγειονομική κρίση στην Ελλάδα – Οικονομία και Κοινωνία, τεύχ. 10, 1980.

40. Κυριόπουλος Γ., Πολιτική και Υγεία. Αντιθέσεις, 1982.

41. Λακόπουλου Γ., Οι «7 πληγές» των ταμείων... ΤΟ ΒΗΜΑ 29.7.90.

42. Λεονταρίτη Α., Ασφάλιση Υγείας. Ιατροφαρμακευτική και Νοσική Περίθαλψη – Επιδόματα – Ασφάλιση ανεργίας – Στράτευσης. Οικογενειακά επιδόματα. Προοπτικές για τα θέματα υγείας, Υ.Κ.Α., 1989.

43. Λιαρόπουλος Λ., Τομέας Υγείας: Μηχανή οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, Αθήνα, 1983.

44. Μακρή Γ., Αι σύγχρονοι αντιλήψεις επί της εκτιμήσεως της αναπηρίας ησφαλισμένων παθόντων εξ ατυχήματος ή νόσου, Υ.Κ.Α., 1984.

45. Μακρυγιώργου Σπ., Οικονομική θεμελίωση της Κοιν. Ασφάλισης, Διανεμητικό σύστημα κάλυψης των δαπανών. Σύστημα κεφαλαιοποίησης. Ασφαλιστικό ισοζύγιο. Αποθεματικά. Αξιοποίηση αποθεματικών. Προβλήματα, Υ.Κ.Α., 1984.

46. Μαρίνου Γ., Η κακοδαιμονία του ΙΚΑ. Οικ. Ταχ. 26.8.82.

47. Μαρίνου Γ., Το οικονομικό αδιέξοδο του ΙΚΑ, Οικ. Ταχ. 16.1.86.

48. Μαρίνου Γ., Το ΙΚΑ θα εξυγιανθεί μόνο αν το κράτος πληρώσει όσα του οφείλει, Οικ. Ταχ., 23.1.86.

49. Μαρίνου Γ., Το ιστορικό ενός ανόσιου εγκλήματος, Οικον. Ταχ., 16.8.90.

50. Μαρίνου Γ., Μα έτσι θ' ακριβύνουν τα φάρμακα!, Οικ. Ταχ., 7.4.83.

51. Μαρίνου Γ., Δεν είναι μόνο θέμα χρημάτων το υγειονομικό μας πρόβλημα, Οικ. Ταχ., 26.5.83.

52. Μαρίνου Γ., Η λύση του ασφαλιστικού είναι μονόδρομος, Οικον. Ταχ., 23.8.90.
53. Μαρίνου Γ., Ο τουλάχιστον περίεργος τρόπος υπεράσπισης μιας πολιτικής, που υπονόμωσε την Κοιν. Ασφάλιση, Οικ. Ταχ., 25.10.90.
54. Μαρίνου Γ., Το ΙΚΑ συνεχίζει και το 1986 τον ολέθριο δανεισμό αλλά η κυβέρνηση αντιλαμβάνεται πια το αδιέξοδο, Οικ. Ταχ., 16.2.86.
55. Μαρίνου Γ., Και νέα επιστολή του κ. Γρηγ. Σολωμού για το πρόβλημα της Κοιν. Ασφάλισης (και νέα απάντηση του κ. Γ. Μαρίνου), Οικ. Ταχ. 21.2.91.
56. Μεταλληνού Α., Ασφαλιζόμενα πρόσωπα, Υπ.Κ.Α., 1984.
57. Μητρόπουλου Αλ., Συνδικάτα ώρα μηδέν, «ΤΑ ΝΕΑ», 2.8.90.
58. Μητρόπουλου Αλ., Η κοινωνική Ασφάλιση και οι σύγχρονοι εργατικοί θεσμοί, Υπ.Κ.Α., 1984.
59. Μπαμπανάκη Σ., Η εξέλιξη των Κοιν. Ασφαλίσεων και η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα (1835-1983).
60. Μπεντενιώτη Μ., Κοινωνική Ασφάλιση: Η ανάπτυξη και η υποβάθμιση του Θεσμού. ΥΠ.Κ.Α., 1984.
61. Ομάδα εργασίας, Υπ. Υγείας Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων υπό την Φ. Ζερβού. Η κρίση της Κοιν. Ασφάλισης, 1987.
62. Παπαγιαννάκη Μ., Κοινωνική Ασφάλιση ή ασφάλεια; ΤΟ ΒΗΜΑ, 29.7.90.
63. Παπανδρόπουλος Α., Η απελευθέρωση της Κοινωνικής Ασφάλισης αντίδοτο στην κρίση. Οικ. Ταχ., 14.3.85.
64. Πεπελάση Αδ., Τις πράγματι πταίει; «ΤΟ ΒΗΜΑ», 29.7.90.
65. Πέτρουλα Π., Χρηματοδότηση της Κοινων. Ασφάλισης, Υ.Κ.Α., 1984.
66. Πέτρουλα Π. – Ρομπόλη Σ. – Πατσιλινάκου Γ., Η οικονομική υποδομή της Κοιν. Ασφάλισης, Υ.Κ.Α., 1984.
67. Πιπιλή Λ., Διαβλητό το σύστημα συντάξεων αναπηρίας, «ΤΟ ΒΗΜΑ», 22.7.90.
68. Πιπιλή Λ., Το νέο ασφαλιστικό σύστημα που προτείνει η κυβέρνηση, «ΤΟ ΒΗΜΑ» 29.7.90.

69. Προβόπουλος Γ., 1987 Κοινωνική Ασφάλιση. ΙΟΒΕ Εκδοτικές μελέτες, Αθήνα.
70. Προβόπουλος Γ., Το πρόβλημα του ΙΚΑ. Εκδόσεις ΙΟΒΕ, Αθήνα 1985.
71. Richard Draperie, Η κρίση του κράτους-πρόνοια, Επιθ. Δικ. Κοιν. Ασφάλισης, Μάρτης '84.
72. Ρομπόλης Σ., 1989. Η κινητοποίηση αποταμιεύσεων και η Κοιν. Προστασία.
73. Ρομπόλης Σ., Η κοινωνική ασφάλιση στο στόχαστρο, «ΤΑ ΝΕΑ» 30.7.90.
74. Ρουπακιώτης Χρ., Προβλήματα ασφαλίσεως επιστημόνων, επαγγελματιών, τεχνικών και αγροτών, Υ.Κ.Α., 1984.
75. Σαραφόπουλος Ν., Προστασία, ασφάλεια και υγιεινή στην εργασία, Αθήνα, 1986.
76. Σηφίτη Κ., Θέσεις για την πολιτική στρατηγική του ΠΑΣΟΚ, «ΤΑ ΝΕΑ», 16.9.90.
77. Σισούρας Α., Επιστολή του στον Οικ. Ταχ., 9.12.82.
78. Σισούρας Α., Κοινωνική πολιτική. «ΤΟ ΒΗΜΑ» 5.2.85.
79. Σισούρας Α., Τομές και οριοθετήσεις στην κοινωνική πολιτική, «ΤΟ ΒΗΜΑ», 21.3.85.
80. Σκουτέλης Γ., 1990. Κοινωνικές Ασφαλίσεις: Ανάπτυξη και κρίση.
81. Σκουτέλης Γ., Κοινωνική Ασφάλιση το έτος 2000. Η μεταρρύθμιση θεραπεία της κρίσης της, «ΤΑ ΝΕΑ», 20 και 21.6.90.
82. Σκουτέλης Γ., Καιρός για ένα νέο Κοινωνικό Συμβόλαιο, «Κέρδος», 27.9.90.
83. Σκουτέλης Γ. και Κυριόπουλος Γ., Η πορεία του Ελληνικού συστήματος Κοινωνικής προστασίας κατά τις προηγούμενες δεκαετίες. Υπό δημοσίευση στο Journal de l' Economie Medical.
84. Σκουτέλης Γ., Κράτος Πρόνοιας: Ένας ακόμη ελληνικός μύθος. Υπό δημοσίευση.
85. Σολωμός Γρ., Εισήγηση στη Βουλή επί του Ν.Σ.:
 α) «Εθνικό Σύστημα Υγείας» – Τομ. 1, σελ. 1337.
 β) «Υγιεινή και Ασφάλεια εργαζομένων» – Τομ. Β', σ. 1313,

Ομιλία στη Βουλή για:

- γ) Τα ελλείμματα του ΙΚΑ. Τ. Α', σ. 713 και 714.
 - δ) Τα χρέη των ΠΑΕ προς το ΙΚΑ. Τ. Β', σ. 1287.
 - ε) Τα χρέη των θωσίσμων επιχειρήσεων στο ΙΚΑ. Τ. Β', σ. 1291.
 - στ) Τις περικοπές των δαπανών του ΙΚΑ, τ. Β', σ. 1650.
 - ζ) Την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη του ΤΑΕ, τη βελτίωση της περίθαλψης του ΤΕΒΕ, εφαρμογή της 35ετίας κ.λπ., τ. Γ', σ. 2702.
 - η) Τη συνταξιοδότηση των γιατρών του ΕΣΥ, τ. Δ', σ. 3308.
 - θ) Τις συντάξεις και την εξυγίανση του ΤΕΒΕ, τ. Δ', σ. 3741.
 - ι) Τη συνταξιοδότηση στις υπόγειες εργασίες και στα μεταλλεία αμιάντου, τ. Δ', σ. 3743.
 - ια) Τη βελτίωση του αγροτικού εισοδήματος, αποζημίωση κτηνοτρόφων και επέκταση της ασφαλιστικής κάλυψης της γεωργικής παραγωγής, τ. ΣΤ', σ. 5056.
 - ιβ) Τις αγροτικές συντάξεις, τ. Ζ', σ. 5485-5490.
 - ιγ) Την επέκταση της ασφάλισης της γεωργικής παραγωγής στους κινδύνους καθώς και την ασφάλιση του φυτικού και ζωικού κεφαλαίου, τ. Η', σ. 6452-6454.
 - ιδ) Προβλήματα λιμενεργατών (μείωση του ορίου ηλικίας συν/σης), τ. Η', σ. 7159, 7160, 7161.
 - ιε) Ομιλία στη Βουλή επί του Ν/Σ «Ασφαλιστική κάλυψη ανασφαλιστών ομάδων» κ.λπ. στις 4.2.88.
86. Σολωμός Γρ., Θα γίνει το μεγάλο άλμα στις Κοινωνικές Ασφαλίσεις; «ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ» 9.1.90.
87. Σολωμός Γρ., Διάλογος; ΝΑΙ, αλλά με προϋποθέσεις, «ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ» 28.7.90.
88. Σολωμός Γρ., Κοινωνική ασφάλεια ή ανασφάλεια; «ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ» 6.8.90
89. Σολωμός Γρ., Αναδιοργάνωση της Ασφάλισης, «ΤΑ ΝΕΑ» 27.8.90.
90. Σολωμός Γρ., Τα ταμεία και τα ελλείμματα, «ΤΑ ΝΕΑ» 13.9.90.
91. Σολωμός Γρ., Επιστολή προς κ. Γ. Μαρίνο «ΑΥΡΙΑΝΗ», 30.9.90.

92. Σολωμός Γρ., Α' Επιστολή προς κ. Γ. Μαρίνο, Οικ. Ταχ. 25.10.90.
93. Σολωμός Γρ., Β' επιστολή – απάντηση προς κ. Γ. Μαρίνο, Οικον. Ταχ. 21.2.91.
94. Σολωμός Γρ., Για μια ουσιαστική προσέγγιση του ασφαλιστικού μας προβλήματος, Οικον. Ταχ., 28.3.91.
95. Σταυροπούλου Γ., Οι γενικές αρχές του δικαίου της Κοιν. Ασφάλισης κατά την Νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Απόπειρα προσέγγισης, Υ.Κ.Α., 1984.
96. Στεργίου Δ., Η ληστεία της περιουσίας των Ταμείων, «ΤΑ ΝΕΑ» 21.9.90.
97. Τραυλού-Τζανετάτου Δ., Ασφάλιση ανεργίας και απεργία, Υ.Κ.Α., 1984.
98. Τσόπελας Σ., Εξέλιξη δαπανών και βασικών μεγεθών στον τομέα της υγείας, 1987.
99. Χατζηβασιλείου Ο., Επιστολές του στον Οικ. Ταχ., 26.8.82 και 4.10.90.
100. Χούτας Θ., Πώς έφθασε και πώς θα βγει το ΙΚΑ από το οικονομικό αδιέξοδο. Οικ. Ταχ., 10.7.86.

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

*Ποσοστιαία συμμετοχή των κοινωνικών πόρων
στα έσοδα των ταμείων επικουρικής ασφάλισης*

Φορείς επικουρικής ασφάλισης	Κοινωνικοί πόροι	
	Συν. εσόδων	%
Ταμ. Επικ. Ασφ. Εκπρ. Εργατ. Επαγγ. Οργανώσεων	95	
Ταμ. Προν. και Επικ. Ασφ. Προσ. Ιπποδρομιών (κλ. συντ.)	51	
Ταμ. Επικ. Ασφ. Μισθ. Βιομ. Καπνού	32	
Ταμ. Επικ. Ασφ. Πρ. Οινοποιίας – Ζυθοποιίας	0,1	
Ταμ. Επικ. Ασφ. Πρ. Ετ. Τσιμέντων (κλ. συντ.)	45	
Ταμ. Επικ. Ασφ. προσ. Εταιρ. Υδάτων	16	
Ταμ. Επικ. Ασφ. Υπαλ. Φαρμακευτικών Εργασιών (κλ. συντ.)	50	
Ταμ. Επικ. Ασφ. Χημικών	28	
Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α.	46	
Ταμ. Ασφ. Δημ. και Κοιν. Υπαλλήλων	10	
Ταμ. Επικ. Ασφ. Προσ. Ραδιοφωνίας & Τουρισμού (κλ. συντ.)	50	
Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπουργείου Εμπορίου	33	
Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Αστυν. Πόλεων	9	
Επικουρικό Ταμείο Χωροφυλακής	9	
Λοιποί φορείς Επικ. Ασφ.	0	

Πηγή: Κοινωνικός Προϋπολογισμός 1990.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
Κοινωνικοί πόροι και ειδικές εισφορές
Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (προϋπ/σμός 1990)

α/α	Ασφαλιστικός Φορέας	Ποσοστό % στις εισφ.	Ετήσια αναλογία κατά ασφαλισμένο
1.	ΙΚΑ	41,94%	111.162 δραχ.
2.	ΤΣΑ (αυτοκινητιστών) κλ. Σύνταξης	6,97%	13.472 δραχ.
3.	ΤΑΤ-Κλ. Σύνταξης	19,57%	36.863 δραχ.
4.	ΗΣΑΠ	0,056%	959 δραχ.
5.	Ταμ. Σύνταξης προσ. Εθνικής Τράπεζας	84,71%	364.539 δραχ.
6.	Ταμ. Πρ. και Επικ. Ασφ. Προσ. Ιπποδρομιών	113,85%	95.092 δραχ.
7.	Ταμ. Συντ. και Πρ. Προσ. Αγροτικής Τράπεζας	34,64%	238.301 δραχ.
8.	ΤΕΒΕ (Κλ. Σύνταξης)	69,52%	65.769 δραχ.
9.	ΤΑΕ (εμπόρων) Κλ. Σύνταξης	34,68%	33.288 δραχ.
10.	Ταμείο σύνταξης Νομικών	271,14%	294.457 δραχ.
11.	ΤΣΑΥ (Κλ. Σύνταξης)	74,84%	120.202 δραχ.
12.	ΤΣΜΕΔΕ (Κλ. Σύνταξης)	11,96%	6.949 δραχ.
13.	Ταμ. Συν/ξεων Προσ. Εφημ. Αθηνών-Θεσ/νίκης	91,07%	192.308 δραχ.
14.	Ταμ. Ασφ. Ιδιοκτ. Συντακτών και Υπαλ. Τύπου Κλάδος Σύνταξης	212,53%	255.118 δραχ.
15.	Ταμ. Συντ. Εφημεριδοπωλών Αθηνών (Σύνταξης)	6,10%	38.700 δραχ.
	Πρόνοιας	44,17%	30.960 δραχ.
	Δώρου	—	255.814 δραχ.
16.	Ταμ. Συντ. Εφημεριδοπωλών Θεσ/νίκης	3,80%	39.434 δραχ.
17.	Ταμ. Ασφαλ. Τεχν. Τύπου Αθηνών (Σύνταξης)	70,81%	745.572 δραχ.
	Ασθενείας	23,98%	19.331 δραχ.
	Επικουρ.	265,49%	177.106 δραχ.
	Ανεργ.	21,73%	2.851 δραχ.
18.	Ταμ. Συντ. και Επικ. Ασφάλισης Προσ. Γ.Σ.Ο.	2,07%	9.549 δραχ.
19.	ΟΓΑ	521,165%	121.910 δραχ.
20.	Ταμ. Ασφάλισης Κληρικών Ελλάδος	2,19%	9.820 δραχ.
21.	Ταμ. Ασφ. Εκπρ. και Υπαλ. Εργ. Επαγγ. Οργαν. (Κλ. Σύνταξης)	2774,9%	1.080.619 δραχ.
	(Κλ. Πρόνοιας)	2.464,4%	49.267 δραχ.
22.	Ταμ. Ασφ. Προσ. Ετ. Ταμέντου (Σύνταξης)	300,5%	209.194 δραχ.
23.	Ταμ. Επικ. Προσ. ΕΤ-2 (Κλ. Πρόνοιας)		162.162 δραχ.
24.	Ταμ. Επικ. Ασφ. Προσ. ΕΥΔΑΠ	17,44%	30.795 δραχ.
25.	Ταμ. Επικ. Ασφ. Χημικών	0,95%	935 δραχ.
26.	Ταμ. Επικ. Ασφ. Υπαλ. Φαρμ. εργατών (σύνταξης)	209,2%	109.932 δραχ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 (συνέχεια)

a/a	Ασφαλιστικός Φορέας	Ποσοστό % στις εισφ.	Ετήσια αναλογία κατά ασφαλισμένο
27.	Ταμ. Ασφ. Δημ. και Κοιν. Υπαλλήλων	8,45%	18.077 δραχ.
28.	Ενιαίος δημοσ/κός Οργ. Επικ. Ασφ. & Περ/ψης	1040%	640.455 δραχ.
29.	Ειδ. Λογ. Φυματικού Προσ. ΤΤΤ	100%	
30.	Επικ. Ταμ. Χωρ/κής	4,19%	2.518 δραχ.
31.	Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Αστυν. Πόλεων	2,53%	800 δραχ.
32.	Ταμ. Πρ. Υπαλ. ΟΛΠ (Κλ. Πρόνοιας)	39,27%	53.030 δραχ.
	Κλ. Αρωγής	175,60%	333.333 δραχ.
33.	Ταμ. πρόνοιας Προσ. ΟΣΕ	5,67%	8.750 δραχ.
34.	Ταμ. Προν. Δικηγόρων Αθηνών	35,54%	20.559 δραχ.
35.	Ταμ. Προν. Δικηγόρων Πειραιώς	21,98%	18.610 δραχ.
36.	Ταμ. Προν. Δικηγόρων Θεσ/κης	7,10%	3.518 δραχ.
37.	Ταμ. Προν. Δημ. Υπαλλήλων	1,47%	1.000 δραχ.
38.	Ταμ. Αρωγής ΑΕ/κών χωρ/κής	2,91%	—
39.	Ταμ. Αρωγής Οπλιτών Χωρ/κής	4,35%	5.182 δραχ.
40.	Ταμ. Επικ. Ασφ. Υπαλ. Αστ. Πόλεων	61,07%	21.680 δραχ.
41.	Ταμ. Επικ. Ασφαλ. Προσ. Ραδιοφων. & Τουρισμού	103,43%	66.243 δραχ.
42.	Ταμ. Πρ. Προσ. Λιμεν. Θεσ/κης (Κλ. Προν.)	30,26%	72.917 δραχ.
	Κλ. Αρωγής	39,32%	75.579 δραχ.
43.	Ταμ. Αλληλ. Προσ. Εθν. Τυπογραφ.	935,29%	138.743 δραχ.
44.	Ειδ. Λογ. Επικ. μελών Ταμ. Υγ. Πρ. Αγροτ. Τραπ.	49,44%	183.592 δραχ.
45.	Ταμ. Επικ. Ασφαλ. Προσ. Εμπορικής Τραπ.	79,80%	270.914 δραχ.
46.	Ταμ. Ασφ. Προσ. Θερ/ρίου "ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ"	439,62%	1.023.050 δραχ.
47.	Ταμ. Αρ. και Υγ. Υπαλ. Υπ. Εμπορίου	99,88%	85.823 δραχ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3
Δαπάνες Κοινωνικής Προστασίας σε % του Α.Ε.Π.
στις χώρες της ΕΟΚ

ΧΩΡΑ	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	28,1	30,4	31,4	33,3	34,0			36,6
ΒΕΛΓΙΟ	24,2	28,1	30,0	31,4	31,9			31,2
ΔΑΝΙΑ	25,8	28,7	30,1	30,3	30,2			29,8
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	29,8	28,5	29,4	29,4	28,9			27,4
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	22,3	25,9	27,8	28,9	29,3			28,0
ΓΑΛΛΙΑ	22,9	25,9	27,4	28,5	28,8			31,0
ΙΤΑΛΙΑ	22,6	22,8	25,3	25,8	27,3			26,3
ΑΓΓΛΙΑ	19,4	21,4	23,4	23,0	23,7			27,8
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	19,7	21,0	21,9	23,8	24,6			25,4
ΕΛΛΑΔΑ	11,97	15,14	16,41	19,70	21,37			23,95
								ΕΥΡ.10
ΕΥΡ. -9	24,7	25,8	27,2	27,6	28,0			28,8

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Δαπάνες κοινωνικής προστασίας – 1986 (δισεκ. εθν. νόμισμα)

	Β	ΔΑΝ.	ΓΕΡ.	ΓΑΛΛ.	ΕΛΛ.	ΙΡΛ.	ΙΤΑΛ. (1000 δισεκ.)	ΛΟΥΞ.	Κ.Χ.	ΗΝ.Β.	ΕΟΚ (ΕCΥ)
I. Τρέχουσες συναλλαγές (ii)	1559,0	190,4	532,1	1551,2	1110,0	4,632	196,7	58,7	150,8	87,0	899,9
A. Παροχές κοινωνικής προστασίας	1487,0	185,6	513,6	1478,1	1055,0	4,425	184,3	56,7	144,4	83,6	848,1
1. Υγεία :	477,0	57,9	202,4	488,3	140,0	1,473	75,8	24,7	60,7	25,0	303,8
11. Ασθένεια	311,6	42,2	144,1	363,0	70,0	1,145	36,8	13,4	36,8	16,7	201,4
12. Αναπηρία, ανικανότητα	130,6	14,8	42,4	81,7	45,0	0,304	33,7	8,7	23,9	7,6	83,4
13. Επαγγελματικά ατυχήματα και ασθένειες	35,4	1,0	15,9	43,6	25,0	0,024	5,3	2,6		0,8	20,2
2. Συνταξί γήρατος	393,8	65,6	149,2	516,4	750,0	1,128	68,5	15,4	40,5	33,0	290,5
3. Επίδ. επιζώντων	174,7	0,6	71,8	105,5	35,0	0,325	21,2	9,2	4,9	1,5	72,0
4. Μητρότητα/Οικογένεια	146,7	18,2	34,6	154,3	21,0	0,577	12,4	4,8	13,0	9,8	75,2
41. Μητρότητα	7,9	2,2	4,8	24,1	6,0	0,110	1,2	1,0	0,4	1,2	9,4
42. Οικογένεια	138,8	15,8	29,8	130,2	15,0	0,467	11,2	3,8	12,6	8,6	65,9
5. Απασχόληση :	280,5	31,9	48,0	150,9	30,0	0,632	6,1	2,3	23,6	9,4	84,6
51. Τοποθέτηση, επαγγελματικός προσανατολισμός επανεγκατάσταση	49,1	1,3	11,3	7,9			0,1	0,0		1,6	10,4
52. Ανεργία	231,4	30,6	36,7	143,0	30,0	0,632	6,0	2,3	23,6	7,8	74,3
6. Στέγαση		4,4	4,1	36,9	10,0	0,221	0,1	0,0	1,1	3,6	14,8
7. Διάφορα	13,7	6,9	3,5	2,1	69,0	0,069	0,2	0,2	0,5	1,2	6,3
B. Διοικητικά έξοδα	66,2	4,9	13,9	59,3	40,0	0,202	7,7	2,0	6,0	3,2	30,6
Γ. Άλλες τρέχουσες δαπάνες	5,8		4,6	13,8	15,0	0,005	4,7	0,0	0,4	0,2	8,2
II. Συναλλαγές για κεφαλαιουχικό εξοπλισμό		n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	0,068	2,6	n.a.	n.a.	n.a.	
III. Δαπάνες κοινωνικής προστασίας						4,700	199,4				

(i) εκτός των φορολογικών ελαφρύνσεων

(ii) εκτός των τρεχουσών μεταφορών μεταξύ υπηρεσιών

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Διάθρωση Εσόδων Κοινωνικής Ποστασίας (σε%)
στις διάφορες χώρες της ΕΟΚ

ΧΩΡΑ	ΕΙΣΦΟΡΕΣ		ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΓΕΝΙΚΗ ΚΡΑΤΙ- ΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ (ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ)	ΛΟΙΠΑ ΤΡΕΧΟΝΤΑ ΕΣΟΔΑ
	ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ	ΚΑΛΥΠΤΟΜΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΑ (Ασφαλισμένοι)		
		1975		
ΕΛΛΑΔΑ	36,61	36,0	23,52	4,07
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	38,6	27,8	29,4	4,6
ΓΑΛΛΙΑ	58,2	19,2	19,4	3,2
ΙΤΑΛΙΑ	72,9	10,5	13,4	3,2
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	40,0	33,8	17,0	9,2
ΒΕΛΓΙΟ	46,8	19,7	30,0	3,5
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	37,1	24,2	31,1	7,6
ΑΓΓΛΙΑ	37,9	16,6	39,7	5,8
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	22,9	12,9	63,6	0,6
ΔΑΝΙΑ	11,0	1,6	84,4	3,0
ΕΥΡ-10	46,5	21,5	27,5	4,5
		1980		
ΕΛΛΑΔΑ	36,95	38,72	19,97	4,36
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	41,5	28,3	26,7	3,5
ΓΑΛΛΙΑ	55,7	23,7	17,5	3,1
ΙΤΑΛΙΑ	58,7	13,8	25,0	2,5
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	36,0	31,5	20,8	11,7
ΒΕΛΓΙΟ	44,3	17,9	34,2	3,6
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	35,3	23,2	31,6	9,9
ΑΓΓΛΙΑ	33,4	14,6	43,2	8,8
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	24,8	11,3	62,9	1,0
ΔΑΝΙΑ	10,2	2,1	83,2	4,5
ΕΥΡ-10	44,3	22,0	28,8	4,9
		1983		
ΕΛΛΑΔΑ	34,08	36,5	25,09	4,33
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	40,2	29,6	26,8	3,4
ΓΑΛΛΙΑ	52,8	23,6	20,5	3,1
ΙΤΑΛΙΑ	53,3	13,9	30,6	2,2
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	31,1	36,8	18,6	13,5
ΒΕΛΓΙΟ	39,2	16,8	39,8	4,2
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	33,1	25,6	32,8	8,5
ΑΓΓΛΙΑ	31,8	15,9	43,4	8,9
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	23,0	12,5	63,3	1,2
ΔΑΝΙΑ	10,0	3,7	81,5	4,8
ΕΥΡ-10	41,8	22,5	30,6	5,1
		1989		
ΕΛΛΑΔΑ	32,36	29,52	31,81	6,04

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

1986 – Έσοδα Κοιν. Προστασίας: % Κατανομή

	ΕΟΚ	ΒΕΛ.	ΔΑΝ.	ΓΕΡΜ.	ΓΑΛΛ.	ΕΛΛ.	ΙΡΛ.	ΙΤ.	ΛΟΥΞ.	ΟΜΛ.	ΑΓΓΛ.
Κοινωνικές εισφορές	64,5	58,7	13,9	73,7	67,9	45,2	33,7	74,2	60,2	64,6	46,7
Χρηματοδότηση από το Κράτος	30,9	38,9	79,9	23,2	29,1	51,3	65,6	23,4	32,8	21,5	44,8
Άλλα έσοδα	4,6	2,4	6,2	3,1	3,0	3,5	0,7	2,4	7,0	13,9	8,5

ΠΙΝΑΚΑΣ 6 (συνέχεια)
1986 – Φύση Κοινωνικών Εισφορών: %

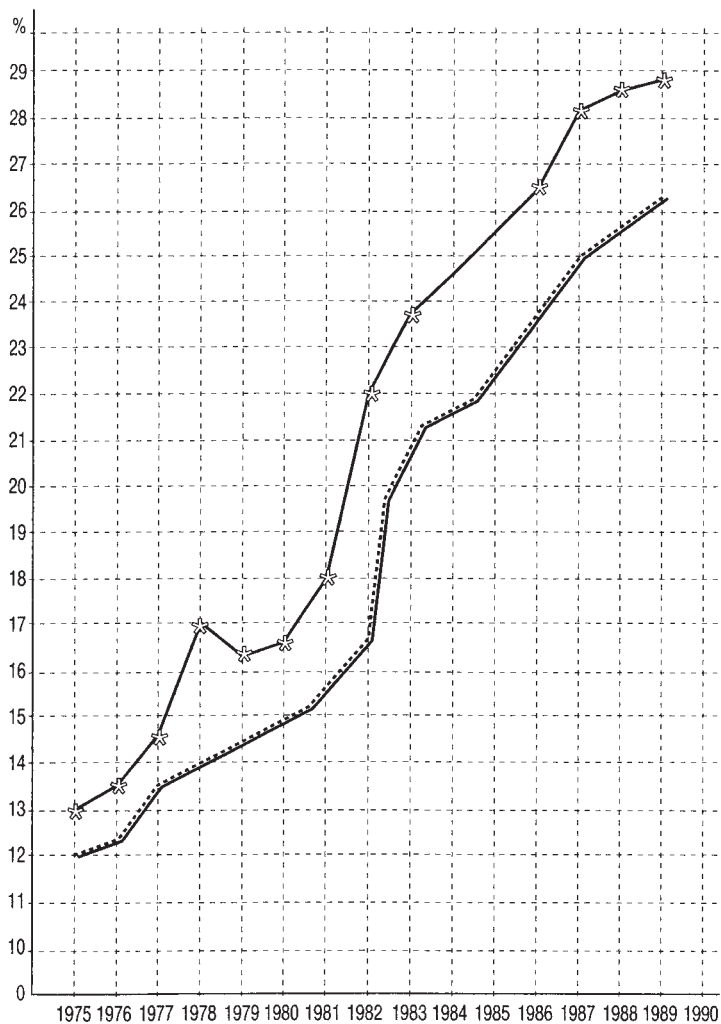
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ	ΕΟΚ	ΒΕΛ.	ΔΑΝ.	ΓΕΡΜ.	ΓΑΛΛ.	ΕΛΛ.	ΙΡΛ.	ΙΤ.	ΛΟΥΞ.	ΟΛΛ.	ΑΓΓΛ.
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Εργοδότες	65,7	67,6	74,2	57,9	70,0	49,0	65,3	78,4	57,3	45,8	65,0
καθαυτό	48,5	48,8	35,0	36,5	57,6	—	42,1	56,2	42,9	40,7	49,5
καταλογιζόμενες	17,2	18,8	39,2	21,4	12,4	—	23,2	22,2	14,4	5,1	15,5
Ασφαλισμένοι	34,3	32,4	25,8	42,1	30,0	51,0	34,7	21,6	42,7	54,2	35,0
μισθωτοί	26,3	25,1	25,6	31,5	23,3	—	—	13,6	37,2	40,8	32,8
αυτοαπασχολούμενοι	4,6	6,3	0,2	1,5	6,7	—	—	8,0	5,0	4,6	1,5
συνταξιούχοι και λοιποί	3,4	1,0	—	9,1	(*)	—	—	—	0,5	8,8	0,7

* Περιλαμβάνονται στους αυτοαπασχολούμενους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Διαχρονική Εξέλιξη του Ποσοστού Δαπανών (%)
Κοινωνικής Προστασίας

————— προς το καθαρό εθνικό εισόδημα
..... προς το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα

ΠΙΝΑΚΑΣ 8
1.2. Συνοχέτιση δαπανών κοινωνικής προστασίας προς δαπάνες τακτικού κρατικού προϋπολογισμού, ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος, ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, καθαρού εθνικού εισοδήματος 1970-1989 (σε εκατομμύρια δραχμές).

Έτος	Δαπάνες κοινωνικής προστασίας	Δαπάνες Τακτ. Κρατικού Προϋπολογισμού	Ποσοστό % δαπανών Κ.Π. προς δαπάνες Τακτ. Κρατικού Προϋπολογισμού	Ακαθάριστο εθνικό εισόδημα σε τρέχουσες τιμές	Ποσοστό % δαπανών Κ.Π. προς ακαθάριστο εθνικό εισόδημα	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τρέχουσες τιμές	Ποσοστό % δαπανών Κ.Π. προς ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	Καθαρό εθνικό εισόδημα σε τρέχουσες τιμές	Ποσοστό % δαπανών Κ.Π. προς καθαρό εθνικό εισόδημα
1970	34.500	53.800	64,12	263.503	13,09	258.000	13,37	246.643	13,98
1971	37.902	58.900	64,34	295.299	12,83	287.422	13,18	275.664	13,74
1972	41.916	65.784	63,71	339.554	12,34	329.977	12,70	315.816	13,27
1973	47.494	87.032	54,57	441.301	10,76	428.216	11,09	410.735	11,56
1974	59.556	104.700	56,88	525.196	11,34	507.328	11,73	485.912	12,25
1975	73.311	137.220	53,42	612.388	11,97	593.181	12,35	564.931	12,97
1976	93.865	171.316	54,79	753.677	12,45	728.735	12,88	694.477	13,51
1977	118.960	202.500	58,74	874.907	13,59	844.628	14,08	802.477	14,82
1978	163.755	250.100	65,47	1.049.150	15,60	1.016.709	16,10	995.680	17,06
1979	190.695	315.000	60,53	1.288.648	14,79	1.245.187	15,31	1.176.297	16,20
1980	239.224	371.606	64,37	1.580.343	15,14	1.523.724	15,69	1.438.261	16,83
1981	314.870	511.600	60,29	1.918.975	16,41	1.859.971	16,93	1.743.477	18,06
1982	466.527	677.400	68,87	2.368.475	19,70	2.310.688	20,19	2.153.076	21,67
1983	590.694	925.000	63,86	2.763.652	21,37	2.733.244	21,61	2.491.054	23,71
1984	736.180	1.098.000	67,04	3.364.463	21,88	3.362.588	21,89	3.035.082	24,26

ΠΙΝΑΚΑΣ 8 (συνέχεια)

Έτος	Δαπάνες κοινωνικής προστασίας	Δαπάνες Τακτ. Κρατικού Προϋπολογισμού	Ποσοστό % δαπάνων Κ.Π. προς δαπάνες Τακτ. Κρατικού Προϋπολογισμού	Ακαθάριστο εθνικό εισόδημα σε τιμές Ποσοστό % δα- πάνων Κ.Π. προς ακαθάριστο εθνι- κό εισόδημα	Ακαθάριστο εγ- χώριο προϊόν σε τιμές Ποσοστό % δα- πάνων Κ.Π. προς ακαθάριστο εγ- χώριο προϊόν	Καθαρό εθνικό εισόδημα σε τιμές Ποσοστό % δα- πάνων Κ.Π. προς καθαρό εθνικό			
1985	934.775	1.459.740	64,04	4.103.068	22,78	4.136.852	22,60	3.700.023	25,26
1986	1.146.648	1.835.000	62,49	4.787.798	23,95	4.855.644	23,61	4.282.660	26,77
1987	1.346.535	2.301.162	58,52	5.370.444	25,07	5.433.776	24,78	4.795.143	28,08
1988	1.663.922	2.820.500	58,99	6.490.011	25,64	6.546.674	25,42	5.831.228	28,53
1989	2.010.587	3.544.600	56,72	7.760.890	25,91	7.846.124	25,63	6.968.863	28,85

1. Τα στοιχεία του Κρατικού Προϋπολογισμού έχουν παρθεί από τη Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδος και τις εισηγη-
τικές εκθέσεις του Κρατικού Προϋπολογισμού και περιλαμβάνουν τις τρέχουσες Κρατικές δαπάνες εκτός από τις
επενδύσεις.
2. Τα στοιχεία του εθνικού εισοδήματος και του εγχώριου προϊόντος είναι από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Διαχρονική Εξέλιξη Δαπάνης για κοινωνική προστασία 1975-1990 (σε εκατομμύρια δραχμές)

Έτος	Έξοδα Οργαν. Κοιν. Ασφάλισης	Έξοδα από τον Τακτικό Κρατικό Προϋπολογισμό			Γενικό Σύνολο Εξόδων
		Για συντάξεις	Για Υγιεινή Πρόνοια και Γεν. δαπάνες	Σύνολο	
1975	48.394	16.055	8.882	24.937	73.331
1976	62.948	18.350	12.567	30.917	93.865
1977	81.920	22.300	14.240	37.040	118.960
1978	107.635	27.200	18.958	46.158	153.793
1979	130.562	35.414	24.719	60.133	190.695
1980	171.594	39.570	28.060	67.630	239.224
1981	225.444	51.200	38.226	89.426	314.870
1982	336.392	71.000	59.135	130.135	466.527
1983	432.326	85.800	72.568	158.368	590.694
1984	549.625	105.470	81.085	186.555	736.180
1985	685.601	132.000	117.174	249.174	934.775
1986	829.190	166.600	150.858	317.458	1.146.648
1987	967.728	202.007	176.800	378.807	1.346.535
1988	1.200.984	232.832	230.106	462.938	1.663.922
1989	1.434.427	280.207	295.953	576.160	2.010.587
1990	1.758.430	365.155	389.892	755.047	2.513.477

1. Τα στοιχεία έχουν παρθεί από τους Εθνικούς Λογαριασμούς της Ελλάδος, τον Κρατικό Προϋπολογισμό, τον Κοινωνικό Προϋπολογισμό και τις αρμόδιες Υπηρεσίες Εποπτείας των φορέων που δεν υπάγονται στο Υπ. Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
2. Στα ανωτέρω ποσά δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες επένδυσης σε έργα Κοινωνικής και Στεγαστικής Πολιτικής που διαθέτονται από το Κράτος ή τους ειδικούς φορείς, όπως ο Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας κ.λπ. (Δαπάνη προϋπολογισμού Δημ. Επενδύσεων 1990 Υπ. Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων 15.600 εκ., δαπάνη προϋπολογισμού Ο.Ε.Κ. 39.533 εκ.)
3. Σε ποσά για υγεία και Κοιν. πρόνοια περιλαμβάνονται οι δαπάνες για υγεία και Κοιν. Πρόνοια του Τακτικού Προϋπολογισμού Υπ. Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων των λοιπών Υπουργείων και των Νομαρχιών.
4. Στα ποσά του Κρατικού Προϋπολογισμού για υγεία και Κοιν. πρόνοια δεν περιλαμβάνονται τα κονδύλια για επιχορήγηση ΟΓΑ για συμμετοχή του Δημοσίου στη Νοσοκομειακή περίθαλψη των αγροτών και για δαπάνη που καταβάλλεται από το Δημόσιο για παροχή περίθαλψης ασθένειας των αγροτών και συνταξιούχων, τα οποία εμφανίζονται και ως έξοδα του ΟΓΑ (για το έτος 1990 δρχ. 25.000 εκ.).
5. Τα ποσά του Κρατικού Προϋπολογισμού μέχρι το 1988 είναι όπως έχουν διαμορφωθεί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10
*Δαπάνες Τακ. Κρατ. Προϋπολογισμού
για Κοινή Προστασία το 1990*

a/a	Προορισμός	Ποσά σε εκατομμύρια
1.	Για συντάξεις πολιτικών και Στρατ. Συν/χων	365.155
2.	Για περίθαλψη Δημ. Υπαλλήλων, Στρατ/κών, Συντ/χων καθώς και των μελών οικογ. αυτών	38.518
3.	Για Υγεία, Πρόνοια και Κοιν. Ασφάλιση και των Νομαρχιών	351.374
4.	Για άμεση Κρατ. επιχορήγηση ασφαλιστικών οργανισμών βελτίωση σύνταξης και λοιπών παροχών	417.446
	Το τελευταίο αυτό ποσόν ανα- λύεται:	
	α) ΙΚΑ	193.871
	β) ΟΓΑ	177.975
	γ) ΤΕΒΕ	29.798
	δ) ΤΑΕ	4.661
	ε) ΤΣΑ	5.650
	στ) Τ.Τ.Τ.	28
	ζ) Ταμ. Αναπ.	15
	η) ΜΤΠΥ	150
	θ) Τ.Π.Δ.Υ.	350
	ι) ΤΑΥΟΥ	350
	ια) ΟΑΕΔ	2.300
	ιβ) ΟΕΚ	100
	ιγ) ΕΛΓΑ	1.500
	ιδ) Βουλή Ελλ.	48
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		1.175.493

ΠΙΝΑΚΑΣ 11α
Εξέλιξη ασφαλιστρών Ι.Κ.Α

Περίοδος \ Ασφάλιστρα	Μεικτά			Ασθένειας			Σύνταξης			Ανεργίας			Στράτευσης		
	Ασφ. %	Εργ. %	Συν. %	Ασφ. %	Εργ. %	Συν. %	Ασφ. %	Εργ. %	Συν. %	Ασφ. %	Εργ. %	Συν. %	Ασφ. %	Εργ. %	Συν. %
11-44 - 31-12-48	2,0	8,0	10,0	1,0	5,0	6,0	1,0	3,0	4,0						
11-49 - 31-7-51	3,0	9,5	12,5	1,25	6,25	7,5	1,75	3,25	5,0						
18-51 - 31-5-52	4,5	9,6	17,1	3,925	5,625	8,55	1,575	5,175	6,75	—	1,8	1,8			
16-52 - 31-7-53	4,5	13,6	18,1	20	20	20	20	20	20	20	20	20	—	1	1
18-53 - 15-1-54	5,0	15,0	20,0	3,25	6,25	9,5	1,75	5,75	7,5	—	2,0	2,0	20	20	20
16-1-54 - 15-7-54	4,75	14,3	19,05	3,0875	5,9375	9,025	1,6625	5,4625	7,125	—	1,9	1,9	20	20	20
16-7-54 - 24-8-54	5,7	14,3	20,0	20	20	20	20	20	20	0,95	1,9	2,85	20	20	20
25-8-54 - 15-1-55	5,75	14,4	20,15	20	20	20	20	20	20	1,0	2,0	3,0	20	20	20
16-1-55 - 31-10-57	6,0	15,0	21,0	3,25	6,25	9,5	1,75	5,75	7,5	20	20	20	20	20	20
1-11-57 - 31-10-58	7,0	15,0	22,0	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
1-11-58 - 30-9-60	8,0	16,0	24,0	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
1-10-60 - 31-7-61	8,5	16,0	24,5	20	20	20	2,25	5,75	8,0	20	20	20	20	20	20
1-8-61 - 31-12-63	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
1-1-64 - 30-9-67	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
1-10-67 - 31-12-69	9,0	16,5	25,5	20	20	20	2,75	6,25	9,0	20	20	20	20	20	20
1-1-70 - 30-9-75	9,5	17,0	26,5	2,25	4,5	6,75	4,25	8,5	12,75	20	20	20	20	20	20
1-10-75 - 29-2-76	5,5	17,5	27,0	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
1-3-76 - 31-3-76	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
1-4-76 - 31-12-77	10,0	18,5	28,5	20	20	20	4,75	9,5	14,25	20	20	20	20	20	20
1-1-78 - 31-1-83	10,25	18,75	29,0	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
1-2-83 - 1-10-90	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
1-10-90 - 1-7-91							0,5	1	1,5						
1-7-91 - —							0,5	1	1,5						

ΠΙΝΑΚΑΣ 12
Ένα έγγραφο της Διοίκησης του ΟΓΑ
που λέει πολλά

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
 ΔΙΟΙΚΗΣΗ
 ΚΛΑΔΟΣ Α' ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ
 ΤΑΜΕΙΑ ΔΕ ΣΥΝΤ. ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Αθήνα 27 Ιαυού

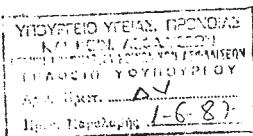
1987

101 70-ΑΘΗΝΑ
 Τυπική Δ/ση: Πατησίων 39 (ΤΙΟΤΕΛΕΚ)
 Πληροφορίες: Σ. ΚΟΜΒΗΝΟΥ-ΑΛΕΞΙΟΥ
 Τηλέφωνο: 3607011/338

Αριθ. Πρωτ. 48314

ΠΡΟΣ: Τον κ. Υφυπουργό Υγείας, Πρόνοιας,
 και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
 Σταδίου 29
 101 10 ΑΘΗΝΑ

Θ Ε Μ Α :

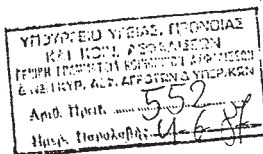

ΚΟΙΝ.: Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
 Γραφείο κ. Διοικητή
 Αγίου Κωνσταντίνου 16
 102 41 ΑΘΗΝΑ

Στη συνέχεια του αριθ. 135152/9-12-1986 εγγράφου μας, προς το Υπουργείο σας, αντίγραφο του οποίου σας στέλνουμε, σας πληροφορούμε και τα παρακάτω:

Ενώ το μέσο ποσοστό συνταξιούχων αναπηρίας ΟΓΑ, σε σχέση με τους συνταξιούχους γήρατος είναι 27% και σε πολλούς νομούς το ποσοστό αυτό είναι κάτω του 20%, υπάρχουν νομοί που έχουν ποσοστό αδικαιολόγητα πολύ μεγάλο (φθάνει μέχρι και 65%). Οι νομοί με τα μεγαλύτερα ποσοστά είναι οι παρακάτω:

1. Χανίων	65%
2. Ρεθύμνης	62%
3. Δράμας	56%
4. Δευκάδας	55%
5. Πρέβεζας	46%
6. Σερρών	43%
7. Έβρου	42%
8. Ηρακλείου	38%
9. Άρτας	35%
10. Σάμθης	32%
11. Πιερίας	30%
12. Φθιώτιδας	30%

Θέτουμε τα ανωτέρω υπόψη σας και παρακαλούμε για τη λήψη των κατ'εξουσιοδότηση

*Ένα έγγραφο της Διοίκησης του ΟΓΑ
 που λέει πολλά.*

..Κ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13*Ύψος ασφαλιστικών εισφορών κατά το 1981*

ΧΩΡΑ	Εισφορά (%) Εργοδότη	Εισφορά (%) Εργαζομένων	Συνολικό Ασφάλιστρο (%)	Σχέση εισφοράς εργαζομένων προς εργοδότη
Αυστρία	26,10	14,20	40,30	1 : 1,84
Βέλγιο	26,82	10,10	36,92	1 : 2,65
Γαλλία	37,41	11,14	48,55	1 : 3,35
Γερμανία	18,13	16,62	34,75	1 : 7,09
Ελβετία	8,45	9,15	17,60	1 : 0,92
Ην. Βασίλειο	13,70	7,75	21,45	1 : 1,72
ΗΠΑ	11,45	6,65	18,10	1 : 1,72
Ιαπωνία	12,80	10,05	22,85	1 : 1,27
Ολλανδία	29,22	25,63	54,85	1 : 1,14
Σουηδία	32,65	0,11	32,76	1 : 296,8
Ιρλανδία	6,5	11,61	18,11	1 : 0,55
Ιταλία Βιομ.	39,45	8,15	47,6	1 : 4,84
Εμπ.	36,28		44,43	
Ελλάδα	26,35	16,45	42,80	1 : 1,60

ΠΗΓΗ: I.R. Zeitzer, "Social Security Trends and Developments in Industrialized Countries", Social Security Bulletin, March 1983. Για την Ελλάδα αναπροσαρμοσμένες 1991.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14
Ασφαλισμένοι φορέων κοινωνικής ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά κατηγορία και κατά ομάδα (31-8-1989)

α/α	Ομάδα	Αριθμός φορέων	Κύριας Ασφαλ.	Επικουρ. Ασφαλ.	Ασθένειας		Πρόνοιας
					Άμεσα Ασφαλ.	Έμμεσα Ασφαλ.	
I	Φορείς Ασφάλισης Εργατών και Υπαλ. Ιδιωτικού δικαίου	48	1.783.595	1.650.535	2.415.714	2.527.090	243.767
II	Φορείς Ασφαλ. Προσωπικού Τραπεζών	14	30.739	32.685	45.060	64.534	39.527
III	Φορείς Ασφαλ. Προσωπικού Δημοσίων Επιχειρήσεων	4	72.649	42.479	77.236	123.900	45.121
IV	Φορείς Ασφαλ. Ανεξάρτητων Επαγγελματιών	7	696.873	9.155	620.118	1.054.170	1.155
V	Φορείς Ασφαλ. Ελεύθερων Επαγγελματιών	55	150.789	64.403	128.478	106.605	86.389
VI	Φορείς Ασφαλ. Προσωπικού Τύπου	6	8.958	4.218	7.607	12.884	5.744
VII	Φορέας Ασφάλισης Αγροτών	1	1.368.000	—	2.117.000	609.000	—

ΠΙΝΑΚΑΣ 14 (συνέχεια)

α/α	Ομάδα	Αριθμός Φορέων	Κύριας Ασφαλ.	Επικουρ. Ασφαλ.	Κατηγορία		
					Ασθένειας		
					Άμεσα Ασφαλ.	Έμμεσα Ασφαλ.	Πρόνοιας
VIII	Φορέας Ασφάλισης Κληρικών	1	11.000	—	16.083	23.594	11.000
IX	Επικουρικά Ταμεία Δημοσίων Υπαλλήλων	24	—	309.194	20.373	40.897	295.648
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ			4.122.603	2.112.669	5.447.669	4.562.674	728.351

- Στον αριθμό των για κύρια σύνταξη ασφαλισμένων, δεν περιλαμβάνονται οι Δημόσιοι Πολιτικοί Υπάλληλοι, τα όργανα των Σωματίων Ασφαλείας =275.298 και οι υπάλληλοι Δήμων οι οποίοι είναι ασφαλισμένοι για κύρια σύνταξη στο Δημόσιο και Δ.Ε.Η =30.480 ΟΛΠ οι οποίοι ασφαλίζονται από τις ίδιες τις υπηρεσίες τους.
- Δεν περιλαμβάνονται ασφαλισμένοι για επικουρική σύνταξη από το προσωπικό των Δημοσίων Επιχειρήσεων μέρος του οποίου ασφαλίζεται επικουρικά στα Ταμεία Επικ. Ασφάλισης των οποίων οι ασφαλισμένοι ασφαλίζονται για κύρια σύνταξη στο ΙΚΑ.
- Στον αριθμό των επικουρικά ασφαλισμένων Τραπεζικών υπαλλήλων περιλαμβάνονται και Τραπεζικοί υπάλληλοι ασφαλισμένοι για κύρια ασφάλιση στο ΙΚΑ.
- Στους ασφαλισμένους για υγεία Δημόσιους Υπαλλήλους, δεν περιλαμβάνονται εκείνοι που υπάγονται για ασφάλιση στο Δημόσιο.
- Δεν περιλαμβάνονται τα Ταμεία Αλληλοβοήθειας (59).

ΠΗΓΗ: Κοιν. προϋπολογισμός 1990.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

Βαρέα και Ανθυγιεινά Επαγγέλματα
Σύγκριση Εισφορών και Παροχών σε Διάφορες Ηλικίες

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

1. Ηλικία συνταξιοδότησης : 60
2. Μέσο ημερομίσθιο : 2.500 δρχ.
3. Ημέρες ασφάλισης : 4.050
4. Ασφάλιστρο : 17,85%
5. Μέση σύνταξη : 37.000 δρχ.

ΗΛΙΚΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΞΙΑ ΕΙΣΦΟΡΩΝ	ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΞΙΑ ΠΑΡΟΧΩΝ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΑΝΑΓΚΑΙΟ ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΟ* (σε δρχ.)
25	853.191	1.537.375	684.184	14,3%
30	798.475	1.955.657	1.157.182	25,9%
35	728.126	2.481.841	1.753.715	43,0%
40	639.608	3.143.846	2.504.238	69,9%

Ο ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΗ ΖΗΜΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΕΙΤΑΙ
ΣΤΟ ΙΚΑ ΑΠΟ ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΒΑΡΕΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΥΓΙΕΙΝΩΝ – (Εκτιμάται, 1987 Αναλ. Ύψους Ι.Κ.Α.)

* Ασφάλιστρο που απαιτείται για να μην υπάρξει επιβάρυνση του ΙΚΑ.

ΠΗΓΗ: Αναλογιστική υπηρεσία Υπ. Κ. Ασφ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

Συνταξιούχοι φορέων κοινωνικής ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατά κατατηγορία και κατά ομάδα (31-8-1989)

α/α	Ομάδα	Κατηγορία		
		Αριθμός φορέων	Κύριας ασφάλισης	Επικουρικής ασφάλισης
I	Φορείς Ασφάλισης Εργατ. και Υπαλλ. Ιδιωτ. δικαίου	37	611.524	280.653
II	Φορείς Ασφάλισης Προσωπικού Τραπεζών	10	16.990	15.203
III	Φορείς Ασφάλισης Προσωπ. Δημοσίων Επιχειρήσεων	2	16.908	7.402
IV	Φορείς Ασφάλισης Ανεξάρτητων Επαγγελματιών	7	166.164	2.446
V	Φορείς Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών	5	30.109	9.359
VI	Φορείς Ασφάλισης Προσωπικού Τύπου	6	3.448	1.607
VII	Φορείς Ασφάλισης Αγροτών	1	749.000	—
VIII	Φορέας Ασφάλισης Κληρικών	1	4.477	—
IX	Επικουρικά Ταμεία Δημοσίων Υπαλλήλων	17	—	107.968
ΣΥΝΟΛΟ			1.598.620	424.638

- Δεν περιλαμβάνονται οι συνταξιούχοι για κύρια σύνταξη του Δημοσίου 302.698 την (31-11-88), της Δ.Ε.Η (18.000) και του Ο.Λ.Π.
- Δεν περιλαμβάνονται οι οργανισμοί ασθένειας πλην Λιμενεργατών, Ενιαίας Δημ. Οργαν. και ΤΥΔΚΥ, πρόνοιας, πλην Κοιν. Διανομής Βενζίνης.
- Δεν περιλαμβάνεται το ΝΑΤ του οποίου οι συνταξιούχοι, αντιστοιχούν σε 49.322 την 31-12-89.

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

Σχέση συνταξιούχων προς ασφαλισμένους κατά ομάδα και κατηγορία

α/α	Ομάδα	Κατηγορία					
		Κύριας Ασφάλισης		Επικουρικής Ασφάλισης			
		Ασφαλ.	Συνταξ.	Σχέση	Ασφαλ.	Συνταξ.	Σχέση
I	Φορείς Ασφάλισης Εργατών και Υπαλ. Ιδιωτ. Δικαίου	1.783.595	611.524	1: 2,92	1.650.535	280.653	1: 5,88
II	Φορείς Ασφάλισης Προσωπικού Τραπεζών	30.739	16.990	1: 1,81	32.685	15.203	1: 2,15
III	Φορείς Ασφάλισης Προσωπ. Δημοσίων Επιχειρήσεων	72.649	16.908	1: 4,30	42.479	7.402	1:5,74
IV	Φορείς Ασφάλισης Ανεξάρτητων Επαγγελματιών	696.873	166.164	1: 4,19	9.155	2.446	1: 3,74
V	Φορείς Ασφ. Ελεύθερων Επαγγελματιών	150.789	30.109	1: 5,01	64.403	9.359	1: 6,88
VI	Φορείς Ασφάλισης Προσωπ. Τύπου	8.958	3.448	1: 2,60	4.218	1.607	1: 2,62
VII	Φορείς Ασφάλισης Αγροτών	1.368.000	749.000	1: 1,83	—	—	—

ΠΙΝΑΚΑΣ 17 (συνέχεια)

α/α	Ομάδα	Κατηγορία				Επικουρικής Ασφάλισης	
		Κύριας Ασφάλισης		Σχέση		Ασφαλ.	Συνταξ.
		Ασφαλ.	Συνταξ.	Σχέση		Ασφαλ.	Συνταξ.
VIII	Φορέας Ασφάλισης Κληρικών	11.000	4.477	1: 2,46	—	—	—
IX	Επικουρικά Ταμεία Δημοσίων Υπαλλήλων	—	—	—	309.194	107.968	1: 2,86
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ		4.122.603	1.598.620	1: 2,58	2.112.669	424.638	1: 4,98

ΠΗΓΗ: Κοιν. προϋπολογισμός 1990.

ΠΙΝΑΚΑΣ 18
Διαχρονική Εξέλιξη
του Αριθμού των άμεσα ασφαλισμένων και συνταξιούχων των
φορέων Κοιν. Ασφάλισης αρμοδιότητας Υπ. Υγείας Πρόνοιας και
Κοιν. Ασφαλίσεων

Ετος	Ασφαλισμένοι				Συνταξιούχοι	
	Κύρια Σύντ/ξη	Επικουρικής	Ασθένειας	Πρόνοιας	Κύρια Σύντ/ξη	Επικουρικής
1975	3.273.786	653.841	3.751.929	385.721	893.798	146.535
1976	3.301.842	669.913	3.794.231	405.386	934.482	152.995
1977	3.356.531	729.315	4.189.107	432.091	980.901	158.901
1978	3.404.106	774.636	4.276.825	467.095	1.012.562	166.209
1979	3.362.435	945.423	4.383.036	485.515	1.049.938	173.956
1980	3.494.782	984.000	4.485.331	490.922	1.104.256	194.942
1981	3.547.196	1.065.338	4.572.452	497.656	1.156.702	220.450
1982	3.602.410	1.102.444	4.784.267	519.592	1.300.217	224.086
1983	3.643.921	1.855.827	4.763.764	555.888	1.360.450	242.202
1984	4.088.702	1.950.963	5.259.566	556.580	1.386.163	257.804
1985	4.136.519	1.946.397	5.331.393	560.525	1.432.787	278.655
1986	4.201.671	2.023.003	5.334.217	573.985	1.487.626	300.758
1987	4.243.389	2.073.229	5.332.127	576.126	1.532.095	349.078
1988	4.304.463	2.091.331	5.417.148	608.112	1.567.987	378.264
1989	4.122.603	2.112.669	5.447.669	728.351	1.598.620	424.638
1990	4.156.587	2.161.939	-	-	1.671.219	445.517

- Σημειώσεις:** 1. Σημειώθηκε αύξηση των ασφαλισμένων (μεταξύ 15ετίας) κατά 27% των συνταξιούχων κατά 87% και των ασφαλισμένων στην ασθένεια κατά 45%.
2. Το γενικό σύνολο των ασφαλισμένων κύριας σύνταξης της χώρας το 1990 είναι 4.533.885 και των συνταξιούχων 2.043.239.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19

*Πραγματικά έσοδα –έξοδα φορέων κοινωνικής ασφάλισης κατά
κατηγορία φορέων και πηγή προέλευσης*

*Στοιχεία προϋπολογισμού 1990
(σε χιλιάδες δραχμές)*

*Ι. Φορείς αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοιν.
Ασφαλίσεων*

Έσοδα	Κύριας ασφάλισης	Επικουρικής ασφάλισης	Ασθένειας	Πρόνοιας	Λοιπών παροχών	Σύνολο
Καταβολές ασφαλισμένων	330.804.676	74.127.684	10.882.480	28.538.259	698.742	445.051.841
Εισφορές εργοδοτών	395.751.080	48.957.102	15.474.832	2.813.008	8.540	463.004.562
Κοινωνική εισφορά	432.258.874	11.422.070	1.424.500	1.092.617	—	446.198.061
Πρόσοδοι περιουσίας	23.978.755	32.140.077	9.319.129	6.465.835	128.584	72.032.380
Διάφορα έσοδα	13.163.467	2.630.395	356.461	536.472	65.910	16.752.705
Σύνολο	1.195.956.852	169.277.328	37.457.402	39.446.191	901.776	1.443.039.549

Έξοδα	Κύριας ασφάλισης	Επικουρικής ασφάλισης	Ασθένειας	Πρόνοιας	Λοιπών παροχών	Σύνολο
Παροχές συντάξεων	992.395.324	103.934.552	1.138.287	76.000	44.640	1.097.589.403
Παροχές πρόνοιας	5.181.256	8.193.686	2.211.000	23.429.295	96.479	39.111.716
Παροχές ασθένειας	198.226.957	263.047	18.314.052	962.555	413.965	218.180.576
Δαπάνες Διοίκησης	34.762.839	5.082.963	2.052.685	547.913	65.158	42.511.558
Λοιπές δαπάνες	7.191.245	2.867.457	1.553.432	1.260.714	34.535	12.907.383
Δαπάνες περιουσ. στοιχείων	1.381.345	790.438	140.406	419.483	3.997	2.735.669
Σύνολο	1.239.138.966	121.132.143	25.409.862	26.696.560	658.774	1.413.036.305
Πλεόνασμα	—	48.145.185	12.047.540	12.749.631	243.002	30.003.244
Έλλειμμα	43.182.114	—	—	—	—	—

ΠΙΝΑΚΑΣ 19 (συνέχεια)

Έσοδα						
Εποπευόντα Υπουργεία	Καταβολές ασφαλισμέ- νων	Εισφορές εργοδοτών	Κοινωνική εισφορά	Πρόσοδοι περιουσίας	Λοιπά έσοδα	Σύνολο
Εθνικής Άμυνας	10.630.813	1.200	7.879.830	4.303.660	896.758	23.712.261
Οικονομικών	14.789.000	—	4.176.800	2.977.650	57.000	22.000.450
Εργασίας	36.819.364	54.107.241	22.635.000	2.144.741	2.515.564	118.221.910
Εμπορικής Ναυτιλίας	10.561.778	9.231.547	46.104	854.016	1.962.346	22.655.791
Βουλή των Ελλήνων	60.900	—	59.500	58.580	—	178.980
Γεωργίας	12.435.000	—	5.788.200	250.000	20.000	18.493.200
Σύνολο	85.296.855	63.339.988	40.585.434	10.588.647	5.451.668	205.262.592

II. Φορείς αρμοδιότητας λοιπών Υπουργείων

Έξοδα							
Εποπευόντα Υπουργεία	Παροχές συντάξεων	Παροχές πρόνοιας	Παροχές ασθέ- νειας	Δαπάνες διοίκη- σης	Λοιπές δαπάνες	Δαπάνες περιουσ. στοιχ.	Σύνολο
Εθνικής Άμυνας	11.447.700	10.170.791	41.200	874.817	726.777	504.791	23.766.076
Οικονομικών	20.295.900	—	—	487.280	105.000	80.840	20.969.020
Εργασίας	—	94.341.023	—	12.760.060	10.153.580	51.980	117.306.643
Εμπορικής Ναυτιλίας	54.642.000	4.696.539	7.079.430	2.770.955	43.823.065	249.793	113.261.782
Βουλή των Ελλήνων	—	90.000	—	1.000	—	—	91.000
Γεωργίας	25.000	14.094.000	—	2.950.300	39.300	31.700	17.140.300
Σύνολο	86.410.600	123.392.353	7.120.630	19.844.412	54.847.722	919.104	292.534.821
Έλλειμμα							87.272.229

III. Δαπάνες Υπηρεσιών Ασφάλισης (σε χιλιάδες δραχμές)

Δαπάνες				
Υπηρεσίες	Για συντάξεις	Για ασθένεια	Για πρόνοια	Σύνολο
ΔΕΗ	39.330.000	5.695.000	5.350.000	50.375.000
ΟΛΠ	2.192.858	290.520	—	2.483.378
Σύνολο	41.522.858	5.985.520	5.350.000	52.858.378

ΠΙΝΑΚΑΣ 20

Τα έσοδα των ασφαλιστικών οργανισμών, αρμοδιότητας Υπ. Υγείας,
Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων κατά πηγή χρηματοδότησης σε ποσοστά
% από το 1970 - 1990

Έτος	Εισφορά Ασφαλι- σμένων	Εισφορά Εργοδο- τών	Κοιν. Πόρος και Κρατ. Επιχ/ση	Πρόσοδοι περιουσίας	Άλλες πηγές
1970	36,78	33,45	21,82	5,9	2
1977	39,3	38	16,78	4,55	1,33
1987	34,13	33,76	26,54	4,68	0,87
1989	29,52	32,63	31,81	4,47	1,57
1990	30,84	32,09	30,92	4,99	1,16

Κατανομή των εξόδων των ασφαλιστικών οργανισμών αρμοδιότητας
Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Σε
εκατομ. δραχμές)

Προορισμός	Ποσόν σε εκατ.	Ποσοστό %
Για συντάξεις	1.097.589	77,68
Για πρόνοια	39.112	2,77
Για ασθένεια	218.181	15,44
Για δαπ. Διοίκησης	42.512	3,01
Για λοιπές δαπάνες	12.907	0,91
Για δαπ. περιουσίας	2.736	0,19

ΠΗΓΗ: Προϋπολογισμός 1990.

ΠΙΝΑΚΑΣ 21
Περιουσιακά Στοιχεία Ασφαλιστικών Οργανισμών και
Ταμείων Υγείας
(σε εκατομμύρια δραχμές)
(31/8/89)

Φορείς	Ακίνητα	Καταθέσεις	Χρεώγραφα	Σύνολο
Κύριας Ασφάλισης	23.212	63.624	96.513	183.349
Επικουρικής Ασφάλισης	4.770	68.434	105.360	178.564
Ασθένειας	1.586	25.943	17.810	45.339
Πρόνοιας	2.042	21.012	20.574	43.628
ΣΥΝΟΛΟ	31.610	179.013	240.257	450.880

ΠΗΓΗ: Κοιν. προϋπολογισμός 1990.

ΠΙΝΑΚΑΣ 22

*Εξέλιξη των Συντάξεων Γήρατος Ταμείων κύριας
ασφάλισης στην περίοδο 1980 – 1986*

α/α	Ασφαλιστικός φορέας	Ανώτερη		Κατώτερη		
		1980	1986	1980	1986	1989
1	ΙΚΑ	50.025	140.425	7.140	34.320	Προσαυξημένη κατά 50% περίπου
2	ΤΕΒΕ	14.500	71.000	4.500	20.000	
3	Εμπόρων	18.600	105.010	5.650	26.080	
4	ΤΣΑ	10.440	38.950	6.840	20.500	
5	ΤΣΑΧ	23.881	71.580	12.569	37.675	
6	ΤΣΜΕΔΕ	20.777	37.032	7.421	17.635	
7	Νομικών (αμείσθων)	29.510	45.032	6.612	15.311	
8	Νομικών (εμμίσθων)	8.706	18.912	4.629	10.808	
9	Υπαλ. Εθνικής Τραπεζής	55.506	194.659	4.438	11.284	
10	ΟΤΕ	57.200	176.260	7.140	34.320	
11	ΕΤΒΑ	52.836	175.312	9.197	36.058	
12	Υπαλ. Τρ. Ελλάδος και Κτημ.	37.036	153.100	7.120	35.700	
13	Υπαλ. Αγροτικής Τραπεζής	60.494	116.000	3.400	34.320	
14	ΔΕΗ	60.494	142.644	5.041	34.320	
15	Υπαλ. Ιονικής – Λαϊκής Τραπ.	42.103	110.000	8.635	34.320	
16	ΗΣΑΠ	28.260	150.094	6.450	43.560	
17	ΤΑΚΕ	31.370	75.113	6.000	24.038	
18	ΤΑΤ	16.150	112.000	7.499	34.320	
19	Τεχν. Τύπου κλ. Αθήνας	41.500	144.518	14.335	28.784	
20	» » κλ. Θεσ/κης	26.400	73.664	11.780	37.752	
21	Προσωπικό Εφημ. Αθηνών (Γεν. Λογ/σμός)	79.171	236.470	9.000	34.320	
22	» Εφημ. Αθηνών (Λογ. Ιδιοκτ. Αθήνας)	46.823	132.900	44.873	132.900	
23	Ιδιοκτ. και συντακτών Τύπου	36.226	84.189	9.831	23.683	
24	ΟΓΑ	3.000– (ο χήρος)	9.000	4.500– (το ζευ– γάρι)	18.000– (το ζευ– γάρι)	

ΠΗΓΗ: ΚΕΠΕ Κοιν. Ασφάλιση 1990.

ΠΙΝΑΚΑΣ 23*Διαχρονική Εξέλιξη**των διαφόρων οικονομικών μεγεθών του ΙΚΑ από τὸ 1988 – 91**(σε εκατομμύρια)*

Έτος	ΕΣΟΔΑ	ΕΞΟΔΑ	ΠΡΩΤ/ΝΕΣ ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΤΟΚΟ- ΧΡΕΩΛΥΣΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΧ/ΣΗ	ΤΕΛΙΚΟ ΑΝΟΙΓΜΑ	ΜΕΤΟΧΕΣ %
1988	373.0	491.7	118.6	166.6	285.2	137.9	147.3	
1989	450.1	628.1	178.0	218.5	396.5	172.9	223.6	51,8
1990	530.6	779.5	248.9	258.0	506.9	192	314.9	40,8
1991	620.0	950.0	330.0	350.0	680.0	200	480.0	52,4

Σημ: Μόνο τα στοιχεία του 1991 είναι προϋπολογιστικά – των υπολογισμών απολογιστικά.

*Διαχρονική Εξέλιξη**των οικονομικών μεγεθών του ΝΑΤ από τὸ 1988 – 91**(σε εκατομμύρια)*

Έτος	ΕΣΟΔΑ	ΕΞΟΔΑ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ %
1988	11.6	73.5	61.9	
1989	13.2	108.1	94.9	34,75
1990	13.6	150.8	137.2	30,83
1991	15.7	287.1	271.4	49,5

ΠΙΝΑΚΑΣ 24

Έσοδα (σε χιλιάδες δρχ.) – Έξοδα (σε χιλιάδες δρχ.) Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων

Α/Α Κατηγορία Νοσικών Ιδρυμάτων	Υπόλοιπα χρήσης 1989	Έσοδα από Νοσήλια	Κρατική επχο- ρήρηση	Επιχ/ση προγράμτος Δημ. Επιενδ.	Πρόσοδοι περι- ουσίας	Λοπά έσοδα	Σύνολο ΕΣΟΔΩΝ	Λειτουργ- γικά	Αποδοχές πύσης φύσεως προσωπικού	Αγορές ακινή- των	Ανέγερση βελτίωση κτιριακών εγκαταστάσεων	Εξοπλι- σμός	Λοπά έξοδα	Σύνολο ΕΞΟΔΩΝ
1. Γεν. Νο- σοκομεία	9.820.994	28.079.708	287.806.048	14.532.254	413.198	28.598.161	369.250.363	86.513.162	211.384.794	73.285	16.008.728	19.353.293	35.917.101	369.250.363
2. Ειδ. Νο- σοκομεία	974.024	3.736.171	30.857.791	1.664.000	114.599	5.365.097	42.711.682	6.406.905	25.205.150	1.462.000	2.437.490	2.580.070	4.820.067	42.711.682
ΣΥΝΟΛΑ	10.795.018	31.815.879	318.663.839	16.196.254	527.797	33.963.258	411.962.045	92.920.067	236.589.944	1.535.285	18.446.218	21.793.363	40.737.168	411.962.045

Σημείωση: Συμμετοχή του κράτους στις δαπάνες Νοσηλευτικού προγράμματος 81,28%.

ΠΗΓΗ: Κοιν. Προϋπολογισμός 1990.

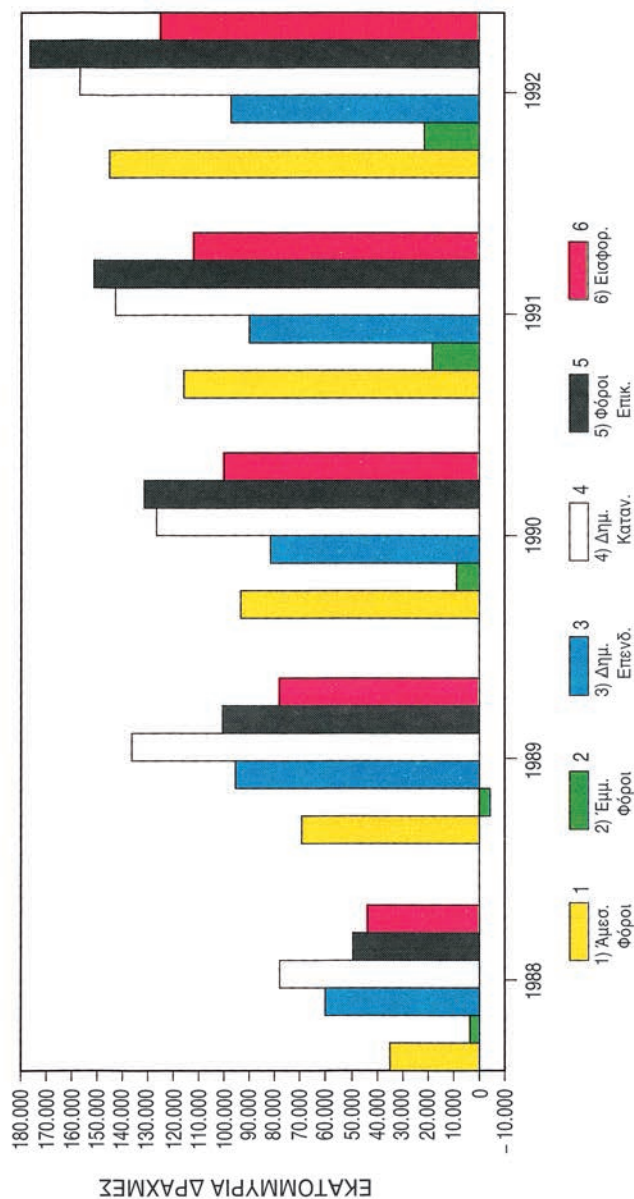
ΠΙΝΑΚΑΣ 25

Ιεράρχηση των μακροχρόνιων αποτελεσμάτων των δυνατών μεθοδεύσεων για την αντιμετώπιση του χρηματοδοτικού προβλήματος της Κοινωνικής Ασφάλισης

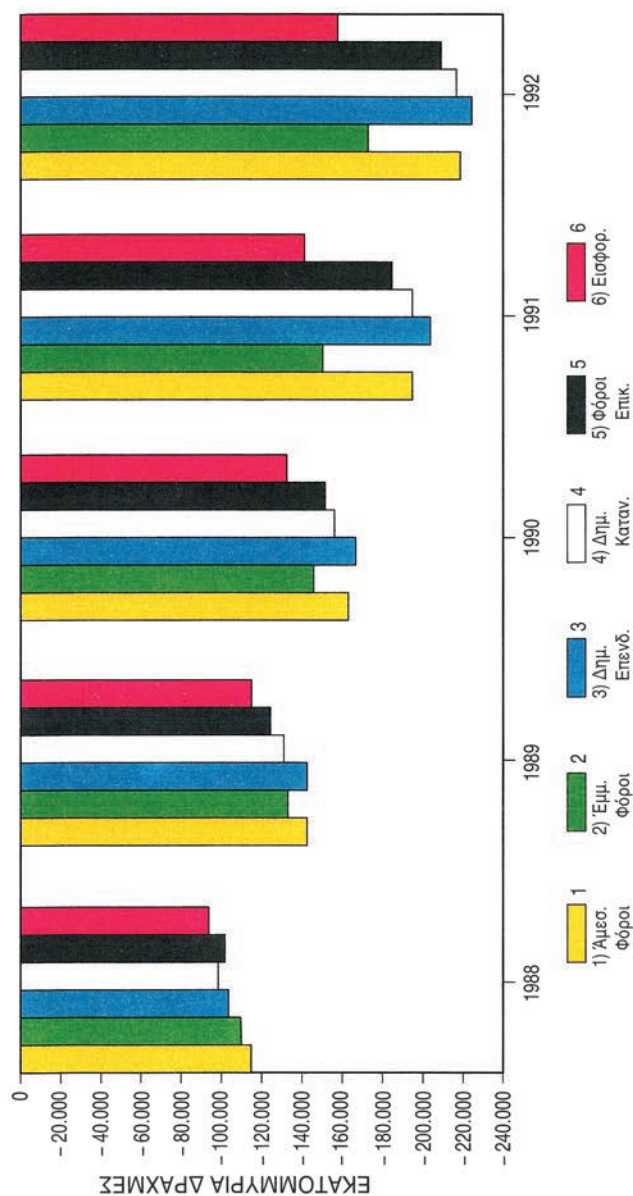
Παρεμβάσεις υπέρ της Κοινωνικής Ασφάλισης	Κυριότερα μεγέθη της οικονομίας						
	ΑΕΠ	Πληθ.	Απασχ.	Ισοζ.	Προϋπ.	Σύνολο	Ιεράρχ.
Άμεσοι φόροι	3	3	3	3	3	15	(3)
Έμμεσοι φόροι	5	5	1	6	5	22	(5)
Δημόσιες επενδ.*	1	4	2	5	1	13	(2)
Δημόσια κατανάλωση*	2	2	4	2	2	12	(1)
Φόροι επιχειρ.	4	1	5	1	4	15	(3)
Ασφαλιστ. εισφορ.	6	6	6	4	6	28	(6)

* **ΣΗΜΕΙΩΣΗ:** Στην ακολουθούσα σειρά πινάκων μέχρι 26ε βαθμολογούνται οι επιπτώσεις στα διάφορα μακροοικονομικά μεγέθη, κάθε μέτρου που μπορεί να συζητηθεί σοβαρά για την αντιμετώπιση των ελλειμμάτων των ασφαλιστικών ταμείων.

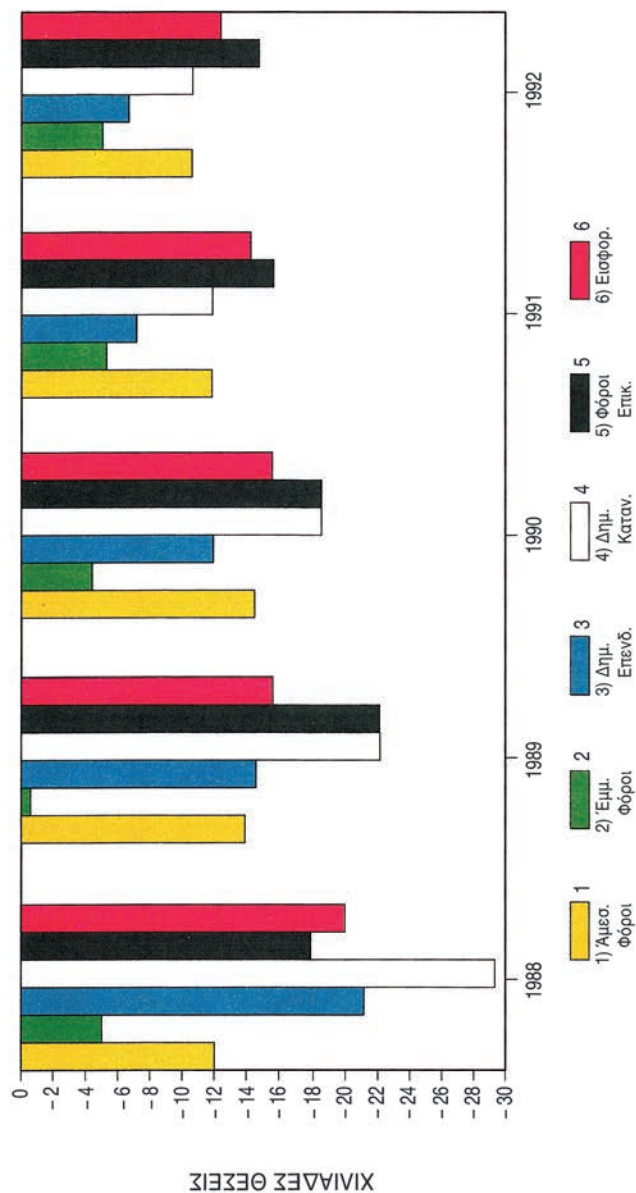
ΠΙΝΑΚΑΣ 25α
Επιπτώσεις στο Ισοζύγιο Αγαθ. και Υπηρ.

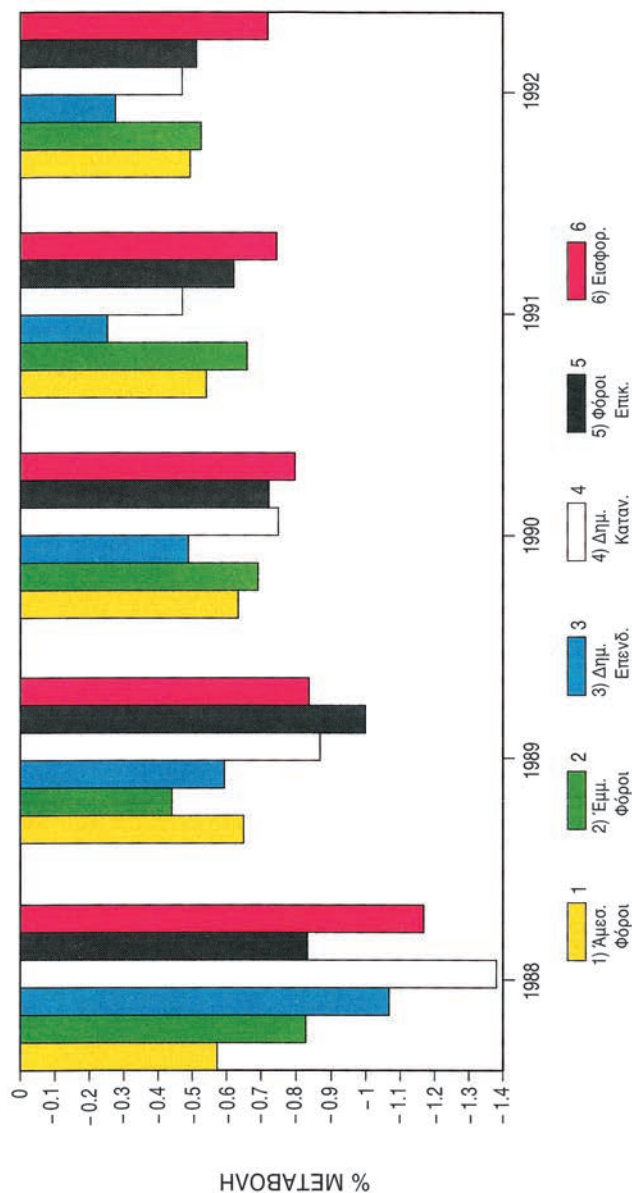
ΠΙΝΑΚΑΣ 258
Επιπτώσεις στο Έλλειμμα Προϋπολογισμού

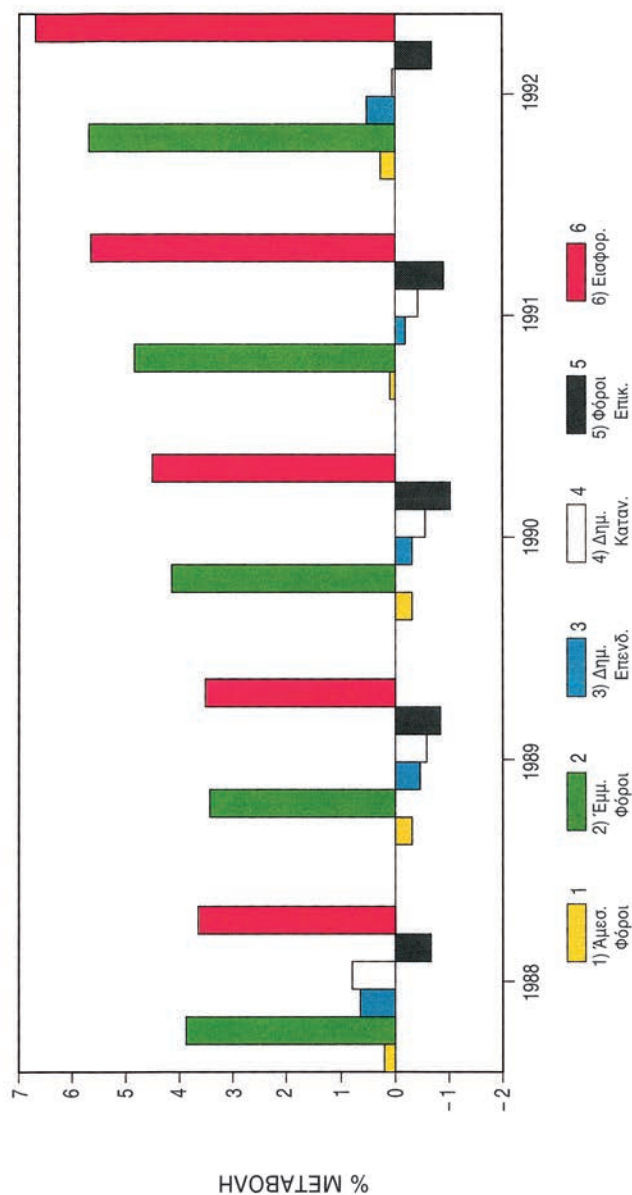
ΠΙΝΑΚΑΣ 25Υ
Επιπτώσεις στην Απασχόληση

ΠΙΝΑΚΑΣ 25δ
Επιπτώσεις στο Α.Ε.Π.

ΠΙΝΑΚΑΣ 25ε
Επιπτώσεις στον Πληθωρισμό

ΠΙΝΑΚΑΣ 27

Διαχρονική Εξέλιξη από 1975-1990
Διάφορων Μεγεθών του Ι.Κ.Α.

ΕΤΟΣ	ΥΠΟΚΛΤΑ ΠΑΡΤΑ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡ- ΓΟΥΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ (ΑΜΣΑ-ΕΜΣΑ ΣΥΝΧΟΙ)	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ		ΣΧΕΣΗ ΣΥΝΧΩΝ ΠΡΟΣ ΑΣΦΗΝΟΥΣ	ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ Ή ΕΛΕΙΜΜΑ ΣΕ 6 ΚΑΤΗΓ. ΕΚΑΤ.	ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ			ΔΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΠΟΣΟΣΤΟ % ΣΤΑ ΕΣΟΔΑ ΔΙΚΗΧΟΥ ΣΕ ΔΡΧ.	ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΡΟΧΩΝ ΣΕ ΕΙΔΟΣ ΕΚΑΤ. (ΣΕ ΕΚΑΤ.)	ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΡΟΧΩΝ ΣΕ ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΣΤΑ ΕΣΟΔΑ ΣΕ ΔΡΧ.			
			ΔΙΚΟ	ΙΑΤΡΙΚΟ			ΥΠΟΚΛΤΑ	ΠΟΣΩΝ ΕΠΙΤΟΚΙΟ ΣΕ ΕΚΑΤ.	ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟ ΤΑΜΙΟΥ				ΠΡΟΚΛΗ- ΘΕΣΑ ΖΗΜΙΑ		
1975	195	3.086.222	5.891	4.251	2.553	12.698	1:4.15	+1.073	3.937	5.0	2.5	98.4	4.7	5.998	2.002
1976	207	3.177.000	6.213	4.290	2.699	13.202	1:4.19	+4.080	8.017	5.0	2	160.3	5.2	7.907	2.530
1977	207	3.269.000	6.016	4.330	2.802	13.238	1:4.07	+5.540	13.557	6.0	1	135.5	4.7	9.221	2.864
1978	209	3.414.000	5.913	4.422	2.913	13.248	1:4.10	+2.132	15.689	6.0	4	627.5	4.0	11.686	3.456
1979	211	3.669.000	5.619	5.562	3.072	14.253	1:4.16	+2.358	11.459	6.0	3.5	401	3.4	14.619	4.017
1980	211	3.914.000	5.522	6.345	3.176	15.043	1:4.04	-2.306	5.194	11.5	2	103.8	3.2	19.488	5.009
1981	213	4.132.519	6.064	6.469	3.388	15.921	1:4.03	-9.628	1.825	11.5	2	36.5	3.0	25.085	6.098
1982	215	4.309.187	5.912	6.539	3.296	15.747	1:3.89	-27.138					2.8	29.484	6.847
1983	219	4.528.689	5.876	6.999	3.317	16.192	1:3.78	-36.877					2.2	35.206	7.772
1984	223	4.718.340	6.680	7.495	3.821	17.996	1:3.71	-53.032					2.0	41.461	8.839
1985	242	4.807.658	9.418	7.804	4.721	21.943	1:3.57	-70.231		15.0			3.43	52.885	11.004
1986	265	4.860.000	9.018	7.253	4.420	20.691	1:3.41	-96.992		15.0			3.42	58.251	11.989
1987	270	4.931.000	9.160	7.741	4.435	21.336	1:3.29	-69.714		15.0			2.71	70.933	14.393
1988	275	4.987.000	9.110	5.733	4.646	19.489	1:3.19	-118.676		15.0			3.44	75.188	15.076
1989	275	5.006.000	9.007	6.076	4.450	19.533	1:3.06	-178.065		15.0			2.80	90.667	18.111
1990	275	5.040.000	8.937	6.194	4.828	19.959	1:2.92	-248.900		15.0			2.75	106.055	21.042

ΠΙΝΑΚΑΣ 27 (συνέχεια)

ΕΤΟΣ	ΕΠΙΛΟΤΗΗ ΑΞΘΕΝΕΙΑΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (ΣΕ ΕΚΑΤΟΜ.)	ΕΠΙΛΟΤΗΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ (ΣΕ ΕΚΑΤΟΜ.)	ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ			ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΣΕ ΔΙΣ.
			ΚΑΤΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ ΣΕ ΔΡΧ.	ΜΕΣΗ ΜΗΝΙΑΙΑ ΣΕ ΔΡΧ.	ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩΤΑΤΑ ΟΡΙΑ ΣΕ ΔΙΣ.	
1975	432	92	2.100	2.822		
1976	863	173				
1977	1.384	255				
1978	2.227	360				
1979	2.874	406				
1980	3.435	464				
1981	4.319	585	7.140	12.056	9.5	
1982	5.551	714			11.2	
1983	6.240	813			15	
1984	8.080	994			23.5	
1985	11.068	1.255			39	6
1986	9.918	1.398			46	57
1987	10.918	1.507	35.730	40.576	54	137
1988	13.760	1.695			66	170
1989	14.709	1.778				192
1990	15.776	1.884	62.360	64.615		

ΠΙΝΑΚΑΣ 28

Επιδόματα που θεσπίστηκαν στην δετία 1982-89

1. Ανασφάλιστων Τετραπληγικών – Παραπληγικών
 - α) Εξωϊδρυματικό
 - β) Ιδρυματικό
2. Βαριά νοητικά καθυστερημένων
3. Νεφροπαθών
 - α) Γενικό
 - β) Ανασφάλιστων – απόρων
4. Σπαστικών
5. Πασχόντων από αιμολυτική συγγενή αναιμία
6. Χανσενικών
 - α) Ανάλογα με την ηλικία
 - β) Για τη σύζυγο και για κάθε παιδί
7. Μητρότητας σε ανασφάλιστες μητέρες
8. Απροστάτευτων παιδιών
9. Βαριών αναπηρικών
10. Οικογενειακό Πολυμελούς Οικογένειας
11. Υπερηλίκων Προσφύγων από Ανατολικές Χώρες
12. Στεγαστικής συνδρομής σε ανασφάλιστα άτομα άνω των 65 ετών
13. Βοήθημα υπερηλίκων και ανικάνων ομογενών
14. Εφ' άπαξ βοήθημα επαναπατριζόμενων ομογενών
15. Για μεταφορά οικοσκευής σε επαναπατριζόμενους

ΠΗΓΗ: Κατετέθη στη Βουλή στις 19-12-86 από τον τότε Υπουργό Υγείας Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων ΓΙΩΡΓΟ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 29 (συνέχεια)

Κατηγορίες ασφαλισμένων μισθωτών	Κύρια	Συντάξεις γήρατος	Επικουρική	Συντάξεις Χ 100 Χίμωθό
- Προσωπικό Επικ. Ταμ. Ραδιοφωνίας και Τουρισμού.....	ΙΚΑ: Ειδ. Καθ.	1. Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α.		128
- Προσωπικό TAKE.....	TAKE	1. Ταμ. Αρ. Υπαλλ. Υπ. Παδείας		104
- Προσωπικό Τ.Α.Δ.Κ.Υ., Κ.Α.Κ.Υ.....	ΤΑΔΚΥ	1. ΤΑΔΚΥ		115
- Προσωπικό λοιπών ασφ. οργανισμών.....	ΙΚΑ: Ειδ. Καθ.	1. Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α.		128
- Δημοτικοί υπάλληλοι.....	Δήμοι	1. ΤΑΔΚΥ		115
- Προσ. Υπ. Βιομηχανίας.....	Δημόσιο	1. Μ.Τ.Π.Υ.		
		2. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπ. Βιομηχανίας		112
- Προσ. Υπ. Γεωργίας.....	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπ. Γεωργίας		
		2. Μ.Τ.Π.Υ.		116
- Προσ. Υπ. Δικαιοσύνης.....	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Δημ. Έργων		
		2. Μ.Τ.Π.Υ.		113
α) δικ.κ. προσ. παλ.....	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπουργ. Δικαιοσύνης		
		2. Μ.Τ.Π.Υ.		
β) δικ.κ. προσ. νέον.....	Δημόσιο	3. Ταμείο Συντάξεων Νομικών		131
		1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπουργ. Δικαιοσύνης		
		2. Μ.Τ.Π.Υ.		108
γ) δικαστικοί.....	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπουργ. Δικαιοσύνης		
		2. Ταμ. Συντάξεων Νομικών		119
- Προσ. Υπ. Παδείας.....	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπ. Παδείας		
		2. Μ.Τ.Π.Υ.		107
- Προσ. Υπ. Εμπορίου.....	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπ. Εμπορίου		

ΠΙΝΑΚΑΣ 29 (συνέχεια)

Κατηγορίες ασφαλισμένων μισθωτών	Κύρια	Συντάξεις γήρατος	Επικουρική	Συντάξεις Χ 100 Χίμπερό
- Προσ. Υπ. Εξωτερικών	Δημόσιο	2. Μ.Τ.Π.Υ.		115
- Προσ. Υπ. Εργασίας	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Προεδρίας και Εξωτερικών 2. Μ.Τ.Π.Υ. 1. Μ.Τ.Π.Υ. 2. Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α.		112
- Προσ. Υπ. Κοινων. Υπηρεσιών	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπ. Κοινων. Υπηρ. 2. Μ.Τ.Π.Υ.		140
Προσ. Πρόνοιας και Υγιεινής				
Προσ. Κοιν. Ασφ.	Δημόσιο	1. Μ.Τ.Π.Υ. 2. Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α.		115
Προσ. Υγιεινής Διοικ.	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπ. Κοινων. Υπηρεσιών 2. Μ.Τ.Π.Υ. 3. Τ.Σ.Α.Υ.		140
- Προσ. Υπ. Οικονομικών	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Οικον. Υπαλλήλων 2. Μ.Τ.Π.Υ.		120 + (εκτίμηση)
- Προσ. Υπ. Συντονισμού	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Οικον. Υπαλλήλων 2. Μ.Τ.Π.Υ.		110
- Προσ. Προεδρίας Κυβερνήσεως	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπ. Προεδρ. και Εξωτερικών 2. Μ.Τ.Π.Υ.		110
α) Προσ. Γ.Δ. Τύπου				
β) Πρώην Εσωτερικών	Δημόσιο	3. Ταμ. Επικ. Ασφ. Προσ. Ραδ. και Τουρισμού 1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπ. Προεδρίας και Εξωτερικών		173 148

ΠΙΝΑΚΑΣ 29

Κατηγορίες ασφαλισμένων, που εξασφαλίζουν συνολικό εισόδημα από συντάξεις, σε σχέση με το μισθό στα 35 χρόνια ασφάλισης, άνω του 100% των αποδοχών τους

Κατηγορίες ασφαλισμένων μισθωτών	Κύρια	Συντάξεις γήρατος Επικουρική	Συντάξεις Χ 100 Χ/μισθό
- Προσωπικό αεροπ. επιχειρήσεων	ΙΚΑ	Ταμ. Επικ. Ασφ. Προσ. Αεροπ. Επιχειρήσεων	130
- " ασφαλιστικών επιχειρήσεων	ΙΚΑ	" " " Ασφαλιστών και Προσ. Ασφ. Επιχειρήσεων	140
- " εμπορικών καταστημάτων	ΙΚΑ	" " " Υπαλλήλων Εμπορικών καταστημάτων	133
- Εκπρόσωποι και υπάλ. εργατ. επαγγ. οργανώσεων	ΙΚΑ	" " " Εκπρόσ. και Υπαλ. Εργ. Επαγγ. Οργανώσεων	130
- Ηλεκτροτεχνίτες	ΙΚΑ	" " " Ηλεκτροτεχνιτών Ελλάδος	110
- Προσωπικό Ιπποδρομιών	ΙΚΑ	" " " Πρόνοιες και Επικ. Ασφαλ. Προσ. Ιπποδρομιών	140
- Εργατοϋπαλλήλων κρέατος	ΙΚΑ	Επικ. Ταμ. Ασφάλ. Κρεοπωλ. και Εργατοϋπ. Κρέατος	112
- Προσ. εταιρ. λιπασμάτων	ΙΚΑ	Ταμ. Επικ. Ασφ. Προσ. Εταιρ. Λιπασμάτων	130
- Εργάτες μετάλλου	ΙΚΑ	" " " Γερόντων και Ανικ. Εργατών Μετάλλου	120
- Προσωπικό Ο.Μ.Α.Σ. και Υ.Γ.Κ.Τ.Ι.Α	ΙΚΑ	" " " Προσ. ΟΕΑΣ και Υ.Γ.Κ.Τ.Ι.Α.	130
- " Εταιριών Πετρελαιοειδών	ΙΚΑ	" " " Προσ. Εταιρ. Πετρελαιοειδών	115
- Προσωπικό εταιριών τοιμέντου	ΙΚΑ	" " " Προσ. Εταιρ. Τοιμέντου	150
- Υποδηματοεργάτες	ΙΚΑ	" " " Υποδηματοεργατών	105
- Υπάλληλοι φαρμακευτικών εργασιών	ΙΚΑ	" " " Υπαλλήλων Φαρμακευτικών Εργασιών	160
- Υπάλ. Τράπεζας Ελλάδος και Κτηματικής	ΤΣΠΕΚ	Μετοχ. Ταμ. Υπαλ. Τράπεζης Ελλάδος	101,5
- Υπάλ. Εμπορικής Τράπεζας	ΙΚΑ	Ταμ. Επικ. Ασφ. Προσ. Εμπορικής Τράπεζας	140
- Υπάλ. Τράπεζας Πίστεως	ΙΚΑ	Ταμ. Αρ. Προσ. Τραπε. Πίστεως	115
- Ηλεκτροτεχνίτες Δ	Δ.Π.	Ταμ. Επικ. Ασφ. Ηλεκτρ. Ελλάδος	120

ΠΗΓΗ: ΚΕΠΕ Κοινωνική Ασφάλιση, 1988

ΠΙΝΑΚΑΣ 29 (συνέχεια)

Κατηγορίες ασφαλισμένων μισθωτών	Κύρια	Συντάξεις γήρατος Επικουρική	Συντάξεις Χ 100 Χίμπεθο
- Υπάλληλοι ΕΡΤ.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	Ταμ. Επικ. Ασφ. Υπαλλ. Ραδιοφωνίας και Τουρισμού	140
- Προσ. Ελλ. Οργ. Τουρισμού.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	Ταμ. Επικ. Ασφ. Υπαλλ. Ραδιοφωνίας και Τουρισμού	140
- Προσ. Εθνικού Οργανισμού Καπνού.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	Ταμ. Επικ. Ασφ. Υπαλλ. Εθνικού Οργανισμού Καπνού	160
- Υπαλλ. Οργ. Λιμένος Πειραιώς.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	Ταμ. Προν. Υπαλλ. ΟΛΠ (κλάδος αρωγής)	140
- Διοικ. Προσ. Ασφαλ. Οργανισμού ΙΚΑ.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α.	128
- » » Ο.Α.Ε.Δ.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	»	128
- Προσ. Εργατικής Εστίας.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	»	128
- Προσ. Εργατικής Κατοικίας.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	»	128
- Προσ. ταμ. επ. ασφ. εκπρόσ. και υπαλ. εργ. επι. οργαν.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	1. Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α. 2. Ταμ. Επικ. Ασφ. Εκπρ. και Υπαλ. Εργ. Επαγ. Οργ.	188
- Προσ. επικ. ταμ. μισθωτ. εταιρειών λιπασμάτων.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	1. Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α. 2. Ταμ. Επικ. Ασφ. Μισθ. Εταιρ. Λιπασμάτων	176
- Προσ. επικ. ταμ. μισθωτών εταιρειών πετρελαιοειδών.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	1. Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α. 2. Ταμ. Επικ. Ασφ. Μισθωτών Εταιρ. Πετρελαιοειδών	173
- Προσ. επικ. ταμ. μισθωτών εταιρειών ταμέντου.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	1. Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α. 2. Ταμ. Επικ. Ασφ. Μισθωτών Εταιρ. Ταμέντου	208
- Προσ. επικ. ταμ. μισθωτών φαρμακ. εργασιών.....	ΙΚΑ: Ειδ. καθ.	1. Τ.Ε.Α.Π.Ο.Κ.Α. 2. Ταμ. Επικ. Ασφ. Υπαλλ. Φαρμακ. Εργασιών	208
- Προσωπικό Ταμείου Νομικών.....	Ταμ. Νομικών	1. Ταμ. Επικ. Ασφ. Προσ. Ταμ. Συντ. Νομικών	140

ΠΙΝΑΚΑΣ 29 (συνέχεια)

Κατηγορίες ασφαλισμένων μισθωτών	Κύρια	Συντάξεις γήρατος	Επικουρική	Συντάξεις Χ 100 Χ1/μισθό
γ) Νέοι υπάλληλοι.....	Δημόσιο	2. Μ.Τ.Π.Υ. 3. Τ.Α.Δ.Κ.Υ. 1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπ. Προεδρίας και Εσωτερικών 2. Μ.Τ.Π.Υ.		148 113
-Προσ. Υπ. Συγκοινωνιών	Δημόσιο	1. Ταμ. Αρωγής Υπαλ. Υπ. Συγκοινωνιών 2. Μ.Τ.Π.Υ.		113

Πηγή: Στοιχεία Προγράμματος Μακροχρόνιας Προοπτικής και Κοινωνικού Προϋπολογισμού 1973 (τελευταία πλήρης έκδοση), αναπροσαρμοσμένα σύμφωνα με τις μεταβολές που σημειώθηκαν μέχρι 1.1.1979.

Χ1/ Λαμβάνονται υπόψη, για τον υπολογισμό της σχέσης συντάξεων μισθού, οι αναλογικές συντάξεις χωρίς προσαυχές για σύζυγο και παιδιά. Περιπτώσεις πολλαπλής ασφάλισης, δηλαδή δεύτερη κύρια σύνταξη, δε λαμβάνονται υπόψη. Επισημαίνεται ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, υπάρχουν αποκλίσεις από τη δηλωμένη σχέση λόγω ανώτατου ορίου ασφάλισης (περίπτωση επικουρικών ταμείων) ή μη υπολογισμού του εισοδήματος σπουδών στο μισθό για τη σύνταξη (περίπτωση δημοσίου).

Παροχές ασθένειας φορέων κοινωνικής ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

α/α	Τίτλος Οργανισμού	Παροχές σε είδος						Παροχές σε χρήμα			
		Ιατρική Περιθ.	Φαρμακ. Περιθ.	Νοσοκ. Περιθ.	Οδοντ. Περιθ.	Πρόσθετη Περιθ.	Λοιπές Παροχές	Σύνολο	Αναλογία κατά κεφ. ασφ/νου	Επίδομ. Ασθεν.	Επίδομ. Ατυχ.
Φορείς ασθενείας											
1.	Ταμ. Ασφ. Ασθεν. & Προν. Αιμενεργ. Πειρ.	60.298	140.000	120.000	10.000	25.000	32.175	387.473	45.217	60.000	15.000
2.	Ταμείο Ασφαλ. Ξενοδοχειακήςαλληλίων	957.068	955.000	400.000	200.000	150.000	100	2.662.168	22.656	250.000	9.000
3.	Ταμ. Αλληλ. Προσπ. Η.Α.Π.Α.Π.	83.250	92.000	36.000	35.000	—	—	246.250	31.405	130.000	3.000
4.	Ταμ. Αλληλ. Προσπ. ΗΣΑΠ	49.000	205.000	113.000	38.000	150.000	40.000	595.000	50.941	170.000	—
5.	Ταμ. Υγείας Δημ. & Κοιν. Υπαλλ.	1.000.000	1.400.000	650.000	500.000	250.000	28.000	3.823.000	60.388	—	—
6.	Ταμ. Υγείας Προσ. Αγροτικής Τραπ.	650.000	410.000	320.000	300.000	115.000	—	1.795.000	65.401	21.000	—
7.	Αλληλ. Ταμ. Περιθ. Συλλ. Υπαλ. Τρ. Ελ.	536.000	330.000	363.000	202.000	101.000	—	1.532.000	72.841	3.000	—
8.	Ταμ. Ασφ. Προσπ. Εμπορικής Τραπ.	151.701	250.000	85.000	110.000	50.000	213.000	859.701	41.078	25.000	24.000
9.	Ταμ. Αλληλ. Προσ. Ο.Σ.Ε.	499.450	660.000	350.000	—	—	65.000	1.574.450	24.562	480.000	—
10.	Ταμ. Υγείας Δικηγόρων Επαρχιών	70.000	80.000	130.000	70.000	25.000	120	375.120	24.581	—	—
11.	Ενιαίος Δημοσιονομ. Οργ. Επικ. Ασφαλ.	71.000	58.000	110.000	35.000	20.000	14.000	308.000	58.588	7.000	—
12.	Κλάδος Υγείας Υπαλ. Αστυνομίας Πόλεων	—	45.000	24.000	4.000	—	—	73.000	1.220	—	—
13.	Ταμ. Αλληλ. Προσ. Εθν. Τυπογραφείου	1.000	2.000	500	1.600	2.400	—	7.500	5.102	500	—
14.	Ταμ. Ασφαλ. Ασθεν. Προσ. Τραπεζικής Πίστωσης - Γενικής - Αμερ. Εξπρές	280.500	260.000	190.000	100.000	45.000	35.640	911.140	39.322	310.000	—

ΠΙΝΑΚΑΣ 30 (συνέχεια)

α/α Τίτλος Οργανισμού	Παροχές σε χρήμα						ΑΝΑΛΟΓΙΑ	
	Επίδομ. Ατυχήμ.	Επίδοδ. Φυματ.	Επίδομ. Λοιπ. και Αεροθ.	Επίδομ. Μητροτ. και τοκετού	Βοήθημα Θανάτου και εξόδα κηδείας	Λοιπές παροχές	Σύνολο	ΚΑΤΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟ Παροχών σε χρήμα Συνόλου παροχών
Κλάδοι ασθένειας								
18. Ταμ. Προν. Δικηγόρων Πειραιώς	—	—	—	2.400	—	3.550	8.950	4.344
19. Ταμ. Προν. Δικηγόρων Θεσ/νίκης	—	—	—	12.000	—	1.400	15.000	2.604
20. Ταμ. Προν. Δικηγόρων Επαρχιών	—	—	—	—	—	—	—	—
21. Ταμ. Ασφαλ. Ιδιοκτητών & Συντακτ. Τύπου	500	300	—	8.250	2.700	500	14.750	2.851
22. Ταμ. Ασφ. Προς. Θερ. «ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ»	—	1.400	6.500	1.500	2.600	3.600	18.600	15.258
ΣΥΝΟΛΟ				171			34.352.732	

ΠΙΝΑΚΑΣ 31

που εμφανίζει τα διάφορα μεγέθη των κλάδων σύνταξης των ασφαλιστικών ταμείων και οργανισμών και οργανισμού κύριας ασφάλισης (Κοιν. Προϋπολογισμός 1990)

Α/Α	Ασφαλιστικός φορέας	Ασφαλνόν	Συντάχοι	Ποσοστό Αναπληρω- κών Συντάχων	Σχέση Συντάχου προς Ασφαλνόν	ΕΣΟΔΑ (σε εκατομμύρια)				ΕΞΟΔΑ (σε εκατ/ρία)			
						Ασφαλι- σμένων	Εργοδο- τών	Κοιν. πόρος	Άλλα έσοδα	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	Συντά- ξεις	Άλλα έξοδα	ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ
1	ΙΚΑ	1.765.000	637.000	26%	1:2,7	97.633	195.267	190.860	377	484.137	576.238	5.353	581.591
2	ΤΣΑ	72.000	29.250	13,2%	1:2,4	13.920	—	970	744	15.634	19.471	1.256	20.727
3	Γεωργ. Συνικών Οργαν.	12.019	3.571	4,5%	1:3,4	2.172	3.143	110	1.018	6.443	4.344	679	4.523
4	TAT	25.500	12.193	13,8%	1:2,1	3.111	4.803	940	886	9.740	11.242	3.462	14.704
5	Υπαλ. Εθνικής Τραπεζ.	15.100	7.050	2,2%	1:2,1	2.526	3.921	5.462	1.654	13.563	12.759	206	12.785
6	Τραπεζ. Ελλάδος & Κτηματ.	5.150	3.300	0,2%	1:1,5	919	1.821	—	393	3.133	2.889	188	3.077
7	Υπαλ. Αγροτικής Τραπεζ.	7.000	5.500	—	1:1,3	1.648	2.975	1.601	3.893	9.817	9.710	45	9.755
8	Ιονικής - Λαϊκής	3.200	1.200	1,2%	1:2,7	540	2.460	—	440	3.440	2.801	45	2.846
9	ΕΤΒΑ	812	250	0,9%	1:3,2	146	426	—	844	1.416	502	49	551
10	ΤΑΠ - ΟΤΕ	74.000	19.260	5,1%	1:3,8	2.760	17.590	—	1.334	21.684	36.358	449	36.807
11	ΤΕΒΕ	470.400	123.150	14,8%	1:3,8	43.550	—	30.274	2.349	76.173	71.120	3.736	74.856
12	Εμπόρων	171.130	22.600	6,3%	1:7,6	14.779	—	5.125	954	20.858	17.990	1.782	19.772
13	Ναυτικών πρακτόρων	8.258	813	6,5%	1:10	992	—	—	108	1.100	819	67	887
14	Εκτελεστικών	4.500	980	6,9%	1:4,6	778	1	—	356	1.135	829	106	935
15	Νομικών	40.000	14.500	1,3%	1:2,7	4.138	—	11.220	2.084	17.442	11.670	1.777	13.447
16	ΤΣΑΥ (Υγικών)	59.800	11.400	1,9%	1:5,2	5.571	3.514	6.798	3.672	19.555	17.918	1.197	19.115
17	ΤΣΜΕΔΕ	58.627	7.000	2%	1:2,3	3.262	—	390	3.418	7.070	4.569	1.073	5.642
18	Εφημερίων Αθην. Θεοφάνης	5.400	1.238	4,1%	1:4,4	603	495	1.000	746	2.844	2.404	120	2.524
19	Ιδιοκτ. & Συντ. Τύπου	1.332	440	6,8%	1:3	152	—	324	203	679	485	8	565
20	Εφημερίων Αθηνών	1.350	703	7,9%	1:1,9	315	504	50	207	1.076	799	29	828

ΠΙΝΑΚΑΣ 30 (συνέχεια)

α/α Τίτλος Οργανισμού	Παροχές σε χρήμα							ΑΝΑΛΟΓΑ	
	Επίδομ. Ατυχήμ.	Επίδομ. Φυματ.	Επίδομ. λουτρ. και Αεροθ.	Επίδομ. Μητροτ. και ΤΟΚΕΤΟΥ	Βοήθημα Θανάτου και έξοδα κηδείας	Λοιπές παροχές	Σύνολο	ΠΑΡΟΧΩΝ σε χρήμα	Συνόλου παροχών
Κλάδοι ασθενείας									
1. Ι.Κ.Α.	1.884.000	459.100	1.915.500	4.088.300	2.340.000	986.400	27.449.900	5.446	26.488
2. Ταμ. Ασφ. Προσ. Ασφαλ. Εταιρ. «ΕΘΝΙΚΗ»	—	100	10.800	4.000	1.500	200	16.700	5.364	37.487
3. Ταμ. Ασφ. Προσ. Τραπ. Ιονικής - Λαϊκής	—	—	1.200	8.000	7.500	49.500	66.200	4.391	33.447
4. Ταμ. Ασφαλίσεως Προσωπικού Ε.Τ.Β.Α.	—	50	350	1.100	500	1.100	3.100	1.595	40.195
5. Ταμ. Ασφαλ. Προσωπικού Ο.Τ.Ε	—	1.100	50.100	280.000	54.000	40.000	433.200	3.161	40.257
6. Τ.Ε.Β.Ε.	—	—	—	460.800	65.000	641.000	1.166.800	938	8.788
7. Ταμείο Ασφαλίσεως Εμπόρων	—	—	—	100.000	30.000	10.000	140.000	324	3.369
8. Τ.Σ.Α.Υ.	—	—	150.000	—	—	—	150.000	1.821	30.600
9. Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε.	—	—	—	—	—	—	—	—	16.418
10. Ταμ. Συντ. Εφημεριδοπωλών Αθηνών	—	600	21.700	6.000	7.200	300	52.600	11.087	44.465
11. Ταμ. Ασφ. Τεχνικών Τύπου Αθηνών	100	—	—	5.940	3.250	100	14.890	2.800	22.736
12. Ο.Γ.Α.	—	—	—	1.600.000	—	—	1.600.000	586	14.901
13. Ταμ. Ασφαλ. Κληρικών Ελλάδος	—	—	—	10.000	—	—	10.000	252	20.792
14. Ταμ. Προν. και Επικ. Ασφ. Προσ. Ιπποδρομιών	—	—	1.680	962	650	—	5.792	4.993	28.174
15. Ταμ. Επικ. Ασφαλ. Συμβολαιογράφων	—	—	—	5.000	4.000	4.000	13.000	1.894	33.566
16. Ταμ. Προν. Εθνικού Θεάτρου	—	—	—	200	300	—	4.000	9.259	59.027
17. Ταμ. Προν. Δικηγόρων Αθηνών	—	—	—	—	—	—	10.000	359	24.431

ΠΙΝΑΚΑΣ 31 (συνέχεια)

Α/Α	Ασφαλιστικός φορέας	Ασφαλνιοι	Συντ/χοι	Ποσοστό Αναπρι- κών Συντ/χων	Σχέση Συντ/χου προς Ασφαλνιοι	ΕΣΟΔΑ (σε εκατομμύρια)				ΕΞΟΔΑ (σε εκατ/μια)			
						Ασφαλι- σμένων	Εργοδο- τών	Κοιν. πόρος	Άλλα έσοδα	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	Συντά- ξεις	Άλλα έξοδα	ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ
21	Εφημ/λών Θεσ/νίκης	112	72	2.7%	1:1.5	46	64	4	27	141	86	16	102
22	Τεχνικών Τύπου Αθην.	965	1.005	3%	1:0.9	187	788	690	360	2.025	1.910	102	2.012
23	Κληρικών	11.000	4.447	11.4%	1:2.5	1.578	2.583	108	224	4.493	3.816	1.089	4.905
24	Ξενοδ/λων	6.500	700	5.2%	1:9.3	184	—	—	31	215	204	—	204
25	NAT	67.000	49.320	—	1:1.3	5.222	6.959	28	1.470	13.679	54.642	41.681	96.323
26	ΔΕΗ	30.480	18.122	—	1:1.7	—	—	—	—	—	39.330	11.045	50.375
27	ΟΓΑ	1.333.000	761.000	22.7%	1:1.7	32	—	166.773	417	167.222	119.938	45.827	165.765
28	Δημ. Υπαλλήλων	275.298	302.698	—	1:0.9	—	—	365.155	—	365.155	365.155	—	365.155

ΠΙΝΑΚΑΣ 31 (συνέχεια)

Α/Α	Ασφαλιστικός φορέας	Ελλείμμα (Ε) Πλεόνασμα (Π) σε εκατ./για	ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ (σε εκ/για) Αξία	Πρόσοδος	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ		ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΕΣΟΔΩΝ (σε δραχ.) ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΟΥ ΑΠΟ				Σύνολο	ΠΟΣΟΣΤΟ (%) ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΔΑΠΑΝΕΣ		
					Πρόβλε- πόμενο	Υπηρε- τεί	Εργαζό- μενοι	Εργο- δότες	Κοιν. Πόρος	Άλλες Πηγές		Εργαζό- μενοι	Εργο- δότες	
22	Τεχνικών Τύπου Αθηνών Κληρικών Ξενοδ/λιων NAT ΔΕΗ ΟΓΑ	13 (Π)	1.869	324	17	18	194.230	816.326	715.440	372.877	2.098.667	9.29	39.16	
23		412 (Ε)	3.832	178	75	61	143.425	234.783	9.818	20.358	408.385	32.17	52.66	
24		11 (Π)					28.384			4.710	33.095	90.19	—	
25		82.644 (Ε)					77.941	103.862	415	21.938	204.157	5.42	7.22	
26														
27		1.457 (Π)	3.833	400	601	431	24	—	125.111	313	125.448	0.01	—	—
28	Δημ. Υπαλλήλων						—		1.326.399		1.326.399	—	—	

ΠΙΝΑΚΑΣ 31 (συνέχεια)

Α/Α	Ασφαλιστικός φορέας	ΠΟΣΟΣΤΟ (%) ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΔΑΠΑΝΕΣ				ΕΙΣΦΟΡΕΣ ποσοστά (αποδογών) ή δραχμές του μηνός		Μέση Μηνιαία Συντάξη	Ποσοστό Συντάχων με καλύτερα όρια	Ποσοστό (%) Κοιν. πόρων και κρατ. επιχορήγησης στις εισφορές
		Κοιν. πόρου	Κρατικού Προϋποβ.	Αλλών πηγών	Έλλειμμα ή πλεόνασμα	Ασφ/νων	Εργοδοτών			
22	Τεχνικών Τύπου Αθηνών Κληρικών Ξενοδ/λων NAT ΔΕΗ ΟΓΑ	34.29	—	17.89	0.64 (Π)	16.185		135.739	0.2%	70.81
23		2.20	—	4.56	8.39 (Ε)	11.952		61.297	37%	2.19
24		—	—	15.19	5.39 (Π)	2.365		20.816		—
25		0.02	—	1.52	85.79 (Ε)	6.495		79.136		—
26						4.5%		155.020	9%	Δεν υπάρχουν στοιχεία
27		0.02	100.60	0.25	0.87 (Π)	—	—	11.257		521.165
28	Δημ. Υπαλλήλων	—	100%	—	—			86.166		100

ΠΙΝΑΚΑΣ 31 (συνέχεια)

Α/Α	Ασφαλιστικός φορέας	Ελλείμμα (Ε) Πλεόνασμα (Π) σε εκατ/ρια	ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ (σε εκ/ρια)		ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ		ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΕΞΟΔΩΝ (σε δραχ.)					ΠΟΣΟΣΤΟ (%)	
			Αξία	Πρόσοδος	Προβλε- πόμενο	Υπηρε- τεί	ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΩΝ ΑΠΟ		Σύνολο	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΔΑΠΑΝΕΣ			
							Εργαζό- μενοι	Εργο- δότες			Πόρος	Άλλες Πηγές	
1	ΙΚΑ	97.454 (Ε)	18.931	962	19.061	19.959	55.316	110.635	108.135	214	274.289	16,7	33,5
2	ΤΣΑ	5.093 (Ε)	1.094	90	533	395	193.332	—	13.472	10.332	217.136	67,15	—
3	Γεωργ. Συν/κών Οργαν.	1.920 (Π)	5.891	855	59	39	180.652	261.544	9.152	84.769	536.117	48,02	69,05
4	ΤΑΤ	4.964 (Ε)	1.425	143	112	63	122.009	188.364	36.862	34.739	381.975	21,15	32,66
5	Υπαλ. Εθνικής Τραπεζ.	778 (Π)	4.940	362	—	42	167.318	259.678	361.715	109.543	898.254	19,75	30,66
6	Τραπεζ. Ελλάδος & Κτηματ.	56 (Π)	3.262	375	2	11	178.369	353.592	—	76.407	608.368	29,86	59,18
7	Υπαλ. Αγροτικής Τραπεζ.	62 (Π)	885	87	—	13	235.378	425.042	228.768	513.282	1.402.472	16,89	30,49
8	Ιονικής - Λαϊκής	594 (Π)	2.309	375	4	19	168.750	768.750	—	137.593	1.075.093	18,97	86,43
9	ΕΤΒΑ	865 (Π)	4.672	844	—	19	179.802	524.630	—	1.039.913	1.744.347	26,49	77,31
10	ΤΑΠ - ΟΤΕ	15.123 (Ε)	17.789	325	332	208	37.297	237.702	—	18.025	293.025	7,49	47,78
11	ΤΕΒΕ	1.317 (Π)	2.218	46	1.346	2.198	92.580	—	64.358	4.993	161.932	58,17	—
12	Εμπόρων	1.086 (Π)	5.306	581	466	434	86.361	—	29.947	5.573	121.883	74,74	—
13	Ναυτικών πρακτόρων	213 (Π)	309	33	62	43	120.138	—	—	13.045	133.184	111,83	—
14	Εκτελεστικών	200 (Π)	2.251	303	17	10	172.888	273	—	79.266	252.428	83,20	0,10
15	Νομικών	3.990 (Π)	21.374	2.054	175	107	103.452	—	280.500	52.107	436.060	30,77	—
16	ΤΣΑΥ (Υγικών)	490 (Π)	22.709	3.478	188	113	93.153	58.755	113.684	61.411	327.005	29,14	18,38
17	ΤΣΜΕΔΕ	1.428 (Π)	8.372	2.101	301	197	55.640	—	6.652	58.306	120.598	57,81	—
18	Εφημερίδων Αθην. Θεσπίνης	320 (Π)	2.672	628	22	14	111.666	91.666	185.185	138.180	526.698	23,89	19,61
19	Ιδιοκτ. & Συντ. Τύπου	114 (Π)	1.344	201	18	14	114.451	—	243.243	152.305	510.000	26,90	—
20	Εφημερίδων Αθηνάς	248 (Π)	670	96	24	30	233.481	373.333	37.037	153.632	797.484	38,04	60,86
21	» Θεσπίνης	39 (Π)	379	24	4	2	409.107	572.142	37.321	238.839	1.257.450	45,09	62,74

ΠΙΝΑΚΑΣ 31 (συνέχεια)

Α/Α	Ασφαλιστικός φορέας	ΠΟΣΟΣΤΟ (%) ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΔΑΠΑΝΕΣ			Ελλείμμα ή πλεονάσµα	ΕΙΣΦΟΡΕΣ ποσά (αποδογών) ή δραχµές του μηνός		Μέση Μηνιαία Σύνταξη	Ποσοστό Συντάχων µε κατώτερα όρια	Ποσοστό (%) Κοιν. πόρων και κρατ. επιχορήγησης στις εισφορές
		Κοιν. πόρου	Κρατικού Προβού	Αλλών πηγών		Ασφ/νων	Εργοδοτών			
1	ΙΚΑ	0.1	32.8	0.06	16.75 (Ε)	4.75%	9.5%	64.615	70%	41.94
2	ΤΣΑ	4.68	—	3.58	24.57(Ε)	9.400δρχ.	—	47.548	12%	6.97
3	Γεωργ. Συνικών Οργαν.	2.43	—	22.5	42.50(Π)	10%	15%	86.890	—	2.07
4	ΤΑΤ	6.39	—	6.02	33.75 (Ε)	8%	12.5%	65.857	67%	19.57
5	Υπαλ. Εθνικής Τραπε.	42.72	—	12.93	6.08 (Π)	6%	10%	127.446	4%	84.71
6	Τραπε. Ελλάδος & Κτηµατ.	—	—	12.77	1.81 (Π)	5%	10%	62.532	4%	—
7	Υπαλ. Αγροτικής Τραπε.	16.41	—	39.90	0.63 (Π)	7%	14%	126.103	11%	34.64
8	Ιονικής - Ναϊκής	—	—	15.46	20.87 (Π)	4.75%	27.5%	166.726	4%	—
9	ΕΤΒΑ	—	—	153.17	156.98 (Π)	5%	10%	143.571	12%	—
10	ΤΑΠ - ΟΤΕ	—	—	3.62	41.08 (Ε)	2%	12.5%	134.839	13%	—
11	ΤΕΒΕ	0.03	40.44	3.13	1.75 (Π)	2.600 - 24.940	—	41.250	75%	69.52
12	Εµπόρων	—	25.92	4.82	5.49 (Π)	7.493 - 16.310	—	56.858	44%	34.68
13	Ναυτικών πρακτόρων	—	—	12.17	24.01 (Π)	14.25%	—	71.940	21%	—
14	Εκτελεστικών	—	—	38.07	21.39 (Π)	14.400	—	60.435	51%	—
15	Νοµικών	83.43	—	15.49	29.67(Π)	8.621	—	57.487	17%	271.14
16	ΤΣΑΥ (Υγκών)	35.56	—	19.21	2.56 (Π)	7.762	—	112.271	32%	74.84
17	ΤΣΜΕΛΕ	6.91	—	60.58	25.31 (Π)	4.636	—	46.626	31%	11.96
18	Εφηµερ. Αθην. Θεσ/νίκης	39.61	—	29.55	12.67 (Π)	9.305	—	138.697	—	91.07
19	Ιδοκτ. & Συντ. Τύπου	57.34	—	35.92	20.17 (Π)	9.537	—	78.726	—	212.53
20	Εφηµ/νων Αθήνας	6.03	—	25	29.95 (Π)	19.456	—	81.210	15%	6.10
21	Εφηµ/νων Θεσ/νίκης	3.92	—	26.47	38.23 (Π)	34.092	—	85.019	—	3.80

ΝΟΙΚΙΑ: Κομφούζιο και
 με το νόμο...

ΒΑΣΕΙΣ: «Παιχνίδι» του
 Μητσοτάκη

ΣΕΛ. 3

ΣΕΛ. 2

ΑΛΛΑΖΟΥΝ ΟΛΑ ΣΤΗΝ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Οδηγός για τους υποψήφιους

Βάσεις-εισακτέοι
 ποσοστά επιτυχίας
 και συμβουλές από
 ειδικούς επιστήμονες

ΣΕΛ. 24-25

**Προσμεράνγκ
 οι αριθμοί για
 την Εμπορική**

ΣΕΛ. 10-17

ΟΙ ΕΔΡΕΣ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥΣ

ΣΕΛ. 16

Δηλώσεις Σολωμού από την Πάτρα

ΜΕΓΑΛΕΣ και ριζικές αλλαγές στην ασφάλιση των εργαζομένων προέβλεπε η κυβέρνηση, ανακοίνωσε χτες στην Πάτρα με τη βελαντίδα του κ. υφυπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Γρ. Σολωμού.

Στη δήλωσή του ο κ. Σολωμός αναφέρει ότι υπάρχουν ενδείξεις ότι η ριζική αναδιοργάνωση του ασφαλιστικού συστήματος με την ίδρυση του Εθνικού Συστήματος Ασφάλισης, από τη συλλογή όλων των ασφαλισμένων, με τους ασφαλιστικούς φορείς. Τα βήματα αυτά είναι ο υποχρεωτικός συντάξας των ασφαλισμένων από ασφαλιστικό φορέα της υπηρεσίας που εργάζεται στην Πάτρα.

Επισημαίνεται ότι μια άλλη προτεραιότητα και παρόμοια είναι η καταργήσιμος, ο αφορισμός και οι αφορισμοί του «Εθνικού Συστήματος Ασφάλισης», το οποίο να αποτελείται από ΕΣΥ στην απεικόνιση.

Ο κ. Σολωμός σημειώνει ότι η πρόκληση ενδυνάμυνσης της ασφάλισης των εργαζομένων με τη μεταρρύθμιση του ΕΣΑ θα γίνει καταργώντας τον ασφαλιστικό και η ασφάλιση των εργαζομένων και θα περάσει στο ασφαλιστικό με όλους τους εργαζομένους, δηλαδή τα νοσήρια.

Αναμένεται επίσης ο Σολωμός να δώσει ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

ΜΟΝΟ ΝΙΚΗ

Με όλα την Ελλάδα στο πλευρό της η Εθνική

έχει επισημάνει

όλους αυτούς τους

μαρτυρίες

με τους

Γάλλους.

Με όλες

και μέλλει με

νίκη-η

παράτα τον

Γάλλο και

του

Γαλλικού

πρωτόκολλου

στην Ελ-

βετία.

Στη συνέχεια

και να συνεχίσει

στην Ελλάδα

της ομάδας

ΣΕΛ. 43

Γεννηματάς

Γράμμα για τις διαγραφές

ONNEA

Πάνε για ρήξη

MAXH TIA TA TAMEIA

**Χάθηκαν
3 παιδάκια
στη θάλασσα**

[illegible]

_____. 1994. *Phylogeny and speciation*. p. 18-37.

Αδιέξοδο
στο ΙΚΑ
Κάνει πίσω
ο Σολωμός

ΤΑ κληματα ελαιοειδους στο περσικο κρητος, κατα-
 λισταται απαραιτητως γινωσις διακριτικων χαρακτηρισ-
 των αυτων. Ηταν αρτιοτητα αυτων ειναι η αυριαν
 του εν αυτοις οργανισμου αυτου. Και ην αυριαν
 επισημαζει οτι η αυριαν οτι αυριαν αυτη ην η αυριαν
 αυτη ην η αυριαν.

Задача не решается без перестановочного элемента
и поэтому вводится Сдвигание, что при пре-
образовании К. Задача не решается без Сдвигания
и, поэтому, вводится Сдвигание. Сдвигание не
решается без Сдвигания, поэтому вводится
Сдвигание.

Pensioŋis erig de lilijs 18, 20, 25

Penicillin, emg. azitrom. 18, 20, 25.

Οι Ιταλοί τρέμουν τον κόσμο

Σημίτης

Τιμάρημος και
Φ.Π.Α. ξεπέρασαν
τις προβλέψεις

ΣΦΙΞΙΜΟ ΩΣ ΤΟ '90

**Κόπηκε
και ο
Δρυς...**

Δεν θα είναι υποψήφιος
στην ΠΑΡΙΣΤΕΣ, με βάση
Παραίτηση Φ.Σ.Α. 40

ΑΡΧΑΙΑ

**Πώς πρέπει
να τα
διδάξουμε**

Απογοήτευση είναι καθημερινή
και οι διευκολύνσεις
στη ΣΕΛΑΒΑ 18

Αναστολή για 6 μήνες στα Ταμεία

Μίνι μέτρα
ανακοίνωσε
το υπουργείο

Για τον άμεσο ανα-
στολή των εργασιών
των Ταμείων, που
αυτομάτως θα είναι
αποδοκίμα, οι εργα-
στές των Ταμείων
που απασχολούνται
στη ΣΕΛΑΒΑ 18

Του Κ. ΤΣΟΥΡΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΥΝΕΧΙΣΗ του άρθρου
της προηγούμενης σελίδας
της 11ης Ιουλίου 1987

Με την άσκηση της οικονομίας
της πιο αυστηρής και επιτακτικής
που κατέχει σήμερα, ολόκληρο το
Ελληνικό κράτος είναι υπό την
ακρόαση της γενικής επιτήρησης, το
πρόγραμμα της οικονομίας δεν είναι
πλέον απλά πρόγραμμα, αλλά
αποτέλεσμα της γενικής επιτήρησης
της οικονομίας.

Η οικονομία, όπως η ο.κ. Σχέση,
παραμένει η βάση, η προϋπόθεση
για την ανάπτυξη. Η οικονομία
είναι η βάση, η προϋπόθεση
για την ανάπτυξη. Η οικονομία
είναι η βάση, η προϋπόθεση
για την ανάπτυξη.

Αναμνησμός

Ταυτόχρονα αναμνησμός ότι η
ανάπτυξη είναι ένα συνεχές
προσπάθεια, που δεν μπορεί να
αποτελέσει ποτέ το αποτέλεσμα
μιας μόνο προσπάθειας. Η ανάπτυξη
είναι η βάση, η προϋπόθεση
για την ανάπτυξη.

Αναμνησμός στη σελ. 18

ΘΑ ΜΑΣ
ΣΩΣΕΙ ΕΝΑΣ
ΚΑΙΔΟΣ

ΟΡΕΝΤΥ ΓΕΡΜΑΝΩΣ, ΣΕΛ. 2

Πρώτη η Ελλά

Μετά την Ελπίδα Ρουσσώ και από ο ελληνική
καλλιέργεια είναι η Ελλάδα. Η Ελλάδα
είναι η βάση, η προϋπόθεση
για την ανάπτυξη. Η Ελλάδα
είναι η βάση, η προϋπόθεση
για την ανάπτυξη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ του Γιώργου Γεννηματά	7
ΠΡΟΛΟΓΟΣ του συγγραφέα	15
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	23
ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΟΜΙΛΙΑ ΜΟΥ	55
ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΑΡΑΓΕ ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΑΛΜΑ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ;	62
ΔΙΑΛΟΓΟΣ; ΝΑΙ, ΑΛΛΑ ΜΕ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ	69
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ Ή ΑΝΑΣΦΑΛΕΙΑ;	75
ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ	83
ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ	89
Η ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ κ. ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΡΙΝΟ	95
Η πρώτη επιστολή μου	97
Η δεύτερη επιστολή μου	106
ΠΩΣ ΘΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΘΕΙ ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΩΗΝ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ ΓΡΗΓΟΡΗ ΣΟΛΩΜΟΥ	121
Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΜΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	131
Δηλώσεις που έκανα στις 28.5.87 στους εκπροσώπους του τύπου σχετικά με την Αγροτική πολιτική του Υπουργείου μας	133

ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΑΓΡΟΤΩΝ	141
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ (Από την ομιλία μου στη Βουλή στις 4.2.88 κατά τη συζήτηση του Ν/Σ «Ασφαλιστική κάλυψη ανασφάλιστων ομάδων, βελτίωση της κοι- νωνικοασφαλιστικής προστασίας και ρύθμιση άλλων ασφαλιστικών θεμάτων», της περίφημης δηλ. «σκούπας»)	149
Χαιρετισμός που απηύθυνα στις 23.9.87 στο Προ- σωπικό του Υφυπουργείου Κοιν. Ασφαλίσεων κατά τη μετακίνησή μου προς το Υπ. Παιδείας . . .	161
ΠΡΟΤΑΣΗ ΔΙΕΞΟΔΟΥ	165
ΕΠΙΜΕΤΡΟ	177
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	181
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	183
ΠΙΝΑΚΕΣ	191